

20 lat | 20 years | 20 Jahre

Wydawca | Publisher | Herausgeber:

Słubicki Miejski Ośrodek Kultury

Redakcja | Editor | Redaktion:

Daria Domanasiewicz

Projekt i łamanie | Design and layout | Grafische Gestaltung und Layout:

Piotr Korski, Tomasz Stefański

Tłumaczenia | Translations | Übersetzungen:

Michael Kurzwelly, Anne Peschken, Adrianna Rosa-Zarzycka

Dokumentacja fotograficzna | Photographic documentation | Fotografische Dokumentation:

Witold Cholewa, Adam Czerneńko, Tomasz Fedyszyn, Paweł Janczaruk, Karolina Konczyńska, Mariusz Konopka, Anna Łusiak, Beata Łysiak, Dariusz Olechno, Anna Panek-Kusz, Katarzyna Skubisz

ISBN: 978-83-913197-1-0

Rok wydania | Year of publication | Erscheinungsjahr: 2022, Słubice

Druk | Printed by | Druck:

www.cyfrowo.eu | www.offsetowo.eu

Katalog wydany ze środków

The catalogue was published thanks to the funding of

Der Katalog wurde finanziert durch

ZUO
Sp. z o.o.
INTERNATIONAL

Spis treści

Table of Contents

Inhaltsverzeichnis

19
Anna Panek-Kusz
<i>Fotografia w sztuce / Fotografie in der Kunst / Photography in the arts</i>	107
Witold Cholewa
<i>Galeria OKNO / Gallery OKNO / Galerie OKNO</i>
39
Oferta dla artystów Offer for artists Angebote an Künstler	109
Karolina Konczyńska
<i>Kunszt / Craftsmanship / Handwerkskunst</i>
43
Marianna Michałowska
<i>Sztuka jako działanie – 20 lat Galerii OKNO / Art as action – 20 years of OKNO Gallery / Kunst als Aktion – 20 Jahre Galerie OKNO</i>	115
Przykładowe projekty skierowane do społeczności polsko-niemieckiej Projects aimed at the German-Polish public Projekte mit deutsch-polnischer Ausrichtung
53
Jerzy Olek
<i>W OKNIE i przez OKNO / In and about OKNO (window) / Im Fenster der Fenstergalerie OKNO</i>	119
Działalność Galerii OKNO Activity of the OKNO Gallery Aktivität der Galerie OKNO
83
Tomasz Fedyszyn
<i>20 lat patrzenia przez OKNO / 20 Years of Looking Through the OKNO-Window / 20 Jahre durchs OKNO-Fenster gucken</i>	125
Festiwal Nowej Sztuki lAbiRynT Festival of New Art lAbiRynT Festival Neuer Kunst lAbiRynT
87
Michael Kurzwelly
<i>Okno z widokiem na przekraczanie granic w sztuce / A Window's View on Border-crossings in the Arts / Ein Fenster mit Einblick in die Grenzüberschreitungen der Kunst</i>	129
AKFA Autorska Komórka Fotografii Artystycznej AKFA (Amateur Art Photography Circle) AKFA – Der Amateurzirkel für Kunstdokumentation
93
Krzysztof Wojciechowski
<i>Małe OKNO na duży świat / A Small Window into the Wide World / Ein kleines Fenster in eine große Welt</i>	137
Lista artystów List of artists Künstlerliste
97
Roman Siemiński
<i>OKNO otwierające nowe horyzonty / OKNO – New Horizons Open Up / OKNO eröffnet neue Horizonte</i>	
103
Dariusz Olechno
<i>20 = 7 = 13</i>	

Monique François, 2016

Mariusz Olejniczak
Burmistrz Słubic

Mariusz Olejniczak
The Mayor of Słubice

► Szanowni Państwo,

jest mi niezmiernie miło wprowadzić Państwa w świat Galerii OKNO, którą od 20 lat w Słubickim Miejskim Ośrodku Kultury prowadzi Anna Panek-Kusz, propagatorka sztuk wszelakich i dobry duch tego miejsca.

Galeria jest wyjątkowym oknem na sztukę, w którym na przestrzeni 20 lat prezentowane były prace wybitnych twórców. Ale nie tylko. Jest to bowiem także miejsce niezwykle przyjazne artystom amatorom, którym sztuka pomaga zrozumieć świat i wyrazić siebie.

To tutaj praktykują pasjonaci związani z Autorską Komórką Fotografii Artystycznej, tu odbywają się cykliczne warsztaty artystyczne i toczą się twórcze dyskusje z artystami w czasie spotkań poprzedzających ich wystawy. To wreszcie tutaj prowadzona jest edukacja plastyczna dzieci i młodzieży, dając im szansę na rozwój talentów i przygotowując ich do kształcenia się w szkołach i na uczelniach artystycznych.

Z Galerią OKNO nierozerwalnie związany jest też Festiwal Nowej Sztuki „lAbiRynT”, który od dawna cieszy się zainteresowaniem artystów z całego świata.

Przed paroma laty czasopismo o sztuce „artluk” umieściło Festiwal w dziesiątce najciekawszych wystaw w Polsce, co tylko potwierdza rangę tej imprezy. Także sama Galeria OKNO znalazła się wówczas w dwudziestce najciekawszych instytucji sztuki współczesnej w Polsce. Był to dla miasta ogromny powód do dumy.►►

► Ladies and Gentlemen,

It is my great pleasure to introduce you to the world of the OKNO Gallery at the Słubice Municipal Cultural Centre, which for the last 20 years has been run by Anna Panek-Kusz, a promoter of all kinds of art and the good spirit of the house.

The gallery is a unique window for the arts, where over the course of 20 years works by renowned artists have been presented. But that's by far not all. It is also a place extremely friendly towards amateur artists, where art helps them to understand the world and to express themselves.

It is here that the enthusiasts of the AKFA (Amateur Circle for Art Photography) work, where art workshops are regularly conducted and where creative discussions take place during artists' talks prior to their exhibitions. Finally, this is also the place for the artistic education of children and young people, getting here the opportunity to develop their skills and prepare for education at art schools and universities.

Also inextricably linked to the OKNO gallery is the „lAbiRynT” Festival of New Art, which has long attracted artists from all over the world.

A few years ago, the art magazine “artluk” ranked the festival among the ten most interesting exhibitions in Poland, which further confirms the importance of the event. At that time, the OKNO Gallery itself was also among the 20 most interesting institutions of contemporary art in Poland. This filled the city with great pride.►►

Mariusz Olejniczak
Der Bürgermeister
von Słubice

► Sehr geehrte Damen und Herren,

es ist mir eine außerordentliche Freude, Sie in die Welt der Galerie OKNO einzuführen, die seit 20 Jahren im Städtischen Kulturzentrum von Słubice von Frau Anna Panek-Kusz geleitet wird, einer Förderin aller Arten von Kunst und der gute Geist dieses Ortes.

Die Galerie ist ein einzigartiges Fenster zur Kunst, in dem seit 20 Jahren Werke bekannter Künstler ausgestellt werden. Aber das ist bei Weitem nicht alles. Es ist auch ein Ort, der Hobbykünstlern sehr gewogen ist, denen die Kunst hilft, die Welt zu verstehen und sich auszudrücken.

Hier arbeiten die Enthusiasten des AKFA (Amateurzirkel für Kunstfotografie), hier werden immer wiederkehrende Kunstworkshops abgehalten und finden kreative Diskussionen mit Künstlern statt bei den Treffen im Vorfeld ihrer Ausstellungen. Schließlich ist dies auch der Ort für die künstlerische Ausbildung von Kindern und Jugendlichen, die hier die Möglichkeit bekommen, ihre Talente zu entwickeln und sich auf die Ausbildung an Kunstschulen und Universitäten vorzubereiten.

Untrennbar mit der Galerie OKNO ist auch das „lAbiRynT“-Festival für Neue Kunst verbunden, das seit langem Künstler aus aller Welt anzieht.

Vor einigen Jahren zählte die Kunstschrift „artluk“ das Festival zu den zehn interessantesten Ausstellungen in Polen, was die Bedeutung des Events noch bestätigt. Damals zählte auch die Galerie OKNO selbst zu den 20 interessantesten►►

► Institutionen für zeitgenössische Kunst in Polen. Dies erfüllte die Stadt mit großem Stolz.

Mit Anna Panek-Kusz, die u.a. mit dem Orden des Landes Brandenburg für die Förderung der Kunst im deutsch-polnischen Grenzgebiet ausgezeichnet wurde, haben wir eine wunderbare Botschafterin für Słubice, wofür ich sehr dankbar bin.■

Przemysław Karg

Dyrektor Słubickiego
Miejskiego Ośrodka Kultury

► Dwadzieścia lat temu rok 2022 wyda-
wał się bardzo odległą przyszłością. Dziś
zauważamy, że życie przyspieszyło tak
mocno, iż wielu z nas „nie ma czasu”, choć
każdy posiada zegarek!

Do powszechnego zwyczaju należy obec-
nie narzekanie na komercjalizację życia.
A przecież jest tak wiele inicjatyw, które
z komercją związku nie mają. Galeria
OKNO, powstała w roku 2002, jest tego
znakomitym przykładem.

Czy 20 lat to dużo? Co się przez ten czas
wydarzyło w Galerii OKNO? Jaki świat
pokazała nam i pokazuje Galeria? Jakich
artystów mogliśmy poznać i jakie prace
oglądać? Odpowiedzi na te pytania znaj-
dziemy na kolejnych stronach tej publi-
kacji.

Słubicki Miejski Ośrodek Kultury, w ra-
mach którego działa OKNO, to przestrzeń
do odkrywania piękna w człowieku i jego
wrażliwości: „Działamy po omacku... ro-
bimy, co możemy... dajemy to, co mamy.
Nasze zwątpienie jest także naszą pasją,
a pasja jest naszym zadaniem. Reszta
to już obłęd sztuki” (Henry James, *Wiek
średni*).

Jestem przekonany, że kolejne 20 lat Ga-
lerii OKNO to zupełnie nieznane obsza-
ry twórczości i kreatywności. Pisząc dziś
o roku 2042, czuję respekt i jednocześnie
wyzwanie. Instynktownie zakładam, że
ewoluujemy nie tylko my, lecz także sztu-
ka, którą będziemy oglądać w Galerii. Jak
bardzo zmienią się nasza wrażliwość, de-
finicja piękna, świat, sztuka? Nie wiem,
ale już dziś zapraszam wszystkich, byśmy
mogli tego wspólnie doświadczyć w prze-
strzeni Galerii OKNO.►►

Przemysław Karg

Director of Słubice
Municipal Cultural Centre

► Twenty years ago, the year 2022 seemed
very far away, indeed. Today, we have the
impression that life has accelerated to
such a point, that nobody "has any time"
anymore, although we all possess watch-
es!

It has become a general habit to bemoan
the commercialization of life. Yet, there
are still so many initiatives that have
nothing to do with commerce. Gallery
OKNO, founded in 2002, is an excellent
example for such a place.

Are 20 years a long time? What has hap-
pened at Gallery OKNO during that time?
What kind of world did the gallery show
us and is still doing so? What artists could
we meet there and what works did we
see? The answers to these questions can
be found on the following pages of this
publication.

The Słubice Municipal Cultural Centre,
within which OKNO operates, is a space
for discovering beauty in people and their
sensitivity: "We work in the dark—we do
what we can—we give what we have. Our
doubt is our passion and our passion is
our task. The rest is the madness of art."
(Henry James, *The Middle Years*)

I am convinced that during the next 20
years Gallery OKNO will continue to open
up completely unknown areas of creativ-
ity. Writing today about the year 2042,
I feel awe and challenged at the same
time. Instinctively, I assume that not only
are we evolving, but also the art we will
see in the gallery. What kind of changes
will affect our sensibility, our definition
of beauty, the world, art? I don't know, but
I already invite everyone to join us at Gal-
ery OKNO for this experience.►►

Przemysław Karg

Direktor des Städtischen
Kulturzentrums von Słubice

► Vor zwanzig Jahren schien das Jahr
2022 sehr weit in der Zukunft zu liegen.
Und heute müssen wir feststellen, dass
sich das Leben derart beschleunigt hat,
dass viele von uns „keine Zeit haben“, ob-
wohl doch jeder eine Uhr besitzt!

Allgemein verbreitet ist es dagegen, sich
über die Kommerzialisierung des Lebens
zu beklagen. Dabei gibt es so viele Initia-
tiven, die nichts mit dem Kommerz zu
tun haben. Die Galerie OKNO, die 2002
gegründet wurde, ist so ein Beispiel.

Sind zwanzig Jahre viel? Was hat sich in
dieser Zeit in der Galerie OKNO getan?
Was für eine Welt wurde und wird uns
dort präsentiert? Welche Künstler konn-
ten wir dort kennenlernen und welche
Arbeiten sehen? Die Antwort auf diese
Fragen finden sich auf den folgenden
Seiten.

Das Städtische Kulturzentrums von
Słubice, zu dem die Galerie OKNO ge-
hört, ist ein Ort, an dem es um das Schöne
im Menschen und seine Sensibilität
geht. „Wir arbeiten im Dunkeln... wir tun,
was wir können ... wir geben, was wir
haben. Unser Zweifel ist unsere Leiden-
schaft und unsere Leidenschaft ist uns-
ere Aufgabe. Der Rest ist der Wahnsinn
der Kunst.“ (Henry James, *Die Mittleren
Jahre*)

Ich bin mir sicher, dass die nächsten
20 Jahre der Galerie OKNO völlig neue
unbekannte kreative Arbeitsbereiche
eröffnen werden. Wenn ich heute über
das Jahr 2042 schreibe, erfüllt mich das
mit Respekt und einem Gefühl der Her-
ausforderung. Instinktiv gehe ich davon
aus, dass nicht nur wir uns weiterentwi-
ckeln, sondern auch die Kunst, die wir ►►

Tadeusz Sawa-Borysławski, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2022

► Pragnę podziękować wszystkim arty-
stom, którzy w jakikolwiek sposób zwią-
zali się z Galerią. Wyrazy wdzięczności
kieruję do całego zespołu Słubickiego
Miejskiego Ośrodka Kultury na czele z Ku-
ratorką Anną Panek-Kusz za poświęcenie
i kreowanie życia Galerii. Dziękuję wszys-
kim, którzy odwiedzają naszą Galerię za-
równo na wernisażach, jak i warsztatach
czy też zajęciach edukacyjnych.■

*Sztuka zmywa z duszy kurz
codziennego życia*

Pablo Picasso

► I would like to thank all the artists who
– in one way or another – have been
involved with the gallery. I extend my
gratitude to the entire team at Słubice
Municipal Cultural Centre, headed by cu-
rator Anna Panek-Kusz, for their dedica-
tion and for creating the life of the gallery.
I would like to thank all gallery visitors
coming to our vernissages, joining the
workshops or taking part in educational
activities.■

*Art washes away from the soul
the dust of everyday life*

Pablo Picasso

► in der Galerie zu sehen bekommen. Wie
sehr werden sich unsere Empfindsam-
keit, unser Begriff des Schönen, die Welt,
die Kunst verändern? Ich weiß es nicht,
aber ich heiße schon heute alle will-
kommen, das gemeinsam in der Galerie
OKNO mitzuerleben.

Vor allem möchte ich allen Künstlern danken,
die in welcher Form auch immer mit der Galerie zu tun hatten. Meinen Dank möchte ich auch an das ganze
Team des Städtischen Kulturzentrums von Słubice richten, mit der Kuratorin Anna Panek-Kusz an der Spitze, für ihre
Hingabe und das Leben, das sie in die Galerie gebracht haben. Ich danke allen Besuchern der Galerie, die zu den Vernis-
sagen gekommen, sich an den Workshops beteiligen oder am Bildungsprogramm teilnehmen.■

*Kunst wäscht den Staub
des Alltags von der Seele*

Pablo Picasso

Tomasz Pilarski

Dyrektor Słubickiego Miejskiego Ośrodka Kultury w latach 2019–2003

Na dobrej drodze

► Nadchodząca jesień co roku wywołuje u mnie z jednej strony powodowaną niedostatkiem słońca melancholię, z drugiej zaś radość z nadchodzącego nowego sezonu kulturalnego w teatrach, salach koncertowych i galeriach. W naszym europejskim Dwumieście mocnym i wyczekiwany akcentem każdej jesieni jest Festiwal Nowej Sztuki lAbiRynT, który jak dobre wino z roku na rok raczy nas coraz większą obfitością smaków i artystycznych niuansów. *Spiritus movens* tego wyjątkowego przedsięwzięcia jest kuratorka Galerii OKNO Anna Panek-Kusz, która zaprosiła prof. Jerzego Olka z festiwalem do Słubic, wciągając jednocześnie do współpracy Michaela Kurzwelly'ego.

Galeria OKNO obchodzi w tym roku jubileusz dwudziestolecia i warto tę okrągłą rocznicę podkreślić. Bo jest też i co świętować! Sam miałem przyjemność obserwować z bliska życie tego miejsca, będąc przez ponad szesnaście lat gospodarzem instytucji, w której Galeria zamieszkała. Razem dorastaliśmy, uczyliśmy się i zdobywaliśmy doświadczenia. Przez te 20 lat galeria nie tylko znalazła swój profil, okrzała i wyrosła. Niespokojny duch jej kuratorki dba ciągle o to, żeby chadzała swoimi drogami: nie zawsze najprostszymi, a już z pewnością nigdy na skróty. ►►

Tomasz Pilarski

Director of Słubice Municipal Cultural Centre in 2019–2003

On the right track

► Every year, the coming of autumn makes me feel melancholy about the lack of sunshine on the one hand, and happy about the new cultural season in theatres, concert halls and galleries on the other. A strong and eagerly awaited highlight of every autumn in our European Double City is the Festival of New Art lAbiRynT, which, like a good wine, treats us year after year to an ever-increasing abundance of flavours and artistic nuances. The *spiritus movens* of this unique enterprise is the curator of Galeria OKNO, Anna Panek-Kusz, who invited Prof. Jerzy Olek with this festival to Słubice, and enlisted the co-operation of Michael Kurzwelly.

The OKNO gallery is celebrating its twentieth anniversary this year and this occasion should be properly celebrated. After all, it is an event. Having been the head of the institution which houses the OKNO for sixteen years, I had the pleasure of observing the life of gallery from close quarters. We grew, learnt and gained experience together. Over these 20 years, the gallery has more than just found its profile; it has developed and grown strong. The restless spirit of its curator constantly ensures that she always finds her own paths – not always the easiest ones, and certainly never shortcuts. ►►

Tomasz Pilarski

Direktor des Städtischen Kulturzentrums von Słubice in 2019–2003

Auf dem richtigen Weg

► Jedes Jahr, wenn der Herbst vor der Tür steht, bin ich einerseits wehmütig über den Mangel an Sonnenschein, andererseits freue ich mich auf die neue Kultursaison in Theatern, Konzertsälen und Galerien. Das Labirynt Festival Neuer Kunst, das uns Jahr für Jahr mit einer immer größeren Fülle an Aromen und künstlerischen Nuancen verwöhnt, ist ein starker und mit Spannung erwarteter Höhepunkt in jedem Herbst unseres europäischen Stolzes. Der *spiritus movens* dieses einzigartigen Unternehmens ist die Kuratorin der Galeria Okno, Anna Panek Kusz, die das Festival nach Słubice brachte, indem sie Prof. Jerzy Olek und Michael Kurzwelly einlud, mit ihr zu arbeiten.

Die Galerie Okno gibt es in Słubice seit zwanzig Jahren, und obwohl wir das alle sehr gut wissen, lohnt es sich, dieses tolle Jubiläum in diesem Jubiläumsjahr hervorzuheben. Denn es gibt auch etwas zu feiern! Ich selbst hatte das Vergnügen, das Leben an diesem Ort aus nächster Nähe zu beobachten, denn ich war über 16 Jahre lang der Gastgeber der Einrichtung, in der die Galerie untergebracht ist. Wir sind gemeinsam gewachsen, haben gelernt und Erfahrungen gesammelt. In diesen Jahren hat die Galerie nicht nur ihr Profil gefunden, sondern sich auch gefestigt und weiterentwickelt. Der rastlose Geist seiner Kuratorin sorgt dafür, dass sie stets ihre eigenen Wege geht: nicht immer die einfachsten und schon gar nicht auf Abkürzungen. ►►

IAbiRynT 2010

► Życząc kuratorce niekończących się pokładów niecierpliwości twórczej, chciałbym pogratulować przede wszystkim nam, odbiorcom oferty OKNA. Bo to my mamy, tak naprawdę, wyjątkowe powód do świętowania. Świętuowania 20 lat ciekawych wystaw, kształcących warsztatów i inspirujących festiwali. Pewien jestem, że ten jubileusz otwiera Galerii OKNO drogę za kolejny horyzont, a my będziemy jeszcze wielokrotnie razem podróżować za nią niejednym, prowadzącym do wyjątkowych krajów, traktem. ■

► While wishing the curator endless reserves of creative impatience, I would like to congratulate first and foremost us, the recipients of OKNO's offer. For it is we who have, in fact, excellent reason to celebrate. To celebrate twenty years of interesting exhibitions, educational workshops and inspiring festivals. I am sure that this anniversary opens up yet another horizon for the OKNO, and the gallery will show us paths leading to many exceptional lands. ■

► Während ich der jungen Jubilarin weiterhin unendliche Reserven an kreativer Ungeduld wünsche, möchte ich zunächst uns, den Empfängern des Angebots der Galeria Okno (Fenster), gratulieren. Denn wir haben in der Tat einen hervorragenden Grund zum Feiern. Zur Feier von zwanzig Jahren interessanter Ausstellungen, pädagogischer Workshops und anregender Festivals. Ich bin mir sicher, dass dieses Jubiläum die Fenstergalerie für einen anderen Horizont öffnet und dass wir ihr viele Male auf vielen Wegen folgen werden, die in außergewöhnliche Länder führen. ■

Ewelina Gmerek, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2012

Galeria OKNO jest integralną częścią Ślubickiego Miejskiego Ośrodka Kultury. Działa na podstawie programu wystawienniczego i edukacyjnego o transgranicznym charakterze. Zgodnie z wytyczonym programem prezentuje fotografię w różnych odmianach i postawach.

kurator : Anna Panek-Kusz

► Jednym z podstawowych celów, jakie zostały wytyczone Galerii, oprócz organizowania wystaw jest jej twórcza prezentacja pomagająca poznać i zaakceptować najnowsze nurty w sztuce.

Wnętrze Galerii oraz zaplecze techniczne tworzą doskonałe warunki do prezentacji sztuki: obrazów, fotografii, obiektów, instalacji oraz działań multimedialnych. Galeria daje możliwość autoprezentacji zarówno młodym twórcom niemającym dużego dorobku artystycznego, jak również autorom o ugruntowanej pozycji artystycznej.

Dzięki swemu usytuowaniu na pograniczu polsko-niemieckim Galeria pełni również rolę ośrodka informacji o najnowszej sztuce polskiej i niemieckiej oraz centrum jej dokumentacji, głównie dla galerzystów i kuratorów wystaw zainteresowanych zapraszaniem artystów do udziału w wystawach i sympozjach. Dlatego tak ważna jest aktualizacja bazy informacji, jak również pozyskiwanie katalogów i portfoliów.

Galeria otrzymała dofinansowanie kilkudziesięciu polsko-niemieckich projektów. Wsparcia udzielili jej m.in. Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej, Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży, Euroregion Pro Europa Viadrina oraz Konsulat Generalny Niemiec we Wrocławiu.

Wszystkie publikacje Galerii: katalogi, foldery oraz zaproszenia, drukowane są w wersji polsko-niemieckiej. ■

Gallery OKNO is an integral part of the Municipal Culture Centre Ślubice, which operates on the basis of a trans-national exhibition and educational programme with a focus on photography.

Curator: Anna Panek-Kusz

► The main goal of the gallery is to organise exhibitions and other creative forms of presentation suitable for communicating and disseminating the latest trends in contemporary art.

The gallery's interior as well as its technical equipment are perfect for the presentation of art: painting, photography, objects, installations and multimedia works. It offers presentation opportunities for young emerging artists as well as for established artistic positions.

Due to its location on the German-Polish border, the gallery also sees its role in providing information about current positions in Polish and German art and their documentation, as a service for gallery owners and exhibition curators who would like to invite artists to exhibitions and symposia. Therefore, it is important to keep information up to date and to regularly acquire catalogues and portfolios.

The gallery has received funding for numerous Polish-German projects, including support from the Foundation of Polish-German Cooperation, the Polish-German Youth Office, the Euroregion Pro Europa Viadrina and the German Consulate General in Wrocław.

All publications of the gallery – catalogues, brochures and invitations – are printed bilingually in German and Polish. ■

Die Galerie OKNO ist integraler Bestandteil des Städtischen Kulturzentrums von Ślubice. Sie arbeitet auf Grundlage eines grenzüberschreitenden Ausstellungs- und Bildungsprogramms mit dem Schwerpunkt Fotografie.

Kuratorin: Anna Panek-Kusz

► Hauptziel der Galerie ist die Organisation von Ausstellungen und anderer kreativer Präsentationen, die dazu geeignet sind, die neuesten Trends der zeitgenössischen Kunst zu vermitteln und zu verbreiten.

Die Innenräume der Galerie sowie ihre technische Ausstattung schaffen perfekte Bedingungen für die Präsentation von Kunst: Malerei, Fotografie, Objekten, Installationen und multimediale Arbeiten. Die Galerie bietet sowohl jungen Künstlern noch ohne großes künstlerisches Oeuvre als auch etablierten künstlerischen Position Präsentationsmöglichkeiten.

Auf Grund ihrer Lage an der deutsch-polnischen Grenze sieht die Galerie ihre Rolle auch darin, Information über aktuelle Positionen in der polnischen und deutschen Kunst und deren Dokumentation bereitzuhalten, vor allem für Galeristen und Ausstellungskuratoren, die Künstler zu Ausstellungen und Symposien einladen möchten. Deshalb ist es wichtig über aktuelle Informationen zu verfügen und regelmäßig Kataloge und Künstlerportfolios zu erwerben.

Die Galerie erhielt für zahlreiche deutsch-polnische Projekte finanzielle Förderung, unter anderem von der Stiftung für Deutsch-Polnische Zusammenarbeit, dem Deutsch-Polnischen Jugendwerk, der Euroregion Pro Europa Viadrina und dem Deutschen Generalkonsulat in Wrocław.

Alle Publikationen der Galerie – Kataloge, Broschüren und Einladungen – werden zweisprachig in deutscher und polnischer Sprache gedruckt. ■

► Moja wypowiedź będzie nieco subiektywna, aczkolwiek poparta materiałami i cytatami. Od czerwca 2002 roku tworzę Galerię OKNO, będąc jej kuratką, nadając jej charakter, określając program wystawienniczy i edukacyjny. Jak znaleźć Galerię OKNO? Trzeba dotrzeć do Ślubic, miasteczka na zachodzie Polski połączonego mostem z niemieckim Frankfurtem nad Odrą. Z Galerii, która mieści się na drugim piętrze Ślubickiego Miejskiego Ośrodka Kultury, rozciąga się piękny widok na rozlewiska Odry i zabudowę Frankfurtu. W samej zaś Galerii...

Galeria OKNO?

Zanim o fotografii, kilka słów o Galerii OKNO. Miejsca są bardzo ważne. Nie bez przyczyny stały się przedmiotem różnych rozpraw i teorii filozoficznych.

Po 5 latach funkcjonowania z autorskim programem wystawienniczym i edukacyjnym o transgranicznym charakterze, podsumowując, jak się wtedy mogło wydawać, dość długi okres działalności, Galeria wydała katalog pt. *Galeria OKNO*. Znajął się w nim wypowiedzi kilku osób, które zaznajomiły się z prowadzoną działalnością, realizowanym programem wystawienniczym i edukacyjnym. Jedną z nich był Lech Lechowicz, przyjeżdżający do Galerii OKNO z cyklem wykładów, na które przybywali pasjonaci sztuki ze Ślubic i Frankfurtu, studenci Collegium Polonicum czy Europejskiego Uniwersytetu Viadrina. W jego tekście czytamy: „Ponad pół dekady działań Galerii sprawia, ►►

► My statement will be somewhat subjective, albeit supported by visual material and quotations. Since June 2002, I am the head of OKNO Gallery, its curator, who forms its character and defines its exhibition and educational programme. Now, where exactly is this gallery situated? You have to travel to Ślubice, a town in western Poland connected by a bridge to the German town of Frankfurt (Oder). The Gallery itself is located on the second floor of the Ślubice Municipal Cultural Centre, and offers a beautiful view of the Oder floodplain and Frankfurt's panorama. Yet, the Gallery itself...

A Window Gallery?¹

Before talking about photography, a few words about Gallery OKNO. Since places are so very important. It is not without reason that they have become the subject of various philosophical treatises and theories.

After operating 5 years the gallery's specific cross-border exhibition and educational programme it was time to sum up what seemed then, to be quite a long period of activity, so the Gallery published a catalogue. It contained statements of several people who over the course of time had become acquainted with the gallery's activities, its exhibition and educational programme. One of them was Lech Lechowicz, who came to the OKNO Gallery with a series of lectures ►►

¹ Anm. d. Übers.: Okno im polnischen bedeutet Fenster.

► Fotografia w sztuce

[Galeria OKNO i Festiwal Nowej Sztuki „IAbiRynT”]

► Fotografie in der Kunst

[Galeria OKNO und das IAbiRynT- Festival für Neue Kunst]

► Photography in the arts

[The OKNO-Gallery and the IAbiRynT-Festival of New Art]

► Obwohl meine Ausführungen subjektiv sein werden, sind sie doch gleichwohl mit Zitaten und Anschauungsmaterial untermauert. Seit Juni 2002 gestalte ich die Galerie OKNO in meiner Funktion als Kuratorin, verleihe ihr einen Charakter und bestimme das Ausstellungs- und Bildungsprogramm. Doch wie findet man die Galerie OKNO? Dazu muss man sich nach Ślubice begeben, einem Städtchen ganz im Westen Polens, das durch eine Brücke mit der deutschen Stadt Frankfurt/Oder verbunden ist. Von der Galerie, die sich in der zweiten Etage des städtischen Kulturzentrums von Ślubice befindet, hat man einen wunderschönen Blick auf die Oder mit ihren Auen und das Stadtpanorama von Frankfurt. Doch in der Galerie selbst...

Eine Fenstergalerie?¹

Bevor ich über die Fotografie zu sprechen komme, einige Worte über die Galerie selbst. Orte sind schließlich wichtig. Nicht umsonst ist darüber schon viel geschrieben und philosophiert worden.

Zum – uns damals lang erscheinenden – fünfjährigen Bestehen der Galerie OKNO und als Resümee ihres speziell grenzüberschreitend ausgerichteten Ausstellungs- und Bildungsprogramms veröffentlichten wir den Katalog *Galerie OKNO*. Darin äußerten sich mehrerer Personen, die sich mit den Aktivitäten der Galerie, den Ausstellungen und dem Bildungsprogramm ►►

¹ Anm. d. Übers.: Okno im polnischen bedeutet Fenster.

► że okrzepła już ona jako instytucja, określiła obszar oraz cele swych działań, a także wypracowała sobie własne miejsce wśród podobnych jej lokalnych i ponadlokalnych instytucji. Dzięki takim instytucjom jak Galeria OKNO, działającym z dala od największych ośrodków artystycznych, życie artystyczne i kulturalne w skali całego kraju pozostaje zjawiskiem żywym. Instytucje te inspirują i utrzymują aktywność uczestnictwa w kulturze zarówno jej twórców, jak i jej odbiorców. Stanowią one niezbędny element skomplikowanego organizmu kultury. W tych lokalnych środowiskach właśnie bierze początek kształtowanie się postaw większości twórców i odbiorców decydujących o poziomie i żywotności kultury artystycznej każdego kraju oraz o sile jej skutecznego oddziaływania. Przemiany zachodzące zarówno w samej aktywności Galerii OKNO, jak i w zewnętrznych warunkach jej funkcjonowania stwarzają przyszłość pomyślną perspektywę dla kontynuacji jej wielokierunkowych działań. Należy jedynie życzyć Galerii oraz tym, dla których ona działa, aby następne lata były jeszcze bogatsze w podejmowane inicjatywy i projekty, a korzystne uwarunkowania zewnętrzne wspomagały ich realizację¹.

Dziś wiemy, że doczekała się pełnoletniości, nadal trwa i rozszerza swoje działania m.in. o organizowany co roku właśnie tutaj, na pograniczu polsko-niemieckim, Festiwal Nowej Sztuki „lAbiRynT”. O samym festiwalu będzie jednak nieco dalej. Wróćmy zatem do Galerii.

Po kolejnych 5 latach, kiedy świętowała okrągły jubileusz, Marianna Michałowska napisała: „Działania Galerii dowodzą, jak ważne dla sztuki jest rozgrywanie lokalności przestrzeni i kontekstu miejsca, wykorzystywanie własnych możliwości i mocnych stron i jak atrakcyjne może być to zarówno dla przybywających z zewnątrz doświadczonych artystów, jak i dla stałych, miejscowych uczestników. W teorii kultury pisze się często ►►

¹ L. Lechowicz, *O Galerii OKNO [w:] Galeria OKNO*, Słubice 2008, s. 12.

► attended by art enthusiasts from Słubice and Frankfurt, students of the Collegium Polonicum and the European University Viadrina. His text reads: “More than half a decade of the Gallery’s activities means that it has already established itself as an institution, defined the area and goals of its activities, and developed its own place among similar local and supra-local institutions. Thanks to institutions such as the OKNO Gallery, which operate away from the major art centres, artistic and cultural life throughout the country remains a living phenomenon. These institutions inspire and maintain active participation in culture by both its creators and its recipients. They are an essential part of the complex organism of culture. It is exactly in these local environments that the attitudes of the majority of future artists and their audiences begin to take shape. It is here, that the level and vitality of the artistic culture of each country and the strength of its effective impact is determined. The transformations taking place both in the activities of the OKNO Gallery itself and its external operating conditions offer good prospects for the future continuation of its plentiful activities. One can only hope for the next few years to be even richer in terms of initiatives and projects, and that favourable external conditions will continue to be supportive.”²

Today, we know that the gallery not only has come of age, it is still going strong and has expanded its activities to include the annual lAbiRynT-Festival of New Art, situated right here on the German-Polish border. The festival itself, however, will be discussed later on. Let us continue with the Gallery.

After another five years, celebrating its 10th anniversary, Marianna Michałowska wrote: “The gallery’s activities show how important it is for art to incorporate the locality of the space and the local context, i.e. to take advantage of site-specific opportunities, and how attractive this can ►►

² L. Lechowicz, *O Galerii OKNO [in:] Galeria OKNO*, Słubice 2008, s. 12.

► vertraut gemacht hatten. Einer von ihnen war Lech Lechowicz, der eine Reihe von Vorträgen in der OKNO-Galerie gehalten hatte, an denen Kunstinteressierte aus Słubice und Frankfurt, Studenten des Collegium Polonicum oder der Europa-Universität Viadrina teilnahmen. Er schrieb: „Dass die Galerie schon mehr als ein halbes Jahrzehnt besteht, bedeutet, dass sie sich bereits als Institution etabliert, den Bereich und die Ziele ihrer Aktivitäten definiert und ihren eigenen Platz unter ähnlichen lokalen und überlokalen Institutionen gefunden hat. Dank solcher Institutionen wie der OKNO-Galerie, die abseits der großen Kunstszenen arbeiten, bleibt das künstlerische und kulturelle Leben im ganzen Land lebendig. Diese Institutionen regen sowohl die Kulturschaffenden als auch die Rezipienten zur aktiven Teilnahme an der Kultur an und erhalten sie aufrecht. Sie sind ein wesentlicher Bestandteil des komplexen Organismus der Kultur. Gerade in diesem lokalen Umfeld formen sich die Einstellungen der meisten Kulturschaffenden und Rezipienten, die später das Niveau und die Vitalität der künstlerischen Leistung und deren Wirkung ihres Landes bestimmen. Die bisherigen Veränderungen in den Strukturen der Galerie OKNO und ihrer Wirkung nach Außen bieten eine gute Perspektive für die Fortsetzung vielfältiger Aktivitäten in der Zukunft. So kann man der Galerie und allen Beteiligten nur wünschen, dass die nächsten Jahre noch reicher an Initiativen und Projekten sein werden und die äußersten Bedingungen ihr gewogen bleiben.“³

Heute wissen wir, dass sie nicht nur volljährig geworden ist, sondern immer noch existiert und sich weiterentwickelt zum Beispiel durch die Übernahme des lAbiRynT-Festivals für Neue Kunst hier in den deutsch-polnischen Grenzraum. Dazu aber später, jetzt erst noch einmal zur Galerie selbst.

Weitere fünf Jahre später, anlässlich des nächsten runden Jubiläums, schrieb ►►

► o znaczeniu słowa «miejsce», podkreślając ważność jego «zamieszkania» przez ludzi z nim związanych. Galeria OKNO jest właśnie takim miejscem w czystym sensie, w którym się jest i do którego się powraca”².

Jarosław Klupś w tej samej publikacji napisał: „OKNO jest więc pięknym przykładem miejsca łączącego dobrą sztukę z działalnością popularyzatorską. Pracując na rzecz mieszkańców Słubic i Frankfurtu, stanowi ważny ośrodek o ograniczonej pozycji już nie tylko w regionie, ale także – głównie w obszarze fotografii – w kraju i za granicą. Rolę takiego OKNA na granicy Polski z Niemcami trudno jest przecenić”³.

Skąd nazwa? Może od rzędu okien z pięknym widokiem, który urzeka po przekroczeniu progu Galerii. Ten widok roztača się na zachód, na rozlewiska Odry i miasto Frankfurt. O każdej porze roku, każdego dnia, a nawet w każdej minucie ten krajobraz kadrowany oknami zmienia się, przeistacza, ewoluuje, inspiruje. Galeria OKNO to z jednej strony białe ściany ekspozycyjne z niemal sterylną przestrzenią zapraszającą do prezentacji fotografii i dziedzin jej pochodnych, z drugiej okna, które wpuszczają światło, oddech i pozwalają spojrzeć w przestrzeń. Tę przestrzeń, którą jesteśmy w stanie objąć wzrokiem, ale również tą mniej oczywistą – przestrzeń sztuki współczesnej.

Ważne okna

Okna są ważne, niektóre zapisały się na łamach historii sztuki, jak choćby to, z którego w 1826 roku Joseph Nicéphore Niépce wykonał pierwszą w historii fotografię. Przedstawiała widok z okna jego mieszkania na ulicy miasteczka Saint-Loup-de-Varennes. Jest to nieduża miejscowościowość położona we wschodniej Francji, ►►

² M. Michałowska, *10 lat Galerii OKNO – miejsce i trwanie [w:] Galeria OKNO 10 lat/10 Jahre*, Słubice 2014, s.17.

³ J. Klupś, *Przez OKNO [w:] Galeria OKNO 10 lat/10 Jahre*, op. cit., s.19.

► be both for experienced artists from outside and for regularly participating locals. Cultural theory often writes about ‘site-specificity’, emphasizing the importance of involving local residents. The Gallery OKNO is such a place in the best sense of the word, where people can participate and return to again and again.”³

Jarosław Klupś wrote in the same publication: “OKNO is thus a beautiful example of a place combining good art with popularisation activities. Working for the benefit of the citizens of Słubice and Frankfurt, it is an important centre with an established position not only in the region, but also – mainly in the area of photography – at home and abroad. The role of such a window (OKNO) on the Polish-German border can hardly be overestimated.”⁴

So, where does the name come from? Perhaps from the row of windows offering a beautiful view that captivates you the moment you cross the gallery’s threshold. It stretches westwards, over the flood-plains of the Oder and the city of Frankfurt. Every season of the year, every day, and even every minute, the landscape framed by the windows changes, transforms, evolves and inspires. On the one side, the Gallery’s white exhibition walls create an almost sterile space near perfect for the presentation of all kinds of photography, while on the other side a row of windows lets in light and air allowing for a beautiful view of the environment. The environment in the strict sense of the word, that we are able to grasp with our eyes, but also the less obvious one – the environment of contemporary art.

Important windows

Windows are important, some have made their mark on art history, such as the one from which Joseph Nicéphore Niépce took the first ever photograph, in 1826. ►►

³ M. Michałowska, *10 lat Galerii OKNO – miejsce i trwanie [in:] Galeria OKNO 10 lat/10 Jahre*, Słubice 2014, s.17.

⁴ J. Klupś, *Przez OKNO [in:] Galeria OKNO 10 lat/10 Jahre*, op. cit., s.19.

► Marianna Michałowska: „Die Aktivitäten der Galerie zeigen, wie wichtig es für die Kunst ist, die Lokalität des Raums und des örtlichen Kontexts einzubinden ist, d.h. die ortsspezifischen Möglichkeiten zu nutzen, und wie attraktiv dies sowohl für erfahrene Künstler von außen, als auch für regelmäßige teilnehmende Einheimische sein kann. In der Kulturttheorie wird häufig über „Ortspezifik“ geschrieben, und dabei die Bedeutung einer Einbeziehung der lokalen Einwohner hervorgehoben. Die Galerie OKNO ist im besten Sinne ein solcher Ort, an dem man Dabeisein und zu dem man immer wieder zurückkehren kann.”³

Jarosław Klupś schrieb in der gleichen Publikation: „OKNO ist also ein schönes Beispiel für einen Ort, der gute Kunst mit Popularisierungsaktivitäten verbindet. Es arbeitet zum Nutzen der Einwohner von Słubice und Frankfurt und ist ein wichtiges Zentrum, das nicht nur in der Region, sondern auch – vor allem im Bereich der Fotografie – im In- und Ausland einen festen Platz hat. Die Rolle eines solchen Fenstergalerie (OKNO) an der polnisch-deutschen Grenze kann kaum überschätzt werden.”⁴

Warum dieser Name? Vielleicht von der Fensterreihe mit der schönen Aussicht, die einen schon beim Überschreiten der Schwelle in ihren Bann zieht. Der Blick schweift nach Westen, über die Oderauen und die Stadt Frankfurt. Zu jeder Jahreszeit, an jedem Tag und fast schon minütlich verändert sich diese von den Fenstern eingerahmte Landschaft, wandelt sich, entwickelt sich, inspiriert. Die Galerie OKNO besteht auf der einen Seite aus weißen Ausstellungswänden in einem fast sterilen Raum, der sich für die Präsentation von Fotografie und Flachware eignet, und auf der anderen Seite aus einer Reihe Fenster, die Licht und Luft hereinlassen und den Blick in den Raum ermöglichen. Damit ist sowohl der Raum ►►

³ M. Michałowska, *10 lat Galerii OKNO – miejsce i trwanie [in:] Galeria OKNO 10 lat/10 Jahre*, Słubice 2014, s.17.

⁴ J. Klupś, *Przez OKNO [in:] Galeria OKNO 10 lat/10 Jahre*, op. cit., s.19.

Grzegorz Przyborek, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2004

► znana głównie za sprawą tegoż artysty i jego fotografii.

Innym ważnym oknem było to w baraczu na praskiej Malej Stranie, przez które fotografował Josef Sudek. To tam powstał cykl zatytułowany: „Z okna mojej pracowni” (Okno mého ateliéru). „Pracując w parterowym, drewnianym atelier otoczonym niewielkim, ale zdobnym ogrodem, Sudek przez lata przygląda się uważnie i fotografuje swoje bezpośrednie otoczenie. Obserwując zmieniające się pory roku, a wraz z nimi natężenie światła, utrwała na klatek widoki z okna”⁴.

Ważne dla fotografii są również okna Luba Stacha – witryny sklepowe, które fotografował przez wiele lat w rozmaitych okolicznościach. Cała seria czarno-białych fotografii stanowi dokument czasu i zmieniających się trendów.

Warto wspomnieć również o fotograficznych realizacjach Abe Moreli, który widoki zza okna zapraszał do wyciemnianych pokoi tworzonych na wzór camery obscurae. Po raz pierwszy dokonał tego w 1991 roku. Aby całkowicie wyciemnić przestrzeń, pokrył okna czarnym tworzywem, wycinając tylko mały otwór, przez który wpadało światło. Otwór ten pełnił rolę obiektywu, dzięki któremu można było obserwować na ścianach projekcje odwróconego obrazu tego, co znajdowało się za oknem.

Fascynacje artystów motywem okna, świata widzianego przez okno, świata obserwowanego zza okna, świata modelowanego przez światło wpadające przez okno, można obserwować w wielu realizacjach, i to nie tylko w fotografii, ale również malarstwie i innych dyscyplinach plastycznych. Jednym z najbardziej rozpoznawalnych dzieł malarstwa o tej tematyce jest chociażby *Otwarte okno* awangardowego malarza Henrego Matisse'a.►►

⁴ A. Mazur, *Ikony Europy: Josef Sudek „Z okna mojej pracowni”*, <https://digitalcamerapolska.pl/inspiracje/1273-ikony-europy-josef-sudek-z-okna-mojej-pracowni> (dostęp 7.07.2020).

► It depicted the view from his window of the streets of the town of Saint-Loup-de-Varennes. A small town in eastern France, known mainly for the artist and his photographs.

Another important one was the studio window on Prague's Mala Strana, through which Josef Sudek took photographs. It was there that he created a series entitled: My studio Window (Okno mého ateliéru). “Working in a single-storey wooden studio surrounded by a small but well-maintained garden, Sudek took a close look and many photographs of his immediate surroundings over the years. Observing the changing seasons and with them the intensity of the light, he captured the window view on film.”⁵

Luba Stach's shop windows, which he has photographed for many years under various circumstances are also important to his photography. The entire series of black-and-white photographs is a document of the changing times and trends.

Also worth mentioning are Abe Moreli's photographic creations, who channeled the view from behind the window into the darkened gallery space that served as camera obscura. He first did this in 1991. In order to completely darken the space, he covered the windows with black plastic, into which he cut only a small opening through which light entered. This hole acted as a lens projecting an inverted image of what was outside the window onto the gallery walls.

Many artists' works – not only in photography, but also in painting and other visual arts – show their fascination with the motif of the window, the world seen through the window, the world observed from behind the window, the world modelled by the light coming in through the window. One of the best-known paintings with this theme, for example, is the Open Window by avant-garde painter Henri Matisse.►►

► gemeint, den wir mit unseren Augen erfassen können, aber auch der weniger offensichtliche – der Raum der zeitgenössischen Kunst.

Wichtige Fenster

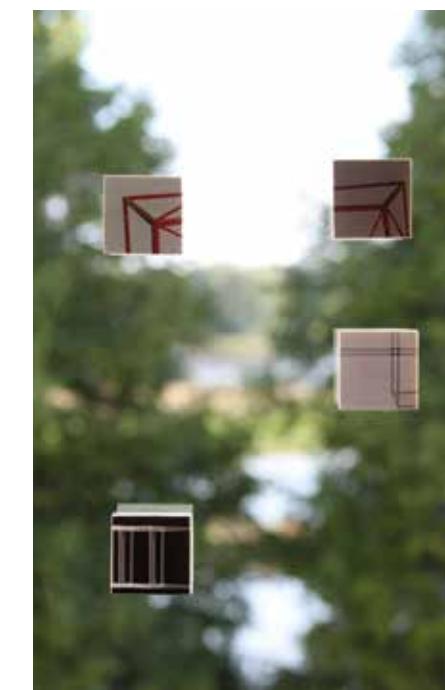
Fenster sind wichtig, einige haben Kunstgeschichte geschrieben, wie das Fenster, von dem aus Joseph Nicéphore Niépce 1826 die allererste Fotografie überhaupt machte. Es zeigt den Blick aus seiner Wohnung auf die Straßen der Stadt Saint-Loup-de-Varennes. Das ist eine kleine Stadt im Osten Frankreichs, die durch den Künstler und seine Fotografien bekannt wurde.

Ein weiteres wichtiges Fenster war das Atelierfenster auf der Prager Kleinseite, durch das Josef Sudek fotografierte. Dort schuf er die Serie: Aus dem Fenster meines Ateliers (Okno mého ateliéru). „Sudek arbeitete in einem einstöckigen, hölzernen Atelier, das von einem kleinen, aber gepflegten Garten umgeben war, und beobachtete und fotografierte seine unmittelbare Umgebung im Laufe der Jahre genau. Er beobachtete den Wechsel der Jahreszeiten und damit die Intensität des Lichts und hielt den Blick aus dem Fenster auf Film fest.“⁵

Wichtig für die Fotografie sind auch die Schaufenster von Luba Stach, die er über viele Jahren hinweg unter verschiedenen Umständen fotografiert. Die gesamte Serie von Schwarz-Weiß-Fotografien ist ein Dokument der Zeit und wechselnder Moden.

Erwähnenswert sind auch die fotografischen Kreationen von Abe Moreli, der den Blick aus dem Fenster in verdunkelte Räume schleuste, die wie eine Art Camera Obscura funktionierten. Das erste Mal tat er dies 1991. Um den Raum vollständig zu verdunkeln, bedeckte er die Fenster ►►

⁵ A. Mazur, *Ikony Europy: Josef Sudek „Z okna mojej pracowni”*, <https://digitalcamerapolska.pl/inspiracje/1273-ikony-europy-josef-sudek-z-okna-mojej-pracowni> (letzter Zugriff: 7.07.2020).

Jerzy Olek

► mit schwarzem Plastik und schnitt nur eine kleine Öffnung aus, durch die Licht eindrang. Dieses Loch diente als Linse, durch die das umgekehrte Bild dessen, was sich außerhalb des Fensters befand, auf die Wände projiziert wurde.

Die Faszination der Künstler für das Motiv des Fensters, die Welt, die man durch das Fenster sieht, die Welt, die hinter dem Fenster liegt, die Welt, die durch das durchs Fenster einfallende Licht modelliert wird, ist in vielen Werken zu beobachten, und zwar nicht nur in der Fotografie, sondern auch in der Malerei und Bildhauerei. Eines der bekanntesten Gemälde zu diesem Thema ist beispielsweise das Offene Fenster des Avantgardisten Henri Matisse.

Die Fenster in der Galerie OKNO

Okna w OKNIE

► Okna w Galerii OKNO też inspirują, zarówno kuratkę, jak i artystów, którzy niejednokrotnie odnieśli się do nich na etapie planowania ekspozycji, włączając je niejako do koncepcji wystawy.

► The windows in the OKNO Gallery also inspire, both the curator and the artists, who referred to them while planning exhibitions more than once, making them part of their exhibition concepts.

Jako tło do swoich realizacji wykorzystał je m.in. Jerzy Olek we fragmencie wystawy *Zdziwienie widzenia*. Okna stały się przezroczystą bazą dla jego fotograficznych miniaturow. Rozmieszczenie ich na okiennych szybach w dość swobodnej, nieregularnej konfiguracji pozwoliło niejako „zoomować” wzrok, który skupiał się to na naklejonych kadrach, to na przestrzeni za oknem. Artysta ujawnił tym samym mechanizm widzenia wybranego punktu ostrości i głębi ostrości stosowany m.in. w aparatach, sterowany przysłoną. Gdy wzrok skupiał się na miniaturowach, oddalone o ulicę drzewa i dalsze plany były nieostre, stanowiły tylko rozmyte tło. Jednak gdy wzrok przesuwał się na drzewa, tam umieszczał swój punkt ostrości, miniatury na oknie stawały się tylko niewyraźną plamą, przeszkołą.►►

Jerzy Olek, among others, used fragments of them as a backdrop for his exhibition *The Surprise of Seeing*. The windows were used as transparent base for his miniature photos. By arranging them on the window panes in a rather free, irregular configuration, he demonstrated the “zoom effect” as the viewer's eyes either had to focus on the photos or on the space outside the window. In this way, the artist revealed the mechanisms of seeing: focus point versus focus depth, which in cameras is controlled by the aperture. When the gaze was focused on the miniatures, the trees and distant planes were out of focus, just a blurred background. However, when the eye moved to the trees, placing its point of focus there, the miniatures on the window became just a blur, an obstacle.►►

⁴ A. Mazur, *Ikony Europy: Josef Sudek „Z okna mojej pracowni”*, <https://digitalcamerapolska.pl/inspiracje/1273-ikony-europy-josef-sudek-z-okna-mojej-pracowni> (dostęp 7.07.2020).

► Jarosław Klupś zrezygnował natomiast z taflowego światła wtłaczającego się przez okna. Wyciemnił je szczelnie, powalając wpadać światłu tylko przez soczewkę przymocowaną do okna. Świat zza okna przywędrował do wnętrza Galerii odwrócony do góry nogami jak w camerze obscurze.

Marek Poźniak tuż za oknami Galerii przymocował małe kamery otworkowe wykonane z pojemników po filmach fotograficznych, w których umieścił negatyw. Dał im czas. Naświetlane kilka miesięcy rejestrowały drogę słońca nad zachodnią granicą, tworząc tzw. solarystrafie. To technika, której efektem jest zdjęcie z wyraźną rejestracją wędrówki słońca. Anna Panek-Kusz, kuratorka Galerii, na bazie widoku z okna stworzyła serię „Ławeczka”. Okno stało się miejscem rejestracji zdarzeń. W tekście do wystawy napisała: „Obserwuję i rejestruję wzajemne relacje, gesty, układ ciała. Siadający na ławeczkę nie wiedzą, że są fotografowani, to pozwala wyeliminować napięcie, sztucznosć relacji. «Ławeczka» to projekt, który pozwala patrzeć na ludzi bez nachalnej relacji fotograf-fotografowany”⁵. ►►

⁵ A. Panek-Kusz, „Ławeczka”, katalog Festiwalu Nowej Sztuki „lAbiRynT”, Ślubice 2015, s. 40.

Jarosław Klupś

► Jarosław Klupś, on the other hand, dispensed with the taffy light pouring in through the windows. He darkened them tightly, allowing light to enter only through a lens attached to the window. The world from behind the window came into the interior of the Gallery turned upside down, as in a camera obscura.

Just outside the Gallery's windows, Marek Poźniak attached small pinhole cameras made from photographic film canisters, in which he placed the negative. Then, he allowed for time to pass. Exposed for several months, they recorded the path of the sun over the western horizon, creating so-called solarographs. This is a technique that results in a photograph with a clear registration of the sun's journey. Anna Panek-Kusz, curator of the Gallery, created the series Benches on the basis of the windows' view. The window became a place for recording events. In the exhibition text she wrote: "I observe and record mutual relations, gestures, body arrangements. The people sitting on the bench do not know that they are being photographed, this eliminates the tension, the artificiality of the relationship. The bench is a project that allows you to look at people without the somewhat embarrassing" ►►

⁶ A. Panek-Kusz, „Ławeczka”, katalog Festiwalu Nowej Sztuki „lAbiRynT”, Ślubice 2015, s. 40

► scharf gesehen wurde, waren die Miniaturen auf dem Fenster nur noch ein verschwommenes Hindernis.

Jarosław Klupś hingegen verzichtete auf das durch die Fenster einfallende Tageslicht. Er verdunkelte sie völlig und ließ das Licht nur durch eine am Fenster angebrachte Linse eindringen. Die Welt hinter dem Fenster kam wie in einer Camera obscura auf den Kopf gestellt in das Innere der Galerie.

Marek Poźniak dagegen hat aus Filmdosen kleine Lochkameras gemacht, in die er Negative legte und sie außen vor den Fenstern der Galerie angebrachte. Dann gab er ihnen Zeit. Die Negative wurden mehrere Monate lang belichtet und zeichneten den Lauf der Sonne über dem westlichen Horizont auf, wobei er so genannte Sonnengrafiken erstellten. Diese Technik liefert Fotos, auf denen der Weg der Sonne deutlich zu erkennen ist.

Anna Panek-Kusz, die Kuratorin der Galerie, schuf auf der Grundlage des Blicks aus den Fenstern die Serie Parkbank. Das Fenster wurde zu einem Ort zur Aufzeichnung von Ereignissen. In dem Text zur Ausstellung schrieb sie: „Ich beobachte und dokumentiere gegenseitige Beziehungen, Gesten, Körperhaltungen. Die auf der Bank sitzenden Personen wissen nicht, dass sie fotografiert werden, wodurch die Anspannung und die Künstlichkeit der Beziehung aufgehoben wird. Das Projekt Parkbank erlaubte es mir, unaufdringlich Menschen zu beobachten ohne das übliche Verhältnis von Fotograf zu Modell.“⁶

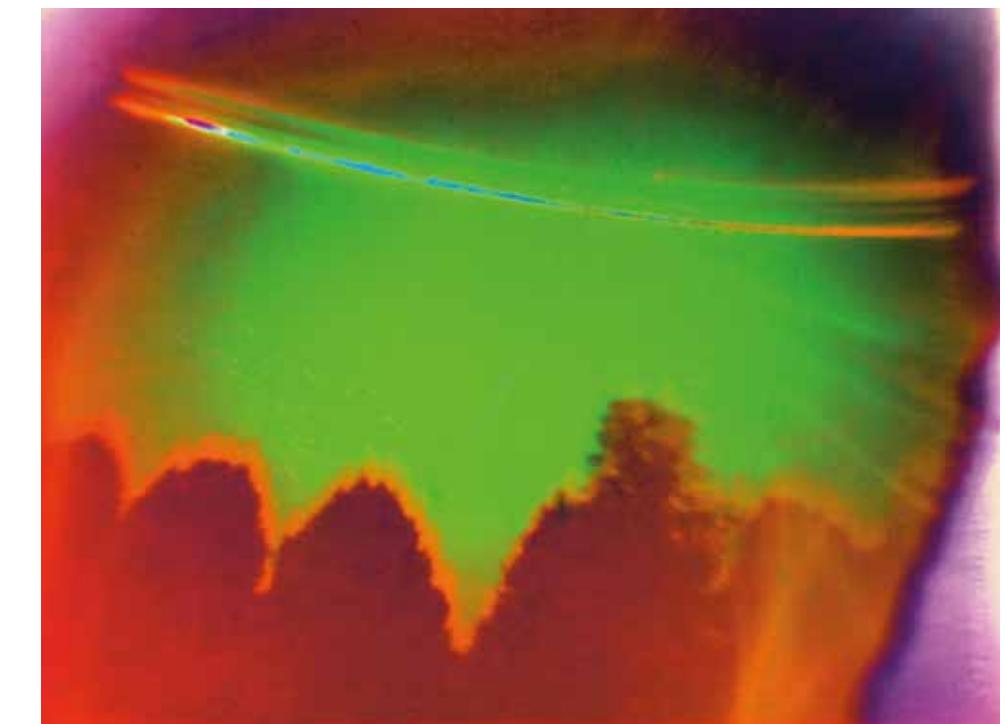
Michael Kurzwelly nutzte die Transparenz des Fensters, um aus dem geschlossenen Raum ins Freie zu treten, den typischen Ausstellungsort mit dem Stadtraum zu verschmelzen und ihn in die Rezeption der Kunst einzubeziehen. Er platzte ein Objekt, Fotografien und Gedichte in verschiedenen Schriftgrößen im Galerieraum und stattete die Betrachter mit optischen Hilfsmitteln wie Luppen ►►

► Michael Kurzwelly wykorzystał przeźroczystość okna do wyjścia z przestrzeni zamkniętej na zewnątrz, połączyl miejsce typowo wystawiennicze z przestrzenią miejską, włączając ją w odbiór sztuki. W przestrzeni Galerii umieścił obiekty, fotografie oraz wiersze napisane różnej wielkości czcionką. Odbiorcę wyposażył we wspomagające percepcję gadżety typu lupa powiększająca czy lornetka. Ta ostatnia pozwalała spojrzeć z okna Galerii w dal i dostrzec tabliczki z wierszami. Odwiedzający Galerię widz świadomie wchodził do gry, podejmował interakcje z artystą, z jego dziełem. Natomiast spacerująca promenadą osoba nieświadomie zostawała poddana działaniu artysty. Remigiusz Koniecko w wystawie *Ukryty wymiar architektury* wykorzystał okno do rozgrywki formalnej pomiędzy przestrzenią Galerii a architekturą na zewnątrz, czerwonymi liniami wytyczając na szybie granice widocznych budynków.

Bywało również i tak, że to miejsce – wydawałoby się tak idealne dla sztuki, dla fotografii – artysta odrzucał jako przestrzeń do swoich realizacji. Nazbyt sterile, z nadmiarem światła, które choć związane nierozerwalnie z fotografią, nie zawsze jej służy, mogą powodować płowienie, zanik detali i intensywności koloru.

Zdarzało się też, że OKNO zapraszało gościnnie do swojego wnętrza inne okna, niekiedy z bardzo daleka. Z taką prezentacją pt. *Ten, kto patrzy...* zawitała Marianna Michałowska. Projekt składał się z wielkoformatowych fotografii, w których obok obrazów okien napotkanych w różnych miejscach na świecie pojawiają się fragmenty ulubionych tekstów literackich. Jak chociażby Charles'a Baudelaire'a wprowadzający do wystawy: „Ten, kto patrzy przez otwarte okno, nigdy nie zobaczy tylu rozmaitych rzeczy, co ten, kto z zewnątrz wpatruje się w okno zamknięte”⁶. Okna Marianny Michałowskiej czuły się dobrze w Galerii OKNO. ►►

⁶ M. Michałowska, *Ten, kto patrzy*, katalog wystawy, Ślubice 2005, s. 2.

Marek Poźniak

► relationship between photographer and the photographed.⁶

Michael Kurzwelly used the transparency of the window to step out of the enclosed space into the outdoors, merging the typical exhibition venue with the urban space, incorporating it into the art reception. He placed an object, photographs and poems written in different sized fonts in the gallery space. He then, equipped the viewer with perception-enhancing gadgets such as magnifying glasses and binoculars. This made it possible to look into the distance from the Gallery's window and see the poem placards. Whereas the gallery visitors consciously entered the game, interacting with the artist and his work, a person walking along the promenade, on the other hand, was unconsciously subjected to the artist's action.

In the exhibition *The Hidden Dimension of Architecture*, Remigiusz Koniecko used the window to make the gallery space interact with the outside architecture in a formal game, delineating the boundaries ►►

⁶ A. Panek-Kusz, „Ławeczka”, katalog Festiwalu Nowej Sztuki „lAbiRynT”, Ślubice 2015, p. 40.

► und Ferngläsern aus. Das ermöglichte es ihnen, vom Fenster der Galerie aus in die Ferne zu schauen und die Gedichtplakate zu sehen. Die Besucher der Galerie konnten bewusst in dieses Spiel eintreten und mit dem Künstler und seinem Werk interagieren. Doch Personen, die beispielsweise auf der Promenade spazieren gingen, wurden unbewusst Teil der Kunstaktion. In der Ausstellung Die verborgene Dimension der Architektur nutzte Remigiusz Koniecko das Fenster, um ein formales Spiel zwischen dem Raum der Galerie und der Architektur außerhalb zu eröffnen, bei dem er die Umrisse des Stadtpanoramas mit einer roten Linie auf dem Glas nachzeichnete.

Es kam allerdings auch vor, dass dieser Ort – scheinbar so ideal für die Kunst und die Fotografie – von einem Künstler als Ausstellungsraum für seine Arbeit abgelehnt wurde. Zu steril, zu viel Licht, das zwar untrennbar mit der Fotografie verbunden ist, ihr aber nicht immer dienlich ist und zum Verlassen, zum Verschwinden von Details und der Intensität von Farben führen kann. ►►

Anna Pąnek-Kusz

► of the city's vista with red lines on the window pane.

However, it also happened that the gallery space – seemingly just ideal for displaying art and photography – was rejected by artists as too sterile, with too much light for their realizations, which – though inextricably linked to photography – does not always serve it, and can cause fading, the disappearance of details and the intensity of colour.

Sometimes, Gallery OKNO also invited guests from very far away to serve – so to speak – as windows into another world. Marianna Michałowska came with such a presentation entitled *He Who Looks...*

The project consisted of large-format photographs of windows encountered in various places around the world, next to which

excerpts of her favourite literary texts were printed. Just as Charles Baudelaire

allegedly once said during an introduction to an exhibition: "He who looks through an open window will never see as many manifold things as he who gazes from the outside at a closed window."⁷ Marianna Michałowska's windows felt just right at the OKNO Gallery. So did Paweł Janczaruk's

project *Ballerina in the Window*. Large-

format black and white photographs of a ballerina photographed in various indoor and outdoor locations, but always against a precisely chosen window in the background. In the exhibition *Not-Obvious* Dorothy Simpson Krause presented a series of photomontages created by superimposing several frames, resulting in poetic, mysterious images of windows,

doors and passageways permeating one another. These transitions, permeations, transparencies and understatements resulted in photographic images that speak of human destinies as labyrinths. Just like the project *Am I Still at Home* by German artist Ute Lindner. "The artist's works revolve around the theme of loss of identity and the question of how feelings for what we call the homeland are formed. During her exploratory travels, she came ►►

⁷ M. Michałowska, *Ten, kto patrzy*, katalog wystawy, Ślubice 2005, p. 2.

► So viel zu den Fenstern, die – wie sich herausstellte – sowohl als Orte, Symbole und historische Referenz für Inspiration oder einfach nur für frische Lust sorgen können. Slawomir Tobis schrieb: „Die OKNO-Galerie ist ein Ort, an dem sich die Fotografie wohl fühlt. Es handelt sich um einen Raum, der nicht nur in gewisser Weise metaphysisch ist, sondern auch Schauplatz wichtiger Veranstaltungen ist. Die bekannteste davon ist das Festival *lAbiRynT*“, das seit 2010 in Zusammenarbeit mit Jerzy Olek organisiert wird und jedes Jahr mehrere Dutzend Künstler, vor allem aus dem Bereich der konzeptionellen Fotografie versammelt und das von interessanten Treffen und Vorträgen begleitet wird. Die Liste der Künstler, die in den Jahren seit Bestehen der Galerie gezeigt wurden, umfasst ebenso große und angesehene Namen, als auch viele junge und talentierte Künstler.“⁸

Die Galerie OKNO: Organisationsstruktur und Ausstellungsprogramm

Die Galerie OKNO ist integraler Bestandteil des Städtischen Kulturzentrums von Ślubice. Seine weitläufigen Räume befinden sich im zweiten Stock des Gebäudes. Von der Straße aus sind sie nicht einsehbar, das heißt, die Galerie verfügt nicht über Schaufenster, die von Passanten eingesehen werden könnten. Man muss sich schon selbst in die Galerie OKNO begeben, um sich von ihrem ehrgeizigen auf Fotografie im weitesten Sinne spezialisierten Ausstellungsprogramm zu überzeugen. Doch bei den präsentierten Werken handelt es sich weder um Postkartenillustrationen, noch um Kinder- oder Porträtfotografie. Sie haben auch nichts mit kommerzieller Werbe- oder Produktfotografie zu tun. Es sind narrative Fotografien mit einem Konzept, einem Kommentar, einer Idee. Die Auswahl der Ausstellungen erfolgt nicht zufällig. Vorgestellt werden Projekte, ►►

⁸ S. Tobis, *Galeria OKNO w Ślubicach* [in:] *Galeria OKNO 10 lat/10 Jahre, op. cit.*, s.22.

► Podobnie jak projekt *Baletnica w oknie* Pawła Janczaruka. Wielkoformatowe czarno-białe zdjęcia baletnicy fotografowanej w różnych miejscach wewnętrz i na zewnątrz budynków, ale zawsze na precyzyjnie dobranym tle z okien. Dorothy Simpson-Krause w wystawie *Nie-oczywiste* zaprezentowała cykl fotomontaży powstały z nałożenia kilku kadrów, co w rezultacie zaowocowało poetyckimi, tajemniczymi obrazami przenikającymi się wzajemnie okien, drzwi, przesmyków. Jej przejścia, przenikania, transparentności i niedopowiedzenia to fotograficzne obrazy, które mówią o labiryntach ludzkich losów. Podobnie jak w projekcie *Czy jestem jeszcze w swoim domu* niemieckiej artystki Ute Lindner. „Prace artystki krążą wokół tematu utraty tożsamości oraz pytania, jak tworzy się uczucie do tego, co nazywamy ojczyną. W trakcie swoich podróży poszukiwawczych nawiązała kontakt z nowymi właścicielami domu swojej prababci“⁹. Wizyta w tymże domu zaowocowała wielkoformatowymi fotografiemi na tkaninie w technice cyjanotypii. Na jednej z nich widnieje pokój z dużym oknem, przez które wpada światło. Zawieszane w Galerii na białej ścianie naczym firanka, dawało wrażenie przeniesienia miejsca, czasu, relacji, wspomnień. Z bardziej multimedialnych realizacji należałoby wymienić prace Marcina Sztukiewicza. Interaktywna projekcja wieżowców i budynków z oknami, w których to gasną, to zapalają się światła. Przypadkowość tych zdarzeń, nieprzewidywalność mechanizmu działała naczym mantra, spektakl z udziałem okien i światła. Możemy tylko snuć opowieści o losach ludzi ukrytych w bezosobowych domach, za zasłonami. Multimedialną realizację pokazała również słowacka artystka Mira Podmanická, która będąc na rocznym stylendium, codziennie rejestrowała przyrodę ze swojego okna, każdorazowo tym samym kadrem, niejako odliczając kolejne dni pobytu. Wszystkie ujęcia zaprezentowała w formie puszczonej w pętli prezentacji. Przyroda zatoczyła krąg, rok został sprasowany do kilkuminutowej etiudy.¹⁰ ►►

⁸ U. Lindner, *Czy jestem jeszcze w swoim domu?*, exhibition catalogue, Ślubice 2016, p. 2.
⁹ S. Tobis, *Galeria OKNO w Ślubicach* [in:] *Gale-*

Remigiusz Koniecko

► die zum Nachdenken anregen, die Kreativität, Emotionen und eine neue Perspektive vermitteln, die mit ihrer Form, ihrem Konzept und ihrer Offenheit für Visionen überraschen. Die Auswahl der aufeinanderfolgenden Ausstellungen und Kunstprojekte erfolgt durch den Kurator. Sie wechseln alle zwei Monate. Alle Ausstellungen werden mit einer feierlichen Vernissage eröffnet, bei der der Künstler stets persönlich erscheint, über sein Werk redet und offen für Gespräche und Diskussionen mit dem Publikum ist. Am Eröffnungstag gibt es außerdem einen Workshop für Kunstliebhaber aus der Region. Oft mit einem Dolmetscher, denn die Lage der Galerie an der Grenze, im so genannten „Ślubfurt“, zieht Publikum aus Polen und aus Deutschland an. Dies ist für das gesamte Projekt von großer Bedeutung und steht im Einklang mit den skizzierten grenzüberschreitenden Ausstellungs- und Bildungsprogramm, so wie es sich beispielhaft in Witold Wegrzyns Äußerungen spiegelt: „Originalität und Einzigartigkeit der künstlerischen Beiträge sind Selbstzweck und primäres Ziel. Es werden bekannte und etablierte Künstler präsentiert, aber auch programmatische Ausstellungen junger ►►

Dorothy Simpson-Krause, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2005

► Tyle o oknach, które – jak się okazuje – są ważne zarówno jako miejsce czy historyczne odniesienie, jak i inspiracja, symbol, oddech. Sławomir Tobis pisał: „Galeria OKNO jest przestrzenią, w której fotografia czuje się dobrze. Przestrzeń nie tylko swoiste metafizyczna, ale także będącą sceną ważnych wydarzeń, z których na pierwszy plan wysuwa się organizowany od roku 2010 we współpracy z Jerzym Olkiem festiwal «lAbiRynT», gromadzący każdego roku kilkudziesięciu artystów głównie z koncepcjonalnego nurtu fotografii i obudowany interesującymi spotkaniami oraz wykładami. Z kolei na liście autorów wystaw, które w Galerii były prezentowane przez lata jej istnienia, znajdują się nazwiska wielkie i szanowane, a obok nich także wielu młodych i utalentowanych twórców”⁸.

Galeria OKNO: struktura organizacyjna i program wystawienniczy

Galeria OKNO jest integralną częścią Ślubickiego Miejskiego Ośrodka Kultury. ►►

⁸ S. Tobis, Galeria OKNO w Ślubicach [w:] Galeria OKNO 10 lat/10 Jahre, op. cit., s.22.

Gallery OKNO: Its organisational structure and exhibition programme

► Gallery OKNO is an integral part of the Ślubice Municipal Cultural Centre, where it is located in spacious premises on the second floor of the building. Therefore, the gallery space is not visible from the street and displays no shop windows for passers-by. You have to deliberately go up the stairs to see the gallery's ambitious exhibition programme, concentrating on photography and related media. Accordingly, the works presented are in no way postcard illustrations or children's or portrait photography. Nor do they have anything to do with commercial products or advertising photography. The exhibited photographs are rather narrative, telling us of concepts, ideas and comments. The exhibitions are not randomly chosen but focus on thought-conveying projects that trigger creativity, emotion and a fresh perspective, surprising us with their form, concept and ideological openness. It is the curator, who selects each subsequent exhibition and art project, that change ►►

⁸ W. Węgrzyn, *Mimo „młodego wieku”* [in:] Galeria OKNO, op. cit., s.15.

► Künstler organisiert, die am Anfang ihrer Karriere stehen, womit die Galerie zu ihrem Kurator und Förderer wird. Die hellen, großzügigen Innenräume, die interessante Ausstellungsgestaltung, die gut organisierten Vernissagen und die interessanten Künstlertreffen tragen zur Popularisierung von Fotokunst bei und fördern die Diskussion und den Meinungsaustausch. Die Galerie erweitert damit ihr Bildungs- und Vermittlungsangebot und bringt dem Betrachter die aktuellen Tendenzen in Kunst und Fotografie näher. Durch die Zusammenarbeit mit westlichen und grenznahen Zentren fördert sie die polnische Fotografie. Sie initiiert zahlreiche Aktivitäten, führt interessante künstlerische Projekte mit überregionalem und internationalem Charakter durch und nutzt bewusst europäische Fördermöglichkeiten. Die Leitung der Galerie ist beispielhaft in ihrem konstruktiven, kompetenten, kreativen und dynamischen Handeln. Trotz ihres jungen Alters zeichnet sich die Galerie durch eine reiche Produktion, eine große Zahl an Ausstellungen aus und nimmt eine ernsthafte Position in der zeitgenössischen Kultur und Fotokunst ein.⁸

Die Galerie organisiert auch Künstler-talks, Vorträge, Workshops und internationale Kunstprojekte. Zbigniew Tomaszuk schreibt dazu: „Der Umfang der Aktivitäten der Galerie geht weit über die Form der Ausstellung hinaus. Durch die Organisation von Workshops, die die Präsentationen der Künstler begleiten, bereichert sie das Wissen über die Fotografie als künstlerische Disziplin, die oft mit intermediären Aktionen, Installationen, Objekten, Performances oder der Kombination von Fotografie mit Zeichnung oder Malerei weit über die ursprünglichen Genregrenzen hinausgeht. So entstand ein Ort, der eine aktive Haltung gegenüber der umgebenden Welt vermittelt. Ausstellungen herausragender Persönlichkeiten und interessante Debüts bieten dem Betrachter die Möglichkeit, ästhetisches Empfinden und künstlerischen Geschmack zu ►►

► Mieści się w przestrzonych wnętrzach na drugim piętrze budynku. Nie jest więc widziana z ulicy, nie ma witryny, którym może przyglądać się przechodzień. Do Galerii OKNO trzeba dotrzeć, wiedząc, że jest tam, na górze, z ambitnym programem wystawienniczym opartym na fotografii i mediach jej pochodnych. Prace prezentowane w przestrzeniach Galerii to jednak nie pocztówkowe ilustracje ani fotografia dziecięca czy portretowa. Nie mają też nic wspólnego z fotografią komercyjną, reklamową, produktową. To fotografie z narracją, konceptem, komentarzem, pomysłem. Dobór wystaw nie jest przypadkowy. Możliwość prezentacji dostają projekty, które niosą myśl, wyzwalaют kreatywność, emocje i świeżość spojrzenia, które zaskakują formą, zamysłem i otwartością widzenia. Doboru kolejnych prezentowanych wystaw, projektów artystycznych dokonuje kurator. Zmiany ekspozycji następują w cyklu dwumiesięcznym. Każda prezentacja poprzedza uroczysty wernisaż, na którym zawsze osobiście pojawia się artysta z własnym komentarzem, otwarty na dyskusje i rozmowy. Dzień przed wernisażem prowadzi on również autorski warsztat dla pasjonatów, miłośników sztuki z regionu. Często w asyście tłumacza, gdyż położenie Galerii na pograniczu, w tzw. Ślubfurcie, przyciąga widownię z Polski i Niemiec. To bardzo znaczące dla całego projektu, spójne z wytyczonym programem wystawienniczo-edukacyjnym o transgranicznym charakterze. Tym bardziej znaczące są takie opinie jak ta Witolda Węgrzyna: „Oryginalność i niepowtarzalność autorskich prezentacji jest celem nadzędnym, celem samym w sobie. [Galeria] Prezentuje twórców znanych i uznanych, programowo organizuje wystawy ludzi młodych, promując ich wschodząą twórczość, stając się tym samym ich promotorom i kuratorem. Jasne, przestronne wnętrze, ciekawe aranżacje wystaw, dobrze zorganizowane wernisaże, interesujące spotkania autorskie przybliżają i propagują sztukę fotografii, prowokując do dyskusji i wymiany poglądów. Galeria poszerza w ten sposób swoją ofertę edukacyjną i popularyzatorską, zbliżając odbiorcę ►►

► schulen und, was besonders wichtig ist, die neuesten Trends in der Kunst kennenzulernen und zu analysieren [...]. So hat sich der Ort weit über seinen lokalen Rahmen hinaus zu einem der wichtigsten Orte entwickelt, an denen aktiv die zeitgenössische Kunst gefördert wird.”⁹

Das lAbiRynT-Festival für Neue Kunst

Im Jahr 2010 wurde der Tätigkeitsbereich der Galerie um ein wichtiges und prestigeträchtiges Element erweitert: das lAbiRynT-Festival für Neue Kunst. Die Kuratorin der OKNO-Galerie kannte und schätzte das Festival bereits, als es noch in Kłodzko veranstaltet wurde und sie dort Vorträge und Künstlerpräsentationen besuchte. Manchmal geschieht es, dass wichtige, prestigeträchtige und unschätzbare Initiativen durch Unwissenheit im Keim ersticken werden. So platt könnte man formulieren, was 2009 mit dem „lAbiRynT“ in Kłodzko geschehen ist. Und das wäre dann das Ende einer Geschichte gewesen, wäre das Festival ►►

⁹ Z. Tomaszczuk, Na szczęście są takie miejsca, ibid., s. 12.13

Mira Podmanicka, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2021

► do aktualnych tendencji w sztuce i fotografii. Poprzez współpracę z ośrodkami zachodnimi i przygranicznymi promuje polską fotografię. Inicjuje wiele działań, realizuje ciekawe artystyczne projekty o charakterze ponadregionalnym i międzynarodowym, świadomie sięgając i korzystając z europejskiego sponsoringu. Galeria (jej zarząd) jest przykładem konstruktywnego, kompetentnego, kreacyjnego i dynamicznego działania. Mimo młodego wieku zaznaczyła się bogatym dorobkiem, interesującą kolekcją prezentowanych wystaw i poważną obecnością we współczesnej kulturze i fotograficznych, artystycznych dokonaniach⁹.

Galeria organizuje również spotkania autorskie, wykłady, warsztaty, międzynarodowe projekty artystyczne. Zbigniew Tomaszuk pisał: „Zakres działania Galerii daleko wykracza poza formę wystawienniczą. Poza organizację warsztatów towarzyszących autorskim prezentacjom wzmacnia wiedzę z zakresu fotografii jako dyscypliny artystycznej, często wykraczającej poza swoje autonomiczne cechy w stronę intermedialności (instalacje, obiekty, działania typu performance czy łączenie fotografii z rysunkiem lub malarstwem). Powstało miejsce kształtujące aktywny stosunek do otaczającego świata. Prezentowane wystawy wybitnych indywidualności i interesujących debiutów stworzyły szansę na odkrycie u widza wrażliwości estetycznych oraz artystycznego smaku i, co ważne, stworzyły szansę na poznanie i analizę najnowszych trendów w sztuce [...]. Tym samym, miejsce to daleko wykroczyło poza swoje działania lokalne, stając się jednym z najważniejszych, wartych naśladowania punktów promocji sztuki współczesnej”¹⁰.

Festiwal Nowej Sztuki „lAbiRynT”

W 2010 roku zakres działania Galerii po-

⁹ W. Węgrzyn, *Mimo „młodego wieku”* [w:] Galeria OKNO, op. cit., s.15.

¹⁰ Z. Tomaszczuk, *Na szczęście są takie miejsca*, *ibid.*, s. 12.

Ute Lindner

► The gallery continually expands its educational and out-reach incentives, bringing the newest trends in art and photography to the viewers. Through cooperation with partners in the border region and further west, it promotes Polish photography. It initiates many activities, carries out interesting artistic projects of supra-regional and international character, consciously reaching out and taking advantage of European sponsorship. The gallery management gives an example of constructive, competent, creative and dynamic action. Despite its young age, it is already known for its rich output, interesting exhibitions, artistic achievements and has asserted its position in the field of contemporary culture and photography¹⁰.

The gallery also organises artist talks, lectures, workshops and international art projects. Zbigniew Tomaszuk wrote: “The scope of the gallery's activities far exceeds the exhibition form. By organising workshops accompanying the individual exhibitions, it enriches the knowledge of photography as an artistic discipline, often encompassing its original boundaries towards intermedia installations, objects, ►►

► nicht doch in Ślubice auf fruchtbaren Boden gefallen. Auf Initiative der Kuratorin der Galerie OKNO zog das Festival „lAbiRynT“ in die polnisch-deutsche Grenzregion, nach und Frankfurt/Oder, wo es seitdem seine Wurzeln schlägt und sich prächtig entwickelt. In den ersten Jahren wurde es noch gemeinsam von Jerzy Olek, dem ursprünglichen Initiator in Kłodzko, und Anna Panek-Kusz geleitet, bis 2014 Michael Kurzwelly dazu stieß. Das lAbiRynT-Festival für Neue Kunst ist zweifellos das Aushängeschild für die Aktivitäten der Galerie OKNO im Städtischen Kulturzentrum Ślubice, das über drei Festivaltage hinweg Künstler aus vielen Teilen der Welt und ein internationales Publikum zusammenbringt und einzigartige Präsentationen sowie Vorträge, Gespräche und Konzerte bietet.

Jerzy Olek, dem das Abenteuer der Galerie OKNO mit dem lAbiRynT-Festival zu verdanken ist, schrieb dazu vor zehn Jahren: „Die zehn Jahre von OKNO sollten in zwei gleichlange Perioden unterteilt werden. Der zweite Teil ab 2010 ist untrennbar mit dem lAbiRynT-Festival für Neue Kunst verbunden. Dass das Festival nach Ślubice kam, ist der Entschlossenheit von Anna Panek-Kusz zu verdanken. ►►

► jakim jest Festiwal Nowej Sztuki „lAbiRynT“. Znany i ceniony przez kuratorkę OKNA z edycji kłodzkich, na których była z wykładami i autorskimi prezentacjami. Niekiedy zdarza się, że inicjatywy ważne, prestiżowe, nieocenione zostają zdławione przez ignorancję. W tak odważnych sformułowaniach można pisać o tym, co się w 2009 roku wydarzyło z „lAbiRynT“ w Kłodzku. Tu jego historia mogłaby się zakończyć, trafia jednak na podatny grunt. Z inicjatywy kuratorki Galerii OKNO festiwal „lAbiRynT“ zostaje przeniesiony na pogranicze polsko-niemieckie, do Ślubic i Frankfurtu nad Odrą, gdzie zakorzenia się i rozwija. Przez pierwsze lata Jerzy Olek, pomysłodawca kłodzkich „lAbiRynTów“, prowadzi go wraz z Anną Panek-Kusz, a od 2014 dołącza do nich Michael Kurzwelly. Festiwal Nowej Sztuki „lAbiRynT“ jest niewątpliwie sztandarowym wydarzeniem dla działalności Galerii OKNO Ślubickiego Miejskiego Ośrodka Kultury, skupiając przez trzy festiwalowe dni artystów z wielu zakątków świata, międzynarodowe grono odbiorców i proponując wyjątkowe prezentacje, a także wykłady, prelekcje i koncerty.

Jerzy Olek, dzięki któremu zaczęła się przygoda Galerii OKNO z festiwalem „lAbiRynT“, napisał: „Dzieięć lat OKNA należy podzielić na dwa równolegle okresy. Część druga tego czasu, która rozpoczęła się w 2010 roku, nierozerwalnie związana jest z Festiwalem Nowej Sztuki „lAbiRynT“. Przywędrował do Ślubic z woli i determinacji Anny Panek-Kusz. Rok wcześniej stracił przyjazne miejsce w Kłodzku, po dziesięciu latach owocnego funkcjonowania na pograniczu polsko-czeskim pod opieką Bogusława Michnika. Festiwal w Ślubicach i Frankfurcie, oddzielony i połączony ze Ślubicami Odrą, przyjął się nad podziw dobrze. Stał się rozpoznawalnym biletem wizytowym Galerii, który otworzył jej wiele drzwi. I tych, za którymi Ania znalazła pomocnych wolontariuszy, i tych, które umożliwiły dostęp do zyczliwych mediów. Tak więc OKNO stało się bazą dla „lAbiRynTu“, a „lAbiRynT“ ►►

¹¹ Z. Tomaszczuk, *Na szczęście są takie miejsca*, *ibid.*, p. 12.

► performances or actions combining photography with drawing or painting. It has become a place which shapes an active attitude towards the surrounding world. It presents shows of outstanding individuals and interesting debutants, creates opportunities for viewers to make aesthetic discoveries and to sensibilize their artistic taste and, most importantly, it constantly creates chances to learn about the latest art trends [...]. Thus, the venue has far transcended its local activities and has become one of the most important, worthwhile outlets for the promotion of contemporary art.¹¹

The lAbiRynT-Festival of New Art

In 2010, the scope of the gallery's activities was expanded to include an important and prestigious element, the lAbiRynT-Festival of New Art. It was already favourably known to the curator of OKNO Gallery from Kłodzko, where she had attended lectures and artist talks. Sometimes, it just happens that important, prestigious and invaluable initiatives are stifled by ignorance. This is how in bold terms one could describe what in 2009 had happened to "lAbiRynT" in Kłodzko. And this would have been the end of the story, if it hadn't been for ... OKNO Gallery's curator. Driven by her initiative the "lAbiRynT" festival was moved to the Polish-German border region, to Ślubice and Frankfurt/Oder, where it took root and flourished. For the first few years, Jerzy Olek, the initiator of the Kłodzko-based "lAbiRynT", ran it together with Anna Panek-Kusz, who in 2014 were joined by Michael Kurzwelly. The "lAbiRynT" Festival of New Art is undoubtedly the flagship of OKNO Gallery at the Ślubice Municipal Cultural Centre, where on three festival days artists from many corners of the world and an international audience come together, offering unique presentations, as well as lectures, talks and concerts. ►►

► Im Jahr zuvor hatte es seinen Platz in Kłodzko verloren, wo es zehn Jahre lang im polnisch-tschechischen Grenzgebiet unter dem wachsamen Auge von Bogusław Michnik erfolgreich gearbeitet hatte. Am neuen Standort in Frankfurt und Ślubice, der durch die Oder getrennt und verbunden ist, hat es sich hervorragend entwickelt. Es wurde zum Erkennungszeichen der Galerie, zu einem wahren Türenöffner. Es öffnete Türen, hinter denen Ania hilfreiche Freiwillige fand, und solche, die den Zugang zu positiv gewogenen Medien ermöglichten. So wurde das OKNO zur Basis für das „lAbiRynT“, und das „lAbiRynT“ wurde um eine neue Perspektive bereichert, die sich denjenigen eröffnete, die an den Fenstern der Galerie stehen blieben, um den Blick auf die Stadt und den Fluss zu genießen. Wenn eine solche Ehe zustande kommt, stellt sich sozusagen automatisch die Frage: Befindet sich das „lAbiRynT“ vor dem Fenster, oder ist das Fenster (die Galerie OKNO) selbst ein wesentlicher Teil des „lAbiRynTs“ geworden? Ich glaube, dass es sich um eine echte Partnerschaft handelt, in der keine Seite dominiert, obwohl die Galerie durch das Festival eine breitere Rezeption erfährt. Der Attraktivität des Festivalprogramms ist es zu verdanken, dass Künstler aus vielen Ländern kommen, sogar aus so fernen und exotischen Ländern wie Japan, Iran oder Marokko.¹⁰

Was ist nun die lAbiRynT-typische Fotografie?

Marianna Michałowska, schrieb in ihrem Artikel für die Zeitschrift Rita Baum unter dem Titel lAbiRynT, LAByrinth oder Labyrinth? – über das Festival für Neue Kunst an zwei Ufern desselben Flusses: „lAbiRynT“ hat seine eigene Tradition und Form – es bewegt sich auf der Suche nach einem sehr spezifischen Bild, das davon geprägt ist, die Fotografie als eine spezifische Kunstsprache zu betrachten. Den Ton dieser Tradition hat ihr Begründer, Jerzy Olek, vorgegeben, der das ►►

¹⁰ J. Olek, *Oko jako OKNO* [in:] Galeria OKNO 10 lat/10 Jahre, op. cit., s.11.

► wzbogacił się o nową perspektywę, otwierającą się przed tymi, którzy przystanęli przy galeryjnych oknach, by spojrzeć na rozpościerający się za nimi widok miasta i rzeki. Kiedy powstaje tego rodzaju mariąz, automatycznie niejako nasuwa się pytanie:

czy „lAbiRynT” jest przy OKNIE, czy to raczej OKNO stało się – bez wątpienia podstawową – częścią „lAbiRynTu”? Ja uważam, że układ jest partnerski i że żadna ze stron nie dominuje, choć za sprawą festiwalu Galeria ma szerszy odbiór. To dzięki atrakcyjności festiwalowego programu gości w niej artyści z wielu krajów, nawet tak odległych i egzotycznych, jak Japonia, Iran czy Maroko”¹¹.

Jaka jest fotografia „lAbiRynTowa”?

Marianna Michałowska w artykule pt. *lAbiRynT, LABirynt czy labirynt? – o Festiwalu Nowej Sztuki na dwóch brzegach tej samej rzeki*, zamieszczonym w czasopiśmie „Rita Baum”, napisała: „«lAbiRynT» ma swoją tradycję i kształt – zmierza w kierunku poszukiwania obrazu bardzo określonego, naznaczonego myśleniem o fotografii jako specyficzny języku sztuki. Ton tej tradycji nadał jego pomysłodawca, Jerzy Olek, czuwający nad kolejnymi edycjami – najpierw dziesięcioma kłodzkimi, i dwoma ostatnimi już śrubickimi. «lAbiRynT» zgodnie z zamysłem jego twórcy zachęca do zadawania pytań niemodnych – o sens sztuki, zasady postrzegania świata, istotę rzeczywistości. Ten rodzaj pytań został dzisiaj zepchnięty na margines przez nakaz zaangażowania artysty w świat, w rozwarcia społeczne i polityczne. Pojęcia «sztuka» dzisiaj używa się niechętnie, preferując «kulturę wizualną». Tymczasem Festiwal Nowej Sztuki «lAbiRynT» pozostaje w kręgu sztuki, zapoczątkowanej i kontynuowanej przez myślenie awangardowe, w którym ceni się podejście refleksyjne, świadome, ►►

Is there a specific lAbiRynT-photography? Marianna Michałowska, in an article entitled *lAbiRynT, LABirynt or labyrinth? – about the New Art Festival on two banks of the same river*, published in the magazine Rita Baum, wrote: “lAbiRynT” has its own tradition and shape – it is driven by a search for a very specific definition of the image, characterized by the idea of photography as a specific art language. The tone of this tradition was set by its founder, Jerzy Olek, who oversaw the first ten festival editions in Kłodzko, ►►

¹¹ J. Olek, *Oko jako OKNO [w:] Galeria OKNO 10 lat/10 Jahre, op. cit.*, s.11.

► Thanks to Jerzy Olek Gallery OKNO took to the adventure of the ‘lAbiRynT’ festival. He writes: “OKNO’s ten years should be divided into two equally long periods. The second part beginning in 2010, is intricably linked to the lAbiRynT New Art Festival. It was transferred to Ślubice thanks to Anna Panek-Kusz’s strong will and determination. A year earlier it had lost its place in Kłodzko, after ten years of fruitful functioning in the Polish-Czech borderland under the watchful eye of Bogusław Michnik. The festival in Ślubice and Frankfurt, twin cities separated and connected by the River Oder, took off admirably well. It became the gallery’s key event and door opener. It opened doors to helpful volunteers and sympathetic media. Thus, the OKNO became lAbiRynT’s base, and ‘lAbiRynT’ was enriched by new perspective visitors who stopped by at the gallery to take a look at the city view and the river spreading out behind it. When a marriage of this kind takes place, some questions automatically arise, like:

Is the “lAbiRynT” part of the window (OKNO), or has the window become, so to speak, a fundamental part of the “lAbiRynT”? I believe that the arrangement is a partnership not dominated by either side, although the gallery has gained a wider reception through the festival. It is thanks to the attractiveness of the festival programme that it has hosted artists from many countries, even countries as distant and exotic as Japan, Iran or Morocco”¹²

Im Jahr 2019 feierte das Festival sein 20-jähriges Bestehen, das zuerst in Kłodzko an der polnisch-tschechischen Grenze stattfand, und dann während der nächsten 10 Jahre in Ślubice und Frankfurt/Oder an der polnisch-deutschen Grenze. Aus diesem Anlass erschien eine Publikation mit dem Titel *20 Jahre lAbiRynT-Festival für Neue Kunst*, die einen ausführlichen Text von Wojtek Sternak und einen weiteren von Tadeusz Sawa-Borysławski sowie Beiträge von vier Kuratoren enthält: Bogusław Michnik, der die ersten zehn Editionen im polnisch-tschechischen Grenzgebiet mitgestaltet hat, Jerzy Olek, Anna Panek-Kusz und Michael ►►

¹² J. Olek, *Oko jako OKNO [in:] Galeria OKNO 10 lat/10 Jahre, op. cit.*, p.11.

► jährliche Festival – zunächst zehn Jahre lang in Kłodzko und dann in Ślubice – betreut hat. Das lAbiRynT regt, wie von seinem Schöpfer beabsichtigt, dazu an, unzeitgemäße Fragen zu stellen – nach der Bedeutung der Kunst, den Prinzipien der Weltwahrnehmung, dem Wesen der Wirklichkeit. Diese Art von Fragen ist heute durch die Forderung, der Künstler möge die Welt mit ihren sozialen und politischen Fragestellungen einbeziehen, an den Rand gedrängt worden. Der Begriff „Kunst“ wird heute nur noch ungern verwendet, man bevorzugt „visuelle Kultur“. Dagegen verharrt das lAbiRynT-Festival für Neue Kunst in einer von den Vorstellungen der Avantgarde initiierten und fortgeführt Kunst, die sich einem reflektierten, bewusst konzeptionellen Ansatz verschrieben hat. Bildwahrnehmung und -registrierung werden analysiert und so zum Gegenstand erneuter Wahrnehmung. Dem Betrachter wird ein kunstphilosophischer Raum eröffnet, in dem man sich ohne einen roten Faden verirren könnte. Die Konsequenz dieser Kunstauffassung zeigt sich im Charakter der ausgestellten Werke: sie konzentrieren sich auf die Form, spüren die visuellen Nuancen der Übersetzung der Realität in die Sprache des jeweiligen Mediums auf und ermutigen uns, unsere eigenen Reaktionen auf die Kunst zu verfolgen.”¹²

W roku 2019 festiwal świętował 20 lat istnienia, począwszy od pierwszych imprez organizowanych w Kłodzku, na pograniczu polsko-czeskim, po kolejnych 10 edycji w Ślubicach oraz Frankfurcie nad Odrą, na pograniczu polsko-niemieckim. Wydarzenie to zaowocowało wydaniem publikacji pt. *20 lat Festiwalu Nowej Sztuki lAbiRynT*, w której znajduje się m.in. obszerny tekst Wojtka Sternaka i kolejny Tadeusza Sawa-Borysławskiego oraz wypowiedzi czterech kuratorów: Bogusława Michnika, który współprowadził pierwszych 10 edycji na pograniczu polsko-czeskim, Jerzego Olka, Anny Panek-Kusz i Michaela Kurzwellego. ►►

¹² M. Michałowska, *LABirynt czy labirynt? O Festiwalu Nowej Sztuki na dwóch brzegach tej samej rzeki, „Rita Baum” 2012*, nr 25, s 42.

► konceptualne. Postrzeganie i rejestracja obrazu zostają poddane analizie i dopiero później stają się obiektem naszego postrzegania. Otwiera się przed odbiorcą przestrzeń filozofii sztuki, w której bez nici przewodniej można by zblądzić. Konsekwencją modelu sztuki prezentowanego na festiwalu jest charakter wystawianych prac – skupionych na formie, śledzących wizualne niuanse przekładu rzeczywistości na język medialny i zachęcających do śledzenia własnych reakcji na sztukę”¹².

In 2019, the festival celebrated its 20th anniversary, with the first events still ►►

¹³ M. Michałowska, *LABirynt czy labirynt? O Festiwalu Nowej Sztuki na dwóch brzegach tej samej rzeki, „Rita Baum” 2012*, nr 25, p. 42.

► Kurzwelly. Wojciech Sternak schrieb in seinem Resümee über das Festival:

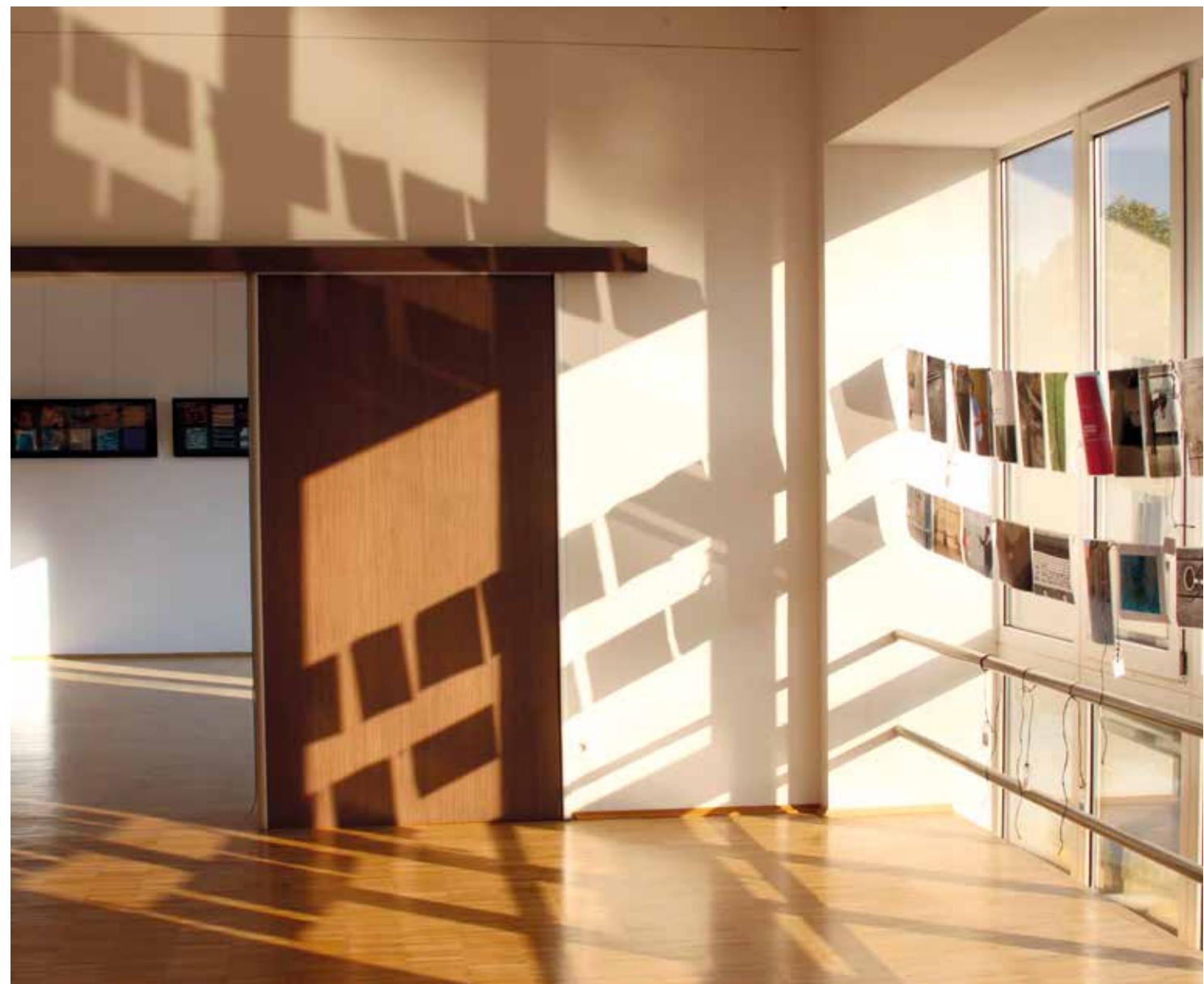
„Viele der bei den aufeinander folgenden „lAbiRynTe“ präsentierten Werke zeichnen sich durch einen Ansatz aus, der weniger avantgardistisch als experimentell ist. Die Künstler scheinen die Gelegenheit zur Teilnahme an diesem ephemeren dreitägigen Fest zu nutzen, um etablierte Grenzen zu überschreiten: zwischen Medien, zwischen Bedeutungen, zwischen der unterschiedlichen sozialen Herkunft der Betrachter. [...] untrennbar verbindet die „lAbiRynTe“: a) die Völker auf beiden Seiten und b) die Grenzüberschreitungen. Die drei Tage des Festivals beinhalten lange Wanderungen durch die Galerien in den jeweiligen Nachbarländern: in Kłodzko waren es polnische und tschechische, in Ślubice polnische und deutsche.“¹²

Velleicht, so Michael Kurzwelly, „ist unser kleines Festival gerade deshalb etwas Besonderes. Prominente Künstler kommen mit ihren Werken auf eigene Kosten und ohne Bezahlung hierher, um sich untereinander und mit dem Publikum ►►

¹² S. Tobis, *W labiryncie lAbiRynTów [in:] 20 lat Festiwalu Nowej Sztuki lAbiRynT, Ślubice 2019*, s. 11.

Marianna Michałowska, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2005

► Wojciech Sternak, podsumowując festiwal, napisał:

„Wiele prac prezentowanych na kolejnych «lAbiRynTach» charakteryzuje podejście nawet nie tyle awangardowe, co eksperimentalne. Artysti zdają się wykorzystywać sposobność uczestniczenia w tej efemerycznej, trzydniowej fiestie do przekraczania ustalonych granic: między mediami, między znaczeniami, między społecznościami odbiorców. [...] «lAbiRynTy» nierozerwalnie łączą: a) narody po ich obydwu stronach, oraz b) bo wiążą się także z przekraczaniem granic. Trzy dni festiwalu to długie ►►

► organised in Kłodzko, on the Polish-Czech border, then, followed by the next 10 editions in Ślubice and Frankfurt/Oder, on the Polish-German border. The event resulted in a publication entitled 20 Years of the New Art Festival lAbiRynT, which includes an extensive text by Wojtek Sternak and another by Tadeusz Sawa-Borysławski, as well as statements by four curators: Bogusław Michnik, who co-created the first 10 editions in the Polish-Czech borderland, Jerzy Olek, Anna Panek-Kusz and Michael Kurzwelly. Wojciech Sternak, summarising the festival, wrote: "Many of the works presented ►►

¹³ M. Kurzwelly, *Sztuka jako lekarstwo na choroby*, katalog Festiwalu Nowej Sztuki „lAbiRynT”, Ślubice 2018, s. 13.

► wędrówki po galeriach w sąsiadujących ze sobą krajach: w edycjach kłodzkich były to Polska i Czechy, a ślubfurskich – Polska i Niemcy”¹³.

Być może, jak zauważa Michael Kurzwelly, „Nasz mały festiwal właśnie dlatego jest czymś wyjątkowym. Przyjeżdżają tu z pracami na własny koszt, bez wynagrodzenia wybitni artyści, by podczas trzydniowej wędrówki z jednej prezentacji na drugą wymienić się poglądami zarówno między sobą, jak i z publicznością oraz wzajemnie się inspirować. Festiwal «lAbiRynT», w przeciwieństwie do wielkich wydarzeń, takich jak Biennale di Venezia czy Documenta, opiera się na wymianie między ludźmi. Być może to właśnie jest ta jakość, która, odkryta na nowo, jest dla sztuki częścią dyskursu społecznego, intelektualnego i duchowego.”¹⁴

W trakcie Festiwalu Nowej Sztuki „lAbiRynT” i w Galerii OKNO swoje prace zaprezentowało tysiące artystów z Polski, Czech, Niemiec i innych zakątków świata, takich jak Czechy, Japonia, Kanada, Stany Zjednoczone, Estonia, Francja, Rumunia, Słowacja, Czechy, Kanada, Malta, Włochy... Festiwal rozwija się z edycji na edycję. Zapraszamy w przedostatni weekend października do Ślubic i Frankfurtu nad Odrą. ■

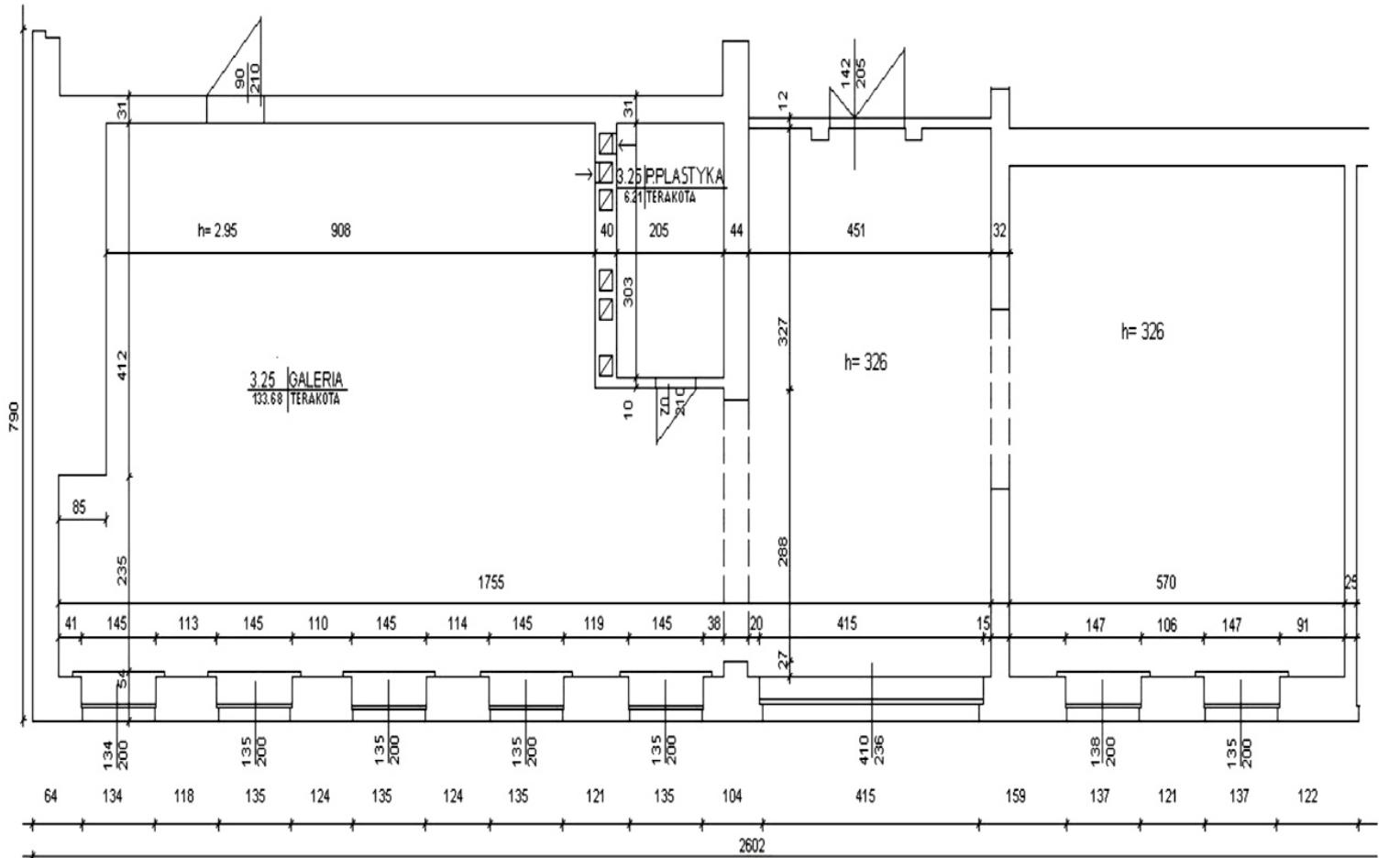
¹³ S. Tobis, *W labiryncie lAbiRynTów [w:] 20 lat Festiwalu Nowej Sztuki lAbiRynT*, Ślubice 2019, s. 11.

¹⁴ M. Kurzwelly, *Sztuka jako lekarstwo na choroby*, katalog Festiwalu Nowej Sztuki „lAbiRynT”, Ślubice 2018, s. 13.

► Im Lauf der Zeit haben tausende von Künstlern aus Polen, der Tschechischen Republik, Deutschland und anderen Ecken der Welt, wie der Tschechischen Republik, Japan, Kanada, den Vereinigten Staaten, Estland, Frankreich, Rumänien, der Slowakei, der Tschechischen Republik, Kanada, Malta, Italien ihre Werke während des lAbiRynT Festivals für Neue Kunst in der OKNO Galerie präsentiert... Das Festival wächst von Ausgabe zu Ausgabe. Seien Sie herzlich willkommen dazu jeweils am vorletzten Wochenende im Oktober in Ślubice und Frankfurt/Oder. ■

During the course of the lAbiRynT Festivals of New Art thousands of artists from Poland, the Czech Republic, Germany and other corners of the world, such as the Czech Republic, Japan, Canada, the United States, Estonia, France, Romania, Slovakia, the Czech Republic, Canada, Malta, Italy, have presented their works at the OKNO Gallery... The festival is growing from edition to edition. So, do feel invited on the second last weekends of October to come to Ślubice and Frankfurt/Oder. ■

► Oferta dla artystów
 ► Offer for artists
 ► Angebote an Künstler

► Galeria OKNO (galeria fotografii i mediów) zaprasza wszystkich zainteresowanych do przedkładania autorskich portfolio w celu wyboru, weryfikacji i ustalenia programu wystawienniczego na kolejny rok.

Oferta skierowana jest zarówno do młodych artystów nieposiadających dużego dorobku, jak również do twórców o ugruntowanej pozycji artystycznej. W przesyłanych propozycjach powinny znajdować się następujące informacje i materiały:

- prezentacja ilustrująca prace wystawiennicze,
- krótki opis koncepcji prac,
- dane techniczne: format i liczba prac, przygotowanie ekspozycyjne,
- nota biograficzna dotycząca działalności artystycznej, wystawienniczej (lub jej braku),
- dokładne dane adresowe (imię, nazwisko, adres, telefon, e-mail, strona www).

Do tej pory w Galerii OKNO swoje prace wystawiali twórcy znani i cenieni, pedagodzy, jak również przedstawiciele młodego pokolenia, które coraz aktywniej wkracza w artystyczne kręgi. ■

► Gallery OKNO (photography and media gallery) invites all those interested to submit their artist portfolio in order to select, review and determine the exhibition programme for the following year.

The offer is aimed at both young emerging artists as well as established artists. Submitted proposals should include the following:

- visual presentation of the works for exhibition,
- a brief description of the exhibition concept,
- technical data: format and number of works, exhibition requirements,
- artistic CV including exhibition activity (if applicable),
- precise address details (name, surname, address, telephone, e-mail, website).

To this date, Gallery OKNO has exhibited works by well-known and respected artists, educators, as well as emerging artists, who are becoming increasingly active in artistic circles. ■

► Die Galerie OKNO (für Foto- und Medienkunst) bittet alle Interessierten ihre CVs und Künstlerportfolios zur Auswahl, Prüfung und Festlegung des Ausstellungsprogramms für das folgende Jahr einzureichen.

Das Angebot richtet sich sowohl an junge 'emerging artists' als auch an etablierte Künstler.

Die eingereichten Vorschläge sollten die folgenden Informationen und Materialien enthalten:

- Illustration des Ausstellungsvorhabens,
- kurze Beschreibung des Ausstellungs-konzepts,
- Technische Daten: Format und Anzahl der Werke, technische Ausstellungsanforderungen,
- CV bzw. Künstler- und Ausstellungs-biografie (soweit vorhanden),
- genaue Adressangaben (Vorname, Nachname, Adresse, Telefon, E-Mail, Website).

Bisher hat die Galerie OKNO Werke von bekannten und angesehenen Künstlern, Pädagogen sowie Vertretern der jüngeren Generation ausgestellt, die am Anfang ihrer Karriere stehen und zunehmend Be-achtung finden. ■

Pozo horyzont, wystawa | exhibition | Ausstellung, IAbiRynt 2019

► Wszelka ludzka wiedza pochodzi ze sztuki. Każda zdolność człowieka wywodzi się ze zdolności człowieka do sztuki, tzn. zdolności twórczego działania. Bo skądże by mogła pochodzić.

Joseph Beuys¹

Kiedy w latach 70. ubiegłego wieku Joseph Beuys pisał, że każdy ma w sobie potencjał twórczy i „jest artystą”, jego słowa miały wydźwięk rewolucyjny. Stawały się fundamentem przekształcenia wizji sztuki i prowokacją do buntu przeciw instytucjom sztuki akademickiej. Pięćdziesiąt lat później już nie bulwersują, bo doprowadziły do istotnej zmiany myślenia o tym, czemu służy sztuka i jakie jest jej miejsce (a może raczej należałoby powiedzieć – jakie są jej miejsca) w pejzażu społecznym. Podejźmy do tematu poważnie i zweryfikujmy twierdzenia Beuysa na konkretnym przykładzie. Okazję i materiał do analizy mam tu niebagatelne – 20-lecie Galerii OKNO w Słubicach².

Jako uważna obserwatorka działań tej instytucji śledziłam je w minionych latach starannie i poznalałam całkiem dobrze. Komentując w okolicznościowym tekście na 10-lecie Galerii jej specyfice, podkreślałam jej niezwykłą rolę animacyjno-społeczną. Po kolejnych 10 latach mogę tę opinię potwierdzić. Pomimo przeobrażeń w kulturowym, politycznym i pokoleniowym kontekście społecznym Galeria nie tyle trwa w swoim miejscu, ile twórczo reaguje na pojawiające się wyzwania – technologiczne, medialne, ►

¹ Joseph Beuys, *Każdy artystą?*, przel. K. Krzemień [w:] *Zmierzch estetyki – rzekomy czy autentyczny?*, t. 2, red. S. Morawski, Warszawa 1987, s. 268.

² W zasadzie okazją do jubileuszu jest powierzenie w roku 2002 prowadzenia Galerii w nowej odsłonie Annie Panek-Kusz. Wcześniej działała w Słubicach Galeria Prowincjonalna.

► Sztuka jako działanie – 20 lat Galerii OKNO

► Art as action – 20 years of OKNO Gallery

► Kunst als Aktion – 20 Jahre Galerie OKNO

► All human knowledge comes from art. All human ability derives from man's capacity for art, i.e. the capacity for creative action. For where else could it come from.

Joseph Beuys¹

When Joseph Beuys wrote in the 1970s that everyone has creative potential and „everybody is an artist”, his words had revolutionary overtones. They became the foundation for a transformed vision of art and provoked the rebellion against the institutions of academic art. Fifty years later, they sound no longer shocking because they have led to a significant change in thinking about the purpose and role (or perhaps we should say roles) of art in the social landscape. Let's take Beuys's approach seriously and verify his thesis with help of a concrete example: The 20th anniversary of the OKNO Gallery in Słubice serves as a good opportunity and provides ample material for such an analysis².

As an attentive observer of this institution, I have followed its activities carefully over the past years and got to know them quite well. Commenting on the specifics of the Gallery's activities in my text on the occasion of its 10th anniversary, I emphasised its unique role as a social player. Ten years later, this still holds true. Despite transformations in the cultural, political and generational social context, the Gallery not only claims its place, but still responds creatively to emerging challenges whether of technological, medial or – during the last 2 years – pandemic nature. It fulfills ►

► Alles menschliche Wissen kommt aus der Kunst. Alle menschlichen Fähigkeiten leiten sich von der Fähigkeit des Menschen zur Kunst ab, d.h. von der Fähigkeit zum schöpferischen Handeln. Denn woher sonst sollte es kommen.

Joseph Beuys¹

Als Joseph Beuys in den 1970er Jahren schrieb, dass jeder Mensch kreatives Potenzial hat und „jeder ein Künstler ist“, hatten seine Worte einen revolutionären Beigeschmack. Sie wurden zur Grundlage für eine andere Sichtweise auf die Kunst und trugen mit zum Aufstand gegen die Institutionen der akademischen Kunst bei. Fünfzig Jahre später klingen sie nicht mehr so aufrührerisch, weil es zu einem grundsätzlichen Wandel im Denken darüber gekommen ist, wozu die Kunst dient und welche Rolle (oder vielleicht eher: welche Rollen) sie in der sozialen Landschaft spielt. Lassen Sie uns sich dem Thema ernsthaft nähern und die Behauptungen von Beuys an einem konkreten Beispiel überprüfen. Das 20-jährige Jubiläum der Galerie OKNO in Słubice dient mir dazu als gute Gelegenheit und liefert ausreichend Material dafür.²

Als aufmerksame Beobachterin habe ich die Aktivitäten dieser Institution in den letzten Jahren genau verfolgt und sie recht gut kennen gelernt. In meinem Text zum 10-jährigen Bestehen der Galerie habe ich ihre einzigartige sozial-aktivierende Rolle hervorgehoben. 10 Jahre später kann ich ►

¹ Joseph Beuys, Rückübersetzt aus dem Polnischen ohne Rückgriff auf das Original, *Każdy artystą?*, przel. K. Krzemień [w:] *Zmierzch estetyki – rzekomy czy autentyczny?*, t. 2, red. S. Morawski, Warszawa 1987, s. 268.

² Anlass des Jubiläums ist die Übernahme der Galerie durch Anna Panek-Kusz im Jahre 2002. Früher hieß die städtische Galerie in Słubice Galeria Prowincjonalna.

► a także – w ostatnich 2 latach – pandemiczne. Spełnia swoje funkcje – wystawienniczą, warsztatową i festiwalową. We współczesnej niestabilnej rzeczywistości kulturowej świadczy o tym chociażby to, że nadal za profil Galerii odpowiada ta sama osoba: kierująca jej działaniami Anna Panek-Kusz, do której dołączył w ostatnich latach wychowanek OKNA – Tomasz Fedyszyn. Przyjrzymy się zatem trzem wymienionym wcześniej funkcjom Galerii.

► its functions and stages exhibitions, workshops and an annual festival. In today's unstable cultural reality, it means a lot, that the same person is still in charge of the Gallery's profile: Anna Panek-Kusz, the director, recently joined by Tomasz Fedyszyn, a former OKNO alumni himself. Let us therefore look at the three before mentioned functions of the Gallery.

Art as exhibition

Does art consist of objects? Or rather concepts? What are art objects for? Or is art today just another form of excess contributing to environmental pollution?³ These questions show the range of contemporary debates concerning the material heritage of art and its impact on the environment. At OKNO Gallery, exhibition objectives have been clearly formulated. The curator defined them as follows: "a creative presentation that helps people to get to know and accept the latest trends in the arts", aimed at "emerging artists who don't yet have a large oeuvre, as well as authors with a more established artistic position"⁴. Over the years, the promise to present both the young and the experienced – has been consistently realized, which worked particularly good for group exhibitions.

The declared intention of the gallery to work on a clearly defined artistic profile was formed by the personal preferences of Panek-Kusz – who herself is a photographer – and her inclination towards artistic photography. Her understanding of photography is specific – as she sees photography not only as a tool for recording reality, but as a means to deliver an original, artistic interpretation at the same time. The gallery space itself is well suited for this aim as half of its walls are neutral, almost 'white-cube-like', whereas the others have many windows opening, providing a view onto the surroundings, ►►

Sztuka jako wystawa

Czy sztuka to obiekty? Czy koncepty? Po co nam obiekt sztuki? A może sztuka dzisiaj to kolejny nadmiar, zanieczyszczenie środowiska?³ Przywołane pytania wyznaczają horyzont współczesnych debat o materialnym dziedzictwie sztuki i jego wpływie na środowisko. W Galerii OKNO cele wystawiennicze zostały sformułowane wyraźnie. Kuratorka określiła je następującymi: „twórcza prezentacja pomagająca poznać i zaakceptować najnowsze nurty w sztuce”, skierowana do „młodych twórców niemających dużego dorobku artystycznego, jak również autorów o ugruntowanej pozycji artystycznej”⁴. Przez lata to założenie – prezentacja tak młodych, jak i doświadczonych – było konsekwentnie realizowane. Szczególnie interesująco ten mieszany przekrój artystek i artystów wypadał w wystawach zbiorowych.

Za deklaratywnym profilem galerii poała podpowiedź pozwalającą zdobywać jasno określony profil artystyczny pokazywanych w OKNIE wystaw. Był on skutkiem upodobań samej Panek-Kusz (także fotografki) i jej skłonności do fotografii jako sztuki. Fotografii rozumianej specyficznie – jako narzędzi nie tylko rejestracji rzeczywistości, lecz także jej oryginalnej, artystycznej interpretacji. Znaczenie temu sprzyja przestrzeń galerii ►►

³ Nurty nawołujące do tworzenia „sztuki umiaru”, sztuki „dewzrostowej” rozwijają się w teorii od lat 70. XX wieku. Tematowi poświęcono m.in. „Prace Kulturoznawcze” nr 3/2021.

⁴ Galeria Okno. 10 lat/10 Jahre, red. A. Panek-Kusz, Słubice 2012, s. 7.

► dieses Urteil nur bestätigen. Trotz der Veränderungen im kulturellen, politischen und generationellen Gesellschaftskontext behauptet die Galerie nicht nur ihren Platz, sondern reagiert kreativ auf neue Herausforderungen – technologische, mediale und, in den letzten zwei Jahren, pandemische. Sie erfüllt ihre Aufgaben und veranstaltet Ausstellungen, Workshops und Festivals. In dem heutigen, instabil gewordenen kulturellen Umfeld kann man das auch daran ablesen, dass immer noch dieselbe Person für das Profil der Galerie verantwortlich ist: Anna Panek-Kusz, die die Aktivitäten der Galerie leitet; seit ein paar Jahren unterstützt durch Tomasz Fedyszyn, einem ehemaligen Schüler der Kunstkurse der Galerie OKNO. Betrachten wir also die drei oben genannten Funktionen der Galerie.

Kunst als Ausstellung

Besteht Kunst aus Objekten? Oder aus Konzepten? Wozu braucht man Kunstobjekte? Oder ist die Kunst heute Teil des Überflusses, auch nur eine Form von Umweltverschmutzung?³ Diese Fragen markieren die Reichweite der zeitgenössischen Debatte über das materielle Kunsterbe und dessen Auswirkungen auf die Umwelt. In der Galerie OKNO sind die Ausstellungsziele klar formuliert. Die Kuratorin definierte sie wie folgt: „eine kreative Präsentation, die dazu beiträgt, die neuesten Tendenzen in der Kunst kennenzulernen und zu akzeptieren“, die sich an „junge Künstler, die noch nicht über ein großes künstlerisches Schaffen verfügen, aber auch an Kunstschauffende mit einer etablierten künstlerischen Position“⁴ richtet. Im Laufe der Jahre wurde diese Prämisse – das Präsentieren von jungen genauso wie von erfahrenen Künstlern konsequent umgesetzt. Dass diese Mischung besonders interessant ist, ►►

Grzegorz Przyborek, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2004

► – w połowie neutralna, niemal „biało-szczęsnienna”, w połowie naznaczona zawartymi w jej nazwie oknami, otwierającymi wnętrze na widok otoczenia, bulwarów na Odrę i pejzażu rzeki. Sale Galerii zachęcają do fotograficznej gry odbić, ale także wychodzenia poza ekspozycję na ścianach w stronę środka pomieszczeń. Fotografia staje się grą z własną dwuwymiarowością i wyznaczonymi jej ramami. Szczególnie chętnie pokazywane są zatem w OKNIE prace z nertu fotografii elementarnej i intermedialnej, nieoczywiste i zachęcające do stawiania pytań.

Chodzi zatem o to, by sztukę pokazywać, ale także by stała się ona materiałem debaty i spotkania, zgodnie z założeniem, że obrazy, o których się nie myśla – nie istnieją. By tak było, konieczny jest kolejny element składający się na wizję sztuki w OKNIE.

Sztuka jako warsztat

Wydaje się, że animatorzy Galerii OKNO znakomicie wyczuli klimat dyskusji nad rolą i miejscem sztuki, wyprzedzając nurt, który dzisiaj nazywa się oficjalnie „zivotem edukacyjnym”. Mówiąc najprościej, ►►

Grzegorz Przyborek, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2004

► zeigte sich gerade bei den Gruppenausstellungen.

Das erklärte Ziel der Galerie OKNO war es, sich ein klar definiertes künstlerisches Profil zu erarbeiten. Dabei folgte man den Vorlieben von Anna Panek-Kusz für die Kunstfotografie, was nahelag, da sie selbst Fotografin ist. So versteht sie die Fotografie in einer besonderen Weise – nämlich als Werkzeug, das nicht nur die Realität aufzeichnet, sondern zusätzlich auch deren original-künstlerische Interpretation. Dafür eignen sich die Räumlichkeiten der Galerie ganz wunderbar – deren eine Hälfte aus neutralen weißen Wänden à la white cube besteht, während sich auf der anderen Seite die bereits erwähnten, namensgebenden Fenster mit Blick auf den Oderdeich und den Fluss befinden. Die Räume der Galerie regen zu einem fotografischen Spiel mit Spiegelungen an, aber auch dazu, über die Präsentation an den Wänden hinaus, die Mitte des Raums zu nutzen. Die Fotografie eröffnet ein Spiel zwischen der ihr eigenen Zweidimensionalität und den sie begrenzenden Rahmen. Arbeiten aus dem Bereich der elementaren und intermedialen Fotografie, die nicht offensichtlich sind und zu Fragen anregen, sind daher bei OKNO besonders beliebt.

Es geht also zum einen darum, Kunst zu zeigen, und sie dabei gleichzeitig zum Material für Diskussionen und Begegnungen zu machen, ganz im Sinne des Postulats, dass Bilder, über die man nicht nachdenkt, nicht existieren. Damit dies nicht der Fall wird, braucht es zwingend ein weiteres Element des in der Galerie OKNO vorherrschenden Kunstverständnisses.

Art as a workshop

Apparently, OKNO Gallery has perfectly sensed the critical discourse on the future role of the arts, anticipating a trend that came to be known as the 'educational turn'. Simply put, art institution ►►

Kunst als Workshop

Es scheint, als hätten die Initiatoren der Galerie OKNO das Diskussionsklima in Bezug auf den Stellenwert und die Rolle der Kunst perfekt erfasst und einen Trend vorweggenommen, der heute offiziell als „educational turn“ bezeichnet wird. ►►

³ Tendenzen die sich auf eine Kunst mit Maß beziehen, auf „degrowth“ tauchen seit den 70er Jahren des 20. Jhdts im Theoriediskurs auf. Unter anderem widmet sich die Ausgabe „Prace Kulturoznawcze“ nr 3/2021 diesem Thema.

⁴ Galeria Okno. 10 lat/10 Jahre, red. A. Panek-Kusz, Słubice 2012, s. 7.

► chodzi o to, by w instytucjach sztuki nie tylko prezentować dzieła, lecz przede wszystkim niejako „oswajać” z nimi publiczność poprzez zachętą do współdziałania. Zmieniać widzów w uczestników. Sylwia Szykowna wyjaśnia: „Działalność instytucji miała koncentrować się na przekształcaniu muzeum w przestrzeń społeczną, przestrzeń spotkania, opartą każdorazowo na produkcji i wymianie wiedzy pomiędzy wszystkimi jej uczestnikami. [...] [Z]wrot edukacyjny w kulturze dotyczy zarówno produkcji sztuki współczesnej, jak i jej odbioru. Nowy sposób pojmowania instytucji przyniósł bowiem ze sobą zmianę sposobu rozumienia dzieła sztuki, które miało stać się narzędziem zmiany społecznej i rozwijania wiedzy⁵. W OKNIE odbywało się to i odbywa przez twórcze połączenie ram aktywności tradycyjnego domu kultury – miejsca, które specjalizowało się w XX wieku w organizowaniu warsztatów artystycznych dla amatorów – ze współczesną edukacją artystyczną, poszerzającą świadomość uczestników o konteksty społeczne i kulturowe.

Z pierwotnego programu Galerii, któremu Anna Panek-Kusz pozostała wierna do dzisiaj, pozostała rolą fotografii jako narzędzia pozwalającego konstruować pole współdzielenia doświadczenia sztuki. Poszerzono go (ów pierwotny program) o nowe techniki medialne, cyfrowe, a także realizacje przestrzenne oraz działania prowadzone w przestrzeni publicznej.

W warsztatach fotograficznych (zarówno fotochemicznych, jak i cyfrowych) prowadzonych przez doświadczone osoby z Polski i Niemiec uczestniczyło znaczne grono mieszkańców i frankfurczyków w różnym wieku. Ich efektem jest coroczna publikacja kalendarza, będąca widzialną manifestacją i powodem do dumy uczestników i uczestników.

Zatem inkluzywność zamiast ekskluzywności sztuki. Zachęta do uczestnictwa ►►

► should not just show and present art works, but first and foremost “familiarise” the audience with them by encouraging an interaction with the art pieces by turning viewers into participants. Sylwia Szykowna explains: “The activity of the institution should focus on transforming the museum into a social space, a space of encounter, based each time on the production and exchange of knowledge between all its participants. [...] [T]he educational turn in culture concerns both the production of contemporary art and its reception. This new understanding of institutions comes along with a new way of understanding the art works themselves, that are meant to become a tool for social change, furthering knowledge.⁵

At OKNO, this was and is done by creatively combining the activities of a traditional community centre – a place that specialised in the 20th century in organising art workshops for amateurs – with contemporary art education, broadening the participants' awareness of social and cultural contexts. ►►

⁵ S. Szykowna, *Wyjście z muzeum. Sztuka mediów jako laboratorium rzeczywistości*, „Kultura Współczesna” 2(105)/2019, doi.org/10.26112/kw.2019.105.06 (dostęp 15 lutego 2022).

► Einfach ausgedrückt, geht es dabei nicht nur darum, Kunstwerke in Kunstinstitutionen zu präsentieren, sondern vor allem darum, das Publikum mit ihnen „vertraut“ zu machen, indem es zur Interaktion angeregt wird. Aus Zuschauern werden Teilnehmer, erklärt Sylwia Szykowna: „Die Tätigkeit der Institution sollte sich darauf konzentrieren, das Museum in einen sozialen Raum zu verwandeln, einen Raum der Begegnung, der jedes Mal auf der Produktion und dem Austausch von Wissen zwischen all seinen Teilnehmern basiert. [...] Der „educational turn“ in der Kultur betrifft sowohl die Produktion zeitgenössischer Kunst als auch ihre Rezeption. Denn mit dem neuen Verständnis der Institutionen änderte sich auch das Verständnis des Kunstwerks, das zu einem Instrument des sozialen Wandels und der Entwicklung von Wissen werden sollte.“⁵

In der Galerie OKNO wurde und wird dies durch eine kreative Kombination der Aktivitäten eines traditionellen Kulturhauses – eines Ortes, der sich im Laufe des 20. Jahrhunderts auf die Durchführung von künstlerischen Workshops für Amateure ►►

⁵ S. Szykowna, *Wyjście z muzeum. Sztuka mediów jako laboratorium rzeczywistości*, „Kultura Współczesna” 2(105)/2019, doi.org/10.26112/kw.2019.105.06 (last viewed: 15/02/2022).

► i rozwijania własnych zainteresowań, ale też poznawania możliwości działania w grupie (niemal spełnienie Beuysowskiej „zdolności twórczego działania“). Specyfiką OKNA z racji geograficznej lokalizacji jest jednak nie tylko tworzenie ram współpracy, lecz także, a może nawet przede wszystkim przekraczanie granic – dosłowne i przenośne. Granica i związane z nią kwestie – polsko-niemieckiej różnicy językowej, kulturowej, artystycznej – stały się kamieniem węgielnym dla idei stojących za Galerią⁶. Dlatego OKNO mogło stać się czymś więcej niż miejscem sztuki, otworzyło perspektywę konsekwentnej wymiany wiedzy i umiejętności (szansa dzielenia się doświadczeniami), a także udowodniło wzajemną zależność rozzielonych miast wzdłuż granicy wyrysowanej mostem na Odrze.

Sztuka jako święto

Co roku jesienią Galeria OKNO jest współorganizatorem Festiwalu Nowej Sztuki „lAbiRynT“. Festiwal, wymyślony w 1998 roku przez Jerzego Olka dla Kłodzka i okolic, w 2010 roku przewędrował w inną graniczną przestrzeń – do Ślubic i Frankfurtu nad Odrą. Poza Olkiem i Panek-Kusz opieką nad festiwalem sprawuje Stowarzyszenie Ślubfurt animowane przez Michaela Kurzwellyego. Jakkie znaczenie ma „lAbiRynT“ dla OKNA? Stanowi kulminację działań prowadzonych w Galerii w ciągu roku i daje jej możliwość zaistnienia w przestrzeni ogólnopolskiej. Podczas festiwalowego weekendu prezentowane są liczne wydarzenia artystyczne: część z nich odbywa się w Galerii, pozostałe anektują przestrzenie miejskie w Ślubicach i we Frankfurcie. Do tradycji należą spacery uczestników i uczestniczek przez graniczny most. Nie przeszkodziły im nawet obostrzenia pandemiczne.

O roli festiwali sztuki w kreowaniu marki miast powiedziano i napisano już wiele (zwłaszcza w początkowych latach ►►

⁶ Stefan Wojnecki nazwał ten fenomen „prymatem granicy“. Zob. *Galeria Okno*, op. cit. s. 15.

► From the Gallery's original programme, to which Anna Panek-Kusz has remained faithful to this day, the role of photography as a tool to share art experiences in communal actions has remained. This original programme was expanded to include new media and digital techniques, as well as spatial realisations and activities in public space.

Over the years, a large number of Ślubice and Frankfurt residents of all ages have participated in photography workshops (traditional as well as digital ones) conducted by experienced instructors from Poland and Germany. The results can be seen in the annually published calendar, which is a visible manifestation and constant source of pride for the participants. With OKNO it is inclusivity instead of exclusivity in the arts! Thus, by encouraging to participate and to develop one's own interests, and to explore the possibilities of group action it almost feels like the fulfilment of Beuys' ‘capacity for creative action’. The specificity of OKNO Gallery due to its geographical location, however, lies not only in creating a framework for collaboration, but also, or perhaps even primarily, in constantly crossing borders – in a literal and figurative sense. The Polish-German border and all the issues related to it – the linguistic, cultural and artistic differences – became the cornerstone of the ideas behind the Gallery⁶. This is why OKNO was able to become more than just an art place, by consequently widening the prospect of knowledge exchange and transferring skills and providing space for shared experiences. All this is a living example of the vivid interdependence of the separated cities along the border connected by the bridge over the Oder.

Art as a festival

Every autumn, the OKNO Gallery co-organises the “lAbiRynT” Festival of New Art. Initiated by Jerzy Olek in 1998, the festival moved from Kłodzko ►►

⁶ Stefan Wojnecki called this phenomenon „the border primate“. Siehe: *Galeria Okno*, op. cit. s. 15.

► spezialisiert hat – mit einer zeitgenössischen Kunsterziehung, die das Bewusstsein seiner Teilnehmer im gesellschaftlichen und kulturellen Kontext erweitert.

Vom ursprünglichen Programm der Galerie, dem Anna Panek-Kusz bis heute treu geblieben ist, stammt die Rolle der Fotografie als Werkzeug, mit dem man gemeinsame Aktionsfelder der Kunsterfahrungen schaffen kann. Dieses Programm wurde um neue digitale Medien und Techniken, dreidimensionale Räume und Aktivitäten im öffentlichen Raum erweitert. An den Fotoworkshops (sowohl analog als auch digital), die von erfahrenen Leuten aus Polen und Deutschland geleitet wurden, haben zahlreiche Personen aller Altersgruppen aus Ślubice und Frankfurt teilgenommen. Das Resultat dieser Workshops sind die alljährlichen Kalender, die für die Teilnehmer ein sichtbares Zeichen und eine Quelle des Stolzes sind.

Es handelt sich also um eine inklusive und nicht exklusive Art der Kunst, die Leute zum Mitmachen ermutigt und sie dazu anregt, eigene Interessen zu verfolgen, oder Möglichkeit bietet in Gruppenaktionen zu handeln (was fast wie die Beuys'sche Forderung nach der „Fähigkeit zum kreativen Handeln“ klingt). Das Besondere an der Galerie OKNA aufgrund ihres geografischen Standorts besteht jedoch nicht nur in der Schaffung eines Rahmens für Zusammenarbeit, sondern auch, oder vielleicht sogar in erster Linie, in der Überschreitung von Grenzen – im wörtlichen wie im übertragenen Sinne. Die Grenze und die damit verbundenen Unterschiede – sprachlicher, kultureller und künstlerischer Art – wurden zur tragenden Grundidee der Galerie⁶. So konnte die Galerie OKNO über sich hinauswachsen und zu mehr werden als nur zu einem Ort der Kunst: sie eröffnet die Perspektive eines konsequenten Austauschs von Wissen und Fähigkeiten (Erfahrungsaustausch) und beweist, dass die Verflechtung der getrennten Städte entlang der durch die Oderbrücke gezogenen Grenze möglich ist. ►►

⁶ Stefan Wojnecki nannte dieses Phänomen „Grenzprimat“. Siehe: *Galeria Okno*, op. cit. s. 15.

► nowego millenium)⁷. Opinie o miejscowościach festiwalach były zróżnicowane: od zachwytów nad „aktywizacją” miast – po krytykę „festiwalizacji miast”, sposobu finansowania i artystycznej jakości wydarzeń. Czy są one ważnym elementem miejskiej kultury? Czy zewnętrznym wobec miasta ozdobnikiem, drenującym (skromne zazwyczaj) miejskie wydatki na kulturę?

Przyglądając się kolejnym edycjom „lAbyRynTu”, widzę stopniowy rozwój tego festiwalu, poszerzanie grona artystek i artystów uczestniczących, wykorzystywanie nowych miejsc niegaleryjnych w obu miastach. Co więcej, należy doceńić, że przez ostatnie 12 lat wróśł w ich tkankę. Festiwal jest naturalną konsekwencją sposobu działania Galerii OKNO i budowanej w niej przez lata polsko-niemieckiej współpracy. Jest logicznym zwieńczeniem całorocznych wysiłków – nie ornamentem, lecz częścią struktury działania. W pandemicznym roku 2020 podczas festiwalu przetestowano współczesne techniki zapośredniczonej komunikacji i po raz pierwszy „lAbyRynT” zaistniał w czasie realnym nie tylko w Śubicach, lecz także w Berlinie, Gdańsku i innych miastach. Eksperyment w sztuce połączono z eksperymentem w artystycznej teleobecności.

W analizie festiwali sztuki Stanley Waterman obserwuje istotne zmiany w ich funkcjonowaniu. Pisze: „W swoim oryginalnym formacie festiwale starały się zbliżyć wykonawców do siebie, a publiczność do sztuki. Udało się to osiągnąć poprzez stworzenie środowiska, w którym poprzez stosunkowo nieformalną oprawę i skupienie w czasie i przestrzeni publiczność mogła zbliżać się do artystów, jednocześnie zacieśniając więzy między sobą, podczas występów performatywnych, na ulicach lub podczas ►►

⁷ Warto sięgnąć w tym kontekście chociażby po numer „Kultury Współczesnej” (nr 5/2017) zatytułowany „Europejska Stolica Kultury – polskie doświadczenia”, poświęcony doświadczeniom Wrocławia jako Europejskiej Stolicy Kultury.

► and the surrounding area to another border area in Ślubice and Frankfurt/Oder in 2010. Since then, in addition to Olek and Panek-Kusz, the festival is co-run by the Slubfurt Association, headed by Michael Kurzwelly. But what exactly is the significance of the “lAbyRynT” Festival for OKNO Gallery? Definitely, this is the highlight of the gallery’s annual activities, radiating far into Poland. During the festival weekend, numerous artistic events take place: some of them in the gallery, others conquer the urban space of Frankfurt and Ślubice. The cross-border walks of the participants across the border bridge are a firm tradition. Even pandemic restrictions could not prevent them from happening.

Much has been said and written about the role of art festivals that have become hallmarks of cities (especially in the early 2000s)⁷. Opinions about urban festivals are divided, ranging from joy over “activating” cities to criticising the “festivisation of cities”, commenting on the festivals’ finances or the artistic quality of the events. Are they an important part of urban culture? Or, after all, just an external decoration that eats up the (usually modest) municipal cultural funds?

Having observed a succession of “lAbyRynT” festivals, I see a gradual development, a widening circle of participating artists and the inclusion of new, non-traditional art venues in both cities. Quite importantly, the festival structure itself has become more condensed over the past 12 years. This is the natural consequence of the OKNO Gallery’s way of working and the result of years of German-Polish cooperation. It is the logical culmination of an entire year’s efforts – not an ornamental accessory, but an important part of the gallery’s work. In the pandemic year 2020, the festival experimented with new forms of media communication and for the first time “lAbyRynT” was present ►►

⁷ It is worth looking up the edition of „Kultury Współczesnej” (nr 5/2017) zatytułowany „European Capital of Culture – a Polish experience”, relating the experiences of Wrocław as European Capital of Culture.

Kunst als Fest

► Jedes Jahr im Herbst ist die Galerie OKNO Mitveranstalterin des Festivals für Neue Kunst „lAbyRynT“. Das 1998 von Jerzy Olek ins Leben gerufene Festival zog 2010 von Kłodzko und Umgebung in ein anderes Grenzgebiet nach Ślubice und Frankfurt/Oder. Seitdem wird das Festival neben Olek und Panek-Kusz vom Verein Slubfurt betreut, der von Michael Kurzwelly geleitet wird. Doch welche Bedeutung hat das „lAbyRynT“ für die Galerie OKNO? Es bildet den Höhepunkt der jährlichen Aktivitäten der Galerie und erweitert ihren Wirkungsbereich auf ganz Polen. Während des Festivalwochenendes finden zahlreiche künstlerische Veranstaltungen statt: einige davon in der Galerie, andere erobern den Stadtraum von Frankfurt und Ślubice. Zur festen Tradition gehören dabei die grenzüberschreitenden Spaziergänge der Teilnehmer und Teilnehmerinnen über die Grenzbrücke. Selbst pandemische Restriktionen konnten das nicht verhindern.

Über die Rolle von Kunstfestivals, die zu Markenzeichen von Städten geworden sind (insbesondere Anfang der 2000er Jahre)⁷ ist schon viel gesagt und geschrieben worden. Die Meinungen über städtische Festivals sind geteilt und reichen von der Freude über die „Aktivierung“ der Städte bis hin zur Kritik an der „Festivisierung der Städte“, beziehen sich auf die Art der Finanzierung und die künstlerische Qualität der Veranstaltungen. Sind sie wichtiger Bestandteil der städtischen Kultur? Oder doch nur ein äußerer Schmuck, der die (in der Regel bescheidenen) städtischen Kulturmittel aufzehrt?

Wenn ich mir die aufeinander folgenden „lAbyRynT“-Festivals anschau, sehe ich eine schrittweise Entwicklung dieses Festivals, einen größer werdenden Kreis der teilnehmenden Künstler und die Einbeziehung neuer, nichttraditioneller Kunstorte ►►

Anna Panek-Kusz, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2019

► wspólnych posiłków⁸. W miarę popularyzacji i rozrostu inicjatyw festiwalowych to poczucie bliskości zostało skomercjalizowane i zmienione w wydarzenie turystyczne. „lAbyRynTowi” ten etap nie zagroził. Nadal jest wydarzeniem przeżywanym wspólnie przez artystów, artystki, osoby zwiedzające „lokalsów” i przyjezdnych. Pozostał świętem sztuki, specyficzny karnawałem, w którym dochodzi do odwrócenia wartości – codzienna praca i egzystencja na chwilę zostają zawieszane na rzecz kolektywnego przeżywania sztuki. ■

Poznań, luty 2022

⁸ Stanley Waterman, Carnivals for Elites? The Cultural Politics of Arts Festivals „Progress in Human Geography“ 22,1 (1998), s. 67, https://www.researchgate.net/publication/249871538_Carnivals_for_Elites_The_Cultural_Politics_of_Arts_Festivals (dostęp 23 lutego 2022).

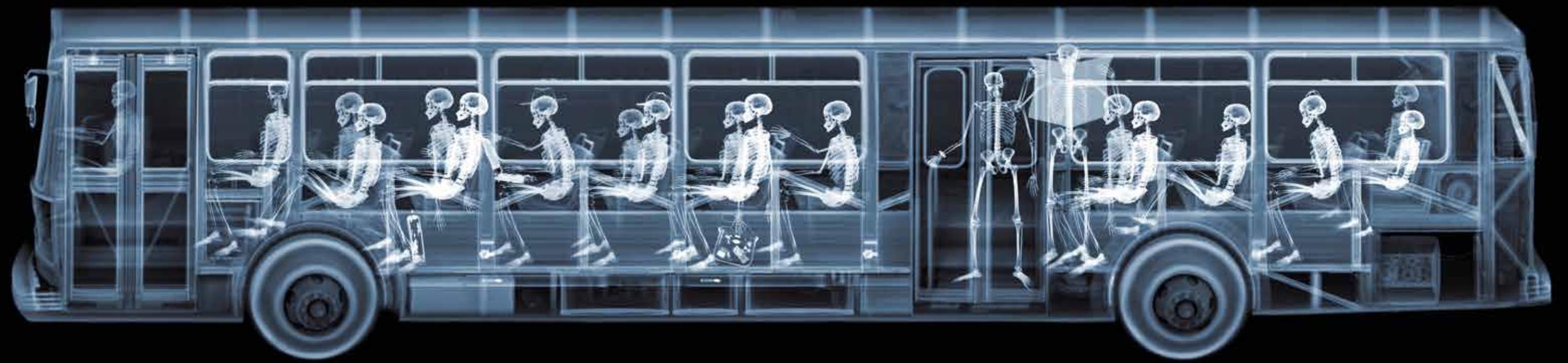
► in beiden Städten. Außerdem gilt es zu berücksichtigen, dass sich in den letzten 12 Jahren die Festivalstruktur selbst verdichtet hat. Es ist die natürliche Konsequenz der Arbeitsweise der Galerie OKNO und das Ergebnis der jahrelangen deutschen-polnischen Zusammenarbeit. Es ist der logische Höhepunkt der Bemühungen eines ganzen Jahres – keine schmückendes Beiwerk, sondern wichtiger Bestandteil ihrer Arbeit. Im Pandemiejahr 2020 wurden während des Festivals neue Formen der medialen Kommunikation erprobt, und zum ersten Mal gab es „lAbyRynT“ in Echtzeit nicht nur in Ślubice, sondern auch in Berlin, Gdańsk und anderen Städten. Das künstlerische Experimentieren wurde zu einem künstlerischen Online-Experiment.

Stanley Waterman stellt in seiner Analyse von Kunstfestivals bedeutende Veränderungen in ihrer Funktionsweise fest. Er schreibt: „In ihrem ursprünglichen Format wollten die Festivals Künstler und Publikum mit der Kunst zusammenbringen. Erreicht wurde dies durch die Schaffung eines Umfelds, in dem das Publikum durch einen relativ informellen Rahmen und die Konzentration auf Zeit und Raum den Künstlern nähern konnte und gleichzeitig engere Bande untereinander knüpfte, während der Aufführung auf der Straße oder bei gemeinsamen Mahlzeiten“⁸. Mit der zunehmenden Popularität und Verbreitung von Festivalinitiativen wurde dieses Gefühl der Nähe kommerzialisiert und zu einem touristischen Ereignis gemacht. Das „lAbyRynT“-Festival ist von dieser Entwicklung nicht bedroht. Es ist nach wie vor ein gemeinsames Erlebnis von Künstlern, Künstlerinnen, Besuchern, Einheimischen und Angereisten. Es ist ein Fest der Kunst geblieben, ein merkwürdiger Karneval, in dem sich die Werte umkehren – die alltägliche Arbeit und Existenz werden für eine Weile zugunsten einer kollektiven Kunsterfahrung ausgesetzt. ■

Poznań, February 2022

⁸ Stanley Waterman, Carnivals for Elites? The Cultural Politics of Arts Festivals „Progress in Human Geography“ 22,1 (1998), s. 67, https://www.researchgate.net/publication/249871538_Carnivals_for_Elites_The_Cultural_Politics_of_Arts_Festivals (letzter Zugriff: 23.2.2022).

Poznań, Februar 2022

► Ma być o OKNIE, ale zacznę od drzwi, drzwi do wiedzy i doświadczenia. Robię porządkи w swoim archiwum, a papiery mają dobrą pamięć i chętnie przypominają. Natrafiłem na teczkę z napisem „galerie” i inną o nazwie „F-M-A”. Obie mumifikują czas miniony. Głównie lata 70., czas buntowników w sztuce i czas „galerników”. Postkonceptualna polska neoawangarda nie wystawiała w miejscowościach oficjalnych, przeznaczonych do tego z urzędu. Do manifestacji poglądów zbuntowanym artystycznie twórcom służyły wygodna „sztuka pocztы” oraz przyjazne studenckie kluby. Z czasem młodzi nowatorzy do prezentacji swoich niezawiślych wypowiedzi zapragnęli mieć odrebnego miejsca, łatwo dostępne i w miarę stabilne. W takich realiach kształtały się ówczesny ruch młodoartyści. Niekonwencjonalne galerie zakładali i prowadzili sami artyści. Określano je mianem autorskich. Nazwa ta wyrażała silny wpływ, jaki na profil i program miała osoba, która dała galerię powołała do istnienia. Były to miejsca nie tylko do wystawiania. Kształtały się tam poglądy związanych z nimi wyznawców nowej sztuki, dojrzewające w dyskusjach merytorycznych.

Galeria to specjalne miejsce, a właściwie ściana, choć czasem i podłoga, służące do zastawiania i wykładania czymś, co z natury typowemu wnętrzu jest obce. Na ogół staje się ono lustrem odbijającym zadumanie lub zakłopotanie widza. Wybawieniem bywa okno, a jeszcze skuteczniejszym okna w gromadzie. Każde z nich kadruje rozciągający się za nim obraz, obraz nietrwały i ograniczony. Jego zmienność skutecznie konkuuruje ze statycznością wystawionych w galerii dzieł. Rzadko jednak wzrok zwiedzających ►►

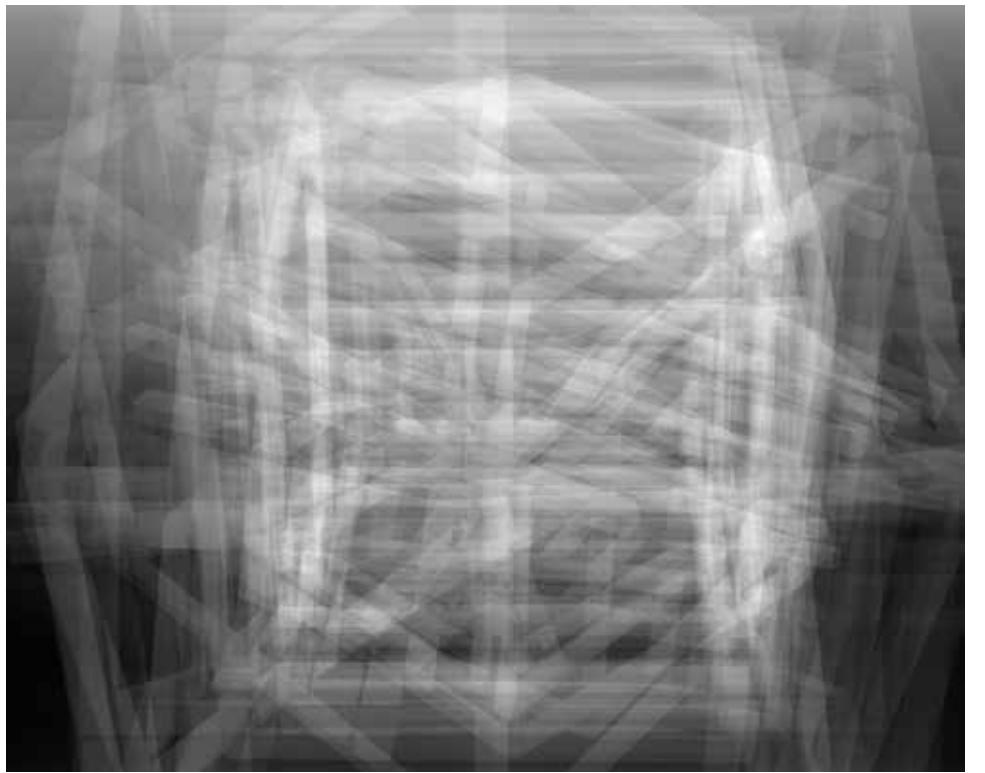
► This is supposed to be about OKNO (window), but I'll start with the door, the door to knowledge and experience. I'm tidying up my archive, and as patient paper may be – it still evokes memories. That's how I came across a folder labelled "galleries" and another labelled "F-M-A". Both mummies of times gone by. Mainly from the 1970s, a time of rebellion in the arts, the so-called time of "galley-ists". The post-conceptual Polish neo-avant-garde could not, at the time, exhibit in official venues reserved for state-approved artists. To manifest their views the rebellious artists withdrew to "mail art" and friendly student clubs. Over time, the young innovators wanted to present their independent statements in separate venues, easily accessible and reasonably stable. Such were the circumstances shaping the young art movement of the time. So, the artists themselves founded unconventional galleries and ran venues, that were referred to as auteur galleries. The name expressed the strong influence the person who had established the gallery had on its profile and programme. Yet, these places were much more than exhibition venues: they were cradles for new art concepts developing and maturing in substantive discussions.

Galleries are special places, or to be more precise: their walls and sometimes the floors, that are used for presenting, exhibiting and suspending things. Something rather alien to a typical interior. In general, galleries are a bit like a mirror reflecting the viewer's pensiveness or perplexity. In such a situation, a window can come as a rescue, and a row of windows even more so. Each one a frame of the image stretching out behind it, an image impermanent and limited. Its changeability ►►

- W OKNIE i przez OKNO
- In and about OKNO (window)
- Im Fenster der Fenstergalerie OKNO

► Eigentlich will ich über das OKNO (Fenster) schreiben, aber ich beginne mit den Türen, den Türen zur Erkenntnis und Erfahrung. Ich ordne mein Archiv, und da Papier geduldig ist, ruft es Erinnerungen hervor. Dabei bin ich auf einen Ordner mit der Aufschrift „Galerie“ gestoßen und auf einen anderen, auf dem „F-M-A“ stand. Beide sind Mumien einer vergangenen Zeit. Hauptsächlich aus den 70er Jahren, der rebellischen Zeit in der Kunst und der sogenannten „Galeeren-Zeit“. Die post-konzeptuelle polnische Neo-Avantgarde konnte damals nicht in offiziellen, von der Bürokratie dafür vorgesehen Orten ausstellen. Den rebellischen Künstlern dienten daher „mail art“ und befreundete Studentenclubs zur Manifestation ihrer Ansichten. Doch mit der Zeit wuchs bei den innovativen Jungen der Wunsch nach eigenen, leicht zugänglichen und einigermaßen stabilen Orten, an denen sie unabhängig ihre Meinung präsentieren konnten. Das waren die Bedingungen unter denen sich damals eine neue Kunsts bewegung herausbildete. Die Künstler gründeten unkonventionelle Galerien, die sie selbst leiteten. Man nannte sie Autoren galerien. In diesem Wort zeigt sich der starke Einfluss auf das Profil und Programm der jeweiligen Person, die die Galerie ins Leben gerufen hatte. Es handelte sich dabei nicht nur um Ausstellungsorte. Hier kristallisierten sich neue Kunstauf fassungen heraus, die im Lauf der Diskussionen methodologisch heranreichten.

Die Galerie ist ein ganz besonderer Ort, insbesondere ihre Wände, manchmal auch die Böden. Denn sie dienen dem Zur-Schau-Stellen und sind verwandelbar, was der Bestimmung eines (intimen) Interieurs eigentlichen fremd ist. Ganz allgemein funktionieren sie wie ►►

Jerzy Olek, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2015

► wybiega w dal. Widzenie znudzone nadmiarem atakujących je na co dzień obrazów zmienia kierunek patrzenia na ogólny wtedy, kiedy ma do czynienia ze zdarzeniem niezwykłym. A przecież wystarczy inaczej spojrzeć na dobrze znany widok, widok typowy, by chłonąć jego przeoczaną wyjątkowość. Za każdym razem czynię to, przebywając w OKNIE – miejscu szczególnym ze względu na usytuowanie i atrakcyjność wystaw, które od 20 lat sprawdza, a także animuje na miejscu Anna Panek-Kusz: artystka, kurator, krytyk i kreator środowiska artystycznego, które w Słubicach stworzyła nieomal od zera.

Z uznaniem przyglądam się temu, co absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu wybiera do ekspozycji, a co zarazem daje wyobrażenie, w czym sama gustuje. Zainteresowania ma szerokie. Jest kompetentna i konsekwentna, co nie znaczy, że jest w stanie przyjąć i zaakceptować wszystkie upodobania innych. Najpełniej się to przejawia w systematycznej współpracy z członkami koła, które założyła przy Galerii. Poza nowicjuszami są ►►

► competes effectively with the static nature of the works on display in the gallery. Rarely, however, does the visitor's gaze run into the distance. His eyes – bored by the overabundance of attacking images – usually change their direction only when confronted with an unusual event. And yet, it would be sufficient to look at a well-known, typical sight, from just a slightly different angle to detect its uniqueness. This is what I do every time I visit the Gallery OKNO, a special place due to its location and the attractiveness of the exhibitions, that, for the past 20 years, have been brought on by Anna Panek-Kusz. Simultaneously an artist, curator and critic, who created in Słubice an artistic milieu, almost from scratch.

I look with appreciation at what the graduate of the Academy of Fine Arts in Poznań chooses to exhibit, which at the same time gives an idea of her own tastes. Her interests are wide-ranging. She is competent and consistent, yet this does not mean that she willingly accepts and accommodates the tastes of others. Her stamina becomes most evident ►►

► ein Spiegel, in dem sich die Nachdenklichkeit oder Verwirrung des Besuchers spiegelt. Erlösend kann da ein Fenster sein, oder noch besser: eine ganze Reihe von Fenstern. Jedes einzelne beschneidet das vor ihm liegende Bild, ein unbeständiges, begrenztes Bild. Diese Veränderlichkeit konkurriert erfolgreich mit der statischen Unbeweglichkeit der ausgestellten Werke in der Galerie. Doch eher selten verliert sich das Auge des Betrachters in die Weite. Der von einem Übermaß täglich auf ihn einprasselnder Bilder gelangweilte Blick wendet sich meistens dorthin, wo er mit etwas Ungewöhnlichem zusammenstößt. Aber eigentlich reicht es schon aus, einem typischen, wohl bekannten Anblick einfach einmal anders zu begegnen, um seine bis dahin übersehene Einzigartigkeit zu erleben. Das mache ich jedes Mal so, wenn ich in der Galerie OKNO bin – einem ganz besonderen Ort in Bezug auf seine Lage und die guten Ausstellungen, die dort seit 20 Jahren präsentiert werden. Anna Panek-Kusz leitet die Galerie mit Leidenschaft als Künstlerin, Kuratorin und Kritikerin, die hier in Słubice – quasi aus dem Nichts heraus – einen Künstlertreffpunkt geschaffen hat.

Voller Anerkennung beobachte ich, welche Ausstellungen die Absolventin der Kunsthochschule in Poznań auswählt und so einen Eindruck davon vermittelt, was ihr selbst am meisten gefällt. Sie hat hochfliegende Interessen und ist kompetent und consequent, was allerdings nicht bedeutet, dass sie wahllos die Vorlieben anderer übernehmen oder akzeptieren würde. Am besten zeigt sich das in der systematischen Zusammenarbeit mit den Teilnehmern der Kunstkurse, die sie an der Galerie OKNO ins Leben gerufen hat. Außer wechselnden Neuzugängen finden sich dort auch viele, die in kürzester Zeit zu echten Künstlern heranreifen. Darüber hinaus zeigt sich Anna Panek-Kusz's Verständnis und ihre Toleranz gegenüber kontrovers diskutierten Vorschlägen bei der Vorauswahl der Künstlervorschläge für das internationale „lAbiRynT“-Festival für Neue Kunst. Hier zeigt sich ihre Bereitschaft, ►►

► wśród nich licznie tacy, którzy w krótkim czasie stali się dojrzałymi twórcami. Do innej sytuacji ujawniającej wyrozumiałość i tolerancję względem propozycji mocno dyskusyjnych dochodzi w wydaniu Anny Panek-Kusz, kiedy artystka akceptuje projekty zgłoszane do realizacji w ramach międzynarodowego Festiwalu Nowej Sztuki „lAbiRynT“. Ma gotowość podjęcia ryzyka, ale i wyczucie.

W swojej pracowni przeglądám dokumentację działalności wyjątkowej, która spełniała się w kultowych galeriach tamtego czasu. Mimo że egzystowały bardzo krótko, przeszły do historii. Były to galerie „Pod Moną Lisą“ (Wrocław), „Remont“ (Warszawa), „Akumulatory 2“ (Poznań), „gn“ (Gdańsk), „Ai“ (Tokio) i wiele innych. Owe miejsca zdawały się konwencjonalne, jednak ich zróżnicowana zawartość miała charakter wyraźnie eksperymentalny. Co z ich doświadczeń i dorobku przejęły, lecz i zarazem zmodyfikowały, takie współczesne galerie jak OKNO? Od tamtego twórczego niepokoju minęło 50 lat. Już dawno skończył się czas formułowania radykalnych manifestów, równoczesnego wprowadzania nowych stylistyk, mieszania sposobów bycia, polegającego na miksuowaniu ideologicznego nonkonformizmu z demonstracyjną nonszalancją.

Obecnie, kiedy sztuce wolno wszystko, kiedy nie ma dla niej żadnych tabu, skazana zdaje się na przegrana. Kibicując poczynaniom prowokujących onegdaj swoimi działaniami artystów, można odnieść wrażenie, że zniedzieceni stanem zastygłej w bezruchu kultury przestali skutecznie upominać się o konkretne wartości. Czas zaangażowania w obudzenie z odrętwienia zmumifikowanych w tradycjach społeczności już dawno minął. Na publicznej scenie nie pojawiają się rewoltujący artyści o sile oddziaływania, jaką miał Joseph Beuys. Aranżowane sporadycznie kontrkulturowe manifestacje zdają się mieć sens wyłącznie indywidualny – wyraźnie zaznaczając swą obecność w sytuacji, kiedy artysta ma potrzebę samookreślenia się. Stąd powszechnie akceptowany ►►

► in the systematic collaboration with the members of the art circle she founded at the Gallery. Apart from the occasional newcomer, there are many regulars who have become mature artists in a surprisingly short time span. Furthermore, Anna Panek-Kusz's understanding and tolerance of controversial proposals becomes apparent in the pre-selection of artist proposals for the international "lAbiRynT" Festival of New Art. Here, her willingness to take risks and her intuition as an artist are evident.

In my studio, I am reviewing documents of the exceptional activities going on in the iconic galleries of the 70ies. Although they existed only for a very short time, they have gone down into art history. Galleries like "Pod Mona Lisą" (Wrocław), "Remont" (Warsaw), "Akumulatory 2" (Poznań), "gn" (Gdańsk), "Ai" (Tokyo) and many others. These venues seemed conventional, but their diverse content was clearly experimental. So, I ask myself, what – even if in a modified form – have contemporary galleries such as OKNO inherited from the experiences and the output of their predecessors? Fifty years have passed since these times of creative restlessness. A time of radical manifestos, of simultaneously introduced new styles, a mixing of lifestyles based on a mixture of ideological non-conformism and demonstrative nonchalance.

Heute, in einer Zeit, in der alles in der Kunst erlaubt ist, in der es keine Tabus mehr gibt, scheint sie selbst zum Scheitern verurteilt zu sein. Wenn man sich die Aktionen von Künstlern ansieht, die früher mit ihren Aktivitäten provozierten, hat man den Eindruck, dass sie, entmutigt von der kulturellen Stagnation, aufgehört haben, bestimmte Werte wirksam einzufordern. Die Zeit, in der Künstler sich dafür engagierten, eine in traditionellen Zusammenhängen mumifizierte Gesellschaft aufzurütteln, ist längst vorbei. Aufmüpfige Künstler mit der Kraft eines Joseph Beuys sind nicht in Sicht. Die sporadisch organisierten gegenkulturellen Manifestationen scheinen nur noch auf der individuellen Ebene Sinn zu ergeben – sie finden anscheinend nur dann noch statt, wenn Künstler das Bedürfnis haben sich selbst zu erklären. So verhält es sich auch mit der weithin akzeptierten Pluralität ►►

► Risiken einzugehen und ihre Intuition als Künstlerin.

In meinem Atelier gehe ich die Dokumentationen von außergewöhnlichen Aktionen durch, die sich in den Kult-Galerien früherer Zeiten ereigneten. Obwohl die meisten nur sehr kurz existierten, haben sie in die Kunstgeschichte Eingang gefunden. Es handelt sich dabei um solche Orte wie die Galerie „Pod Moną Lisą“ (Breslau), „Remont“ (Warschau), „Akumulatory 2“ (Posen), „gn“ (Danzig), „Ai“ (Tokio) und viele andere. Diese Orte mögen konventionell gewirkt haben, aber in inhaltlicher Hinsicht waren sie vielfältig und eindeutig experimentell. Gibt es etwas, das heutige Galerien wie OKNO von den damaligen Erfahrungen und Errungenschaften, – wenn auch in veränderter Form – übernommen haben? Fünfzig Jahre sind seit dieser kreativ unruhigen Zeit vergangen. Die Zeit radikaler Manifeste ist lange vorbei, ebenso wie die simultane Verwendung unterschiedlichster Stilrichtungen und die Erprobung neuer Lebensstile, die auf einer Mischung aus ideologischem Nonkonformismus und demonstrativer Nonchalance beruhte.

Today, as everything is possible in the arts, with no taboos whatsoever, it seems that the art is doomed to fail. Watching actions by artists who used to provoke us with their activities, we get the impression that – discouraged by the stagnant state of culture – they have ceased to effectively call for specific values. The time when artists were committed to shaking-up communities mummified in tradition has long since passed. Rebellious artists with the power of a Joseph Beuys are not in view. Sporadically organized counter-cultural manifestations seem to make sense merely on an individual basis, taking place only where artists have a need ►►

► pluralizm poglądów i ich artystycznych artykulacji.

Z całej tej sytuacji oraz pomniejszych uwięźniających się sprawę Anna Panek-Kusz, coraz bardziej świadomą – i doświadczoną – w zmaganiu się z oporną materią potrzeb i konieczności, jako osoba trzymająca w swoich rękach ster i kierująca Galerią w gąszczu rozmaitych raf i miedżn. Ma pełną świadomość, co powinna wesprzeć i czemu nie ulec. Ścisłe uprofilowane galerie w dawnym stylu nie mają racji bytu. Sens ma pozostawanie miejscowości otwartym na nowości, miejscem stale zmieniającym oblicze stylistyczne. I takie jest OKNO: wolne od jednoznacznego określenia swojego profilu, nie gra też roli zadeklarowanej grupie autorów, im tylko dostępnej stajni. Korzystając z formuły „dzieła otwartego” Umberta Eco, dałoby się nazwać OKNO galerią otwartą.

Kartkuję druki pełniące funkcję katalogów. Teksty w nich publikowane wydają się esencją idei, wedle której dany twórca stara się iść wybraną przez siebie drogą. Estetycznie zróżnicowanych przykładów jest w OKNIE sporo. Świadomy bywalec Galerii ma więc w czym wybierać. Chłonąc zawarte w kolejnym katalogu autorskie przesłanie, zachowuje zarazem niezbędną do krytycznego osądów dystans, dystans wzgledem tego, co widzi. Być może zna pogląd Antoine'a de Saint-Exupéry'ego na to, czym jest odległość, zawarty w *Pilote wojennym*: „Wiem, że wszystko, co naprawdę dotyczy człowieka, nie da się policzyć, zważyć i zmierzyć. Prawdziwa odległość nie jest kwestią oka; jest kwestią umysłu”. Nastawiony poznawczo widz zaczyna zastanawiać się, czym jest odległość, w pewnym momencie stwierdzając, iż nie da się jej policzyć ani zmierzyć. Prawdopodobna odległość jest sprawą umysłu. Równie krytycznie podchodzi do zagadnienia istoty widzenia, mając świadomość, że widzenie nie polega na przeistaczaniu przedmiotów w wizerunki. Tę zaletę (lub przywarę) posiada fotografia. Ale i oko bywa zwodnicze. Rację miał Luigi Pirandello, kiedy napisał: „Rzeczy nie są takie jakie są, lecz takie, jakimi chcesz je widzieć”. ►►

► for self-expression. And this also applies to the widely accepted pluralism of views and artistic expressions.

It is this situation Anna Panek-Kusz is increasingly aware of and with increasing experience it is she who holds the helm and steers the Gallery through the maze of various reefs and shoals and who manages to deal with the difficult matter of making needs and necessities and other minor entanglements match. She is fully aware of what she should support and whom she should not succumb to. Strictly profiled old-style galleries do not make sense, any more. But what does make sense are places that remain open for novelties, places that are incorporating different styles. And this is what OKNO does: it is free from any clear-cut profile and does not concentrate on just one group of artists, creating a reputation for them. In reference to Umberto Eco's *The Open Work*, OKNO could be called an open gallery.

I'm leafing through old prints that function like catalogues. The printed words seem to be the essence of an idea the given artist tries to follow, like a chosen path. Aesthetically, Gallery OKNO is very diverse. Thus, an informed gallery visitor has plenty to choose from. While taking in one artist's message from his catalogue, he can keep the necessary critical distance to what he sees. Perhaps he is even familiar with Antoine de Saint-Exupéry's view on distance, as expressed in *Flight to Arras*: "I know that everything that really concerns a human being cannot be counted, weighed or measured. True distance is not a matter of the eye; it is a matter of the mind." The cognitively attuned viewer begins to wonder what distance is, at one point concluding that it cannot be counted or measured. Probable distance is a matter of the mind. He is equally critical of the nature of seeing, being aware that seeing does not consist of transforming objects into images. Photography has this advantage (or vice versa). But the eye can also be deceptive. Luigi Pirandello was right when he wrote: "Things are not as they are, but as we want to see them". ►►

► von Ansichten und ihren künstlerischen Artikulationen.

Anna Panek-Kusz ist sich dieser Situation in all ihrer Komplexität bewusst und je mehr ihre Erfahrung zunimmt, desto klarer erkennt sie – die das Ruder in der Hand hält und die Galerie durch ein Labyrinth von Untiefen und gefährlicher Riffe steuert – wie schwierig es ist, zwischen widerständiger Materie, Bedürfnissen und Notwendigkeiten zu vermitteln. Dabei weiß sie genau, was sie unterstützen und wem sie sich nicht beugen sollte. Eine Galerie alten Stils mit strengem Profil macht heute keinen Sinn mehr. Sehr sinnvoll ist es dagegen, einen Ort zu betreiben, der offen für Neues ist, einen Ort, der ständig sein stilistisches Gepräge verändert. Und genau das ist es, was die Galerie OKNO ist: Sie ist frei von einem klar definierten Profil, und sie steht auch nicht nur einer scharf umrissenen Gruppe von Künstlern offen, die von hier ihren „Stallgeruch“ bezogen. In Anlehnung an Umberto Ecos *Das offene Werk* könnte man das OKNO als eine offene Galerie bezeichnen.

Ich blättere alte Drucke durch, die wie Kataloge zu funktionieren scheinen. Die abgedruckten Texte lesen sich wie die Essenz einer Idee, der die Künstler auf ihrem Weg zu folgen versuchen. Auch im OKNO gibt es viele unterschiedliche ästhetisch Ausdrucksformen. Der informierte Galeriebesucher hat also die Qual der Wahl. Und während er die Botschaften im Katalog des einen Künstlers zur Kenntnis nimmt, kann er doch gleichzeitig eine kritische Distanz zu dem bewahren, was er sich anschaut. Vielleicht kennt er sogar Antoine de Saint-Exupérys Auffassung von der Entfernung, so wie er sie im *Flug nach Arras* dargelegt hat: „Ich weiß, dass alles, was einen Menschen wirklich betrifft, nicht gezählt, gewogen und gemessen werden kann. Die wahre Entfernung ist keine Sache des Auges, sondern des Geistes.“ Der kognitiv eingestellte Betrachter beginnt sich zu fragen, was Entfernung ist, und kommt irgendwann zu dem Schluss, dass sie nicht ►►

Tadeusz Sawa-Borysławski, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2022

► Spośród szerokiego wachlarza stylistyk i konwencji reprezentowanych przez wystawiających w OKNIE artystów fundamentalne są te ekspozycje, których motywem przewodnim były takie zagadnienia, jak krytyczna analiza nośności znaczeniowej obrazu, jego predyspozycje do fałszowania znaczących aspektów odwzorowania, zmiany perspektywy i irrealne skale. Ludzki umysł i tak będzie interpretował widziane po swojemu, gdyż stale szuka w różnych miejscach kształtów dobrze sobie znanych. Bardziej niż oku zawiera bowiem pamięci. Dlatego tak intrugujące są dla widza przedstawienia fałszywych sytuacji, sytuacji w realnym świecie niemożliwych. Aby optyczny efekt przewrotnego myślenia twórcy był dla osoby patrzącej czytelny na pierwszy rzut oka, niektórzy artyści komponują na planie zdobiącym uproszczone modele. Posługując się najczęściej elementarną geometrią pozwalającą sztucznie wykreować układ z racjonalnego punktu widzenia nieprawdziwy. Do grona nieszkodliwych „fałszerzy”, wyrafinowanych w swej kłamliwej robocie, można zaliczyć Tadeusza Sawa-Borysławskiego, Śtepana Grygara, Annę Panek-Kusz, Remigiusza Koniecko i innych podpisanych. W każdym przypadku zasadny byłby identyczny ►►

► gezählt oder bemessen werden kann. Die wahrscheinliche Entfernung ist eine Sache des Geistes. Ebenso kritisch steht er der Frage des Sehens gegenüber, denn er ist sich bewusst, dass das Sehen nicht darin besteht, Gegenstände in Bilder zu verwandeln. Die Fotografie hat diesen Vorteil (oder umgekehrt). Aber das Auge kann auch trügerisch sein. Luigi Pirandello hatte Recht, als er schrieb: „Die Dinge sind nicht so, wie sie sind, sondern so, wie man sie sehen will“.

Angesichts der großen Bandbreite an Stilen und Konventionen der im OKNO ausstellenden Künstlern, sind diejenigen Ausstellungen richtungsweisend, die sich besondere Themen zu eigen gemacht haben wie z.B.: die kritische Analyse der Aussagekraft eines Bildes; die Disposition zur Verfälschung von Darstellungsaspekten; die Verwendung von Perspektivwechseln; die Verzerrung von Maßstäben ins Irreale. Der menschliche Verstand wird das Gesehene ohnehin auf seine Weise interpretieren, da er ständig und überall nach bekannten Formen sucht. Denn er vertraut dem Gedächtnis mehr als dem Auge. Deshalb sind Darstellungen „falscher“ Situationen, die in der realen Welt unmöglich sind, für den Betrachter so faszinierend. Damit der optische Effekt des verschrobenen künstlerischen Denkprozesses auf den ersten Blick für den Betrachter erkennbar wird, platzieren manche Künstler vereinfachte Modelle in der Bildecke. Dabei verwenden sie in der Regel eine elementare Geometrie, die es ermöglicht eine künstliche Anordnung der Objekte zu schaffen, die von einem realen Sichtpunkt aus unmöglich wäre. Zum Kreis solcher harmlosen „Fälscher“, die sehr raffiniert in ihrer betrügerischen Arbeit vorgehen, gehören Tadeusz Sawa-Borysławski, Śtepán Grygar, Anna Panek-Kusz, Remigiusz Koniecko und der Autor selbst. In jedem Fall könnte man eine gemeinsame Bildunterschrift für alle diese Kompositionen verfassen: „Dies ist keine Fotografie, hier gibt es nichts Reales“, um den berühmten Spruch von René Magritte zu zitieren: „Ceci n'est pas une pipe“ (Das ist keine Pfeife). Denn tatsächlich ►►

Marek Poźniak, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2020

Galeria OKN
Marek Poźniak
Zwischen Kontinuität und
Kontinuum
Kunstverein Pforzheim

► napis na wszystkich kompozycjach: „to nie jest fotografia, tu nie ma nic prawdziwego”, biorąc za przykład słynną maksymę René Magritte'a: „to nie jest fajka”. Bo istotnie, wprawdzie przedmiot przedstawiony na obrazie przez belgijskiego surrealistę przypomina fajkę, ale przecież nią nie jest – to tylko obraz fajki. Wypadku prac autorstwa wyżej wymienionych twórców nie tylko przedmiotowo ukazane elementy sztucznej konstrukcji nie są nimi w istocie, lecz w dodatku przedstawiona na fotografiach sytuacja nie jest możliwa, o ile mają obowiązywać prawa fizyki zakodowane wizualnie.

Przywołani konstruktysi dominantą kompozycji, od razu rzuającą się w oczy, czynią często strukturalny ład. Tym, co łączy niektóre z nich prac, jest repetycja motywów i przejrzystość formalnego przekazu. Są zdyscyplinowanymi estetami dbającymi o czystość kompozycji i czytelność zawartego w niej przesłania. Tadeusz Sawa-Borysławski w katalogu swojej wystawy *Archilim – geometrie chaosu* rozważa możliwości i powinności geometrii jako szczególnego rodzaju języka. Pisze: „Defragmentuję obiekty architektoniczne kadrów fotografii. Wybrane detale widziane obiektywem kamery tracą związek z fotografowanym obiektem. Stają się dwuwymiarowymi formami geometrycznymi budującymi odrębne kompozycje i odrebną estetykę. Powstałe kompozycje wykorzystuję jako materiał roboczy, pomocniczy w projektowaniu grafiki użytkowej. [...] Moje poszukiwania w obszarach ładu i chaosu prowadzą zarówno do tworzenia iluzji nowych przestrzeni oraz sublimowania nastrojów poprzez zestawianie nieraz odległych od siebie motywów i miejsc oraz prób scalania i sprawdzania ich geometrią budowaną na ich bazie”. *Archilimy* Sawy-Borysławskiego: sterylnie kompozycje struktur zestawionych z detali modernistycznej architektury, są świetnym przykładem silnego oddziaływania obrazów o niewielu komponentach.

Štěpan Grygar – konceptualny minimalista, buduje wysmakowane kadry możliwie małą liczbą lokowanych w nich form. ►►

► For, although the object in the painting by the Belgian surrealist resembles a pipe, this is not a real pipe – it is only the image of a pipe. As far as the works of the above-mentioned artists are concerned, they not only represent artificial constructions that do not exist in reality, but in addition their compositions – as depicted in their photographs – are in themselves not possible – at least not, if one applies the laws of physics as they are visually encoded.

The before mentioned constructivists often make structural order the dominant feature of their compositions, which is immediately striking. What unites some of their works is the repetition of the motif and the clarity of the formal message. They are disciplined aesthetes who care about the purity of the composition and the legibility of the message it contains. In the catalogue of his exhibition *Archilim – geometries of chaos*, Tadeusz Sawa-Borysławski considers the possibilities and duties of geometry as a special kind of language. He writes: “I defragment architectural objects with the frame of photography. Selected details seen through the lens of the camera lose their connection with the photographed object. They become two-dimensional geometric forms that build separate compositions and separate aesthetics. I use the resulting compositions as working material, helping me to design graphics. [...] Exploring areas of order and chaos leads me to create the illusion of new spaces and the sublimation of moods by juxtaposing sometimes distant motifs and places. I also experiment with different scales and try to check the geometry built on this basis.” Sawa-Borysławski's *Archilim*-sare sterile compositions of structures juxtaposed to details of modernist architecture. They are a great example of the powerful impact of images with very little components.

Štěpan Grygar, a conceptual minimalist, builds sophisticated frames with as few forms as possible. He uses a visual language that doesn't direct the attention towards deciphering objects, but rather ►►

► ähnelte zwar das Objekt auf dem Gemälde des belgischen Surrealisten einer Pfeife, es ist aber keine – es ist nur das Bild einer Pfeife. Auch bei den Werken der oben genannten Künstler existieren nicht nur die gegenständlich dargestellten Elemente künstlicher Konstruktionen in Wirklichkeit nicht, sondern darüber hinaus sind auch die auf den Fotografien dargestellten Situationen so nicht möglich – zumindest, wenn man die physikalischen Gesetze in ihrer visuellen Kodierung in Anwendung bringt.

Die bereits erwähnten Konstruktivisten machen oft die strukturelle Ordnung zum dominierenden Merkmal ihrer Kompositionen, was sofort auffällt. Was einige ihrer Werke eint, ist die Wiederholung des Motivs und die Klarheit der formalen Aussage. Sie sind disziplinierte Ästheten, die auf die Reinheit der Komposition und die Lesbarkeit der darin enthaltenen Botschaft achten. Im Katalog zu seiner Ausstellung *Archilim – Geometrien des Chaos* befasst sich Tadeusz Sawa-Borysławski mit den Möglichkeiten und Aufgaben der Geometrie als einer besonderen Art von Sprache. Er schreibt: „Mit dem Bildausschnitt der Fotografie defragmentiere ich architektonische Objekte. Im Objektiv der Kamera verlieren ausgewählte Details ihre Verbindung zum Rest des fotografierten Objekts. Sie werden zu zweidimensionalen geometrischen Formen, die eigene Kompositionen und eine eigene Ästhetik herausbilden. Die so entstandenen Kompositionen verwende ich als Arbeitsmaterial, als Hilfsmittel für die Gestaltung angewandter Grafik. [...] Meine Erkundungen in den Bereichen Ordnung und Chaos führen sowohl zur Schaffung illusionistischer neuer Räume als auch zur Sublimierung von Stimmungen durch das Nebeneinanderstellen von manchmal weit entfernten Motiven und Orten. Sie sind auch ein Versuch Größenverhältnisse zu verschieben und anhand dessen ihre geometrische Konstruktion zu überprüfen“. Sawa-Borysławskis *Archilims*, diese sterilen Kompositionenstrukturen, denen modernistische Architekturdetails gegenübergestellt werden, sind ein gutes ►►

► Jego wypowiedzi pisane językiem obrazu kierują uwagę widza nie w stronę rozpoznania obiektu, lecz znalezienia klucza pozwalającego zrozumieć zasadę porządkowania części w obrębie obrazowej całości, wolnej od potrzeby odczytywania ewentualnych symboli. W katalogu można przeczytać, że Štěpan Grygar „rozgrywa całość stosunkiem form, zestawieniem detalu. Odpowiednim kadrów precyzyjnie tnie rzeczywistość, tworząc własne rozwiązania tematyczno-koncepcyjne”. Wiedziony intuicją i doświadczeniem, wyłapuje intrugującego go relacje, które w dobrze dobranym kadrze tworzą napięcie, zmieniają lub budują kontekst znaczeniowy.

Inaczej postępuje Anna Panek-Kusz. W swoich *Wizjach przestrzeni* demonstracyjnie manifestuje uniwersalność zasad symetrii, która obowiązuje znaczną część przyrody. Artystka pokazuje, co dałoby się zrobić i jak, by niektóre dzieła człowieka stały się również symetryczne. Jej metoda polega na dublowaniu motywów, a następnie przenikaniu obydwu jego odsłon. Nie jest to jednak sytuacja przedmiotu i jego cienia, które nigdy nie są równoważne. Wyjaśnia: „Zdarza się przecież, że na obrazie, który wydaje nam się bardzo rzeczywisty i konkretny, wyraźny jest element fikcji, manipulacji. Wybierając kadr, zmieniamy rzeczywistość w obraz. Dlatego też nigdy nie możemy mieć pewności, co pokazuje nam fotografia. W swoich pracach wykorzystuję tę wpisaną w fotografię niepewność, opowiadając o tym, co teraz, i o tym, co w przyszłości może się zdarzyć, zmienić, przetworzyć. [...] Nakładam na siebie symetrycznie odwrócone obrazy. Uzyskuję wizerunki podwojone, jak w lustrzanym odbiciu. Realne i nierealne nie stanowią opozycji, lecz są ze sobą związane, ponieważ oba należą do świata ludzkiej percepji: tak tej świadomej, jak i nieświadomej“.

Niepewność co do zakresu możliwości rejestracyjnych fotografii prześladuje Remigiusza Konieckę. Fascynuje go tworzenie wizerunków planet i innych ciał niebieskich, zdejmowanych przez obiektywy statków kosmicznych. ►►

► Beispiel für die starke Wirkung von Bildern mit sehr wenigen Komponenten. Štěpan Grygar ist ein konzeptioneller Minimalist, der anspruchsvolle Kompositionen mit so wenigen Formen wie möglich baut. Er äußert sich in einer Bildsprache, die die Aufmerksamkeit des Betrachters nicht auf das Erkennen von Objekten lenkt, sondern ihn auf die Suche schickt nach dem Schlüssel, mit dem man die Anordnung der Teile innerhalb des Bildganzen verstehen kann, frei von der Notwendigkeit, mögliche Symbole lesen zu müssen. In seinem Katalog kann man nachlesen, dass Štěpan Grygar „mit dem Verhältnis von Formen und dem Nebeneinander von Details spielt. Mit dem richtigen Bildausschnitt zerschneidet er präzise die Realität und schafft seine eigenen thematischen und konzeptionellen Lösungen.“ Von Intuition und Erfahrung getrieben, fängt er Zusammenhänge ein, die ihn interessieren, die in einem gut gewählten Ausschnitt Spannung erzeugen, sich verändern oder einen Sinnzusammenhang herstellen.

Ganz anders geht Anna Panek-Kusz vor. In ihren *Raumvisionen* manifestiert sich demonstrativ die Universalität der Symmetrie, die in einem überwiegenden Teil der Natur vorherrscht. Die Künstlerin zeigt, was möglich wäre, wenn bestimmte menschliche Schöpfungen gleichfalls symmetrisch wären. Ihre Methode besteht darin, das Motiv zu duplizieren und dann seine beiden Seiten zu durchdringen. Dabei handelt es sich jedoch nicht um das Verhältnis vom Objekt zu seinem Schatten, das schließlich niemals gleichwertig seien kann. Dazu stellt sie klar: „Es kommt nämlich vor, dass in einem Bild, das uns sehr real und konkret erscheint, eindeutig ein Element der Fiktion, der Manipulation enthalten ist. Indem wir einen Ausschnitt wählen, machen wir aus der Realität ein Bild. Daher können wir nie sicher sein, was uns ein Foto zeigt. In meiner Arbeit nutze ich diese Ungewissheit, die der Fotografie innewohnt, und erzähle die Geschichte von dem, was jetzt ist, und dem, was in der Zukunft passieren, sich verändern und umgestalten ►►

► To wyjątkowo atrakcyjny temat dla kogoś, kto ma skłonności badawcze. Fotografia astronomiczna odnosi coraz to nowe sukcesy, ale i manifestuje swą nieprzewyściagalną niemoc. Jak bowiem sfotografować coś, co tkwiąc w gigantycznej ciemnicy, w ogóle nie emiteme światła? W wypadku czarnej dziury żadna kamera nie jest w stanie wspomóc ludzkiego oka. W katalogu swojej wystawy *Zobaczyć Antropocen* Remigiusz Koniecko napisał: „Na pewno nie możemy już marzyć o świecie takim, jaki znamy z fotografii Blue Marble z 1972 roku wykonanej podczas misji Apollo 17, gdzie astronautom udało się uchwycić po raz pierwszy w pełni oświetlony glob ziemska. Możliwe, że to ostatni moment sfotografowania obecnego stanu planety, który po zamknięciu migawki aparatu fotograficznego przejdzie do historii...”

W końcu ja: „Nienasycenie wzywa niekończący się proces poszukiwania spełnień. Krytyczny ogląd tego, na czym skupiona jest uwaga, prowadzi z kolei do ciągłego szukania zadowalających rozwiązań. Czyste widzenie, wolne od wiezy i doświadczenia, zdaje się neutralne, ale już jego rozumienie – nie. Zdany na zmysły umysł, umysł krytyczny, nigdy nie jest usatysfakcjonowany, gdyż żadnego prezentowanego mu obrazu nie akceptuje w pełni. [...] Epizodyczne fotografowanie konstrukcji sześciu nie daje mi satysfakcji. Dlatego nieustannie ponawiam repetycje jego różnorakich odwzorowań. Dlatego uciekam od prostej reprezentacji w uwikłania optyczne. Dlatego na jedną klatkę filmu nakładam różne transformacje wyjściowego przedstawienia. Dlatego dążę do komplikowania spodziewanego odbioru – po to, by dać widzowi pojętną gęstość obrazu, mogącą generować bardziej adekwatne względem obiektu odniesienia semantyczne”. Nie bez powodu więc dałem swojej wystawie tytuł *Zdziwienie widzenia*.

Pytania, pytania, pytania. Ciągle bez satysfakcjonujących odpowiedzi. Pytania o fotografię samą, a także o fotografię uwiklaną w rozmaite konteksty. ►►

► impotence. After all, how do you photograph something that, stuck in a gigantic darkness, emits no light at all? In the case of a black hole, no camera can assist the human eye. In the catalogue of his exhibition *Seeing the Anthropocene*, Remigiusz Koniecko wrote: “Surely, we can no longer dream of a world as we know it from the 1972 Blue Marble photograph taken during the Apollo 17 mission, where astronauts succeeded in capturing for the first time a fully illuminated Earth globe. It is possible that now is the last moment to photograph the current state of the planet, which will fade into history once the camera shutter closes...”

Finally, it's about me: “Insatiability triggers an endless process of searching for fulfilment. Just one critical view on what one is focused on, and this leads to a never-ending search for satisfactory solutions. Pure vision, free of knowledge and experience, seems to be neutral, but the moment you understand this, it's not neutral any more. Relying on the senses, the critical mind is never satisfied, as it does not fully accept any image presented to it. [...] Episodic photography of a cube's construction does not give me satisfaction. That is why I continually repeat repetitions of its various representations. That is, why I escape from simple representation into optical entanglements. That is why I superimpose various transformations of the initial representation on a single film frame. This is why I strive to complicate the expected perception – in order to give the viewer a capacious image density that can generate semantic references that are more adequate to the object”. It is not without reason, then, that I entitled my exhibition *The Surprise of Seeing*.

Questions, questions, questions. All without satisfactory answers. Questions about photography itself, and also about specific photographic entanglements. Some images produced through self-exposure only pretend to be photography. The fact that photography is still not fully understood and the possibilities of its transmission ►►

► könnte. [...] Ich lege symmetrisch seitenvierte Bilder übereinander. So erhalte ich doppelte Bilder, wie bei einem Spiegelbild. Das Wirkliche und das Unwirkliche stehen nicht im Gegensatz zueinander, sondern sind aufeinander bezogen, weil sie beide zur Welt der menschlichen Wahrnehmung gehören: das Bewusste genauso wie das Unbewusste.”

Remigiusz Koniecko ist sich unsicher, wie weit die Aufzeichnungsmöglichkeiten der Fotografie gehen. Er ist fasziniert davon Bilder von Planeten und anderen Himmelskörpern zu erstellen, die durch die Kameras von Raumfahrzeugen aufgenommen wurden. Dies ist ein äußerst attraktives Thema für jemanden, der einen Hang zur Forschung hat. Die astronomische Fotografie wird immer erfolgreicher, zeigt aber auch ihre unüberwindliche Ohnmacht. Denn wie soll man etwas fotografieren, das in einer gigantischen Dunkelheit feststeckt und überhaupt kein Licht ausstrahlt? Im Falle eines Schwarzen Lochs kann keine Kamera das menschliche Auge unterstützen. Im Katalog zu seiner Ausstellung *Seeing the Anthropocene* schreibt Remigiusz Koniecko:

„Sicherlich könnten wir nicht mehr von der Welt träumen, so wie wir sie von der 1972 während der Apollo 17-Mission aufgenommenen Blue Marble-Fotografie kennen, bei der es den Astronauten zum ersten Mal gelang, einen vollständig beleuchteten Erdglobus aufzunehmen. Es ist könnte sein, dass jetzt der letzte Moment angebrochen ist, um den Planeten noch in seinem aktuellen Zustand zu fotografieren. Und wenn die Kamera ausgelöst hat, wird er Geschichte sein...“

Schließlich ich selbst: „Unersättlichkeit löst einen endlosen Prozess auf der Suche nach Erfüllung aus. Ein kritischer Blick auf das, worauf man sich konzentriert, und schon führt das erneut zu einer unablässigen Suche nach zufriedenstellenden Lösungen. Das reine Sehen, frei von Wissen und Erfahrung, scheint neutral zu sein, aber schon wenn man das versteht, ist es nicht mehr neutral. Der kritische Verstand, der sich auf die Sinne verlässt, ►►

► are not entirely clear, leads many users to dissect this somewhat mysterious medium in both negative and positive ways. Some represent an analytical worldview grounded in the realm of science, others tend to a metaphysical one with its improvised tolerance.

In contrast to the constructivists, subtle poets of the lens, such as Marek Poźniak, Jarosław Klupś, Wojciech Sternak, Marek Noniewicz, Ute Lindner and Janusz Musiał, seek motifs in the invisible. Their “stripping down of images” is not about preserving what can be seen but about extracting the unexpected from the abyss of preexistence. If the opening of a box lined with photosensitivity is left in one place for hours or even days, time itself changes its face. What classically would be understood as long duration, produces in the box a recording of a palimpsest of events unfolding in its vicinity. This is what Marek Pozniak does by mummifying time against its very nature. It is not about the classic recording of a moment by pressing a shutter on an electronic notepad but about the essence of time passing, about visualizing something that cannot be seen in direct inspection. ►►

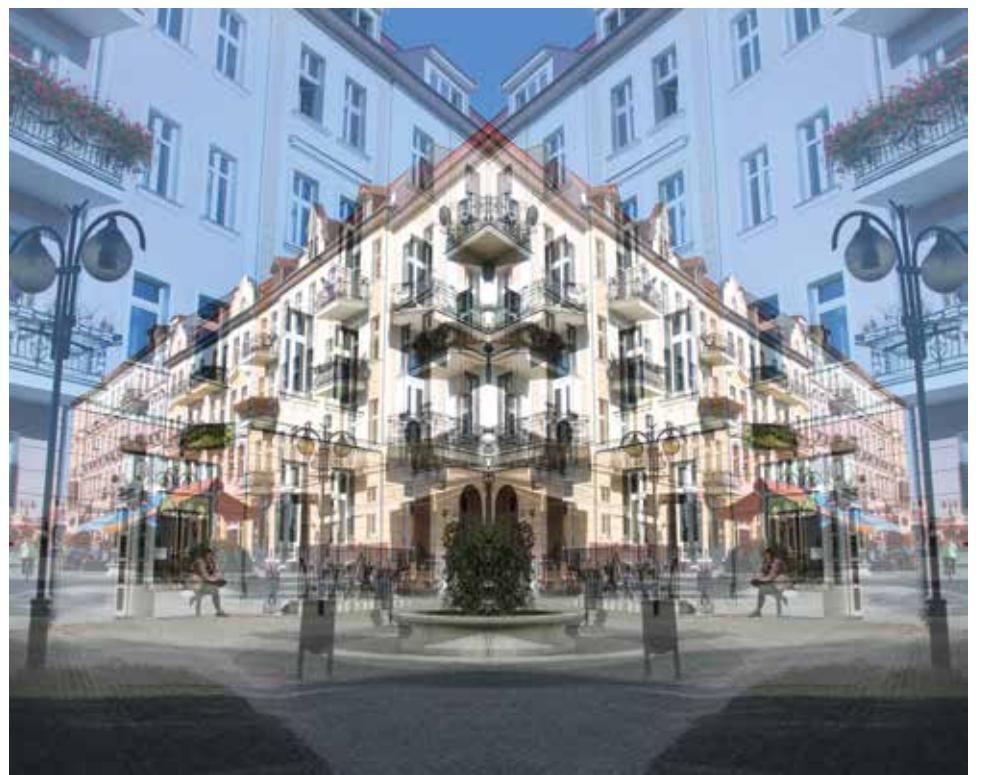
► ist nie zufrieden, da er kein Bild, das ihm präsentiert wird, vollständig akzeptiert. [...] Die episodische Fotografie von sechs Würfelseiten befriedigt mich nicht. Aus diesem Grund wiederhole ich ständig die unterschiedlichsten Projektionen. Deshalb flüchte ich mich von der einfachen Darstellung in optische Verstrickungen. Deshalb überlagere ich ein einzelnes Filmbild mit verschiedenen transformierten Darstellungen der ursprünglichen Aufnahme. Deshalb strebe ich danach, die erwartete Rezeption zu verkomplizieren, um dem Betrachter eine umfassende Bilddichte zu geben, die semantische Bezüge erzeugen kann, die dem Objekt angemessen sind.“ Nicht umsonst habe ich meiner Ausstellung den Titel *Verwundertes Sehen* gegeben.

Fragen, über Fragen, über Fragen. Und noch immer keine zufriedenstellenden Antworten. Fragen zur Fotografie im Allgemeinen, aber auch zu spezifischen fotografischen Problemen. Manche durch Selbstbelichtung zustande gekommen Bilder, tun nur so, als wären sie Fotografien. Die Tatsache, dass die Fotografie noch immer nicht vollständig verstanden wird und ihrer Übertragungsmöglichkeiten nicht immer ganz klar sind, veranlasst viele Nutzer, dieses etwas mysteriöse Medium sowohl in negativer als auch in positiver Form zu sezieren. Die einen sind Vertreter einer analytischen, wissenschaftlich untermauerten Strömung, die anderen repräsentieren eine eher metaphysisch geprägte Haltung inklusive improvisierter Ungenauigkeiten.

Im Gegensatz zu den Konstruktivisten suchen subtile Dichter der Linse wie Jarosław Klupś, Wojciech Sternak, Marek Noniewicz, Ute Lindner und Janusz Musiał, ihre Motive wesentlichen im Unsichtbaren. Bei dem von ihnen betriebenen „Bild-Abbau“ geht es nicht um die Verewigung des Gesehenen, sondern darum, das Unerwartete aus der Tiefe der Präexistenz hervorzuholen. Wenn das Licht stunden- oder gar tagelang durch eine kleine Öffnung auf eine lichtempfindliche Schicht in einer Schachtel fällt, ►►

Jarosław Klupś, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2013

Anna Panek-Kusz

► mumifikujący czas zatrzymywany wbrew jego naturze. Nie chodzi tu o klasyczne utrwalenie chwili przez naciśnięcie migawki w elektronicznym notatniku, lecz o esencję czasu mijającego, o wizualizację czegoś, czego w bezpośrednim oglądzie zobaczyć się nie da.

Jest coś narkotyzującego w wędrówce wstecz po nowe, w odkrywaniu w niedoskonałej światłoczułości niepoznanego do końca potencjału obrazowego, balansowaniu na obrzeżach surowego, żeby nie powiedzieć prostackiego języka fotochemicznego, jakim był na początku swej blisko dwustuletniej historii. W poglądzie, że im mniej, tym więcej, nie tylko kryje się zagadka zenistycznego koanu. Jej prawdziwość ujawniającą się w praktyce artystycznej dobrze poznali ci, którzy zrezygnowali z obiektywu czy choćby najprostszej soczewki, ba, nawet z pułku, zadowalając się nasączonym emulsją arkuszem i światłem wydobywającym w negatywie cień rzeczy, które znalazły się pośrodku. Jaki jest powód tej niezrozumiałej poniekąd fascynacji? Znużenie perfekcyjną techniką ►►

► dann ändert sich das Wesen der Zeit. Was klassischerweise als eine lange Zeitspanne verstanden wird, erzeugt in der Box ein Palimpsest von Ereignissen, die sich in ihrer Umgebung abspielen. Damit beschäftigt sich Marek Poźniak, indem er die Zeit entgegen ihrer Natur mumifiziert. Es geht hier nicht um die klassische Aufzeichnung eines Augenblicks durch das Auslösen des elektronisch kodierten Auslösers, sondern um die Essenz der vergehenden Zeit, um die Visualisierung von etwas, das man nicht direkt sehen kann.

Es hat etwas Narkotisierendes sich auf der Suche nach dem Neuen rückwärts zu bewegen und in unvollkommenen Entwicklungsprozessen nach dem bislang unbekannten Potenzial von Bildern zu suchen und dabei am Rand einer groben, um nicht zu sagen simplen fotochemischen Ausdrucksweise zu balancieren, so wie zu Beginn der fast zweihundertjährigen Geschichte der Fotografie. Im Bewusstsein, dass weniger mehr ist, liegt nicht nur das Rätsel des Zen Koans versteckt. Dass sich diese Wahrheit auch in der künstlerischen Praxis zeigt, ist all jenen wohlbekannt, die auf ein Objektiv, und zwar selbst auf die einfachste Linse mit einem Kasten verzichten und sich mit einem emulsionsgetränkten Blatt und dem Licht begnügen, das die Schatten der Dinge in der Mitte des Negativs hervorhebt. Was ist der Grund für diese etwas unverständliche Faszination? Der Überdruss an perfekter Technik und überwältigender Technologie, das Bedürfnis, das Geheimnis nicht so sehr aufzudecken als vielmehr sich darin zu vertiefen? Ist es die Befriedigung, eine Überraschung zu erleben, die Freude, etwas Irrationales zum Leben zu erwachen? Das bekannte Wissen der Physik reicht dafür nicht mehr aus. Etwas Rätselhaftes taucht auf am Horizont, etwas Unbegreifliches, mit der Anziehungskraft eines Magneten sehnt es sich nach dem Undefinierbaren, eine Sehnsucht, von der man sich nur schwer befreien kann.

Eines der Charakteristika der Sehnsucht ist ja, dass sie immer dann und zwar sehr ►►

► obezwładniającą technologią, potrzeba nie tyle odkrywania tajemnic, ile samego jej poszukiwania, satysfakcja z doznaniami niespodzianki, radość z ożywiania czegoś nierojonalnego. Zrozumiała fizyka przestała wystarczać. Na horyzoncie pojawiło się coś zagadkowego, coś, co jest niezrozumiałe, przyciągające jak magnes, wywołujące tęsknotę za nieokreślonym, tęsknotę, z której trudno się wyzwolić.

Jednym z objawów tęsknoty jest dosłowne i umowne wędrowanie w dal – ku horyzonowi. Istotne w takim wypadku jest nie dotarcie do celu, który ciągle się oddala, lecz samo wędrowanie, czyli nieustanne bycie w drodze. Droga jako motyw często pojawia się w sztuce nowych mediów, w rozmaitych jej odsłonach: droga po kraniec widzialnego, droga w górę, droga marzeń, droga jako metafora, nieskończona droga. A oto wykładnia poglądów Wojciecha Sternaka, autora *Trzech dróg*: „Prezentowane na wystawie cykle fotografii powstały podczas dłuższych bądź krótszych podróży i wędrówek. I to mnie w nich najbardziej interesuje. Nie tyle cel, lokalizacja, odhaczenie kolejnego «must-see» czy też, z drugiej strony: oznaczenie się smartfonem: «tu-byłem» – współczesne *veni, vidi, vici*. Opowiadam o niecodziennych szlakach i próbie doboru możliwie adekwatnej techniki fotograficznej – medium pomiędzy podróżnikiem a odbiorcą, które ma za zadanie przekazać nie tylko obraz świata, lecz także doświadczenie samej podróży. Próbuje rozszerzyć wachlarz dostępnych ścieżek, ale i wizualnych sposobów o nich opowiadania. Parafrując Marshalla McLuhana, fotografia staje się samym szlakiem, a widz – podróżnikiem na jednej z tych dróg”.

Słowo „droga” jest niezwykle pojemne, przez co niejednoznaczne, wielokierunkowe, prowadzące w przyszłość, ale i wracające w głąb czasu minionego i osadzonych w nim jego zapomnianych wartości. Myślę, że ci z fotografów, którzy celowo upraszczają stosowane przez siebie technologie, pragną odnaleźć ich dawną aurę, a także zrozumieć, na czym polega magia tajemniczego oddziaływania. ►►

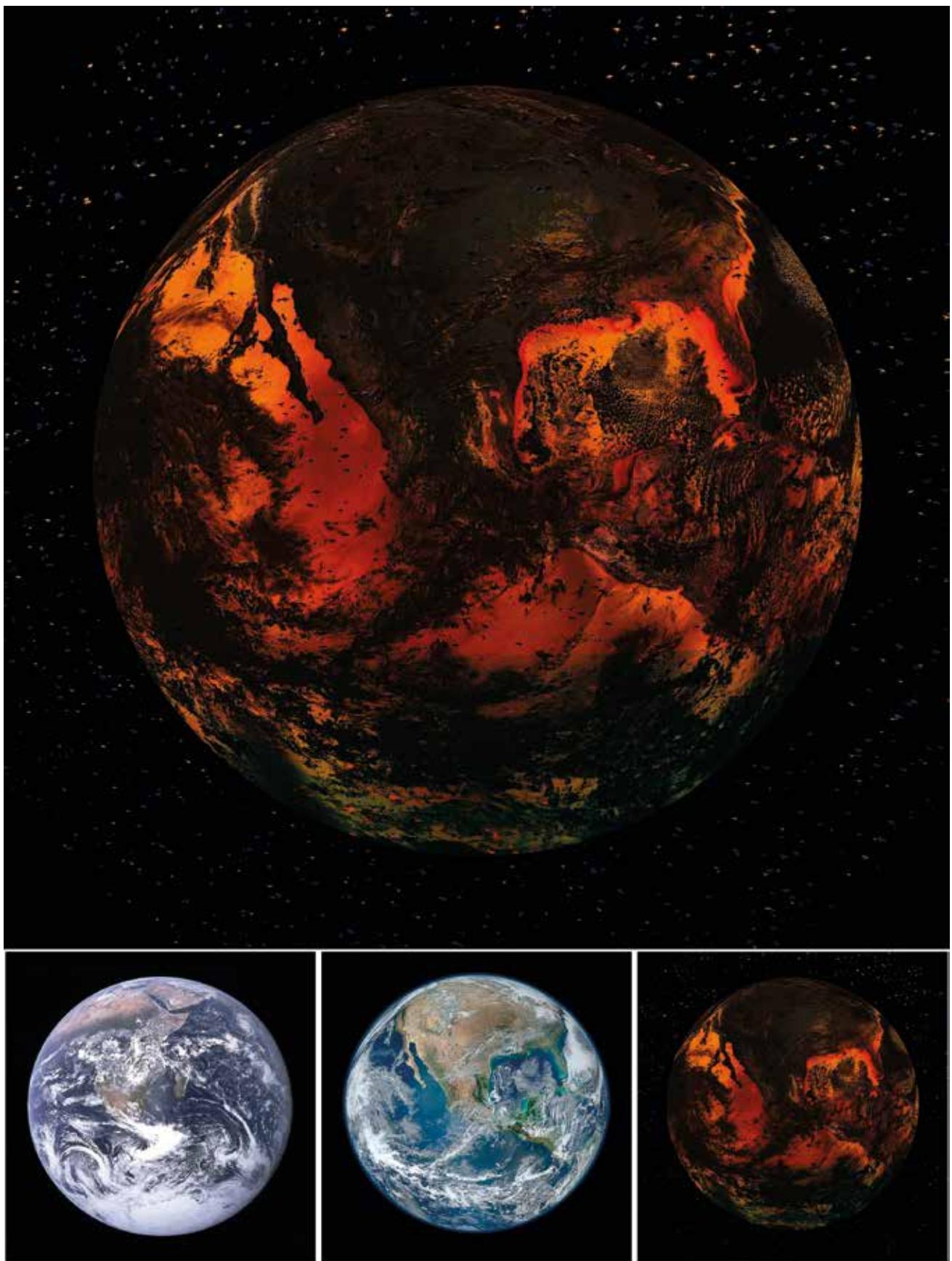
► of a magnet, it draws the indefinable closer, a longing from which it is difficult to free oneself.

One of the characteristics of longing is that it always sets in – and very predictably so – the further away one goes, possibly up to the horizon. The important thing in this case is not to reach the destination that is constantly moving away but to keep wandering, i.e., to be constantly on the move. The motif of a path appears in new media art often and in various forms: the path to the edge of the visible, the path upwards, the path of dreams, the path as a metaphor, the never-ending path. And here we are in the middle of the interpretation of Wojciech Sternak's work *Three Paths*: “The photo series presented in the exhibition were taken during longer or shorter journeys and wanderings. And that is what interests me most about them. Not so much the destination, the place, the ticking off of yet another ‘must-see’ or, (the other way round) the constant marking with the smartphone: ‘Here I was’ – the contemporary *veni, vidi, vici*. I tell of unusual travel routes and try to choose the most appropriate photographic technique for them – a medium between travelling and viewing, in order to convey not only an image of the world but also the experience of the journey itself. I try to expand the range of available paths, and to report on it with visual possibilities. To paraphrase Marshall McLuhan, photography itself becomes a path, and the viewer becomes a traveller on one of those paths.”

The word “path” is extremely capacious, ambiguous, multidirectional, leading into the future, but also going back into the depths of a past time and the forgotten values embedded in it. I think that those photographers who deliberately simplify the technologies they use are keen to find photography’s past aura, and to understand what its mysterious magic is all about. There are many possibilities and much to choose from. Wojciech Sternak, for example, uses potassium ferrocyanide as an alternative technique. ►►

► vorhersehbar zum Vorschein kommt, je weiter man sich entfernt, womöglich bis zum Horizont. Wichtig ist in diesem Fall nicht das Erreichen des Ziels, das sich immer weiter entfernt, sondern das Wandern selbst, d.h. das ständige Unterwegssein. Der Weg als Motiv taucht in der neuen Medienkunst häufig und in verschiedenen Formen auf: der Weg an den Rand des Sichtbaren, der Weg nach oben, der Weg der Träume, der Weg als Metapher, der nicht enden wollende Weg. Und hier sind wir mitten in der Interpretation von Wojciech Sternaks Werk *Drei Wege*: „Die in der Ausstellung präsentierten Fotoserien sind auf längeren oder kürzeren Reisen und Wanderungen entstanden. Und das ist es, was mich dabei am meisten interessiert. Nicht so sehr das Ziel, der Ort, das Abhaken eines weiteren „Must-See“ oder, andersherum: das ständige Markieren mit dem Smartphone: „Hier war ich“ – das zeitgenössische *veni, vidi, vici*. Ich erzähle von ungewöhnlichen Reiserouten und versuche, die dafür am besten geeignete fotografische Technik zu wählen – ein Medium zwischen Reisendem und Betrachter, um nicht nur ein Bild der Welt, sondern auch die Erfahrung der Reise selbst zu vermitteln. Ich versuche, die Palette der verfügbaren Wege zu erweitern, und mit visuellen Möglichkeiten darüber zu berichten. Um es mit Marshall McLuhan zu sagen: Die Fotografie wird selbst zum Weg, und der Betrachter wird zum Reisenden auf einem dieser Wege.“

Das Wort „Weg“ beinhaltet so Vieles: es ist mehrdeutig, führt in verschiedene Richtungen, ist zukunftsweisend und kehrt doch zurück in die Tiefen vergangener Zeiten mit den dort verwurzelten und vergessenen Werten. Ich glaube, dass Fotografen, die bewusst die von ihnen verwendeten Technologien vereinfachen, auf der Suche nach eben dieser vergangenen Aura sind und verstehen wollen, worin die Magie ihrer geheimnisvollen Wirkung besteht. Möglichkeiten dazu gibt es viele, die Auswahl ist groß. Wojciech Sternak zum Beispiel benutzt zum Entwickeln Kaliumferrocyanid. ►►

Remigiusz Koniecko, wystawa | exhibition | Ausstellung, IAbiRynT 2020

► Możliwości są różne, jest z czego wybierać. I tak na przykład Wojciech Sternak, sięgając po alternatywne techniki, wykorzystuje żelazicyjanek potasu. Jarosław Klupś podejmuje dialog z początkami fotograficznego obrazowania ze względu na odmienne od współczesnych doświadczenie medium. Aby doznać dawnych emocji i wykonać niezdyscyplinowane obrazy, trzeba odstawić aparat cyfrowy i sięgnąć po archaiczną, konstrukcyjnie prymitywną камерę obscurę. Zrobił to m.in. Marek Noniewicz, który uruchamianemu procesowi pozostawia znaczną swobodę samorealizacji. Jednocześnie ma pełną świadomość zasadniczych ograniczeń medium, jakim się posługuje: „To my widzimy, fotografia zawsze pozostaje ślepa, stworzona do tego, by trwać poza naszym zapomnieniem”.

Do tej podstawowej kwestii: natury fotografii, można podejść w rozmaity sposób, pytając o konkretne pryncypia. Czyni tak Ute Lindner, zadając wystawą pytanie: *Czy jestem jeszcze w swoim domu*. Odnośnie je do głównego motywów poszukiwań tożsamości swojej rodziny. Ale również dobrze może być zadane stosowanemu przez Ute Lindner medium. Niemiecka artystka zredukowała środki wyrazu do minimum, rezygnując z jakiekolwiek kamery. W swojej twórczości ograniczyła się do światłoczułych materiałów, kopując na nich odbicia realności w technice cyjanotypii i fotogramu.

Jaki jeszcze może być krok na drodze redukcji ku minimalizmowi? Na pewno radikalny. Określone wartości uzyskuje się, dokonując również destrukcji. Naświetlający się papier fotograficzny można wszak zakopać w ziemi lub spalić. Spopielony, nadal jest nośnikiem obrazu. Autorski zestaw Janusza Musiałego, noszący nazwę *Caluny natury – ogień*, ma dostateczną interpretację zawartą w słowach: „Zakłada obserwację cech i właściwości żywiołu oraz jego wpływ na materiał światłoczuły, który niczym całun pokrywa badane źródło i poprzez bezpośredni kontakt – dotyk – rejestruje, utrwalia i przenosi informacje o badanym żywiole oraz jego cechach.” ►

► Jarosław Klupś engagiert sich in einem Dialog mit den Anfangen der Fotografie, weil die Bildgestaltung so unterschiedlich ist. Um alte Emotionen zu erleben und unverfälschte Bilder zu machen, muss man die Digitalkamera weglassen und zur archaischen, strukturell primitiven Camera obscura greifen. Dies hat u. a. Marek Noniewicz getan, der dem Prozess, den er in Gang setzt, viel Freiheit lässt, sich selbst zu entwickeln. Zugleich ist er sich der grundlegenden Grenzen des von ihm verwendeten Mediums bewusst: „Wir sind es, die sehen, die Fotografie bleibt immer blind, sie wurde dafür gemacht um, jenseits unsers Vergessens zu überdauern.“

Back to the fundamental question, to the essence of photography, which can be approached in various ways by referring to specific principles. This is what Ute Lindner does, who raises the question in her exhibition: *Am I still at home?* Thereby referring to the central theme of her family's search for identity. But one could just as well pose this question to the medium Ute Lindner uses. The German artist has reduced her technique to a minimum and used no camera at all. In her work, she limits herself to light-sensitive materials on which she projects an image of reality using cyanotype and photogram techniques.

Is there yet another way in the reduction towards minimalism? A radical one, presumably. Certain aims can only be achieved by destruction. After all, exposed photographic paper can also be buried in the ground or burnt. Incinerated, it is still an image carrier. Janusz Musiał's series, entitled *Nature's Shrouds – Fire*, bears the interpretation already in its name: “He observes the qualities and properties of the elements and their influence on the photosensitive material. Like a shroud it covers the object under observation and – through direct contact, i.e.: touch, information of the element and its qualities is recorded, fixed and transferred.

As a result of this work without camera, a set of photograms was created, reflecting ►►

► Jarosław Klupś bezieht sich auf die Anfänge der Fotografie, weil er so andere Erfahrungen der Bildgebung macht als mit heutigen Mitteln. Um die mit der Benutzung alter technischer Ausrüstung verbundenen Emotionen zu erleben und „undisziplinierte“ Bilder zu machen, muss man die Digitalkamera weglegen und zur archaischen, strukturell primitiven Camera obscura greifen. Dies hat u. a. Marek Noniewicz getan, der dem Prozess, den er in Gang setzt, viel Freiheit lässt, sich selbst zu entwickeln. Zugleich ist er sich der grundlegenden Grenzen des von ihm verwendeten Mediums bewusst: „Wir sind es, die sehen, die Fotografie bleibt immer blind, sie wurde dafür gemacht um, jenseits unsers Vergessens zu überdauern.“

Zurück zur grundlegenden Frage nach dem Wesen der Fotografie, der man sich auf verschiedene Weise nähern kann, wenn man nach konkreten Prinzipien fragt. Das tut Ute Lindner, die in ihrer Ausstellung die Frage aufwirft: *Bin ich noch in meiner Haus*. Sie bezieht sich dabei hauptsächlich auf die Suche nach der Identität ihrer Familie. Aber genauso gut könnte man diese Frage dem von Ute Lindner verwendeten Medium stellen. Die deutsche Künstlerin hat ihre Technik auf ein Minimum reduziert und gar keine Kamera verwendet. In ihrer Arbeit beschränkt sie sich auf lichtempfindliche Materialien, auf die sie in Cyanotypie-Technik ein Abbild der Wirklichkeit projiziert und so Fotogramme erstellt.

Wie viel weiter könnte man die Reduktion in Richtung Minimalismus noch treiben? Nur mit äußerster Radikalität. Bestimmte Ziele kann man dann nur noch durch Zerstörung erreichen. Schließlich kann man belichtetes Fotopapier auch im Boden vergraben oder verbrennen. Auch in verbranntem Zustand ist es noch ein Bildträger. Janusz Musiałs Serie namens *Leichentücher der Natur – Feuer*, trägt ihre Interpretation quasi schon im Namen. „Er beobachtet die Grundelemente, bzw. deren Einfluss auf das lichtempfindliche Material. Wie ein Leichentuch legen ►►

► W efekcie działań bezkamerowych powstał zestaw fotogramów będących odzwierciedleniem ilustracją bezpośredniego wpływu na materiał światłoczuły specyficznych właściwości i cech, które posiada ogień.

Rozumienie powinności obrazu fotograficznego zmieniło się diametralnie – od służebności lustra po pełną autonomię. To już inny świat, którego czysta wizualność zakreśla granice obszaru, na jakim może się spełniać. Rysem charakterystycznym tego obszaru jest pośród innych także to, że zaprzecza potrzebie *mimesis*. Jeśli uznamy, że droga rozwoju omawianego medium biegnie od elektroniki do archetypu – kto wie, czy i w jego wypadku nie przyjdzie uznać słuszności spostrzeżenia Jeana Baudrilla: „sztuka odtwarza swoje własne zanikanie; jest pewnym procesem autodestrukcji”. Wśród autórów, którzy wystawiali w OKNIE, znajdują się wcale liczni tacy, którzy sięgając po fotografię i jako narzędzie, i jako tworzywo jednocośnie, podkreślają swój brak zainteresowania dziedziną wyjątkowo podatną na manipulacje.

Twórcy ci ufność stracili już dawno, niektórzy z nich także ciekawość. Spowodowały to prawdy, które sobie uzmysłowili. Zniesieciło ich to, że tworzone przez intelekt iluzje unieważniły wieżę, jaką dawniej istniała między rzeczami a umysłem.

Każda sytuacja z reguły ma dwa przeciwwstawne sobie zakorzenienia, na przykład werystyczne i surrealistyczne. W twórczości niektórych artystów tak umocowana bywa fotografia. Należy do nich Grzegorz Przyborek, znany z bajecznych instalacji nierzadko przypisywanych do obszaru fotografii inscenizowanej. Jednak dla niego wprowadzany na scenę osobistego *theatrum rzeczywisty* przedmiot ma takie samo znaczenie jak inny, tylko że nie rzeczywisty, lecz reprezentowany przez fotograficzny wizerunek owego przedmiotu. Bywaczy OKNA mogli dwukrotnie zetknąć się z jego sposobem artykulacji – na wystawach *Utopie, ginąca przestrzeń* oraz *NIE-LOT* (i inne przypadki). ►►

► the direct influence on the photosensitive material of the specific properties and characteristics that fire possesses".

The function of photographic images has changed dramatically – from serving as a mere mirror to full autonomy. It really is a different world, with visibility alone limiting the space for self-realization. One of the characteristics of this space is that there is no need for *mimesis*. Considering, that the turn back to archaic techniques is a development of the medium from electronics back to the archetypal – who knows if not also Jean Baudrillard's observation holds true, that 'art reproduces its own disappearance; it is in a certain sense a process of self-destruction'. Among the artists who have exhibited at the OKNO gallery, there are some who, in their way of using photography as a tool and as a material, underline their disinterest in this medium, which is extremely susceptible to manipulation.

These artists lost their confidence long ago, some of them also their curiosity. The reason being personal insights of truth. They were discouraged by the fact that illusions created by the intellect have invalidated the bond that used to exist between the things and the mind.

Generally, each situation can be seen from two perspectives, for example a veristic and a surrealistic one. For some artists this also applies to photography. Grzegorz Przyborek, known for his fabulous installations often ascribed to the field of staged photography, is one of them.

However, for him, an object introduced onto the stage of his personal theatre has the same significance as any other object, only that it is not real, but a photographic image of that object. OKNO's regulars were able to encounter his mode of articulation twice – at the exhibitions *Utopias*, *Vanishing Space* and *NO-FLY (and other cases)*. In the catalogue of the second, somewhat mysterious exhibition, he confides: "Lately I've been overwhelmed by a feeling of embarrassment in regard to my own body. The mind soars, ►►

► sich die Elemente über ihre Forschungsgegenstände, um im unmittelbaren Kontakt, durch die direkte Berührung Informationen über das untersuchte Element und dessen Eigenschaften aufzuzeichnen, zu fixieren und zu übertragen.

Als Ergebnis dieser kameralosen Arbeit entstand eine Reihe von Fotogrammen, die den direkten Einfluss der spezifischen Eigenschaften und Merkmale des Feuers auf das lichtempfindliche Material wider spiegeln und veranschaulichen."

Die Bedeutung dessen, was ein fotografisches Bild zu leisten hat, hat sich ins Gegen teil verkehrt – von der Dienstbarkeit des Spiegels zur völligen Autonomie. Das ist schon eine andere Welt, in der bloß die reine Sichtbarkeit den Raum begrenzt, in dem man sich verwirklicht. Ein Charaktermerkmal dieses Raums ist es unter anderem, dass es hier die Notwendigkeit zur Mimesis nicht gibt. Wenn man bedenkt, dass in diesem Fall (der Hinwendung zu archaischen Techniken) die Entwicklung des Mediums von der Elektronik zurück zum Archetypischen verläuft – wer weiß,

ob in diesem Fall nicht folgende Beobachtung von Jean Baudrillard Gültigkeit hätte: „Die Kunst reproduziert ihr eigenes Verschwinden; sie ist in gewisser Weise ein Prozess der Selbstzerstörung“. Unter den Künstlern, die in der Galerie OKNO ausgestellt haben, gibt es einige, die ihr Interesse an der Fotografie – diesem äußerst manipulationsanfälligen Medium – sowohl als Werkzeug als auch als Material bekunden.

Diese Kunstschaffenden haben schon vor Langem ihr Urvertrauen verloren, einige sogar ihre Neugier. Der Grund dafür ist der Einblick in Wahrheiten, die sie erkannt haben. Sie haben sich durch die Tatsache entmutigen lassen, dass der Verstand eine Illusion geschaffenen hat, welche die Verbindung, die früher zwischen den Dingen und dem Geist bestand, außer Kraft gesetzt hat.

Prinzipiell kann jede Situation aus zwei gegensätzlichen Perspektiven gesehen ►►

► yet the body, like a flesh dummy, wallows in muck. For a long time, I had been planning to build a flying mechanism. I tested various solutions, and the best one turned out to be a witch's broom. I called the device the No-fly. It turned out that it became more than just a design. The no-fly became fine, light, misty, spidery, ephemeral and ethereal. When I look up from it, at the sky, at the stars – I feel my smallness, my nothingness, my powerlessness. Or perhaps grandeur, sublimity and a desire to unite with the vastness of the world? Franz Reichelt must have felt something like that just before he jumped from the Eiffel Tower."

Grzegorz Przyborek's work, which may be regarded as an example of breaking the traditional bonds between mind and things, is undoubtedly clearly recognizable. Another artist presented at OKNO, similarly original, is Marek Radke, who creates fairy-tale installations from geometrically simple, small objects. His installations are free of photography, but the visual beauty of his three-dimensional arrangements begs to be captured on film, shot from unusual viewpoints. Marek Radke confirms: "The basis of my artistic work comes from Bauhaus ►►

Marek Radke, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2013

► werden, zum Beispiel aus einer veristischen und einer surrealen. Im Werk einiger Künstler ist auch die Fotografie so vertreten. Zu ihnen gehört Grzegorz Przyborek, der durch seine märchenhaften Installationen bekannt wurde, die oft dem Bereich der inszenierten Fotografie zugeordnet werden. Ein Gegenstand, den er auf die Bühne seines persönlichen Theaters evoziert, hat für ihn die gleiche reale Bedeutung wie jeder andere Gegenstand, nur dass er eben nicht real ist, sondern bloß das fotografische Abbild dieses Gegenstandes ist. Die OKNO-Stammgäste konnten ihm gleich bei zwei Ausstellungen begegnen: Utopien, der verschwundene Raum und NIE-LOT (und andere Zufälle). Im Katalog der zweiten, etwas rätselhaften Ausstellung steht: „In letzter Zeit überkommt mich ein Gefühl der Peinlichkeit in Bezug auf meinen eigenen Körper. Der Geist hebt ab, der Körper, ähnlich einer Fleischpuppe, versinkt im Dreck. Es war schon lange mein Plan, einen Flugmechanismus zu bauen. Ich habe verschiedene Möglichkeiten ausprobiert, und die beste Lösung erschien mir ein Hexenbesen. Ich nannte das Gerät nie-lot (Kein-Flieger). Es stellte sich aber heraus, dass es mehr als nur ein Entwurf war. Der Nie-lot wurde ätherisch, fein, leicht, neblig, spinnenartig, flüchtig und luftig. Wenn ich auf ihm nach oben schaue in den Himmel, zu den Sternen – spüre ich meine Kleinheit, meine Nichtigkeit, meine Ohnmacht. Oder vielleicht meine Größe, Erhabenheit und den Wunsch, sich mit der riesigen Welt zu vereinen? So ähnlich muss Franz Reichelt sich wohl kurz vor dem Sprung vom Eiffelturm gefühlt haben.“

Das Werk von Grzegorz Przyborek, das man als Beispiel für eine Überwindung der traditionellen Verbindung zwischen Geist und Dingen sehen kann, ist zweifelsohne klar wiedererkennbar. Ein weiterer, ähnlich origineller Künstler, der im OKNO präsentiert wird, ist Marek Radke, der aus geometrisch einfachen, kleinen Objekten märchenhafte Installationen schafft. Er benutzt keine Fotografie in seinen Installationen, aber die visuelle Schönheit seiner dreidimensionalen Arrangements ►►

Gisela Weimann, wystawa | exhibition | Ausstellung, IAbiRynT 2012

► trójwymiarowych aranżacji, i to z nietypowych punktów widzenia. Marek Radke potwierdza: „Podstawa mojej twórczości artystycznej wywodzi się z zasad Bauhausu. Z mojego malarstwa powstają moje koncepcje instalacji. Instalacja staje się obrazem w wymiarze 3D. Jest to kompozycja zdefiniowana czasem i obszarem. Do ponadczasowego zapisu instalacji stosuję fotografię i film”. Podobnie używa fotografii Tomasz Fedyszyn, dokumentując elektronicznie swoje instalacje robione na terenie posesji w Uradzie, w pobliżu budowanego przez Macieja Kusza domu, który ma służyć nie tylko rodzinie, ale i sztuce.

Obserwowane postawy, co jest zaletą, są różne: od takich, które sprawdzają się do składania hołdów fotografii, przez przedmiotowe a nie transparentne jej traktowanie, po zupełnie brak interesowania się nią. Mimo takiej rozpiętości użytków, jedno wydaje się ponad wszelką wątpliwość stabilne, mianowicie niczym niezastopalna użyteczność fotografii w roli wszechstronnego symulakrum. Fotografia doskonale się nadaje do pokazywania tego, czym nie jest. Jej arbitralność sprzyja mistyfikacji.

Szeroko pojęty symulakryzm współczesnej kultury stał się punktem odniesienia dla wielu wystaw i towarzyszących im tekstów, które zaprezentowane zostały w OKNIE.

Oto przykłady:
Michael Kurzwelly – *Konstrukcja rzeczywistości*:

„Duże rzeczywistości”, pozornie narzucone nam z zewnątrz, są tylko umownym wyobrażeniem rzeczywistości, które zaakceptowaliśmy jako obowiązującą normę społeczną. Z tego powodu możemy przez docelowie «przeporządkowanie przestrzeni» tworzyć nowe konstrukcje rzeczywistości”.

Agnieszka Grandowicz – *ocean +*: „Zestawianie widzianego z wyobrażonym, kreowanie przez dodawanie, próba uchwycenia tych aspektów «rzeczywistości», które mają charakter wizyjny, ►►

Slawomir Tobis – *Horizons of Time*: „The Horizons of Time series is constructed around the notion of time and ►►

► principles. My installation concepts arise from my paintings. An installation becomes a painting in 3D. It is a composition defined by time and area. I use photography and film to record the installation in a timeless way”. Tomasz Fedyszyn uses photography in a similar way, electronically documenting his installations made on the property in Urad, near the house being built by Maciej Kusz to serve not only his family but also his art.

The presented attitudes range from paying homage to photography, to treating it objectively rather than transparently, up to complete uninterest in it. In spite of this, the irreplaceable usefulness of photography undoubtedly serves as a versatile simulacrum. Photography perfectly shows what it is not. Its arbitrariness promotes its mystification.

The wide-ranging simulacrum of contemporary culture has become a point of reference for many of the exhibitions and accompanying texts presented at the OKNO.

This includes the following examples:
Michael Kurzwelly – *Reality Construction*: „Big realities”, seemingly imposed on us from the outside, are merely conventional representations of reality that we have accepted as the prevailing social norm. Therefore, it is possible to create new constructions of reality by rearranging space (dis-spacement).“

Agnieszka Grandowicz – *ocean +*: „Juxtaposing the seen with the imagined, creating by adding, attempting to capture those aspects of ‘reality’ that are visual and imaginary, as opposed to the primary or found object. By reducing reality to a dummy, I begin to play with it, which is probably the only sensible response to the formlessness and unknowability of the world.“

Agnieszka Grandowicz – *Meer +*: „Eine Gegenüberstellung des Gesehenen mit dem Imaginären, ein Schaffensprozess ►►

► verlangt geradezu danach, aus verschiedenen Blickwinkeln auf Film festgehalten zu werden. Marek Radke bestätigt: „Die Grundlage meiner künstlerischen Arbeit sind die Prinzipien des Bauhauses. Aus meiner Malerei ergeben sich die Konzepte für meine Installationen. Eine Installation wird zu einem Gemälde in 3D. Es handelt sich um eine Komposition, die durch Zeit und Raum definiert ist. Ich verwende Fotografie und Film, um die Installation auf zeitlose Weise festzuhalten.“ Tomasz Fedyszyn nutzt die Fotografie in ähnlicher Weise und dokumentiert elektronisch seine Installationen auf dem Grundstück in Urad, in der Nähe des Hauses, das Maciej Kusz nicht nur für seine Familie, sondern auch für die Kunst baut.

Die hier beschriebenen Haltungen sind sehr verschieden – und das ist gut so: Sie reichen von einer Hommage an die Fotografie über eine eher objektive als transparente Haltung bis hin zu einem völligen Desinteresse an ihr. Trotz ihrer vielfältigen Einsatzmöglichkeiten scheint eines unstrittig: nämlich die unersetzbliche Nützlichkeit der Fotografie als vielseitiges Simulacrum. Die Fotografie ist perfekt geeignet, um zu zeigen, was sie nicht ist. Ihre Beliebigkeit leistet einer gewissen Mystifizierung Vorschub.

Auf die in der zeitgenössischen Kultur weitverbreitete Idee des Simulacrum beziehen sich viele Ausstellungstexte in der Galerie OKNO.

Hier einige Beispiele:
Michael Kurzwelly – *Wirklichkeitskonstruktion*: „Die ‚großen Realitäten‘, die uns scheinbar von außen aufgezwungen werden, sind lediglich konventionelle Darstellungen der Realität, die wir als vorherrschende soziale Norm akzeptiert haben. Deshalb können wir durch eine gezielte ‚RaumU-mordnungen‘ neue Konstruktionen der Wirklichkeit schaffen.“

Agnieszka Grandowicz – *Meer +*: „Eine Gegenüberstellung des Gesehenen mit dem Imaginären, ein Schaffensprozess ►►

► wyobrażeniowy, wtórny w stosunku do tego, co pierwotne, zastane. Sprowadzając rzeczywistość do jej atrapy, zaczynam bawić się nią, co stanowi chyba jedyną sensowną odpowiedź na bezkształtność i niepoznawalność świata".

Sławomir Tobis – *Horyzonty czasu*: „Seria *Horyzonty czasu* jest skonstruowana wokół pojęcia czasu oraz antynomii «skończone–nieskończone» lub inaczej «poznawalne–niepoznawalne». Na prezentowanych fotografiach – dzięki możliwościom, jakie stwarza medium – mamy do czynienia z intensyfikacją środka, jakim jest czas w fotografii. Przestaje on tutaj być «decydującym momentem» i nabiera znaczenia konstytutywnego. Prowadzi do osiągnięcia efektów formalnych, ważnych dla wyrażenia treści, które dotykają aspektów egzystencjalnych”.

Adam Czerneńko – *Wyrwane z kontekstu*: „Czy świat zachowuje ciągłość? Do którego momentu da się rozumieć sztukę? Czy fotografia przedstawia prawdę? Czy pojęcie piękna to tabu?”

Na każde z tych pytań można udzielić prostej odpowiedzi, ale również każde z nich można postawić w kontekście filozoficznym. Lepiej jednak z góry założyć, że brak ostatecznych odpowiedzi. Wynika to z ewolucji pojęć, złożoności i płynności współczesnego świata”.

Myśli są równie ważne jak obrazy. One są także wartością, jaką wpisuje w swój dorobek Galeria OKNO. Jest to galeria nie tylko fotografii, a i ta ostatnia pokazywana jest w rozmaitych formułach, warsztatowych doświadczeniach i melanżach z innymi medianami. W tym sensie nie jest klasyczną galerią fotografii z ortodoksyjnym programem, jak te, które w czystej postaci pokazywały wystawy portretu, aktu, krajobrazu, martwej natury... OKNO z różną skutecznością, choć wytrwale, pod różnymi postaciami prowadzi wirtualny dialog z rozchełstaną rzeczywistością. Anna Panek-Kusz sprzyja jeszcze innej formie dialogu, mianowicie spotkaniom na artystycznej scenie dwóch różnych osobowości, które konfrontują ►►

► the antinomy of 'finite – infinite' or 'recognizable – unrecognizable'. Thanks to the possibilities of the medium, the presented photographs confront us with an intensification of time. It ceases to be the 'decisive moment' and acquires a constitutive significance. It leads to formal effects that are important for the expression of content, touching on existential aspects".

Adam Cherneńko – *Out of context*: „Does the world maintain continuity? To what point can art be understood? Does photography represent the truth? Is the concept of beauty taboo?”

Each of these questions can be answered in a straightforward manner, but also in a philosophical way. However, it is better to assume in advance that there are no definitive answers. This is due to the evolution of concepts and the complexity and fluidity of the contemporary world.”

Thoughts are just as important as images. This is what the Gallery OKNO stands for. It is more than just a photo gallery, (although a wide range of photography is shown) specializing in a variety of exhibition formats, workshops and an openness for different media. In this sense, it is not a classic photography gallery with an orthodox programme, showing portraits, nudes, landscapes, still lives... With varying degrees of effectiveness, although persistently, Gallery OKNO conducts a virtual dialogue with an unhinged reality. Anna Panek-Kusz introduced a very special form of dialogue, by inviting always two different artist personalities onto the stage where they comment on their respective creations, reflecting each other's work. Sometimes these meetings have a polemical edge, at other times the partnered meetings bring up something unexpected; the sum of two separate individuals produces a new quality.”

I had the opportunity to be hosted in the hospitable halls of the OKNO several times. One of my partners was Witold Węgrzyn, with whom I shared ►►

► durch Hinzufügen, der Versuch einer Gegenüberstellung von visionären, imaginären Aspekten der „Realität“ mit dem Ursprünglichen, dem Vorgefundenen. Indem ich die Realität auf ihre Attrappe zurückführe, beginne ich mit ihr zu spielen, was wahrscheinlich die einzige sinnvolle Antwort auf die Formlosigkeit und Unkenntlichkeit der Welt ist.”

Slawomir Tobis – *Zeithorizonte*: „Bei der Serie *Zeithorizonte* geht es um den Zeitbegriff und den Gegensatz von „fertig-unfertig“ oder auch, „erkennbar-unkenntlich“. Auf den ausgestellten Fotografien haben wir es – dank der Möglichkeiten des Mediums – mit einer Intensivierung der Zeit als fotografisches Mittel zu tun. Sie hört auf, der «entscheidende Moment» zu sein und erhält eine konstitutive Bedeutung. Das führt zu formalen Effekten, die wichtig sind, um existenzielle Aspekte ausdrücken zu können.”

Adam Czerneńko – *Aus dem Zusammenhang gerissen*: „Bewahrt die Welt Kontinuität? In wie weit kann man Kunst verstehen? Stellt die Fotografie die Wahrheit dar? Ist Schönheit ein Tabu?”

Jede dieser Fragen kann auf einfache Weise beantwortet werden. Genauso gut kann jede in einen philosophischen Kontext gestellt werden. Es ist jedoch besser, von Vornherein davon auszugehen, dass es keine endgültigen Antworten gibt. Das ist die Folge der ewigen Evolution von Meinungen und der Komplexität und Fluidität der heutigen Welt.”

Gedanken sind genauso wichtig wie Bilder. Für diese Haltung steht die Galerie OKNO. Schließlich ist sie mehr als nur eine Galerie für Fotografie (die im Übrigen in ihrer ganzen Bandbreite gezeigt wird) mit all den Workshops und der Offenheit für andere Medien. In diesem Sinne handelt es sich nicht um eine klassische Fotogalerie mit einem orthodoxen Programm, wie z.B. der Ausstellung von Porträts, Akten, Landschaften, Stillleben... Mit wechselndem Erfolg, jedoch beharrlich ►►

► swoje kreacje, odbijając się w sobie nawzajem. Czasem wspólny wymiar ma charakter polemiczny, kiedy indziej partnerskie spotkanie przynosi coś niespodziewanego; sumując dwie odrebnosci, daje nową jakość.

Mnie było dane spotkać się w gościnnych salach OKNA kilka razy. Jednym z partnerów był Witold Węgrzyn, z którym połączyły mnie projapońskie sympatie. Nasza wystawa miała tytuł *Kult krawędzi – krawędź kultu*, a wypowiedzieliśmy się w następujący sposób:

„Na Zachodzie pojęcie «pomiędzy» ma nierzadko wymiar konfrontacji – ostrej i twardej. Na Wschodzie bywa zazwyczaj miękkim stykiem, łagodnym przechodzienniem ze stanu do stanu, ale bez zdecydowanego opuszczania któregokolwiek z nich”. Moje prace mają wskazywać na istotne cechy kultury japońskiej: „są nim: ascetyzm, esencjalność i niedopowiedzenie. Sprawiają wrażenie niemych w swej wizualnej wymowie. Egzystują pomiędzy tym, co ukryte, i tym, co wystawione na pokaz. Ich sens zostało ukryty w szczelinie, jaka rozdziela ujawnianie i zakrywanie”. (Jerzy Olek)

„Porównania, nakładanie siatek kulturowych, szukanie metafor i ekspresji stały się ważnym wyzwaniem artystycznym i celem do wyrażenia duchowego bogactwa Wschodu, jego odmiенноściami i niezwykłości. Poszukiwania obiektów, znaków i symboli, za którymi stoją określone refleksje i znaczenia, stały się polem gry intelektu i intuicji, obiektu z jego wyobrażeniem, wyglądu z jego znaczeniem”. (Witold Węgrzyn)

Ważnymi dla mnie spotkaniami były również dialogi z Anną Panek-Kusz i Kurtem Buchwaldem. Pierwszy z nich w Uradzie na etaliżu drewnianej konstrukcji budowanego domu (*Ukryta przestrzeń*), drugi w OKNIE (*Głębia płaskiego*) z uliczną akcją niemieckiego artysty zatytułowaną *Ludzie-rury*. Znaczące były również: *Rentgenogramy* Joanny Stogi i Nicka Veaseya, *Relationships* by Grzegorz Nelec and Piotr Zawada, and *Not-Obvious* by Magdalena Charyło and Dorothy Simpson Krause. All these encounters differed in the scope of the subjects and the visual language, but were similar in the deep penetration of the issue presented at the exhibition. Each dialogue emits in its own way its own message, reflected in the photographs on display, while the artists are fully aware of the culturally determined ambiguity of the dialogues. They all know that although images are ►►

► und unter verschiedenen Vorzeichen, führt die Galerie OKNO einen virtuellen Dialog mit der unbeständigen Realität. Anna Panek-Kusz versucht sich in einer besonderen Form des Dialogs: sie arrangiert nämlich der Begegnung von immer zwei unterschiedlicher Künstlerpersönlichkeiten auf einer Bühne, die gegenseitig ihre Werke kommentieren und sich so reflektieren. Manchmal bekommt das eine polemische Dimension, manchmal bringt diese Zusammenstellung zweier Individuen etwas Unerwartetes mit sich; die Summe zweier unterschiedliche Teile erzeugt dann eine neue Qualität.

Ich hatte mehrmals die Gelegenheit, in den gastfreundlichen Räumen von OKNO mit anderen Menschen zusammenzukommen. Einer meiner Partner war Witold Węgrzyn, mit dem mich pro-japanische Sympathien verbinden. Unsere Ausstellung trug den Titel *Kult des Randes – der Rand des Kults*, die wir mit den folgenden Worten erläuterten:

„Im Westen hat das Konzept des ‚Dazwischen‘ oft eine konfrontative Dimension – scharf und hart. Im Osten handelt es sich eher um einen sanfteren Kontakt, einen sanften Übergang von einem Zustand zum anderen, ohne jedoch einen davon endgültig zu verlassen.“ Mit meinen Werken möchte ich wesentliche Merkmale der japanischen Kultur aufzeigen: „Als da sind: Askese, Essentialität und Understatement. Visuell sind das eher stille Ausdrucksformen. Sie existieren zwischen dem Verborgenen und dem, was offen zur Schau gestellt wird. Ihre Bedeutung liegt in der Lücke zwischen Enthüllung und Verhüllung verborgen“. (Jerzy Olek)

Vergleiche, die Überlagerung kultureller Raster, die Suche nach Metaphern und Ausdrucksformen sind eine wichtige künstlerische Herausforderung, mit denen man das Ziel erreichen kann, den geistigen Reichtum des Ostens, seine Andersartigkeit und Einzigartigkeit zum Ausdruck zu bringen. Die Suche nach Objekten, Zeichen und Symbolen, hinter denen sich bestimmte Überlegungen ►►

Doris Titze, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2022

► i Piotra Zawady oraz *Nie-oczywiste* Magdaleny Charyło i Dorothy Simpson Krause. Różniły się zakresem podjętego tematu i zastosowanym językiem wizualnym, a podobne były do siebie pod względem pogłębionej penetracji prezentowanego na wystawie zagadnienia. Każdy z tych dialogów na swój sposób emisuje własne przesłanie w formie esencji tego, co w wystawionych fotografiach przybrało postać sentencji. Autorzy tych dialogów mają pełną świadomość kulturowo uwarunkowanej dwuznaczności faktycznego stanu rzeczy. Wiedzą, że choć obraz uważany jest za sobótora zarejestrowanej na nim sytuacji, to faktycznie jest on tylko i wyłącznie czystą iluzją, fałszywie uznawaną za prawdę objawioną.

Perfekcyjne technicznie odwzorowanie skutecznie marni widza z tego powodu, że umysł traktuje podsuwaną mu reprezentację jako imaginowany faktyczny wygląd przedstawienia. Świadomość tej sytuacji: zawieszenia pomiędzy dwoma stanami, skłania wielu fotografów do impresyjnego traktowania tematu, co uwalnia od dosłowności przedstawienia. Do wystawowego materiału drogi prowadzą różne. Można iść dobrze znanym traktem dawania świadectwa temu, co obiektyw zastaje w dośćnym otoczeniu, obramiając kadrém wycinek z umownego planu zdjęciowego. Można też aranżować sterowane przez umysł konceptualne gry bazujące na logicznym konfrontowaniu ze sobą abstrakcyjnych pojęć, co prowadzi nierzaz do surrealistycznych konkluzji. Taki miały początek zaprezentowane w OKNIE *Weneckie linie*.

Ekspozycja była efektem akcji, którą w katalogu opisała Anna Rojkowska: „Wystawa ta jest właśnie rezultatem podróży artystycznej w poszukiwaniu linii. Artystycznej podwójnie, bo i z efektu, i z inspiracji. Zresztą zainspirowanie było tu wielowatkowe i wielopoziomowe, ponieważ punktem wyjścia było biennale w Wenecji w roku 2013, a jeszcze wcześniej istotniej praca *3 standardowe zatrzymania* ojca chrzestnego sztuki nowoczesnej – Marcela Duchampa. Duchamp rzucił ►► metrowe sznurki, po czym przymoco-

► considered reproductions of a registered situation, in fact they are only pure illusion, falsely regarded to convey the truth.

Technically perfect reproductions deceive the viewer so effectively because the brain sees the image foisted upon it as the imagined representation of a real view. The awareness of this situation, the hovering between two states, leads many photographers to treat the subject impressively, thus freeing themselves from the constraint of a realistic representation. There are many ways in which to obtain exhibition material. One can follow the familiar path and document what the camera lens finds and just decide on the framing of a specific detail. Or one can engage the mind with thought-games based on the logical juxtaposition of abstract concepts, sometimes leading to surreal conclusions. This was the case with the *Venetian Lines* presented at the OKNO Gallery.

The exhibition was the result of an action described by Anna Rojkowska in the catalogue: “This exhibition is the result of an artistic journey in search of a line. Both the effect and the inspiration of the journey were artistic. Anyway, the inspiration here was multifaceted and multi-layered, with the 2013 Venice Biennale serving as one starting point and, even earlier and more significantly, the work *3 standard stoppages* by the godfather of modern art, Marcel Duchamp as another. Duchamp threw equally one metre long strings on the ground and then fixed the position in which they had fallen. After all, the length of each string was a metre, as was the yardstick with which it had been measured, but, as it turns out, in art a metre is a metre and not a metre – and that is what is so fascinating.

Duchamp's action, its visual effect being 3 slightly wavy lines, was later repeated by John Cage [...] The action, organized exactly on the centenary of *3 Standard Stoppages*, consisted of scattering strings (now no longer 100 cm long, but 101 cm long – after all, so much time had passed since Marcel's time that the yardstick ►►

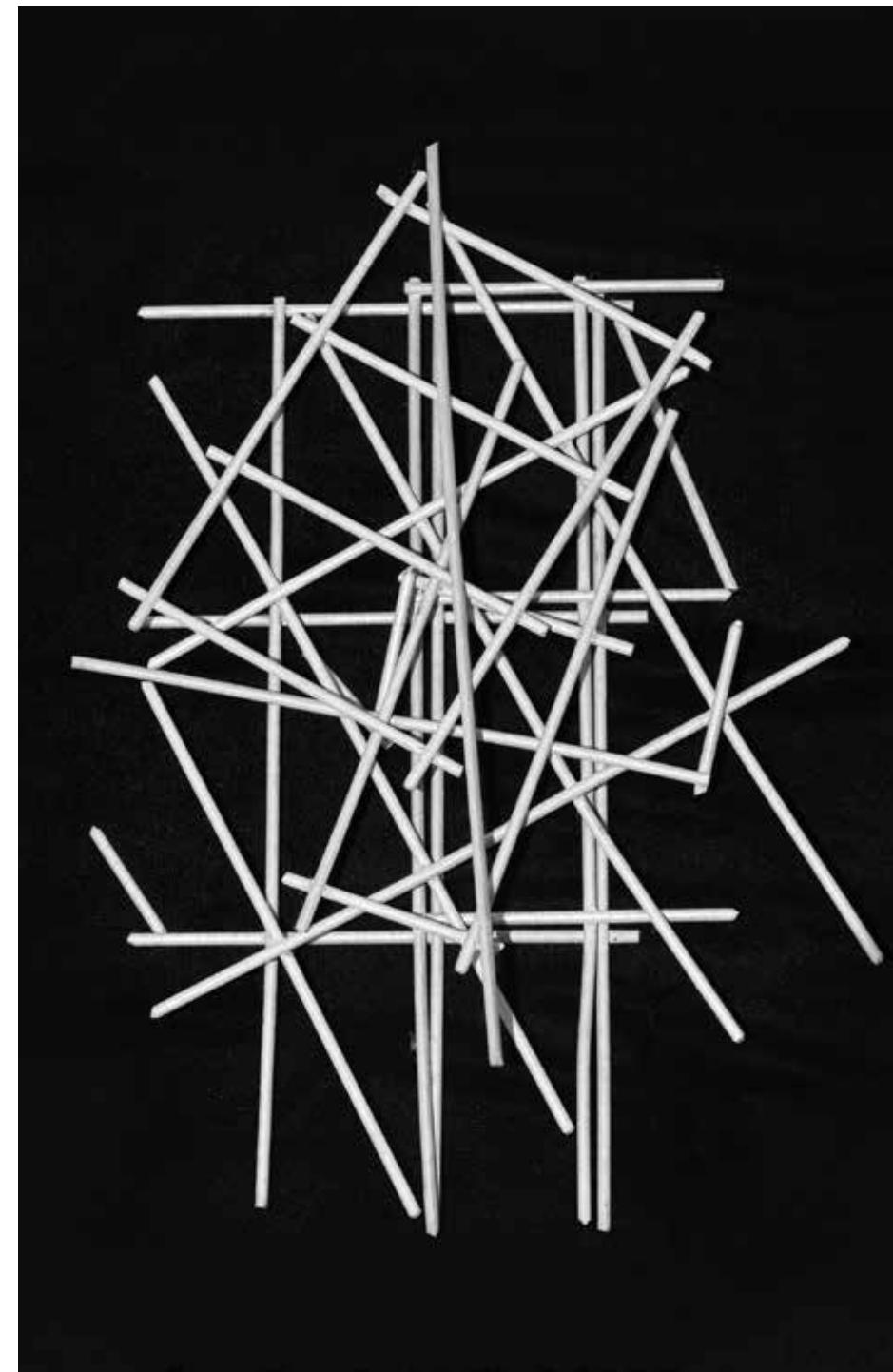
► und Bedeutungen verbergen, ist zu einem Spielfeld zwischen Intellekt und Intuition, dem Objekt mit seinem Bild, der Erscheinung mit ihrer Bedeutung geworden.” (Witold Węgrzyn)

Auch die Gespräche mit Anna Panek-Kusz und Kurt Buchwald waren für mich wichtige Begegnungen. Zuerst in Urad auf der Etalage der Holzstruktur eines im Bau befindlichen Hauses (*Verborgener Raum*), dann im OKNO (*Flache Tiefe*) mit der Straßenaktion *Die Röhrenmenschen* eines deutschen Künstlers. Ebenfalls von Bedeutung waren: Röntgenbilder von Joanna Stoga und Nick Veasey, Beziehungen von Grzegorz Nelec und Piotr Zawada, und Nicht-Offensichtlich von Magdalena Charyło und Dorothy Simpson Krause. Sie unterschieden sich in den Themen und in der verwendeten Bildsprache, ähnelten sich aber in der tiefgreifenden Durchdringung des in der Ausstellung präsentierten Themas. Jeder dieser Dialoge sandte auf seine Weise eine essentielle Botschaft dessen, was in den ausgestellten Fotografien zur Sentenz geworden ist.

Dabei sind sich die Künstler der kulturell bedingten Zweideutigkeiten dieser Dialoge voll bewusst. Sie wissen, dass das Bild, auch wenn es als Doppelgänger der darin festgehaltenen Situation angesehen wird, in Wirklichkeit nur eine reine Illusion ist, die fälschlicherweise als offenbarte Wahrheit gelesen wird.

Technisch perfekte Reproduktionen täuschen den Betrachter deswegen so effektiv, weil das Gehirn die ihm untergeschobene Darstellung als die imaginierte Repräsentation einer echten Ansicht betrachtet. Das Bewusstsein für diese Situation, das Schweben zwischen zwei Zuständen, veranlasst viele Fotografen, das Thema impressiv zu behandeln, wodurch sie sich vom Zwang einer realistischen Darstellung befreien. Es gibt die unterschiedlichsten Wege, auf denen man zu Ausstellungsmaterial gelangen kann. Man kann dem bekannten Weg folgen und dokumentieren, was das Kammerobjektiv in der vorhandenen Umgebung vorfindet, indem man sich für ►►

wywał do podłoża w takim położeniu, w jakim upadły. Odcinek nimi objęty był przecież długości metra, skoro miarka była metrowa, ale – jak się okazuje – w sztuce metr metrem jest i nie jest – i to właśnie jest fascynujące. Działanie Duchampa, którego efektem wizualnym są 3 lekko sfalowane linie, ►►

Štěpán Grygar

► expanded) around the exhibition grounds of the Venice Biennale and asking the visitors to measure the exhibition – according to their own ideas.” The guerrilla action on the biennale grounds featured Anna Panek-Kusz, Michał Jakubowicz, Bogusław Michnik, Jerzy Olek and others. ►►

► einen speziellen Bildausschnitt entscheidet. Oder man kann den Verstand mit Gedankenspielen beschäftigen, die auf der logischen Gegenüberstellung abstrakter Begriffe basieren und manchmal zu surrealen Schlussfolgerungen führen. Das war der Fall mit den *Venezianischen Linien*, die in der Galerie OKNO vorgestellt wurden.

Die Ausstellung war das Ergebnis einer Aktion, die im Katalog von Anna Rojkowska beschrieben wird: „Diese Ausstellung ist das Ergebnis einer künstlerischen Reise auf der Suche nach der Linie. Einer doppelt künstlerischen Reise, sowohl von der Wirkung als auch von der Inspiration her. Wie auch immer, die Inspiration war vielfältig und vielschichtig, denn der Ausgangspunkt war die Biennale von Venedig 2013 und, noch früher und bedeutender, das Werk *3 Standard Stoppages* von Marcel Duchamp – dem Urvater der modernen Kunst. Duchamp nahm genau einen Meter lange Schnüre, die er herunterfallen ließ und sie dann in der Position, in der sie gelandet waren, am Boden fixierte. Der Meter als Maßstab war in der Länge der Schnur immer noch enthalten, aber, wie sich zeigt, ist in der Kunst ein Meter ein Meter und kein Meter – und das ist das Faszinierende.

Duchamps Aktion, die visuell aus drei leicht gewellten Linien besteht, wurde später von John Cage wiederholt [...] Die Aktion, die genau zum hundertsten Jahrestag von *3 Standard Stoppages* organisiert wurde, bestand darin, Schnüre (nicht mehr 100 cm lang, sondern jetzt 101 cm lang – denn schließlich ist seit Duchamps Zeiten so viel Zeit vergangen, dass sich der Maßstab gedehnt hat) auf dem Gelände der Biennale zu verteilen mit der Aufforderung an die Besucher, die Biennale zu vermessen – nach ihren eigenen Vorstellungen.“

An der Guerilla-Aktion auf dem Gelände der Biennale nahmen Anna Panek-Kusz, Michał Jakubowicz, Bogusław Michnik, Jerzy Olek und andere teil.

Das Jahr 2010 brachte eine neue Situation für die Galerie. Es wurde zum ►►

Gisela Weimann, wystawa | exhibition | Ausstellung, lAbiRynT 2010

► powtórzył później John Cage [...] Akcja, zorganizowana dokładnie w setną roczną powstania 3 standardowych zatrzymań, polegała na rozrzuceniu po terenach wystawowych sznurków (długości już nie 100 cm, lecz 101 cm – w końcu od czasów Marcela upłynęło tyle wody, że miarka się wy ciągnęła) z apelem do zwiedzających, by zmierzyli biennale – według własnego pomysłu.

W partyzanckiej akcji na terenach biennale wystąpili: Anna Panek-Kusz, Michał Jakubowicz, Bogusław Michnik, Jerzy Olek i inni.

Rok 2010 przyniósł Galerii nową sytuację. Stała się głównym miejscem Festiwalu Nowej Sztuki „lAbiRynT” przeniesionego do Ślubic z Kłodzka. Od samego początku nowej lokalizacji, międzynarodowych spotkań ze sztuką, główne wystawy prezentowane były w OKNIE. Za każdym razem brało w nich udział na ogół kilkunastu artystów. Zakodowane w tytułu tematy były następujące:

Kształt kosmosu – 2010
Re-Forma – 2011
Przed i za lustrem – 2012
Wymiary wyobraźni – 2013
Stan rozproszenia – 2014
W trakcie – 2015 ►►

► The year 2010 brought a new situation to the gallery. It became the main venue for the New Art Festival “lAbiRynT” that moved from Kłodzko to Ślubice. From the very beginning, the artists’ encounters and the main exhibitions were presented at Gallery OKNO. Each year, a dozen or so artists were featured. Here are the titles of the OKNO exhibitions:

The Shape of Space – 2010
Re-Form – 2011
In Front of and Behind the Mirror – 2012
Dimensions of Imagination – 2013
State of Dispersion – 2014
In Progress – 2015
Otherwise – 2016
Homage to Passe-Partout – 2017
Understatements – 2018
Beyond the Horizon – 2019
Measure of Simplicity – 2020

The festival invites international artists – from Japan to the United States – to exhibit (not only) at Gallery OKNO. The mutual interpretations of the exhibited works are undoubtedly instructive. Another merit of Gallery OKNO and its growing number of “homies”. Among them the most loyal group is the AKFA (Amateur Art Photography Circle). These “homies” closely work together, pursuing established ►►

► Hauptveranstaltungsort für das Festival für Neue Kunst „lAbiRynT“, das von Kłodzko nach Ślubice verlegt wurde. Von Anfang an war die Galerie OKNO der Ort, an dem die internationalen Künstlertreffen und die wichtigsten Ausstellungen stattfanden. In der Regel war jedes Mal etwa ein Dutzend Künstler vertreten. Hier die in den jeweiligen Titeln enthaltenen Mottos der Festivals:

Die Form des Raums – 2010
Re-Forma – 2011
Vor und hinter dem Spiegel – 2012
Dimensionen der Vorstellungskraft – 2013
Störzustand – 2014
Im Verlauf – 2015
Anders – 2016
Hommage an das Passepartout – 2017
Unklarheiten – 2018
Hinter dem Horizont – 2019
Das Maß der Einfachheit – 2020

Im Rahmen des Festivals (nicht nur in die Galerie OKNO) kamen Künstler aus zahlreichen Ländern zusammen – von Japan bis zu den Vereinigten Staaten. Das gegenseitige Kommentieren der ausgestellten Werke war zweifelsohne lehrreich. Auch das ein Verdienst der Galerie OKNO und ihrer wachsenden Zahl von „Mitbewohnern“. Unter diesen „Mitbewohnern“ bilden die Mitglieder der Gruppe AKFA (Amateurzirkel für Kunstfotografie) einen treuen Kreis. Sie arbeiten zusammen und verfolgen festgelegte Themen. Sie stellen gemeinsam aus – in Polen, Deutschland, der Tschechischen Republik und der Slowakei. Eines der interessantesten Projekte hieß *Sichtbar im Dunklen, verborgen im Licht*. In diesem Rahmen wurde auch das Projekt *Zodiak* realisiert. Dazu die Kuratorin: „Licht ist in der Fotografie sehr wichtig. Es ist allgegenwärtig, baut, formt und kreiert alles. Es kann scharf, stimmungsvoll oder diffus sein. Es kann gefunden oder gelenkt werden und hat einen großen Einfluss auf die Stimmung eines Fotos. Wie also steuert man das Licht, wie verändert man es, um bewusst zu entscheiden, ob das Motiv scharf oder weich sein soll, ob sich die Details im Schatten verlieren oder stark hervortreten sollen?“ Gerade bei diesem Projekt ►►

► *Droga do wyjścia* – 2016
Hold passe-partout – 2017
Niedopowiedzenia – 2018
Poza horyzont – 2019
Miara prostoty – 2020

► themes and exhibiting together – in Poland, Germany, the Czech Republic and Slovakia. One of the most interesting projects was called *Revealed in Darkness, Hidden in Light*. Within its framework, *Zodiak* was realised. The curator specified: “Light in photography is very important. It surrounds, builds, shapes, creates. It can be sharp, atmospheric, diffused. It can be found or directed, having a huge impact on the meaning of a photograph. So how do you control the light, modify it to consciously decide whether the subject should be sharp or soft, whether it should lose details in shadow or reveal every detail?” For this project in particular, the technical means were kept to a minimum, and yet the results were fractious. Some of the images, reduced to black and white like prints, were reminiscent of 18th-century silhouette portraits – a brief return to the pre-photographic era.

The way AKFA operates describes its instructor: “Passionate photographers of all ages who want to develop their interests and skills have gathered at the Gallery OKNO for a long time. They get to know various forms of photographic representation, they look for ways to develop themselves, they train their skills, they externalize their emotions. They take part in workshops, art projects and lectures, they realize themselves among people with similar passions, and they make friends.”

At its best, a gallery is a home that allows you to grow and develop. That’s exactly what OKNO is about. But so were other places during the gallery boom. Clear in character, determined, radical and consistent. It seems to me that I have the right to rate OKNO so highly because I myself ran the “Foto-Medium-Art” gallery for almost 30 years, and also collaborated with a few others, not only in Poland, for example with the “pARTer” in Kłodzko. Nota bene the first “lAbiRynT” took place in the Kłodzko fortress. Other “exhibition halls” were also located in equally unusual places. There were galleries “in exile”, travelling galleries... OKNO, fortunately, ►►

► wurden die technischen Mittel auf ein Minimum reduziert, und dennoch waren die Ergebnisse frappierend. Einige der radikal auf Schwarz und Weiß reduzierten, geradezu grafisch anmutenden Bilder erinnerten an Scherenschnittporträts aus dem 18. Jahrhundert – kurz vor der Erfindung der Fotografie.

Die Arbeitsweise des AKFA wird durch ihre Leiterin geprägt: „In der Galerie OKNO finden sich schon seit Langem leidenschaftliche Fotografen jeden Alters zusammen, die ihre Interessen und Fähigkeiten weiterentwickeln wollen. Sie lernen verschiedene Formen der fotografischen Darstellung kennen, sie suchen nach Möglichkeiten, sich weiterzuentwickeln, sie üben sich in ihren Fähigkeiten, und bringen so ihre Gefühle zum Ausdruck. Sie nehmen an Workshops, Kunstprojekten und Vorträgen teil, und können sich so unter Menschen mit ähnlichen Leidenschaften verwirklichen und Freundschaften schließen.“

Eine solche Galerie ist wie ein Zuhause, in dem man wachsen und sich entfalten kann. Das ist es, was die Galerie OKNO ist. Und solche Orte gab es viele in den Zeiten des Galeriebooms. Klar im Charakter, entschlossen, radikal und konsequent. Ich glaube, ich habe das Recht, OKNO so hoch zu bewerten, weil ich selbst fast 30 Jahre lang die Galerie „Foto-Medium-Art“ betrieben habe und auch mit einigen anderen zusammengearbeitet habe, nicht nur in Polen, zum Beispiel mit dem „pARTer“ in Kłodzko. Genau dort fand das erste „lAbiRynT“ statt, nota bene in der Glatzer Festung. Auch an anderen ungewöhnlichen Orten etablierten sich Ausstellungsorte. Es gab Galerien „im Exil“, wandernde Galerien, usw. Die Galerie OKNO hat glücklicherweise einen festen Ort, der sich unter anderem durch seine Lage im zweiten Stock als der höchste Kunststandort in Ślubice abhebt.

Die Situation, die ich hier spaßeshalber skizzieren möchte, ist aus mehreren Grüünden interessant. Einer davon ist besonders spannend. Es geht um die Beziehung ►►

► Galeria w najlepszym wydaniu to dom, który pozwala rozwijać się i spełniać. Takie jest OKNO. Ale takie też były inne miejsca w okresie boomu galeryjnego. W charakterze jasno określone, zdecydowane, radykalne i konsekwentne. Wydaje mi się, że mam prawo tak wysoko oceniać OKNO z racji tej, że sam prowadziłem przez blisko 30 lat galerię „Foto-Medium-Art”, a także współpracowałem z paroma innymi, nie tylko w Polsce, na przykład z kłodzkim „pARTerem”. Nota bene pierwszy „lAbiRynT” odbył się w kłodzkiej twierdzy. W równie nietypowych miejscowościach lokowały się i inne „salony wystawiennicze”. Były galerie „na emigracji”, galerie wędrujące... OKNO szczególnie jest stabilne. Poza wszystkim innym słubicką galerię zobowiązuję wysokość jej lokalizacji, wszak znajduje się na drugim piętrze.►►

► is stable. Last but not least, it stands out among the other Slubice galleries because of its height, after all it is located on the second floor.

Just for the fun of it, I will present the following situation, which I find interesting for several reasons. One of them is particularly interesting. It concerns the interrelation of simple geometrical figures with the labyrinth. Such a figure is the interior of the OKNO, which is more or less a cuboid – sterile, bright and sunny because of its numerous windows. Thanks to its cheerful atmosphere the gallery cuboid is strong enough to withstand the labyrinth that by nature is always gloomy. Fortunately, it is not a mythical labyrinth drowning in darkness, but the artistic lAbiRynT, that Anna Panek-Kusz ►►

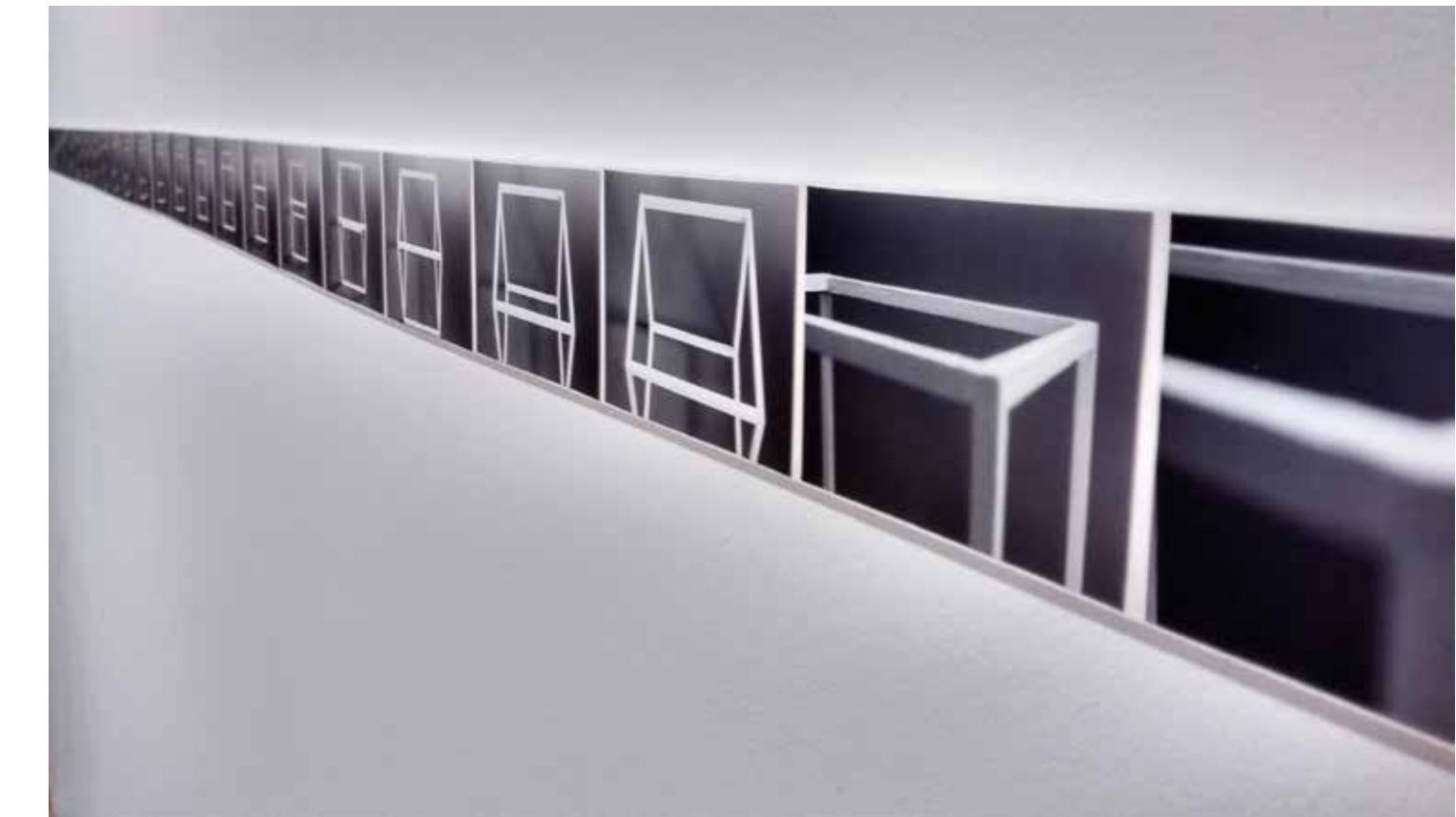
► zwischen einfachen geometrischen Figuren und dem Labyrinth. Um eine solche Figur handelt es sich bei den Innenräumen der Galerie OKNO, die mehr oder weniger aus einem rechteckigen Quader bestehen, der dank seiner zahlreichen Fenster steril, hell und sonnig ist. Der rechteckige Charakter der Galerie wirkt aufgrund der dort herrschenden heiteren Haltung so stark, dass nicht einmal das – von Natur aus immer düstere – Labyrinth ihn trüben kann. Aber zum Glück ist es ja kein mythisches, in Dunkelheit versinkendes Labyrinth, sondern ein künstlerisches lAbiRynT, das von Anna Panek-Kusz nach Ślubice und Frankfurt/Oder geholt wurde. Man kann dieses lAbiRynT von allen erdenklichen Seiten aus betreten und kommt voller ungewöhnlicher Eindrücke wieder aus ihm heraus.■

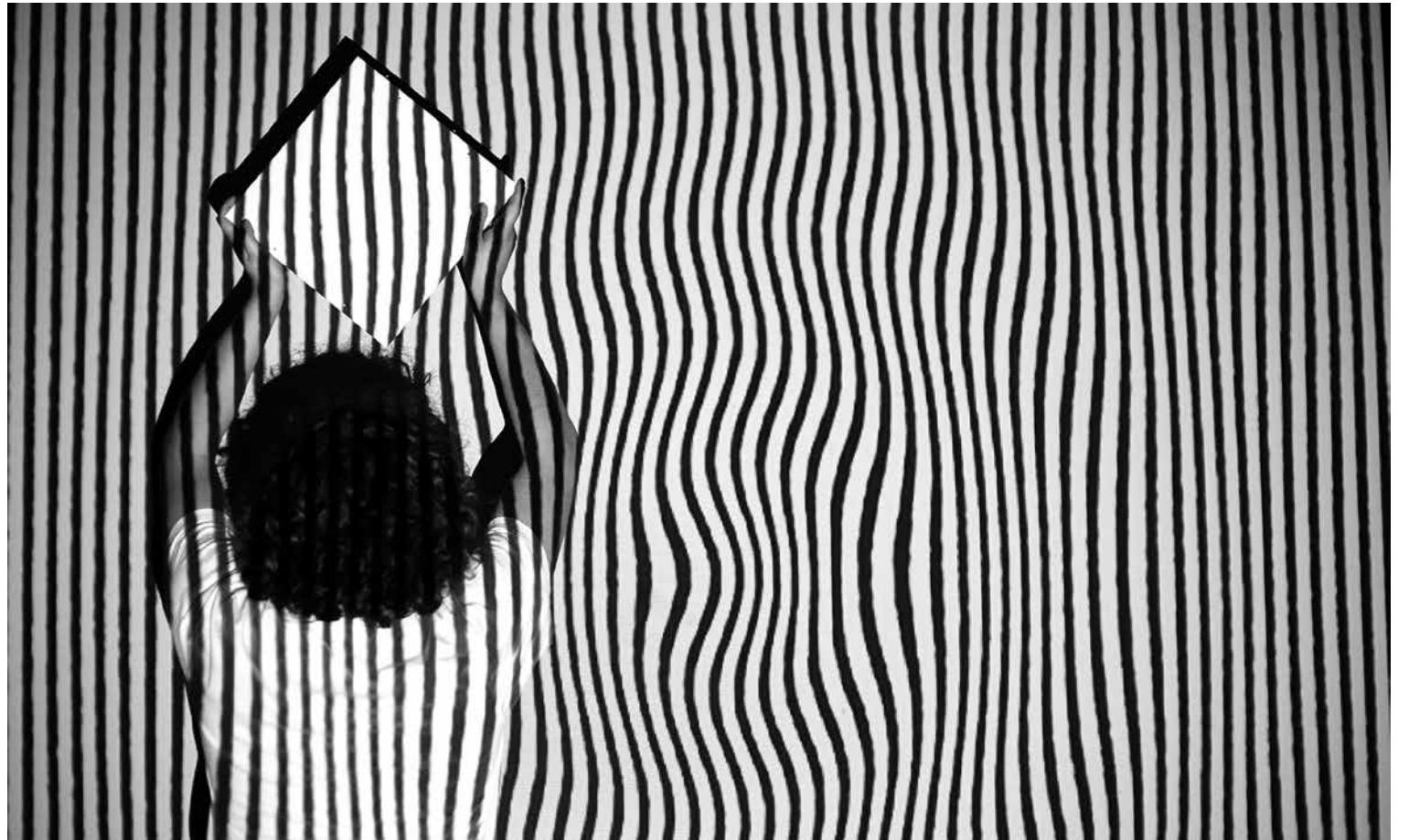

Jerzy Olek, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2015

► Sytuacja, którą wyrywkowo przedstawiłem, jest interesująca z kilku powodów. Jeden z nich jest szczególnie ciekawy. Chodzi o wzajemne relacje prostych figur geometrycznych z labiryntem. Taką figurą jest wnętrze OKNA, będące mniej więcej prostopadłoscianem – sterylnym, jasnym, słonecznie promieniuującym dzięki licznym oknom. Galeryjny prostopadłoscian jest na tyle silny, dzięki pogodnemu nastawieniu, że nie zmógl go nawet – zawsze ponury z natury – labirynt. Na szczęście nie jest to labirynt mityczny, tonący w ciemnościach, tylko lAbiRynT artystyczny, zaproszony przez Annę Panek-Kusz do Ślubic i Frankfurtu nad Odrą. Do tego lAbiRynTu można wejść z każdej możliwej strony i wyjść z niego pełnym niecodziennych wrażeń.■

► invited to Ślubice and Frankfurt/Oder. It is a labyrinth you can enter from every possible angle and come out of it full of unusual impressions. ■

► Obchody 20-lecia istnienia skłaniają do głębszych refleksji. Zaczyna się podsumowania... W moim przypadku, mam wrażenie, chodzi o coś więcej. Nie mam zamiaru popadać w banał, mówiąc, że 20 lat minęło bez rys na szkle.

Do Galerii OKNO trafiłem jako nastolatek. W dużym uogólnieniu, nie byłem grzeczny. Wręcz oddalałem się od takiego wizerunku. Z kolegami z podwórka „brudziłem” się w coraz to gorszych sytuacjach, co spędzało sen z powiek w szczególności mamie. To właśnie Ona trafiła na informację o naborze do pracowni plastycznej działającej przy Galerii OKNO. Poszedłem na pierwsze zajęcia plastyczne. Był rok 2002. Od tamtej chwili moje bycie zaczynało obierać konkretny kierunek. W oddali na horyzoncie pojawiły się cele, marzenia, wartości. W końcu przyszła świadomość. Zacząłem widzieć. Sztuka przestała być czymś, czego pragnąłem się uczyć, stała się językiem, który zacząłem rozumieć i którym mogłem przekazać wszystko to, czego słowa nie są w stanie wyrazić. Patrzenie przez OKNO, obcowanie ze sztuką, twórcami i ich wypowiedzią ukształtowało moją wrażliwość, tworząc przy tym moją tożsamość i język, którym się posługuję, także na tegorocznej edycji festiwalu „lAbiRynT”. ■

► Celebrating the 20th anniversary asks for some kind of deeper reflection. One begins to sum things up ... In my case, though, there is more at stake. I don't intend to spread clichés like saying 20 years have passed without so much as a scratch.

I came to Gallery OKNO as a teenager. To say the least, I wasn't exactly well-behaved. And to be honest, that wasn't what I was after, back then. With my backyard friends I was continuously getting in all the more trouble, which caused my mother sleepless nights. It was she, therefore, who came across the information about the recruitment to the art workshop at OKNO Gallery. And so, I went to my first art class. That was in 2002. From that moment on, my life began to take shape. In the distance, goals, dreams and values appeared on the horizon. Eventually, awareness came. I began to see. Art ceased to be something I longed for, it became a language that I began to understand and with which I could convey everything that words cannot express. Looking through the OKNO-Window, interacting with art, artists and their expressions has sharpened my sensibility, shaped my identity and created a language for me to use, also at this year's festival. ■

- 20 lat patrzenia przez OKNO
- 20 Years of Looking Through the OKNO-Window
- 20 Jahre durchs OKNO-Fenster gucken

► Die Feierlichkeiten zum 20. Jahrestag bieten Anlass zur Reflexion. Man beginnt Rechenschaft abzulegen... In meinem Fall habe ich das Gefühl, dass es um mehr geht. Ich möchte hier keine Banalitäten verbreiten und behaupten, dass 20 Jahre ohne den kleinsten Kratzer vorbeigegangen wären.

Ich bin schon als Teenager zur Galerie OKNO gestoßen. Und ohne ins Detail zu gehen, war ich damals nicht gerade brav. Darauf hatte ich es auch ehrlich gesagt gar nicht abgesehen. Mit meinen Freunden von der Straße habe ich mich immer weiter in den Dreck geritten, was meiner Mutter schlaflose Nächte bereitete. Sie war es dann auch, die auf die Information gestoßen war, dass man sich um einen Atelierplatz an der Galerie OKNO bewerben konnte. So kam ich zu meinem ersten Kunstkurs. Das war 2002. Von diesem Moment an begann mein Leben eine klare Richtung zu bekommen. In der Ferne am Horizont fingen sich Ziele an abzuzeichnen, Träume und Werte. Am Schluss kam das Bewusstsein. Ich lernte das Sehen. Die Kunst hörte auf etwas zu sein, nach dem ich mich sehnte und wurde zu einer Sprache, die ich anfing zu verstehen und mit der ich alles ausdrücken konnte, was man mit Worten nicht sagen kann. Durch das OKNO-Fenster zu gucken, Umgang mit der Kunst, mit Künstlern und ihren Ansichten zu haben, das hat meine Wahrnehmung geschult, meine Sensibilität und Identität geprägt und mir eine Sprache gegeben, die ich auch dieses Jahr für meinen Festivalbeitrag nutzte. ■

Tomasz Fedyszyn

► Okno z widokiem na przekraczanie granic w sztuce
 ► A Window's View on Border-crossings in the Arts
 ► Ein Fenster mit Einblick in die Grenzüberschreitungen der Kunst

► Słubice to nie Londyn, Warszawa, Paryż, Berlin czy Poznań.

Jakie znaczenie mogą mieć sztuka i edukacja artystyczna w małym, niespełna 17-tysięcznym mieście? Ach tak, możemy jeszcze dodać Frankfurt nad Odrą z prawie 57 tysiącami mieszkańców. A przecież wszystkie publikacje Galerii OKNO od wielu lat są dwujęzyczne, teraz nawet trójjęzyczne.

Galeria miejska ma misję edukacyjną. Po przez wystawy, warsztaty i wykłady stara się przyciągać mieszkańców do sztuki. Brzmi dość prosto, tylko co to konkretnie oznacza? W jaki sposób można przekazać sztukę, aby była doświadczana jako część indywidualnego i społecznego kwestionowania i zawalaszczania rzeczywistości?

Galeria OKNO i jej dyrektorka Anna Panek-Kusz od 20 lat zajmują się tymi pytaniami. Sztuka, która dla wielu nie od razu jest zrozumiała, szybko zostaje opatrzona etykieta „elitarnej”.

Z tym wyzwaniem Anna Panek-Kusz mierzy się od 2002 roku. Jej domeną zawodową jest fotografia – dziedzina sztuki, która z trudem odnajduje swoje stałe miejsce obok klasycznych sztuk pięknych, takich jak malarstwo, rysunek, grafika i rzeźba. Jedną z zalet fotografii jest z pewnością to, że dziś niemal każdy robi zdjęcia, choćby smartfonem. Ania korzysta z tego jako artystka, kuratorka, edukatorka sztuki i nauczycielka. Uczy w przedszkolach, szkołach podstawowych i liceach. Niektórzy z jej uczniów wybrali się na studia artystyczne. Przyprowadza do galerii dzieci, młodzież i dorosłych i zapoznaje ich z pracami wystawiającymi artystów. W galerii sami stają ►►

► Słubice is not London, Warsaw, Paris, Berlin or Poznań.

So, what could a place for art and art education be like in a town with 17000 inhabitants? And by the way, shouldn't we add the nearly 57.000 inhabitants of Frankfurt/Oder, as all of Gallery OKNO's publications since long have been bilingual and lately even trilingual?

The municipal gallery has an educational mission. It is supposed to reach out to the citizens with exhibitions, workshops and lectures. That sounds simple enough but how exactly do you achieve this? How can art be conveyed so that people experience it as an individual and social task of questioning and appropriating reality?

Gallery OKNO and its director Anna Panek-Kusz have been addressing these questions for 20 years now. Additionally, art that is not immediately comprehensible for everybody is quickly labelled „elitist”.

Such is the situation Anna Panek-Kusz has been confronting ever since 2002. Her professional focus is photography, a field of art that needed to fight hard for a permanent place alongside the classical fine arts, such as painting, drawing, graphics and sculpture. Today, it is certainly an advantage that almost everyone takes photos at least with their smartphone. Ania makes use of this as an artist, curator, art educator and teacher. She teaches in kindergartens, primary schools and high schools. Some of her pupils have gone on to study art. She brings children, young people and adults to the gallery and introduces them to the works of the exhibiting artists. In the gallery, they ►►

► Słubice ist nicht London, Warschau, Paris, Berlin oder Poznań.

Was kann ein Ort für Kunst und Kunstvermittlung in einer Kleinstadt mit knapp 17000 Einwohnerinnen sein? Ach ja, vielleicht können wir noch Frankfurt (Oder) mit seinen knapp 57.000 Einwohnerinnen hinzurechnen? Schließlich sind alle Publikationen der Galeria OKNO (Fenster) seit vielen Jahren zweisprachig, jetzt sogar dreisprachig.

Die städtische Galerie hat einen Bildungsauftrag. Sie soll den Bürgerinnen Kunst vermitteln, durch Ausstellungen, Workshops und Vorträge. Das klingt einfach, doch was bedeutet es konkret? Wie kann Kunst so vermittelt werden, dass sie erlebbar wird als Teil individueller und gesellschaftlicher Befragung und Aneignung von Wirklichkeiten.

Diesen Fragen widmet sich die Galeria OKNO mit ihrer Leiterin Anna Panek-Kusz seit nunmehr 20 Jahren. Nicht für viele sofort verständliche Kunst wird schnell als „elitär“ abgestempelt.

Anna Panek-Kusz stellt sich diesem Spannungsfeld seit 2002. Ihr beruflicher Schwerpunkt ist die Fotografie, ein Gebiet der Kunst, das sich seinen festen Platz neben den klassischen bildenden Künsten, wie Malerei, Zeichnung, Grafik und Bildhauerei schwer erkämpfen musste. Ein Vorteil besteht sicher darin, dass fast jeder Mensch heute mindestens mit seinem Smartphone fotografiert. Das macht sich Ania als Künstlerin, Kuratorin, Kunstvermittlerin und Pädagogin zunutze. Sie unterrichtet in Kindergärten, Grundschulen und Gymnasien. Manche ihrer Schülerinnen haben später Kunst studiert. ►►

► się aktywni artystycznie, jak w grupie AKFA czy w ramach Akademii „lAbiRynT”. Galeria Mała, którą również opiekuje się Anna Panek-Kusz, stała się kolejnym miejscem wystaw w Ślubickim Miejskim Ośrodku Kultury (SMOK), gdzie amatorzy mogą zaprezentować swoją twórczość mieszkańcom Ślubic i Frankfurtu.

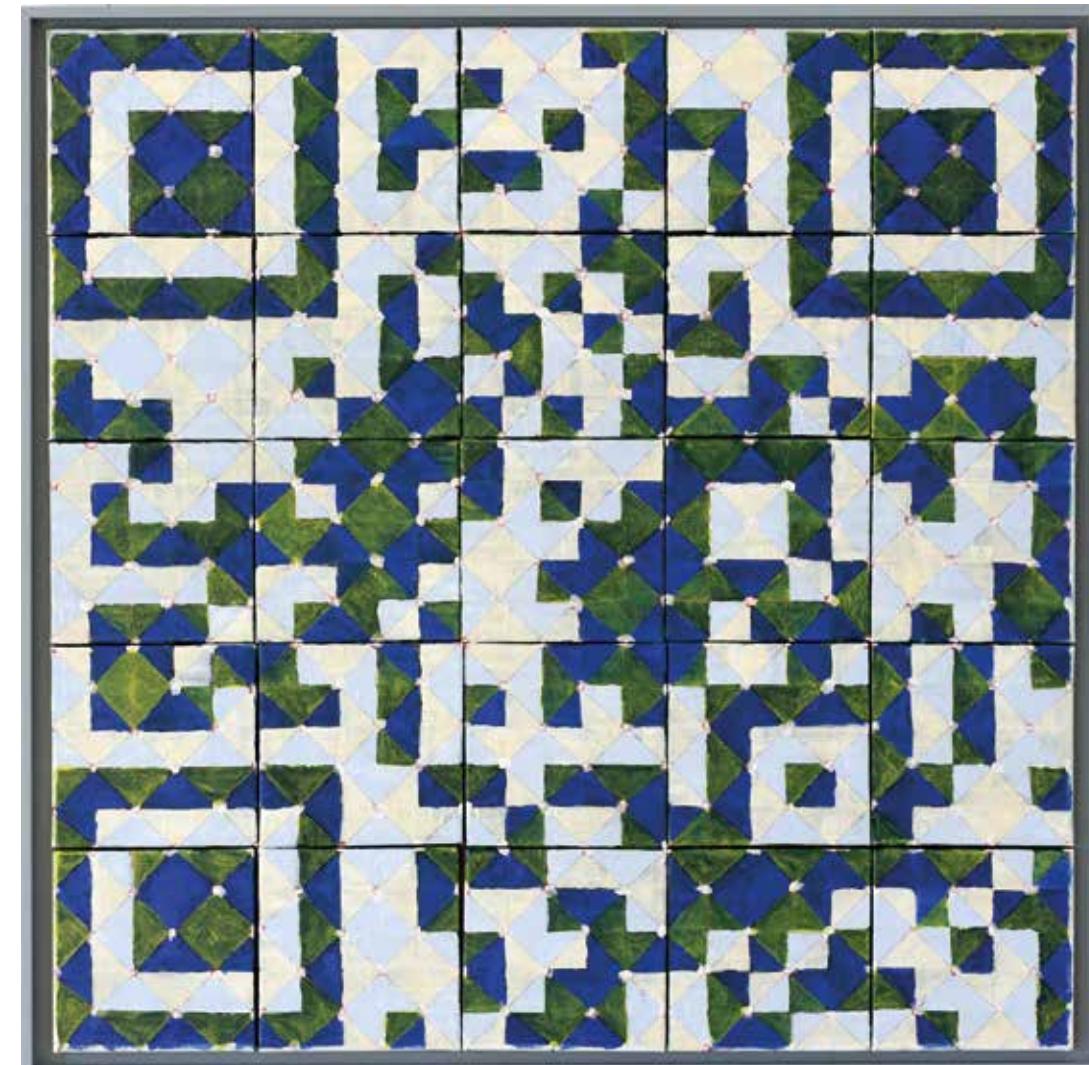
Trzynaście lat temu Annie Panek-Kusz udało się przenieść festiwal „lAbiRynT” z Kłodzka na pograniczu polsko-czeskim do Ślubic, a następnie do Frankfurtu nad Odrą, na pograniczu polsko-niemieckim. Poprosił ją o to Jerzy Olek, weteran fotografii konstruktywistycznej i twórca festiwali. Ja sam dołączyłem do zespołu 12 lat temu i od tego czasu wspólnie organizujemy festiwal „lAbiRynT” i Akademię „lAbiRynTu” oraz jesteśmy ich kuratorami. Dziś tworzymy zgrany zespół i wspólnie ►►

► become artistically active themselves: in the AFKA group or as part of lAbiRynT Academy. And with Galeria Mała (The Small Gallery), she runs another exhibition venue in the SMOK cultural centre in Ślubice, where amateurs can present their artistic-creative work to the citizens of Frankfurt and Ślubice.

Meanwhile, 13 years ago, Anna Panek-Kusz succeeded in bringing the “lAbiRynT” festival from Kłodzko in the Polish-Czech border region to Ślubice and Frankfurt (Oder) in the German-Polish border region. Jerzy Olek, a veteran of constructivist photography and founder of the festival, had asked her to do so. I myself joined 12 years ago and we have been organising and curating the “lAbiRynT” festival and the lAbiRynT Academy together ever since. Today, we are ►►

► Sie holt Kinder, Jugendliche und Erwachsene in die Galerie, führt sie an die Arbeiten der ausstellenden Künstler heran. In der Galerie werden sie selber künstlerisch tätig, wie in der Gruppe AFKA oder im Rahmen der Akademie lAbiRynT. Und mit der Galeria Mała betreut sie einen weiteren Ausstellungsort im Ślubicer Kulturhaus SMOK, wo auch Amateure ihr künstlerisch-kreatives Schaffen den Bürgerinnen von Frankfurt und Ślubice präsentieren können.

Vor mittlerweile 13 Jahren ist es Anna Panek-Kusz gelungen, das Festival „lAbiRynT“ aus Kłodzko in der polnisch-tschechischen Grenzregion nach Ślubice und dann auch Frankfurt (Oder) in die deutsch-polnische Grenzregion zu holen. Jerzy Olek, ein Urgestein der konstruktivistischen Fotografie und Gründer ►►

Michael Kurzwelly

► staramy się wnieść wkład w rozwój sztuki w mieście „Ślubfurt”, jak nazywam wspólną przestrzeń miejską Ślubic i Frankfurtu nad Odrą.

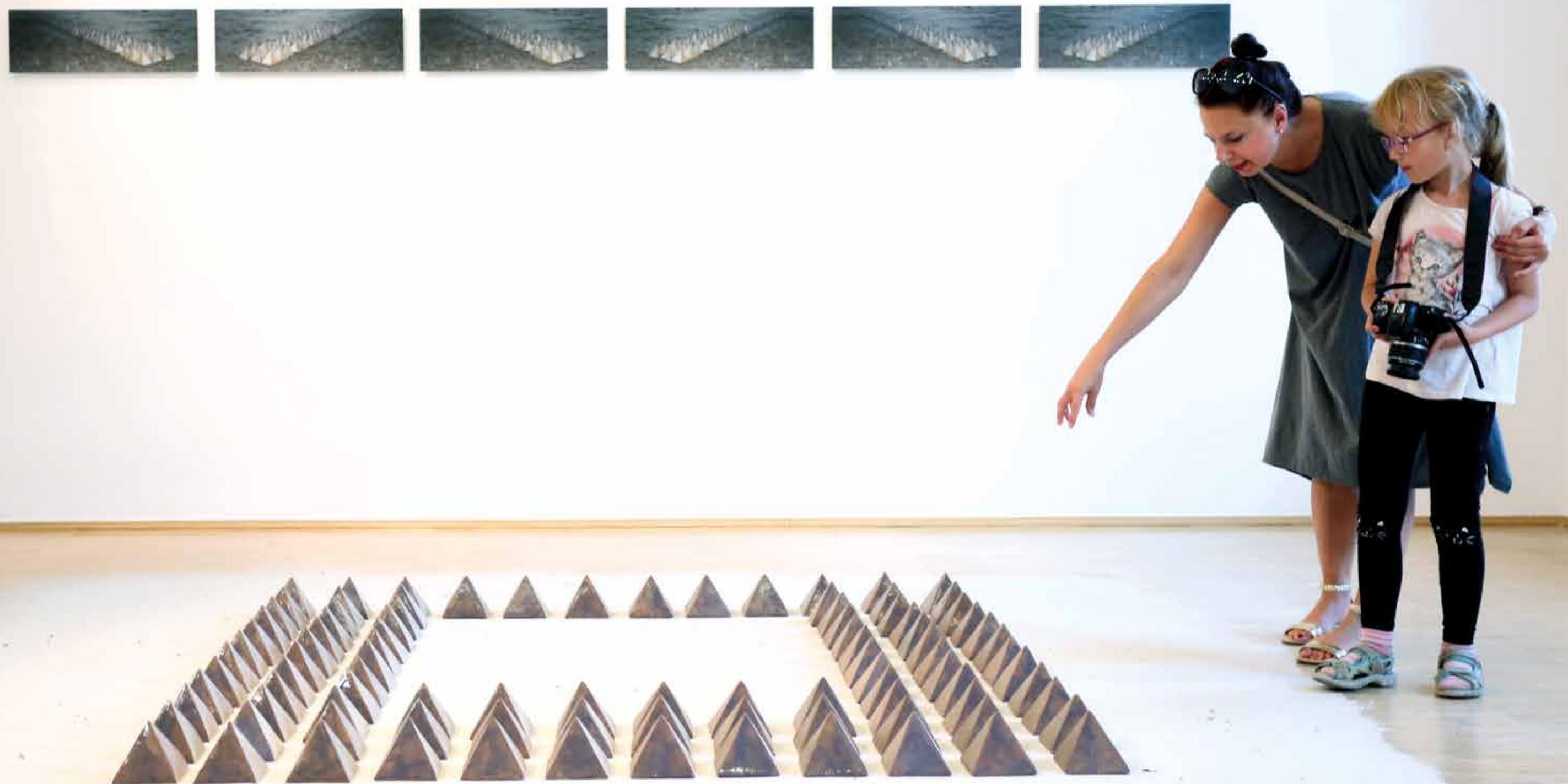
Aniu, życzę Ci kolejnych 10 udanych lat! Niech Twoja pasja do sztuki nadal Cię prowadzi. ■

► a well-established team and together we try to make a contribution to the arts in the city of “Ślubfurt” - as I call the joint urban space of Frankfurt and Ślubice.

Ania, I wish you another 10 successful years! Let your passion for art continue to guide you. ■

► des Festivals, hatte sie darum gebeten. Ich selber kam vor 12 Jahren dazu und wir organisieren und kuratieren seitdem das Festival „lAbiRynT“ und die Akademie lAbiRynT gemeinsam. Wir sind heute ein eingespieltes Team und versuchen gemeinsam, einen Beitrag für die Kunst in der Stadt „Ślubfurt“ – wie ich den gemeinsamen Stadtraum Frankfurt-Ślubice nenne – zu leisten.

Ania, ich wünsche Dir weitere 10 erfolgreiche Jahre! Lass Dich dabei wie bisher von Deiner Leidenschaft für die Kunst leiten. ■

Monique François, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2016

► Nie jest trudno prowadzić galerię przy Grand Street na Lower East Side, przy Champs-Élysées czy Friedrichstraße. Zawsze ktoś tam zajrzy, coś kupi, pokaże się w otoczeniu śmiertanki towarzyskiej na wernisażu, pojedzie do pobliskiej restauracji. Ale prowadzić galerię przy ulicy 1 Maja w Słubicach? To trudne zadanie.

Piramida cywilizacji społeczeństw ludzkich sprawia, że na jej szczytach – w metropoliach, w miejscach oświetlonych masową wyobraźnią, wśród materialnego bogactwa i kreatywnych postaw – łatwo jest (przy pewnym minimum energii własnej) promować i propagować sztukę. Ale robić to na obrzeżach krajów i kultur, w małych ośrodkach, gdzie mieszka mniej ludzi niż w jednym kwartale domów w metropolii – to prawdziwe wyzwanie.

Z tym wyzwaniem od 20 lat mierzy się Galeria OKNO, a raczej jej kuratorka Anna Panek-Kusz. I to mierzy się z zadziwiającym rezultatem.

Galeria OKNO to miejsce sztuki rozgrywające tę dziedzinę życia na wszystkich rejestrach – od kursów tematycznych dla dzieci po ambitne wystawy, a nawet międzynarodowe festiwale. Kiedy 20 lat temu pierwszy raz zobaczyłem panią Anię, dziewczynkę z buzią aniołka (sorry, ale nie mogę oprzeć się temu porównaniu), pomyślałem, że jej działalność będzie nijakim ćwiczeniem obowiązkowym, których pełno wokół nas. A potem pani Ania niemal co roku zadziwiała mnie nowym pomysłem. Jeden z nich – Festiwal „lAbiRynT” – wciągnął mnie i Collegium Polonicum w poważne przedsięwzięcie. Biorą w nim udział artyści z wielu krajów, ►►

► It's not difficult to run a gallery situated on Grand Street on the Lower East Side, on the Champs-Élysées or on Friedrichstraße. There will always be someone who comes to look, buy something, or show himself with the cream of society at the openings or go out for dinner next door. But to run a gallery on the May 1. Street in Słubice? That is a truly difficult task.

The pyramidal structure of human societies, makes it on the top easy (with a certain minimum of personal energy) to promote and propagate art – in metropolises, in enlightened places, among material wealth and creative attitudes. But to do so on the fringes of countries and cultures, in small centres, where fewer people live than in one city district of a metropolis – this is a real challenge.

Gallery OKNO, or rather its curator Anna Panek-Kusz, is taking on this challenge now for 20 years. And she does so with astonishing results.

Gallery OKNO is an art venue that plays on all registers of art – from children's courses to ambitious exhibitions and even international festivals. When I first saw Mrs. Ania 20 years ago, a girl with an angel's face (sorry, but I can't resist the comparison), I thought that she would treat her duty as a compulsory exercise, like many others. But then Mrs. Ania amazed me with a new idea almost every year. One of them – the "lAbiRynT" Festival – drew me and the Collegium Polonicum into a serious undertaking. Artists from many countries take part in it, and what I have seen and heard there stayed in my mind like quotations from ►►

► Małe OKNO na duży świat

- ▶ A Small Window into the Wide World
- ▶ Ein kleines Fenster in eine große Welt

► Es ist nicht schwer eine Galerie an der Grand Street auf der Lower East Side zu führen, an den Champs d'Élysées oder auf der Friedrichstraße. Es wird immer jemanden geben, der mal vorbeiguckt, etwas kauft, oder sich mit der Crème de la Crème bei den Vernissagen blicken lässt und in der Nachbarschaft was essen geht. Aber eine Galerie in Słubice an der Straße des 1. Mai zu führen?
Das ist eine wahrhaft schwere Aufgabe.

Der pyramidenartige Aufbau menschlicher Gesellschaften führt dazu, dass es ganz oben – in den Metropolen, an Orten mit aufgeklärten Vorstellungen, materiellem Reichtum und vielen Kreativen – einfach ist (mit einem Minimum eigener Energie) die Kunst zu promoten und zu propagieren. Das aber in der (kulturellen) Provinz eines Landes, in kleinen Ortschaften zu tun, wo weniger Menschen leben als in einem Stadtteil einer Großstadt – das ist wirklich eine Herausforderung.

An dieser Herausforderung muss sich die Galerie OKNO, bzw. ihre Kuratorin Anna Panek-Kusz seit zwanzig Jahren messen. Und das mit erstaunlichem Ergebnis.

Die Galerie OKNO ist ein Ort für die Kunst, an dem ihre sämtlichen Register bedient werden – von Kindermalgruppen über anspruchsvolle Ausstellungen bis hin zu internationalen Festivals. Als ich vor zwanzig Jahren Ania zum ersten Mal sah, ein Mädchen mit einem Engelgesichtchen (sorry, aber diesen Vergleich kann ich mir nicht verkneifen), dachte ich, dass sie diese Tätigkeit wie eine normale berufliche Verpflichtung erledigen würde, wie viele andere auch. Aber dann überraschte mich Ania jedes Jahr mit neuen Ideen. Eine davon – das lAbiRynT-Festival►►

► a to, co na nim widziałem i słyszałem, stało się w mojej głowie czymś na wzór cytatów z Leca lub sekwencji dźwięków z Mozarta. Gdyby pomnożyć aktywność Galerii OKNO/inicjatywy pani Ani przez współczynniki niwelujące różnice potencjałów Polski i Niemiec bądź tradycji kulturowych Ślubic i Wenecji, to otrzymalibyśmy wynik porównywalny z documenta w Kassel lub weneckim Biennale.

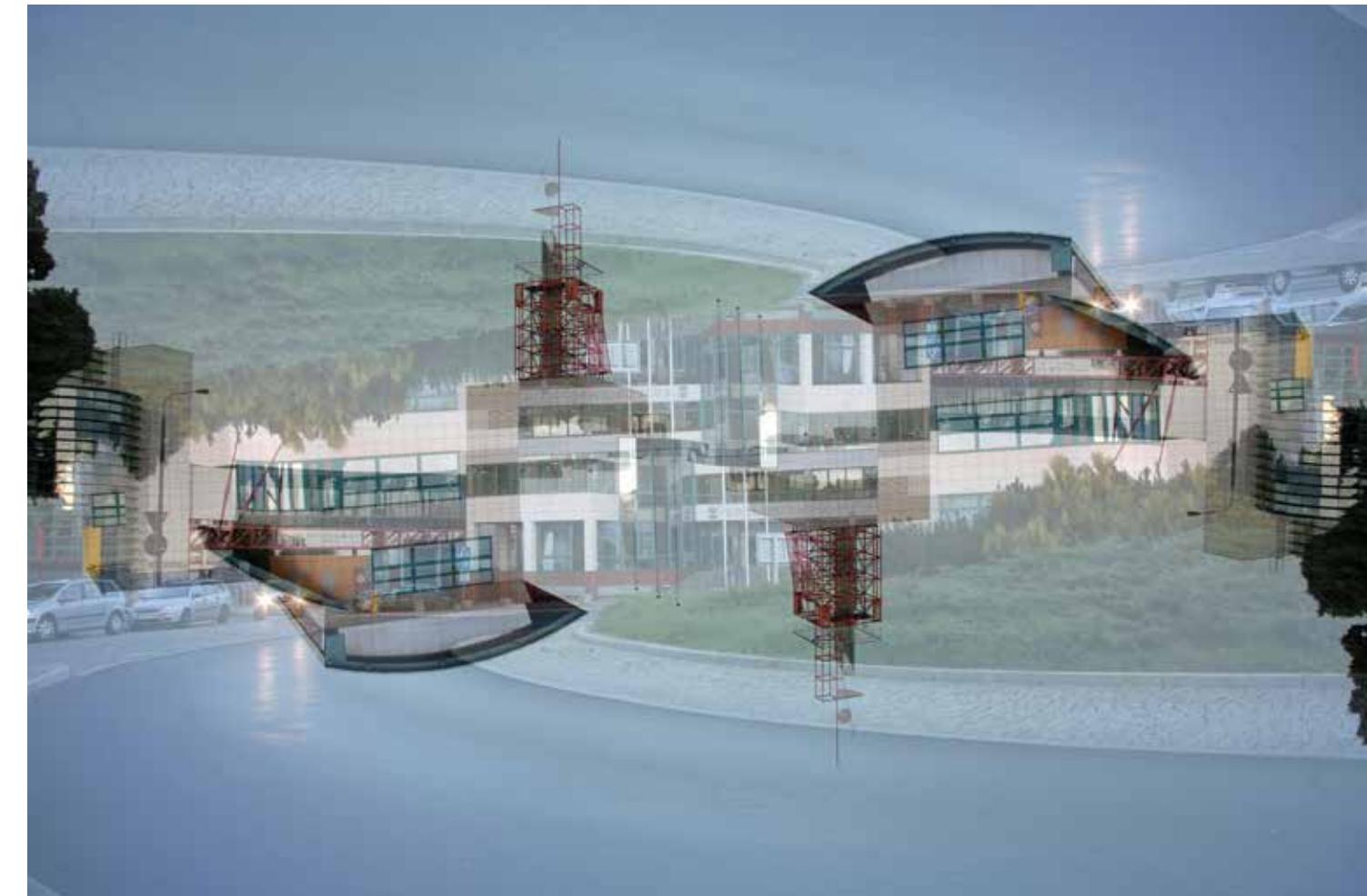
Energia pani Ani oraz osiągnięcia Galerii OKNO wpisują się w niebywały sukces całych Ślubic, miasteczka, gdzie trzy dziesięciolecia temu „można się było z beznadziei własną pięcią zabić” (także mój przyjaciel), a które dzisiaj jest „najmniejszym miastem uniwersyteckim Europy” (były burmistrz Ryszard Bodziacki), „sympatycznym miejscem o prawdziwie międzynarodowej atmosferze” ►►

► Lec¹ or sound sequences from Mozart. If we were to multiply the activity of Gallery OKNO i.e. the initiatives of Mrs. Ania by a coefficient bridging the differences between the potentials of Poland and Germany or the cultural traditions of Ślubice and Venice, we would get a result comparable to documenta in Kassel or the Venice Biennale.

► – wuchs sich für mich und das Collegium Polonicum zu einer erstaunlichen Unternehmung aus. An ihm nehmen Künstler aus vielen Ländern teil und das, was ich dort zu sehen und zu hören bekam, blieb mir im Kopf hängen wie eine Zitaten-sammlung à la Lec¹ oder eine Tonfolge von Mozart. Wenn man die Aktivitäten der Galerie OKNO, bzw. Anias Initiativen mit einem Koeffizienten multiplizieren würde, der das unterschiedliche Potential von Polen und Deutschland nivellieren, oder das kulturelle Erbe von Venedig und Ślubice gleichsetzen würde, erhielte man als Resultat soetwas wie die documenta in Kassel oder die Biennale in Venedig.

Anias Energie und die Errungenschaften der Galerie OKNO sind eine ►►

¹ Stanisław Jerzy Lec (1909-1966) Polish aphorist and poet

Anna Panek-Kusz

► (pewien profesor z Krakowa) i „miastem, w którym rozmawia się o kulturze i sztuce tak jak w 200-tysięcznym mieście” (warszawski menedżer kultury).

Cóż, do Galerii OKNO, nawet po 20 latach, nikt nie zagląda mimochodem, ale na wernisażu lub organizowanym przez panią Anię festiwalu można spotkać śmie tankę towarzyską i dobrze zjeść w restauracji piętro niżej. ■

► international atmosphere” (a professor from Krakow) and “a town where culture and art are discussed as in a city of 200,000 people” (a culture manager from Warsaw).

Well, even after 20 years no one visits Gallery OKNO accidentally, but you can meet the cream of the crop at the openings or during the festival organised by Mrs. Ania, and you can have a good meal in the restaurant on the floor below. ■

► Erfolgsgeschichte für ganz Ślubice, einem Städtchen, in dem man sich vor dreißig Jahren „aus Hoffnungslosigkeit mit der eigenen Faust erschlagen wollte“ (wie es ein Freund von mir ausdrückte) und das heute „die kleinste Universitätsstadt Europas“ ist, (der ehemalige Bürgermeister Ryszard Bodziacki) oder „ein sympathischer Ort mit wahrhaft internationalem Flair“ (ein Professor aus Krakau) bzw. „eine Stadt ist, in der man über Kultur und Kunst spricht wie in einer 200.000 Einwohner zählenden Stadt“ (ein Kulturmanager aus Warschau).

Wie auch immer, selbst nach 20 Jahren besucht niemand die Galerie aus Versehen, aber bei den Vernissagen oder bei dem von Ania organisierten Festival kann man die Crème de la Crème treffen und im Restaurant eine Etage tiefer gut essen. ■

¹ Stanisław Jerzy Lec (1909-1966) polnischer Aphoristiker und Lyriker

► OKNO otwierające nowe horyzonty
 ► OKNO – New Horizons Open Up
 ► OKNO eröffnet neue Horizonte

► Dwudziestolecie Galerii OKNO to niepowtarzalna okazja do podzielenia się refleksją, jak wielkim przełomem w życiu sportowca i samorządowca było poznanie kuratorki Anny Panek-Kusz i działalności stworzonej przez nią Galerii.

Z natury jestem sportowcem, czyli subiektywnie oceniąc, osobę zadaniową, która ustala cele do osiągnięcia i z precyzyjnie nakreślonym planem działania dąży do wyznaczonego punktu nazywanego umownie metą. Powtarzalność i perfekcjonizm, do którego dążysz w uprawianej dyscyplinie, ma doprowadzić do osiągnięcia tak zwanego mistrzostwa. Możesz zmieniać dyscypliny i arenę, ale jedno się nie zmienia: ta droga każdego dnia wygląda bardzo podobnie i przypomina tunel, na którego końcu jest meta. W pędzie i pośpiechu w naturalny sposób pojawia się w twoim życiu brak czasu na refleksję, zatrzymanie lub spojrzenie poza wytyczony wąski horyzont.►►

► The twentieth anniversary of Gallery OKNO is the unique opportunity to tell the story how my acquaintance with the curator Anna Panek-Kusz and the activities of the gallery have changed my life as an athlete and municipal politician.

I consider myself to be an athlete by nature, meaning that I am a task-oriented person who sets goals to achieve them with a precisely outlined action plan, always striving to get to the finish line. Only practice makes perfect, which is especially true in professional life. You can change disciplines and arenas, but one thing doesn't change: your trodden path looks very similar every day and resembles a tunnel with the finish line at the end. In the hustle and bustle of everyday life, however, one often lacks the time to reflect, to pause or to look beyond one's narrow horizon.►►

► Zwanzig Jahre Galerie OKNO! Das ist eine einmalige Gelegenheit öffentlich zu machen, was für eine riesige Veränderung die Bekanntschaft mit der Kuratorin Anna Panek-Kusz und der von ihr gegründeten Galerie in mein Leben als Sportler und Kommunalpolitiker gebracht hat.

Ich bin eine Sportlernatur, das heißt ich halte mich für einen aufgaben- und zielorientierten Menschen, der mit einem genau umrissenen Aktionsplan das anstrebt, was man die Ziellinie nennt. Nur Übung macht den Meister. Das gilt auch und gerade im Berufsleben. Man kann die Disziplinen und Schauplätze wechseln, aber eines ändert sich nicht: Dieser Weg sieht jeden Tag sehr ähnlich aus und gleicht einem Tunnel, an dessen Ende die Ziellinie steht. In der Hektik und Eile des Alltags fehlt einem aber die Zeit zum Nachdenken, zum Innehalten oder zum Blick über den engen Horizont hinaus.►►

► I nagle pojawiasz się w Galerii OKNO – zupełnie przypadkiem, z grzeczności, troszkę od niechcenia – i odkrywasz, że hasło „Galeria OKNO” to:
 Genialna
 Alternatywa
 Ludzkiej
 Energi
 Realizowana
 Interdyscyplinarnie
 Autentycznie na rzecz środowiska, w którym żyjesz.
 Spojrzenie w symboliczne okno zaczyna nasz odbierać jako możliwość poszerzenia swoich horyzontów, a dostrzegane w nim obrazy odkrywają przed tobą nowe, wcześniej nieodkryte piękno otoczenia i poznawanych ludzi. Okno rozszerza twój zarys jako symbol:
 Odkrywania wszystkiego, z czym do tej pory nie miałeś styczności,
 Kontaktów z ludźmi i ich talentami,
 Nauki o rzeczach i zjawiskach, których wcześniej nie doświadczyłeś, oraz
 Otwartości na poznanie dziedzin i obszarów, które były ci obce.

Kuratorka i opiekunka galerii od 20 lat każdego dnia cierpliwie i konsekwentnie pokonuje napotykane przeszkody, aby stworzyć dla mieszkańców naszego pogranicza warunki do odkrywania i poznawania otaczającej nas rzeczywistości. Symbolicznym kadrem obejmującym proces edukacyjno-poznawczy jest okno, ►►

► Then all of a sudden, a little bit out of the blue, you turn up at Gallery OKNO, quite by chance, out of politeness, – and suddenly you discover that the gallery is a:
 Great
 Alternative for
 Living beings with
 Lots of
 Energy
 Realising
 Youthful projects for the benefit of the environment they live in.
 You begin to realize that the symbolic window is an opportunity to broaden your horizons, and the images between the window frames reveal new, previously undiscovered beauty in your environment and in the people you meet. Window is therefore spelled like:
 Opportunity to meet talented people and make
 Knowledge-enhancing encounters while
 Not being afraid of
 Openness towards areas and fields previously alien to you.

Patiently and consistently the curator has taken care of the gallery for the past 20 years, overcoming numerous obstacles just to create favourable conditions for the inhabitants of our border region to discover their surrounding reality and learn about it. The symbolic window we approach looking for information and answers to our questions frames this ►►

► Und dann taucht man plötzlich in der Galerie OKNO auf, ganz zufällig, aus Höflichkeit, ein bisschen reserviert – und plötzlich entdeckt man, dass die Galerie folgendes ist: Eine
 Geniale
 Alternative für
 Leute mit
 Energie zum
 Realisieren
 Interdisziplinärer
 Erfahrungen in einem authentischen Lebensumfeld.
 Den Blick durch das symbolische Fenster beginnt man als Möglichkeit wahrzunehmen, seinen Horizont zu erweitern und Bilder von der Umgebung und neuen Leuten zu sehen, die eine ungeahnte Schönheit entfalten. Denn das OKNO kann man auch so buchstabieren:
 Obacht für alles, was man bisher nicht kannte,
 Kontakt mit Menschen und ihren Talenten, Neues kennenlernen, wovon man keine Ahnung hatte
 Offenheit für das Fremde.

Die Kuratorin, behütet ihren Schützling, die Galerie, seit zwanzig Jahren täglich und konsequent vor drohenden Schäden, damit die Einwohner unserer Grenzregion die Möglichkeit bekommen, die sie umgebene Wirklichkeit zu entdecken und kennenzulernen. Auf der Suche nach Informationen und Antworten ►►

► w które spoglądamy w poszukiwaniu informacji i odpowiadzi na nurtujące nas pytania. Śmiało można stwierdzić, że realizowane warsztaty fotograficzne i plastyczne, vernisaże i wystawy wyedukowały w układzie wielopokoleniowym bardzo dużą grupę osób, która w mojej ocenie jako samorządowca pozytywnie przyczynia się do rozwoju naszego środowiska i budowy jego tożsamości, czego na ziemiach odzyskanych ciągle nam jeszcze brakuje.

Galeria OKNO to miejsce spotkań i wymiany poglądów. To instytucja, która rozwinięła się do rozmiarów międzynarodowych Festiwal Sztuki Nowoczesnej „lAbyRynT”, z którego Ślubice są znane i z którego my, mieszkańcy, możemy być dumni.

Podsumowując 20 lat działalności Galerii, należy stwierdzić, że jest ona naszym lokalnym oknem na świat, z którego w dni powszednie i święta czerpiemy jak z życiodajnego źródła. Dlatego dziś, w dniu jubileuszu, powinniśmy sobie życzyć, aby nasze symboliczne okno było zawsze otwarte, bo jest gwarancją dostępu do zdarzeń i spraw, których jeszcze nie poznaliśmy. ■

► educational and cognitive process. It is fair to say that the photography and art workshops, openings and exhibitions have educated a very large group of people of all ages, which in my opinion, as a local government official, is a positive contribution to the development of our society and the construction of its identity – something that is still lacking here in the recovered territories.

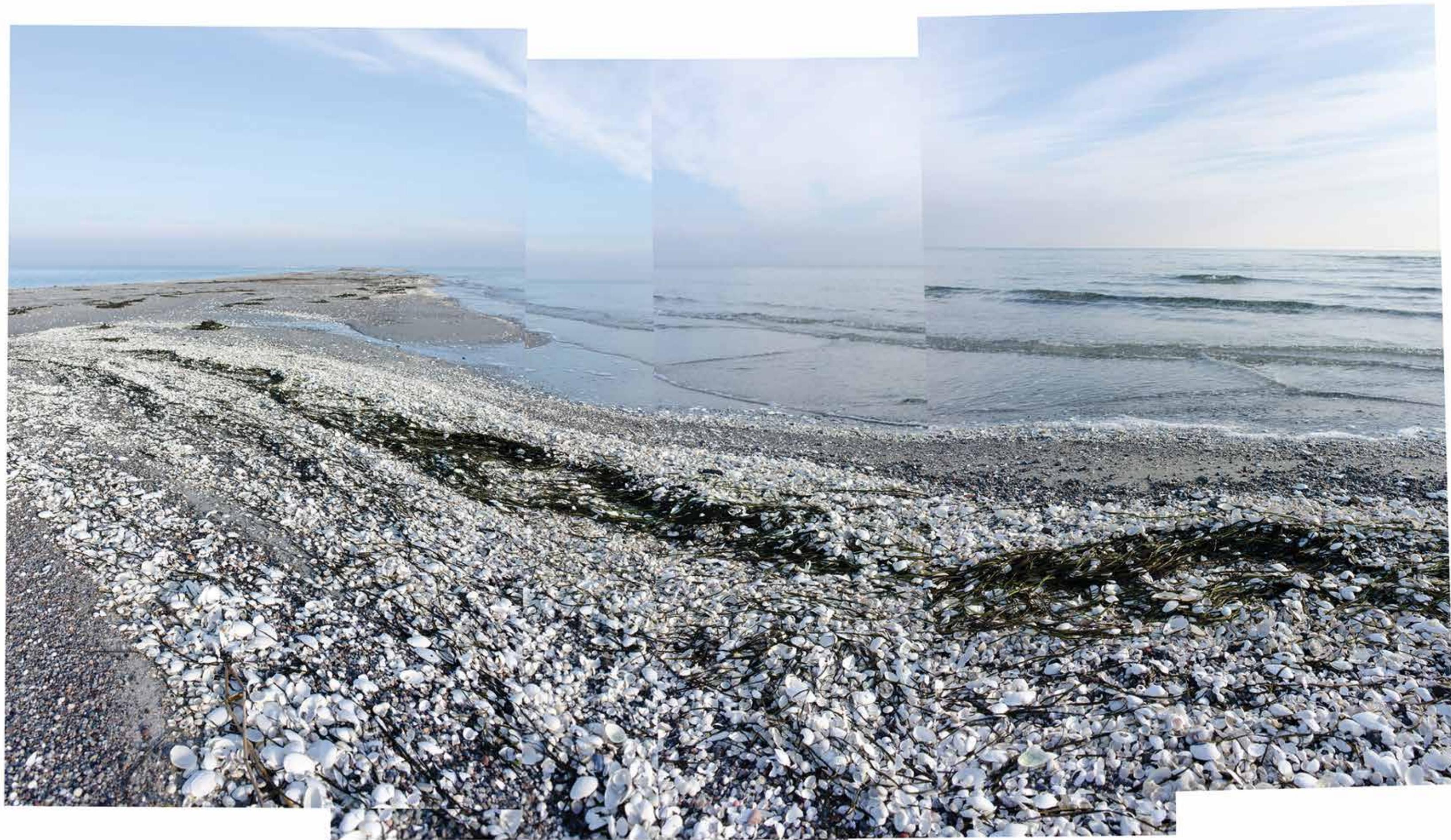
The OKNO gallery is a place of meeting and exchange. Thanks to the lAbyRynT-Festival of New Art it even has a certain international acclaim, of which we, the inhabitants of Ślubice, can only be proud. All things considered, it is quite clear that the gallery is our local window on the world, a life-giving source of inspiration, on weekdays and holidays alike. Therefore today, we should wish for our symbolic window to remain always wide open, because in this way it guarantees the access to events and matters, that we have not yet come to know. ■

► auf drängende Fragen gucken wir in ein Fenster, das symbolhaft unseren Bildungs- und Lernprozess einrahmt. Ohne zu übertreiben kann man behaupten, dass die Fotoworkshops und Kunstkurse, die Vernissagen und Ausstellungen generationsübergreifend eine große Anzahl Menschen beeinflusst und gebildet hat, was aus meiner Sicht als Kommunalpolitiker positiv zur gesellschaftlichen Entwicklung und zur Ausprägung unserer eigenen Identität beigetragen hat, woran es hier – in den wiedergewonnen Gebieten – immer noch mangelt.

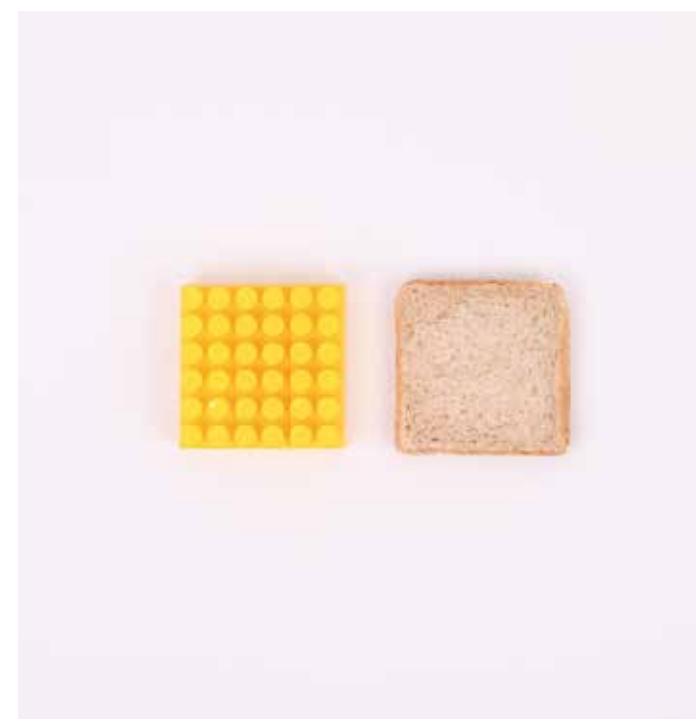
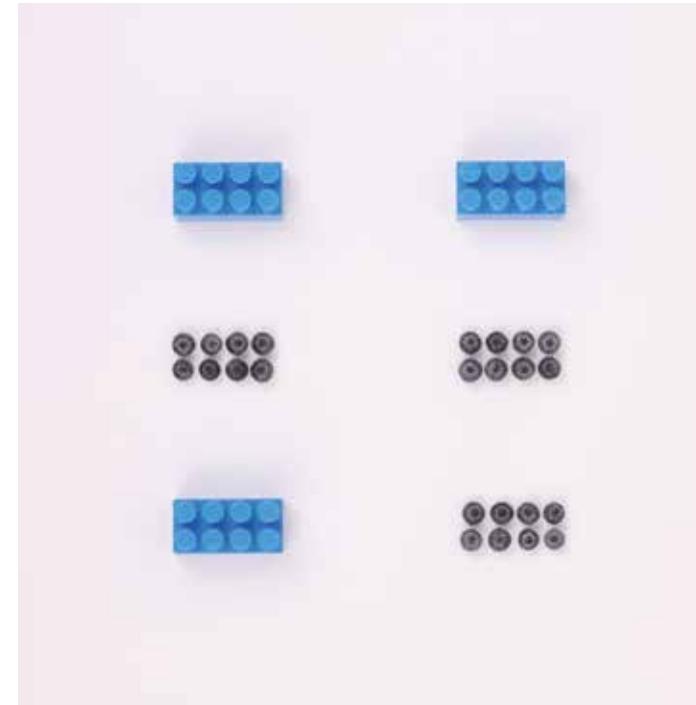
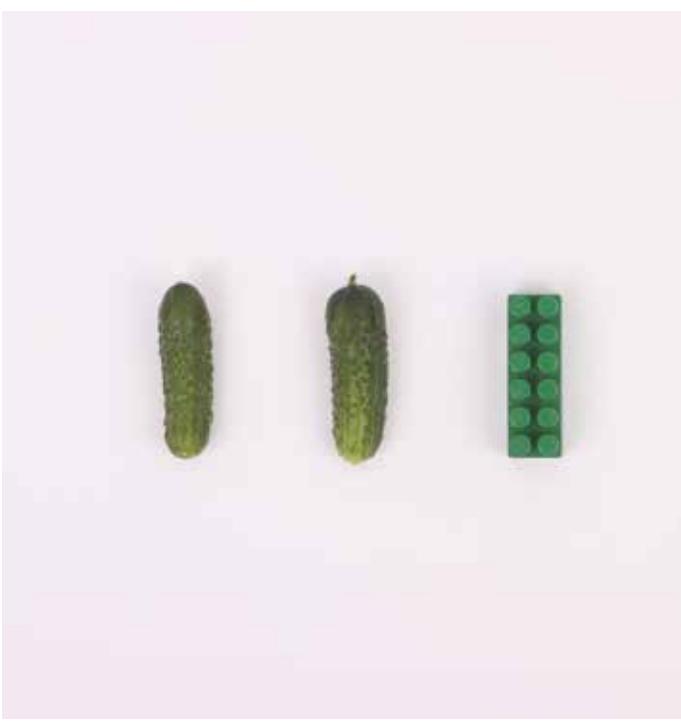
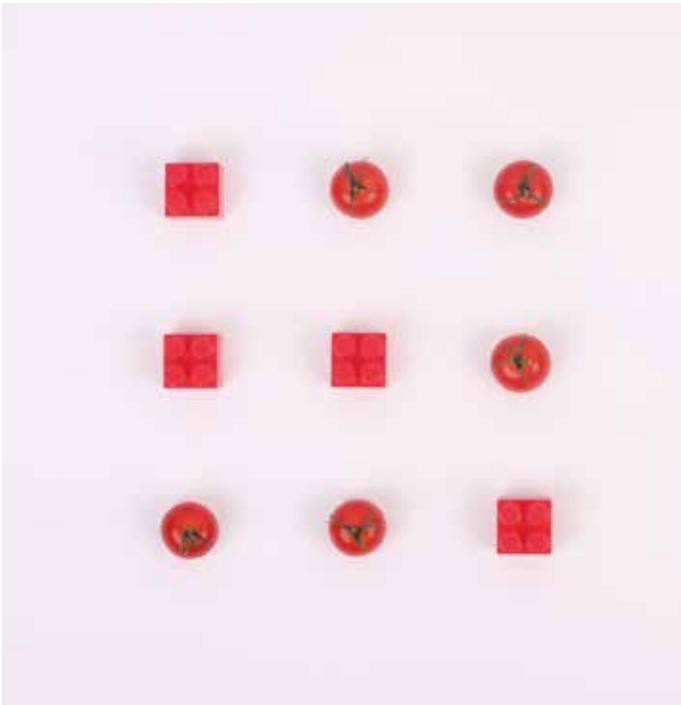
Die Galerie OKNO ist ein Ort der Begegnung und des Austauschs. Es ist eine Institution, die mit dem lAbyRynT-Festival für Neue Kunst internationale Dimensionen erreicht hat, die Ślubice bekannt macht und uns, den Einwohnern, Anlass gibt stolz zu sein.

Zusammenfassend kann man sagen, dass die Galerie OKNO unser lokales Fenster in die Welt ist, an dem wir uns an Wochen- und Feiertagen wie an einer lebensspandenden Quelle laben. Deswegen sollten wir uns heute zu diesem Jubiläum wünschen, dass unser symbolisches Fenster immer offenstehen möge, denn so garantiert es den Zugang zu Erignissen und Angelegenheiten, die uns noch unbekannt sind. ■

Wojciech Sternak, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2019

► Czy siódemka jest cyfrą szczęśliwą? Przyjęło się, że tak. A trzynastka? Raczej się jej unika, bo pechowa. Za to dwudziestka niczym się specjalnie nie wyróżnia. Co mają wspólnego te trzy wartości liczbowe? Dla przeciętnego *homo sapiens* nic. Dla mnie znaczą wiele. W tym roku (2022) Galeria OKNO obchodzi 20-lecie działalności. Ja wszedłem do niej na stałe 7 lat temu i zostałem... na zawsze. I choć wokół fotografii poruszam się od ponad 30 lat, to dopiero tutaj zrozumiałem, że moje doświadczenie jest niewielkie. Pod okiem Pani Ani, która kieruje Galerią, spojrzałem na fotografię z innej perspektywy. Dostrzegłem cienie współpracujące ze światłem. Ujrzałem w czarno-białych pracach kolory. Znalazłem w nieostrych zdjęciach ukryte treści. W kontrastach zauważałem piękno. A przede wszystkim zrozumiałem, że fotografia jest nieskończona i nie wolno się jej bać. Można ją łączyć z innymi wartościami, przedmiotami, medium i żywiołami. Nie ma granic.

Fotograficzna Galeria OKNO to miejsce, które przenosi do innego wymiaru. Eksperymenty proponowane przez szefową Galerii nierazko zaskakują. Niby proste tematy, ale podane w zawiązowanej formie prowokują do niekonwencjonalnego podejścia do sprawy. Doświadczenia prowadzą do myślenia o fotografii i patrzenia na nią w ciekawszy sposób. A efekty końcowe często przedstawiają sytuacje, jakich w rzeczywistości nie można zastać. Dzięki takim realizacjom fotograficzny umysł wciąż ewoluuje.

Działając w grupie fotograficznej AKFA przy Galerii OKNO, urzeczywistniłem jedno z moich marzeń. Otrzymałem ►

► Is seven a lucky number? That's what's generally assumed. And thirteen? This number is rather doomed unlucky. The twenty, however, does not stand out in any particular way. So, what do these three numbers have in common? Nothing – according to the average *homo sapiens*. Yet, they mean a lot to me. This year (2022) the OKNO Gallery celebrates its 20th anniversary. Seven years ago, I joined in and...came to stay forever. And although I have been working around photography for over 30 years, it was only here that I realized how small my experience is. Under the watchful eye of Ania Panek-Kusz, who runs the gallery, I came to perceive photography from a different perspective. I learned to see the play of shadow and light. I began to discern colors in black and white works. I found hidden content in blurry photos. I noticed beauty in contrasts. And most of all, I came to understand that photography is infinite and one mustn't be afraid of it. It can be combined with other values, items, media and elements. There are no borders.

OKNO Photographic Gallery is a place that takes you to another dimension. The experiments proposed by the head of the Gallery are often surprising. Seemingly simple topics are proposed in such a shrewd form that they provoke an unconventional approach to the matter. It is these experiences that lead to a more interesting way of thinking about and dealing with photography. In the end, the results often represent situations that couldn't be found in reality. It's thanks to projects like this, that the photographic mind continues to evolve. ►

► Ist die Sieben eine Glückszahl? So sagt man wohl. Und die Dreizehn? Der geht man eher aus dem Weg. Sie bringt Pech. Die Zwanzig dagegen, zeichnet sich durch nichts Besonderes aus. Was haben also diese drei Zahlen gemeinsam? Für den gewöhnlichen *homo sapiens* nichts. Für mich ausgesprochen viel. Dieses Jahr (2022) feiert die Galerie OKNO ihr zwanzig-jähriges Bestehen. Vor sieben Jahren bin ich dazu gestoßen und gekommen... um für immer zu bleiben. Denn obwohl ich mich seit dreißig Jahren mit Fotografie beschäftige, habe ich erst hier verstanden, dass ich über eher wenig Erfahrung verfüge. Unter der Anleitung von Anna Panek-Kusz, der Leiterin der Galerie, habe ich angefangen die Fotografie aus einer anderen Perspektive wahrzunehmen. Ich fing an, das Spiel von Licht und Schatten zu erkennen. In Schwarz-Weiß-Bildern fielen mir plötzlich Farben auf, in unscharfen Bildern erkannte ich versteckte Bedeutungen und in harten Kontrasten erblickte ich Schönheit. Und vor allem fing ich an zu begreifen, dass die Fotografie grenzenlos ist und man sich nicht vor ihr zu fürchten braucht. Man kann sie mit anderen Medien, Gegenständen, Werten und Elementen kombinieren. Alles ist möglich.

Die Fotogalerie OKNO ist ein Ort, der in andere Dimensionen führt. Die Experimente, die die Chefkin der Galerie vorschlägt, sind häufig überraschend. Auf den ersten Blick sind es ganz einfache Aufgaben, die aber in so versponnener Form gestellt werden, dass sie einen unkonventionellen Zugang zum Thema ermöglichen. Diese Erfahrungen führen zu interessanteren Betrachtungs- ►

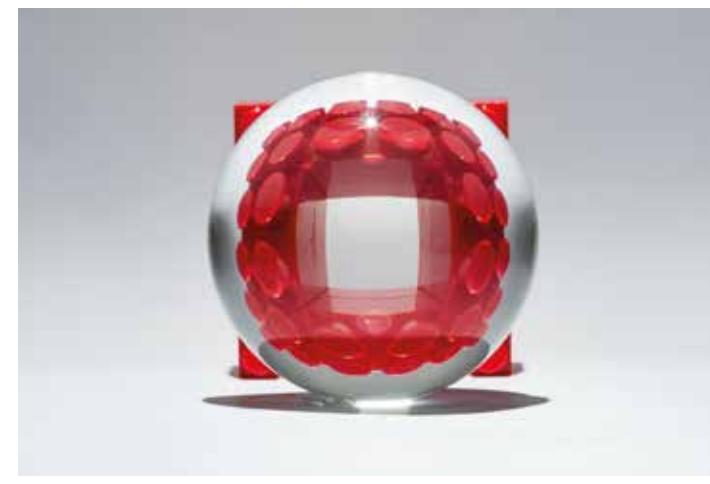
► możliwość pokazania swoich prac na wernisażu. Poza tym poznałem kilka nieznanych mi wcześniej technik fotografowania i wywoływania zdjęć, spotkałem wielu artystów fotografów z kraju i ze świata, uczestniczyłem w różnego rodzaju warsztatach, nie tylko foto-, ale i -graficznych, a także zwiedziłem mnóstwo wystaw i festiwali w kraju i za granicą. Krótko mówiąc, Galeria OKNO otworzyła mi okno na artystyczny świat. Żałuję tylko, że przez pierwsze 13 lat mnie tu nie było. ■

► Working in the AKFA photo group at the OKNO Gallery, one of my dreams came true. I got the opportunity to show my work on a vernissage. In addition, I got to know a few previously unknown techniques of photographing and developing photos, I met many artist photographers from Poland and around the world, I participated in various types of workshops, and could visit a lot of exhibitions and festivals in the country and abroad. In short, the OKNO Gallery opened a window for me into the artistic world. I only regret that I missed the first 13 years. ■

► und Denkweisen in Bezug auf die Fotografie. Und am Ende hat man häufig Effekte, die man in der Realität nicht erreichen kann. Dank dieser Erfahrungen entwickelt sich die fotografische Wahrnehmung immer weiter.

Als Mitglied der Fotogruppe AKFA an der Galerie OKNO konnte ich mir einen meiner Träume realisieren: Ich bekam die Möglichkeit meine Arbeiten bei einer Vernissage zu präsentieren. Außerdem lernte ich einige mir bislang unbekannte fotografische Techniken kennen, konnte meine Fotos selbst entwickeln, habe viele andere Künstler und Fotografen aus der ganzen Welt kennengelernt, konnte an den unterschiedlichsten Workshops teilnehmen und war bei zahlreichen Ausstellungen und Festivals im In- und Ausland. Kurzum: Die Galerie OKNO ist für mich zu einem Fenster in die Welt der Kunst geworden. Ich bedauere nur, dass ich in den ersten 13 Jahren nicht dabei war. ■

► Gdy tylko słyszę o czymś, co ma w nazwie słowo „okno”, to przypomina mi się skecz z przełomu lat 70/80 ubiegłego wieku z Laskowikiem i Smoleńem, gdzie ten pierwszy pokazuje na wyimaginowanej mapie Gdańsk i mówi: „To jest nasze okno na świat!”, co Smoleń kwituje słowami: „A ja się pytam: gdzie są drzwi?!”.

Nasze okno w Galerii jest wszechstronne: można przez nie wyjrzeć, zajrzeć do środka, wyjść na zewnątrz w świat lub wejść i się schować w zakamarkach wyobraźni.

Co nam „daje” Galeria OKNO?

Karl Popper, jeden z czołowych dwudziestowiecznych filozofów, w książce *W poszukiwaniu lepszego świata* udowadnia, że to dzięki „zderzeniu kultur” w świecie antycznym narodziła się pierwsza, ateńska demokracja. Nasza Galeria pełni dokładnie taką funkcję: zderza, konfrontuje, porównuje, kontrastuje to, co najcenniejsze, wymagające wydobycia na wierzch z cienia lub zdjęcia ze światła reflektorów. Dla mnie takim kulturowym „zderzaczem hadronów” jest aktywność kuratorki, Pani Anny Panek-Kusz. Jej permanentne popularyzowanie, ukierunkowywanie, wspomaganie i otwieranie umysłów na nowe, artystyczne koncepcje jest nie tylko „atrakcyjną formą spędzania czasu” dla zmęczonych codziennością dorosłych, stałych bywalców, lecz także zachęceniem młodego pokolenia do poszukiwania lepszego świata i takim goczynieniem. ■

► Whenever I hear of anything bearing the word window in its name, I'm immediately reminded of an old Polish sketch from the 70ies / 80ies by Laskowik and Smoleń, where Laskownik points to a map of Gdańsk saying: "This is our window onto the world!" upon which Smoleń retorts: "And I keep asking myself: where is the door?!"

Our gallery window is open in all directions: you can look out of it and into it, you can go out into the world or hide in the recesses of your imagination.

What then does Gallery OKNO 'give' us?

Karl Popper, one of the leading twentieth-century philosophers, proves in his book *In Search of a Better World* that it was thanks to a 'clash of cultures' in the ancient world that the first Athenian democracy was born. Our Gallery performs exactly such a function: it collides, confronts, compares and contrasts what is most precious and needs to be brought from the shadows to the surface, or inversely, be removed from the spotlight. For me, the activities of the curator Mrs. Anna Panek-Kusz can be compared to such a cultural 'hadron collider'. Her constant pushing, directing, supporting and openness towards new artistic concepts is not only an "attractive form of spending time" for adults, tired of everyday life, and regulars of the photo club, but also an encouragement for the young generation to look for a better world and also make it a better one. ■

- Galeria OKNO
- Gallery OKNO
- Galerie OKNO

► Jedes Mal wenn ich einen Namen mit dem Wort "Fenster" höre, erinnert mich das an den Sketch der beiden polnischen Komiker Laskowik und Smoleń Ende der 70er, Anfang der 80er Jahre, in dem Laskowik auf eine Landkarte von Danzig zeigt und sagt: „Das ist unser Fenster zur Welt!“, worauf Smoleń zurückgibt: „Und ich frage mich, wo ist die Tür?“

Unser Fenster in der Galerie geht in alle Richtungen, man kann hinaus- und hineingucken, in die Welt hinausgehen, oder sich in den Schlupfwinkeln der eigenen Phantasie verkriechen.

Was also „gibt“ uns die Galerie OKNO?

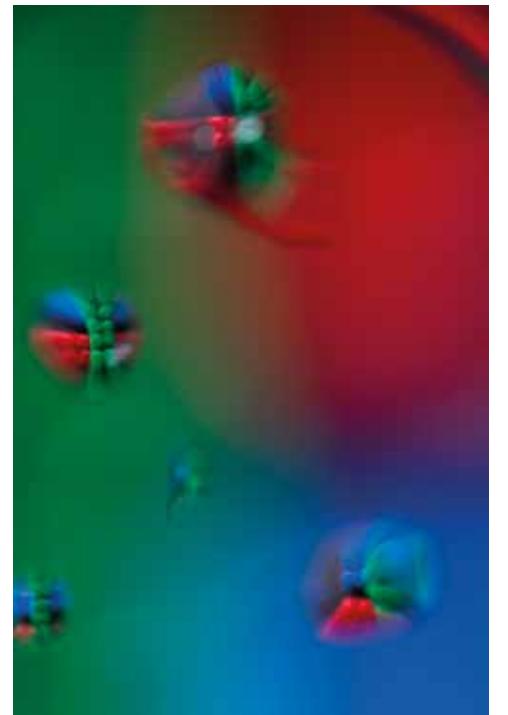
Karl Popper, einer der führenden Philosophen des 20. Jahrhunderts weist in seinem Buch *Auf der Suche nach einer besseren Welt* nach, dass die erste Demokratie in Athen als Resultat eines Kulturmärktes in der antiken Welt entstand. Unsere Galerie erfüllt genau diese Funktion: sie konfrontiert, vergleicht und kontrastiert das, was am wertvollsten ist und befördert dies Dinge aus dem Schatten ins Licht, oder entzieht sie dem Scheinwerferlicht.

Meiner Meinung nach sind die Aktivitäten von Frau Anna Panek-Kusz in kultureller Hinsicht wie der Teilchenbeschleuniger CERN. Ihr ständiges Vorandrängen, ihre Anleitung, ihre Unterstützung und ihre Offenheit neuen künstlerischen Konzepten gegenüber, ist nicht nur ein „attraktiver Zeitvertreib“ für vom Alltag gestresste Erwachsene und Langzeit-Mitglieder des Fotozirkels, sondern auch ein Anreiz für die jüngere Generation nach einer besseren Welt zu suchen und sie auch zu einer besseren zu machen. ■

► Kunst

► Craftsmanship

► Handwerkskunst

► Galeria OKNO... nie zdawałam sobie sprawy z tego, jak trudno będzie mi pisać o tym miejscu. Tym bardziej, że nie potrafię wyzbyć się subiektywizmu. W moim przypadku z Galerią wiąże się mnóstwo doświadczeń i zdobytej wiedzy, wiele rozmów i poznanych ludzi – po prostu nie wiem, od czego zacząć! Posłużę się więc alegorią do poniższego cytatu:

„Jeśli zająrzało się bardzo głęboko, każdy miał w sobie coś lśniącego. Trzeba to odnaleźć, a jeżeli wydaje się z wierzchu zakurzone (chyba w większości przypadków tak jest), należy zetrzeć kurz szmatką. Robiłem to dlatego, że nastawienie malarza przenikało jakoś do obrazu.”

Haruki Murakami,
Śmierć Komandatora. Pojawia się idea

Galeria OKNO jest jak prawie ukończony świetny obraz olejny. Autor (w domyśle Pani Anna Panek-Kusz) mógłby już złożyć ozdobny podpis w wybranym miejscu na płótnie, jednak oznaczałoby to koniec pracy i zawieszenie obrazu na ścianie. Malarz odczuwa jednak cały czas niedosyt. Co jakiś czas, obserwując swoją pracę z dystansu, zauważa nowe możliwości. Dynamycznie, choć jednocześnie z rozwiągą, wprowadza do kompozycji nowe barwy. Prowadzi pędzel w taki sposób, iż czystający obraz może dostrzegać pojedyncze linie, traktować je jako osobne składowe, ale również dobrze obserwować, w jaki sposób podmalówka przenika się z kolejnymi nałożonymi warstwami. Te warstwy to po prostu lata pracy Pani Ani.

W Galerii, prawie 20 lat temu, rozpoczęła się moja przygoda ze sztuką, która trwa do dziś. Byłam wtedy dzieckiem. Z perspektywy dorosłego człowieka mogę ►►

► OKNO Gallery ... I did not realize how difficult it would be for me to write about this place. All the more so, because I can't get rid myself of subjectivism. In my case, the Gallery is the place of so many experiences and knowledge I acquired there, so many conversations and people I met – I just don't know where to start! So, I will use this quote as an allegory:

“If you look very intensely, there is always something that shines. This is what you need to find, and if it seems dusty on the outside (which is the case, most of the time), wipe the dust off with a cloth. I did this, because the painter's attitude somehow permeated the painting.”*

Haruki Murakami, *Killing Commendatore. The Idea Made Visible*

OKNO gallery is like a great, almost finished oil painting. The artist (here: Mrs Anna Panek-Kusz) could already have placed her decorative signature in a corner on the canvas. Yet, this would mean the end of the work and the painting would have to be hung on the wall. The painter, however, still feels unsatisfied. Every now and then, observing her work from a distance, she notices new opportunities. Dynamically, but at the same time carefully, she introduces new colors to the composition. She guides the brush in such a way that the viewer can see individual lines, treat them as separate components, but also observe how the underpainting disappears under successive layers of paint. These layers are the many years of Anna Panek-Kusz's work.

It is now almost 20 years ago that my adventure into the arts began with the Gallery OKNO – and it continues to this very day.►►

► Galerie OKNO... mir war gar nicht klar, wie schwer es mir fallen würde, über diesen Ort zu schreiben. Umso mehr, als es mir nicht gelingt, mich von meinem Subjektivismus zu befreien. In meinem Fall sind mit der Galerie so viele persönliche Erlebnisse, Erfahrungen und Erkenntnisse verbunden, so viele Gespräche und Leute, die ich dort kennengelernt habe, dass ich gar nicht weiß, womit ich anfangen soll. Deswegen bediene ich mich der Allegorie des folgenden Zitats:

Wenn man etwas sehr intensiv ansieht, fängt alles an zu glänzen. Das gilt es zu finden – und wenn etwas oberflächlich verstaubt ist, (was meistens der Fall ist), dann muss man den Staub mit einem Lappen wegwischen. Ich habe das deswegen getan, weil die Haltung des Malers irgendwie das ganze Bild durchtränkt.”*

Haruki Murakami, *Die Ermordung des Commendatore. Eine Idee erscheint*

Die Galerie OKNO ist irgendwie wie ein fabelhaftes, fast fertig gestelltes Ölgemälde. Eigentlich könnte der Künstler (gemeint ist: Frau Anna Panek-Kusz) schon seine verschnörkelte Signatur an der richtigen Stelle auf die Leinwand setzen, doch wäre damit das Bild vollendet und müsste an die Wand gehängt werden. Der Maler fühlt aber die ganze Zeit, dass noch etwas fehlt. Von Zeit zu Zeit betrachtet er sein Werk aus der Distanz und erkennt neue Möglichkeiten. Dynamisch, aber gleichzeitig maßvoll ergänzt er die Komposition um neue Farbtöne. Er führt den Pinsel so, dass der Betrachter einzelne Linien erkennen und als eigenständige Elemente behandeln kann, während er gleichzeitig beobachtet, wie der Malgrund unter den weiteren Farbschichten verschwindet.►►

► stwierdzić, że jest to miejsce bezpieczne. Jako młoda dziewczyna, ucząc się tworząc, musiałam się otworzyć, pokazać taką czy inną wrażliwość. Było to przyjmowane ze zrozumieniem. Musiałam niejako powierzyć się Pani Ani. A nie było to łatwe! Jako instruktorka rysunku, malarstwa, a potem i fotografii, potrafiła (potrafi!) odnaleźć i wyłuskać to „coś lśniącego”. Była przy tym bardzo wymagająca! I to jest jej świetna cecha jako nauczyciela, edukatora. Czułam się bezpieczna, wiedząc, że jest ktoś, kto mówi prawdę, wie, że mogę więcej, wierzy w to i nie odpuści.

Ludzie – nie jestem w stanie, wymienić nazwisk wszystkich artystów, twórców, których udało mi się poznać przez te dwie dekady! Kapitalna idea – spotkania warsztatowe z twórcą, który ma swoją wystawę w OKNIE i Galerii Małej. Dzięki wiedzy i doświadczeniu osób związanych z najróżniejszymi dziedzinami sztuki ►►

► Then, I was still a child. From today's adult perspective, I can say that it is a safe place. As a young girl I had to open up, show some kind of sensitivity, in order to start learning and creating. And my need was met with understanding. I had to entrust myself to Mrs. Panek-Kusz. And that wasn't so easy! As a drawing, painting and then photography instructor, she was (and still is!) able to find and extract this "shiny something". At the same time, she was very demanding! And this is her great feature as a teacher and educator. I felt safe knowing there was someone who was telling the truth, knew I could do more, believed in me and didn't let go.

Man – I am not able to list the names of all the artists and creative people I met during these two decades! It was a great idea to initiate workshops with the artists who had their exhibitions at Gallery OKNO and Mała Galeria. Thanks to the knowledge and experience of people related to so ►►

► Diese Schichten sind die jahrelange Arbeit von Frau Anna Panek-Kusz.

Vor fast zwanzig Jahren begann in der Galerie OKNO mein Abenteuer mit der Kunst, das bis heute anhält. Damals war ich noch ein Kind. Aus der heutigen Erwachsenen-Perspektive kann ich sagen, dass es ein sicherer Ort ist. Als junges Mädchen hatte ich das Bedürfnis mich zu öffnen, um zu Lernen und kreativ sein zu können und auf die eine oder andere Art Sensibilität zu zeigen. Dies wurde mit Verständnis aufgenommen. Dazu musste ich mich Frau Panek-Kusz anvertrauen. Und das war gar nicht so einfach! Als Zeichen-, Mal- und dann Fotolehrerin war (und ist!) sie in der Lage dieses „glänzende Etwas“ zu finden und zu extrahieren. Gleichzeitig war sie sehr anspruchsvoll! Und das ist ihr großes Talent als Lehrerin und Erzieherin. Ich fühlte mich sicher, weil ich wusste, dass es jemanden gab, der mir die Wahrheit sagte, der wusste, ►►

► każdy chętny, czy to amator, czy osoba bardziej wtajemniczona, może poszerzyć swoje horyzonty.

Pani Anna z powodzeniem urzeczywistnia nowe inicjatywy, spośród których warto wymienić chociażby utworzenie Autorskiej Komórki Fotografii Artystycznej AKFA. Zapraszając do Galerii Festiwal Nowej Sztuki „IAbiRynT“, wraz z Panem Tomkiem Fedyszynem pokazuje, że sztuka nie jest martwa, lecz nieustannie ewoluje.

Wernisaże, spotkania autorskie, warsztaty – nie byłoby ich, gdyby nie kuratorka Galerii. Konsekwentnie wciela w życie swoje zamierzenia. Prowadzi Galerię i jednocześnie edukację artystyczną. Bez tej ostatniej nie ma odbiorców sztuki wysokiej, nie ma dla niej zrozumienia ani dyskusji o jej miejscu i roli we współczesnym świecie.

Anna Panek-Kusz jest artystką, autorką dzieła Galeria OKNO. W zależności od odległości, z jakiej obserwuje się to dzieło, można dostrzec jego kolejne walory. Najważniejszym jest „nastawienie malarza“, które do niego przenikło. Pani Ani, dziękuję! ■

► many different fields of art, anyone who is willing, be it an amateur or a more initiated person, can broaden their horizons.

Over the years, Mrs. Panek-Kusz has successfully implemented new initiatives, among which especially the AKFA (Artistic Author's Photography Cell) stands out. The idea to invite the Festival of New Art "IAbiRynT" to the Gallery, together with Mr. Tomek Fedyszyn, clearly shows that art is not dead, but constantly evolving.

Openings, artist's talks, workshops – all this would not exist if it wasn't for the gallery's curator. She consistently implements his plans. She runs the gallery and at the same time provides artistic education. Without the latter, there would be no audience for high art, no understanding or discussion about its place and role in the contemporary world.

Anna Panek-Kusz is an artist, and her creative material is the Gallery OKNO. And depending from one's distance to this piece of work, there is always more to be discovered. Yet, most importantly, it is the "painter's attitude" that is permeating it. Mrs. Anna Panek-Kusz, thank you! ■

*Translated directly from the Polish text – not the original. AP

► dass ich mehr konnte, der an mich glaubte und nicht lockerließ.

Leute – ich bin nicht in der Lage all die Künstler und Kreativen aufzulisten, die ich in den zwei Jahrzehnten kennenlernen durfte! Was für eine großartige Idee, Workshops mit den Künstlern zu veranstalten, die in der Galerie OKNO und der Kleinen Galerie ihre Ausstellung hatten. Dank des Wissens und der Erfahrung von Menschen aus unterschiedlichen Kunstbereichen kann jeder, ob Laie oder ein Eingeweihter, seinen Horizont erweitern.

Erfolgreich realisiert Frau Panek-Kusz neue Initiativen, unter denen besonders die Gründung des künstlerischen Fotozirkels AKFA erwähnenswert ist. Dass sie zusammen mit Herrn Tomek Fedyszyn das Festival der neuen Kunst „IAbiRynT“ in die Galerie geholt hat, zeigt, dass die Kunst nicht tot ist, sondern sich ständig weiterentwickelt.

Vernissagen, Künstlertreffen, Workshops – das alles gäbe es nicht ohne die Kuratorin der Galerie. Konsequent setzt sie ihre Pläne um. Sie leitet die Galerie und gibt gleichzeitig Kunstkurse. Ohne die es kein Publikum für Hochkunst gäbe, kein Verständnis und keine Diskussion über den Platz und die Rolle von Kunst in der zeitgenössischen Welt.

Anna Panek-Kusz ist eine Künstlerin, deren Werk auch die Galerie OKNO selbst ist. Je nach Distanz, aus der man dieses Werk betrachtet, fallen einem weitere Merkmale auf. Das Wichtigste aber ist die „Haltung des Malers“, die alles durchdringt.

Vielen Dank, Anna Panek-Kusz! ■

*Anm. d. Übers: Übersetzt aus dem Polnischen, ohne Zuhilfenahme des Originals oder der deutschen Übersetzung.]

Detlef Schweiger, wystawa | exhibition | Ausstellung, IAbiRynT 2011

Remigiusz Koniecko, wystawa | exhibition | Ausstellung, 2007

► Przykładowe projekty skierowane do społeczności polsko-niemieckiej

- ▶ Projects aimed at the German-Polish public
- ▶ Projekte mit deutsch-polnischer Ausrichtung

► Sztuka jako indywidualny sposób wyrażania siebie – międzynarodowy festiwal sztuk

Projekt wystawienniczy Galerii połączony z warsztatami technik artystycznych.

W OKNIE i za OKNEM,

Projekt skierowany do amatorów fotografii, artystów, mieszkańców regionu, w którym zaproszeni artyści realizowali własne projekty artystyczne i prowadzili warsztaty dla mieszkańców pogranicza. Projekt zakończony wystawą artystów i amatorów.►

▶ Art as a means of individual expression – International Art Festival.

Exhibition project combined with workshops on various art techniques.

IN THE WINDOW and BEHIND THE WINDOW,

A project for amateur photographers, artists and residents of the region, in which invited artists realised their own projects and conducted workshops for the border population. The project was concluded with an exhibition of artists and amateurs.►

▶ Kunst als individuelles Ausdrucksmittel – Internationales Kunstfestival

Ausstellungsprojekt kombiniert mit Workshops zu verschiedenen Kunsttechniken.

IM FENSTER und HINTERM FENSTER,

Ein Projekt für Amateurfotografen, Künstler und Einwohner der Region, bei dem eingeladene Künstler ihre eigenen künstlerischen Projekte realisierten und Workshops für die Grenzbevölkerung durchführten. Das Projekt wurde mit einer Ausstellung von Künstlern und Laien abgeschlossen.►

► Krok za krokiem – międzynarodowe warsztaty artystyczne

Warsztaty plastyczne dla dzieci i młodzieży prezentujące różne techniki, od najstarszych po współczesne (samodzielne tworzenie farb, malowidła jaskiniowe, witraże, rzeźba w glinie po malarstwo abstrakcyjne).

Poza aparatem

Projekt dotyczący eksperymentów fotograficznych skierowany do młodzieży, połączony z wyjazdem na festiwal i prezentacją wystawienniczą prac.

Przekraczający granice

Projekt fotograficzny dotyczący postrzegania pogranicza skierowany do uczniów gimnazjów, zakończony prezentacją wystawienniczą prac w głównym pasażu handlowym we Frankfurcie nad Odrą.

Patrzeć a widzieć

Projekt fotograficzno-plastyczny uczący dostrzegania rzeczy wartościowych w nadmiarze zjawisk. Projekt połączony z wyjazdem plenerowym.►►

► Step by step – international art workshop

Art workshops for children and young people on techniques from past to present (starting with paint making, over cave painting, glass painting, clay sculpture up to abstract painting).

Beyond the camera

Photo experiments for young people, followed by a festival visit and an exhibition of the resulting works.

Crossing borders

A photo project on the perception of the borderland, aimed at secondary school pupils, including an exhibition in the main shopping mall in Frankfurt (Oder).

See and look

A photography and art project teaching how to see things of value in an excess of phenomena. Project combined with an outdoor trip.►►

► Schritt für Schritt – internationale Kunstwerkstatt

Kunstworkshops für Kinder und Jugendliche zu Techniken von früher bis heute (von eigener Farbherstellung über Höhlenmalerei, Glasmalerei, Tonplastik bis hin zu abstrakter Malerei).

Jenseits der Kamera

Foto-Experimente für Jugendliche mit anschließendem Festivalbesuch und Ausstellung der entstandenen Werke.

Grenzüberschreitungen

Ein Fotoprojekt zur Wahrnehmung des Grenzlandes, gerichtet an Schüler der Sekundarstufe, inklusive einer Ausstellung in der Haupteinkaufspassage in Frankfurt (Oder).

Sehen und Gucken

Ein Foto- und Kunstprojekt zur Wahrnehmungsschärfung. Erkennen des Wertvollen im Überfluss. Projekt kombiniert mit einem Ausflug ins Freie.►►

► Akademia Fotografii i Multimediu

Cykł warsztatów dla osób od 16 do 99 lat, zakończony wystawą w ramach festiwalu „lAbiRynT”.

Prezenty od serca / Zostań św. Mikołajem

Coroczny cykl warsztatów, odbywający się nieprzerwanie od 2003 roku przed świętami Bożego Narodzenia, skierowany do całych rodzin. Polega na prezentacji i samodzielnym wykonywaniu prezentów. Wśród propozycji: malowanie na jedwabiu, porcelanie, rzeźba w korze topoli, rzeźba w kamieniu, malowanie na szkle, makramy.

Wielkanocne impresje / Przygotować Wielkanoc

Coroczne tygodniowe warsztaty tworzenia ozdób wielkanocnych i poznania tradycji polskich i niemieckich, skierowane do całych rodzin. Wśród propozycji: malowanie i dekorowanie jajek, malowanie toreb lnianych, konstruowanie grzechotek, robienie stroików i palemek.■

► Academy for Photography and Multimedia

A series of workshops for people aged 16 to 99. Exhibition during the "lAbiRynT" festival.

Gifts from the Heart / Being Santa Claus

Series of annual workshop during Christmas time (since 2003) aimed at the whole family. Here you learn how to make gifts yourself using: Silk painting, porcelain painting, wood carving, stone carving, glass painting, macramé.

Easter impressions / Easter decorating

Annual one-week workshop for the whole family to make Easter decorations and learn about Polish and German traditions, including: Egg painting and decorating, table decorations, painting linen bags, making rattles, making Easter palms.■

► Akademie für Fotografie und Multimedia

Eine Reihe von Workshops für Menschen im Alter von 16 bis 99. Ausstellung im Rahmen des Festivals „lAbiRynT“.

Geschenke von Herzen / Weihnachtsmann werden!

Workshop-Reihe, die seit 2003 kontinuierlich vor Weihnachten stattfindet und sich an die ganze Familie richtet. Hier wird gezeigt, wie man selber Geschenke basteln kann, mit Seidenmalerei, Porzellanmalerei, Schnitzen, Steinschnitt, Glasmalerei, Makramee.

Osterimpressionen / Ostern dekorieren

Jährlich stattfindender, einwöchiger Workshop für die ganze Familie zur Herstellung von Osterdekorationen und zum Kennenlernen polnischer und deutscher Traditionen. Z.B.: Eiermalen und -verzieren, Tischdekorations, Leinensäcke bemalen, Rasseln basteln, Osterpalmen herstellen.■

Galeria jako centrum edukacyjne

► Znaczną część odbiorców sztuki prezentowanej w Galerii stanowi młode pokolenie. Ma to niewątpliwie związek z faktem, że od początku istnienia Galerii jej wystawy i pomieszczenia były wykorzystywane do pracy z dziećmi i młodzieżą. Organizowane są tu warsztaty, plenery, międzynarodowe projekty artystyczne, wykłady i spotkania autorskie.

W prowadzonych zajęciach i warsztatach uczestniczą osoby o różnym stopniu zaawansowania rozwoju artystycznego, gdyż formuła programu edukacyjnego oparta jest na zasadzie „bądź mistrzem-przyjacielem”. Dzięki temu możliwe jest wspólne działanie młodych ludzi, artystów i pasjonatów sztuki bez barier i ograniczeń, w tym narodowościowych.

Oprócz sal wystawienniczych galeria dysponuje dodatkowymi pomieszczeniami, ►►

- Działalność Galerii OKNO
- Activity of the OKNO Gallery
- Aktivität der Galerie OKNO

The gallery as an educational centre

► A significant part of the gallery audience consists of young people. This is undoubtedly due to the fact that from the very beginning, the gallery's activities were directed to include children and young people. Workshops, plain-airs, international art projects, lectures and author meetings are part of this programme.

The art classes and workshops are attended by people of varying levels of artistic development, as the educational programme is based on the mentoring principle "Be a master – be a friend". This enables young people, artists and art enthusiasts to work together without barriers and restrictions (e.g., due to different nationalities).

In addition to the exhibition spaces, the gallery has studio spaces for practical art classes, including painting and drawing ►►

Die Galerie als Bildungszentrum

► Ein Großteil unseres Publikums in der Galerie besteht aus jungen Menschen. Dies ist zweifellos darauf zurückzuführen, dass sich die Galerie seit ihrer Gründung mit ihren Angeboten direkt an Kinder und Jugendliche richtet, die hier ebenfalls ausstellen. In den Räumlichkeiten der Galerie werden außer Ausstellungen Workshops, Open-Air-Werkstätten, internationale Kunstprojekte, Vorträge und Autorentreffen organisiert.

An den Kursen und Workshops nehmen Menschen mit unterschiedlichem künstlerischen Entwicklungsstand teil, da das Bildungsprogramm auf dem Mentoringprinzip „Sei ein Meister – sei ein Freund“ basiert. Dies ermöglicht es jungen Menschen, Künstlern und Kunsteressierten, ohne Barrieren und Einschränkungen (z.B. aufgrund unterschiedlicher Nationalitäten) zusammenzuarbeiten. ►►

► w których organizowane są zajęcia praktyczne. W skład pomieszczeń wchodzi pracownia malarstwa i rysunku wyposażona w sztalugi i materiały plastyczne oraz pracownia fotograficzna z ciemniami ze sprzętem do obróbki fotografii czarno-białej, a także studio fotograficzne.

W ramach prowadzonych cyklicznych zajęć przy galerii funkcjonuje:

- pracownia plastyczna dla różnych grup wiekowych (dzieci, młodzież, dorosły),
- pracownia fotograficzna „AKFA” (Amatorska Komórka Fotografii Artystycznej) dostosowana programem do różnych grup zaawansowania,
- prowadzenie zajęć artystycznych dla młodzieży w ramach projektu Latarnia organizowanego przez Gimnazjum Nr 2 w Słubicach i Gimnazjum im. Karla Liebknechta we Frankfurcie nad Odrą,
- prowadzenie warsztatów dla radnych miasta Słubice i Frankfurta nad Odrą w ramach wspólnej sesji. ►►

► studio equipped with easels and art materials, a darkroom for analogue black and white photography, and a photo studio. Part of the regular classes at the gallery are:

- Art courses for different age groups (children, teenagers, adults),
- “AKFA” (Amateur Circle for Art Photography) with a programme adapted to different age groups,
- art classes for young people as part of the lantern project, organised by the Lower Secondary School No. 2 in Słubice and the Karl Liebknecht Grammar School in Frankfurt (Oder),
- workshops for city councillors from Słubice and Frankfurt (Oder) at joint meetings. ►►

► Neben den Ausstellungsräumen verfügt die Galerie über weitere Räume, die dem praktischen Unterricht dienen. Dazu gehören ein Mal- und Zeichenstudio, das mit Staffeleien und Kunstmaterialien ausgestattet ist, ein Fotostudio mit Dunkelkammer für analoge Schwarz-Weiß-Fotografie sowie ein Fotostudio.

Teil des regulären Unterrichts in der Galerie sind:

- Kunstkurse für verschiedene Altersgruppen (Kinder, Jugendliche, Erwachsene),
- „AKFA“ (Amateurzirkel für Kunstfotografie) mit einem auf verschiedene Altersgruppen abgestimmten Programm,
- Durchführung von Kunstkursen für Jugendliche im Rahmen des Laternenprojekts, organisiert von der Unteren Mittelschule Nr. 2 in Słubice und dem Karl-Liebknecht-Gymnasium in Frankfurt (Oder),
- Durchführung von Workshops für Stadtverordnete von Słubice und Frankfurt (Oder) bei gemeinsamen Sitzungen. ►►

► Ważnym elementem działalności Galerii OKNO jest współpraca ze szkołami. Na wniosek nauczyciela prowadzącego na zajęcia praktyczne i prelekcje tematyczne uzupełniające materiał szkolny do Galerii przychodzą uczniowie ze szkół podstawowych i szkół średnich. Galeria organizuje również warsztaty artystyczne dla studentów Collegium Polonicum oraz Viadriny.

Tego typu działania włączają Galerię, miejsce prezentacji sztuki, do procesu kształcenia szkolnego oraz uniwersyteckiego. Wyrabiają one wśród dzieci i młodzieży potrzebę spontanicznego obcowania ze sztuką, gdyż znaczną część odbiorców prezentowanych prac stanowi młode pokolenie. Ma to niewątpliwie związek z faktem, że od początku istnienia Galerii jej wystawy i pomyślniezenia były wykorzystywane do pracy z dziećmi i młodzieżą. ■

► An important element of the activities of Gallery OKNO are cooperation with schools. At the request of the teacher in charge, pupils from primary schools, junior high schools and high schools come to the gallery for practical classes and thematic lectures supplementing the school material. The gallery also organises art workshops for students of the Collegium Polonicum and the Viadrina.

Activities of this kind integrate the gallery, a venue for presenting art, into school and university education. They foster the need for children and young people to interact with art spontaneously, as a large proportion of the audience belongs to the younger generation. This is undoubtedly due to the fact that from the very beginning, the gallery's activities were directed to include children and young people. ■

► Ein wichtiges Element der Aktivitäten der Galerie OKNO ist die Zusammenarbeit mit Schulen. Nach Anfrage durch die verantwortlichen Lehrer kommen Schüler aus Grundschulen, Realschulen und Gymnasien in die Galerie, um an praktischen Übungen und thematischen Vorträgen teilzunehmen, die den Schulstoff ergänzen. Die Galerie organisiert auch Kunstworkshops für Studenten des Collegium Polonicum und der Viadrina.

Diese Aktivitäten integrieren die Galerie als Ort der Kunsträsentation in die schulische und universitäre Ausbildung. Sie fördern das Bedürfnis von Kindern und Jugendlichen, spontan mit Kunst zu interagieren, da ein großer Teil des Publikums ihrer Generation angehört. Dies hat zweifellos damit zu tun, dass die Ausstellungen und Räumlichkeiten der Galerie seit ihrer Gründung für die Arbeit mit Kindern und Jugendlichen genutzt werden. ■

► Od 2010 roku Galeria OKNO jest organizatorem Międzynarodowego Festiwalu Nowej Sztuki „lAbiRynT” odbywającego się w Śubicach i we Frankfurcie nad Odrą. W roku 2013 w plebiscycie „ALE SZTUKA” festiwal został nominowany do ścisłej czołówki dziesięciu najlepszych wydarzeń kulturalnych województwa lubuskiego.

Formuła festiwalu oparta jest na trzydniowym cyklu imprez odbywających się od piątku do niedzieli, na które składają się wystawy, pokazy, performance, seminaria oraz spotkania i warsztaty fotograficzne. W festiwalu bierze udział kilkudziesięciu artystów, prezentowane są dziesiątki wystaw z całego świata. Większość prezentacji towarzyszą fotografia i multimedia, obecne są również instalacje, grafika czy też techniki własne. Do udziału w festiwalu zapraszani są artyści z całego świata, a także lokalni twórcy, fotografi.

Działalność Galerii z każdym dniem nabiera rozpędu i mocy, a w nadchodzących latach czekają ją nowe wyzwania i ambitne plany. ■

► Festiwal Nowej Sztuki lAbiRynT

► Festival of New Art lAbiRynT

► Festival Neuer Kunst lAbiRynT

► Since 2010, Gallery OKNO organises the International Festival of New Art "lAbiRynT" taking place in Śubice and Frankfurt/Oder. In 2013, the festival was voted one of the ten best cultural events in the Lubuskie Voivodeship as part of "ALE SZTUKA".

The festival is based on a three-day series of events that takes place from Friday to Sunday and includes exhibitions, screenings, performances, seminars as well as photo meetings and workshops. Dozens of artists take part in the festival and there are exhibitions from all over the world, presenting mainly photography and multimedia works, but also installations, graphic works or own techniques are represented. Artists from all over the world, as well as local artists and photographers are invited to participate in the festival.

The gallery's activities are gaining momentum and strength with every day, and for the future new challenges and ambitious plans are waiting. ■

► Seit 2010 ist die Galerie OKNO Veranstalterin des Internationalen Festivals für Neue Kunst „lAbiRynT“, das in Śubice und Frankfurt/Oder stattfindet. 2013 wurde das Festival im Rahmen von „ALE SZTUKA“ zu einem der zehn besten Kulturreignisse in der Woiwodschaft Lubuskie gewählt.

Das Festival basiert auf einer dreitägigen Veranstaltungsreihe, die von Freitag bis Sonntag stattfindet und Ausstellungen, Vorführungen, Performances, Seminare sowie Foto-Treffen und Workshops umfasst. Dutzende von Künstlern nehmen an dem Festival teil, und es gibt Ausstellungen aus der ganzen Welt, bei denen vor allem Fotografie und multimediale Arbeiten präsentiert werden, aber auch Installationen, grafische Arbeiten oder eigene Techniken sind vertreten. Künstler aus aller Welt, ebenso wie einheimische Künstler und Fotografen sind eingeladen, an dem Festival teilzunehmen.

Die Aktivitäten der Galerie gewinnen mit jedem Tag an Schwung und Kraft, und in den kommenden Jahren stehen neue Herausforderungen und ehrgeizige Pläne an. ■

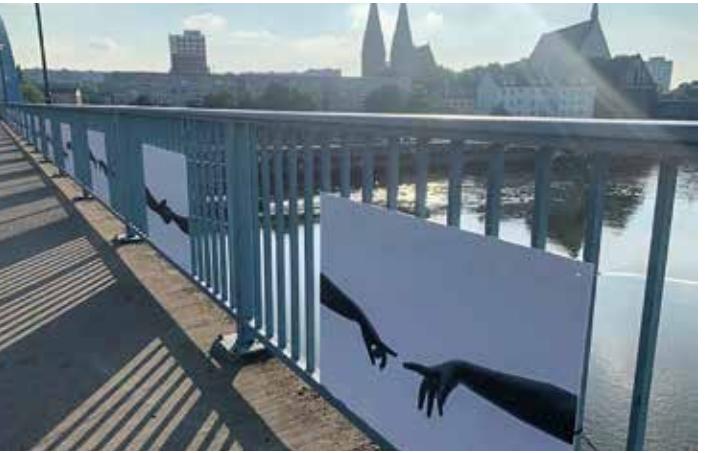
- AKFA Autorska Komórka Fotografii Artystycznej
 - ▶ AKFA (Amateur Art Photography Circle)
- ▶ AKFA – Der Amateurzirkel für Kunstfotografie

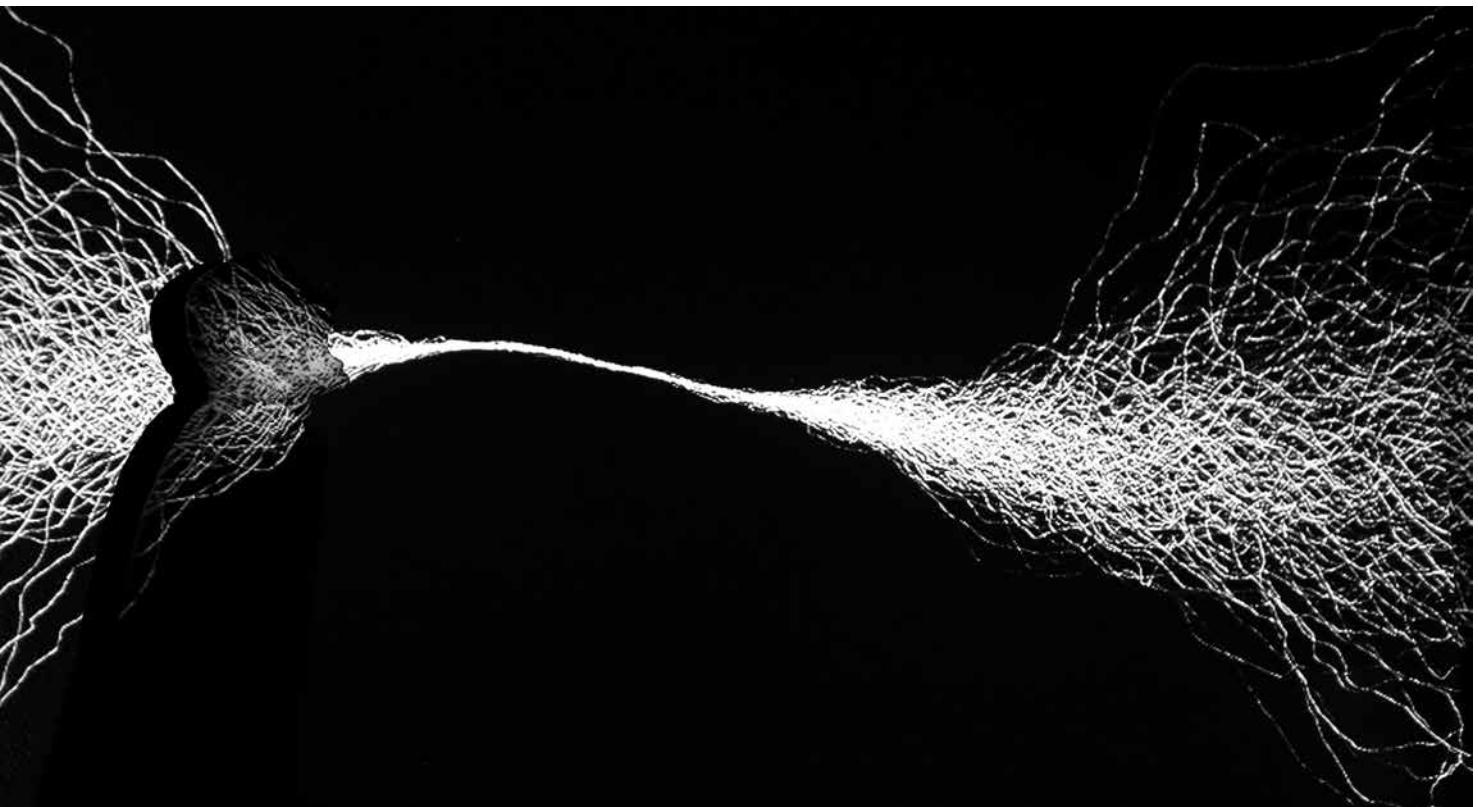
► Przy Galerii OKNO Słubickiego Miejskiego Ośrodka Kultury od dłuższego czasu skupieni są pasjonaci fotografii w różnym wieku, którzy pragną rozwijać swoje zainteresowania i umiejętności. Poznają rozmaite formy obrazowania fotograficznego, szukają drogi własnego rozwoju, szkolą warsztat, uzewnętrzniają swoje emocje. Uczestniczą w warsztatach, projektach artystycznych, wykładach. Realizują się wśród osób o podobnych pasjach, zawierają przyjaźnie. Swoje realizacje prezentują na wystawach w Polsce i za granicą. Tradycją grupy jest wydawany od 2002 roku kalendarz ilustrowany ich fotografiemi. ■

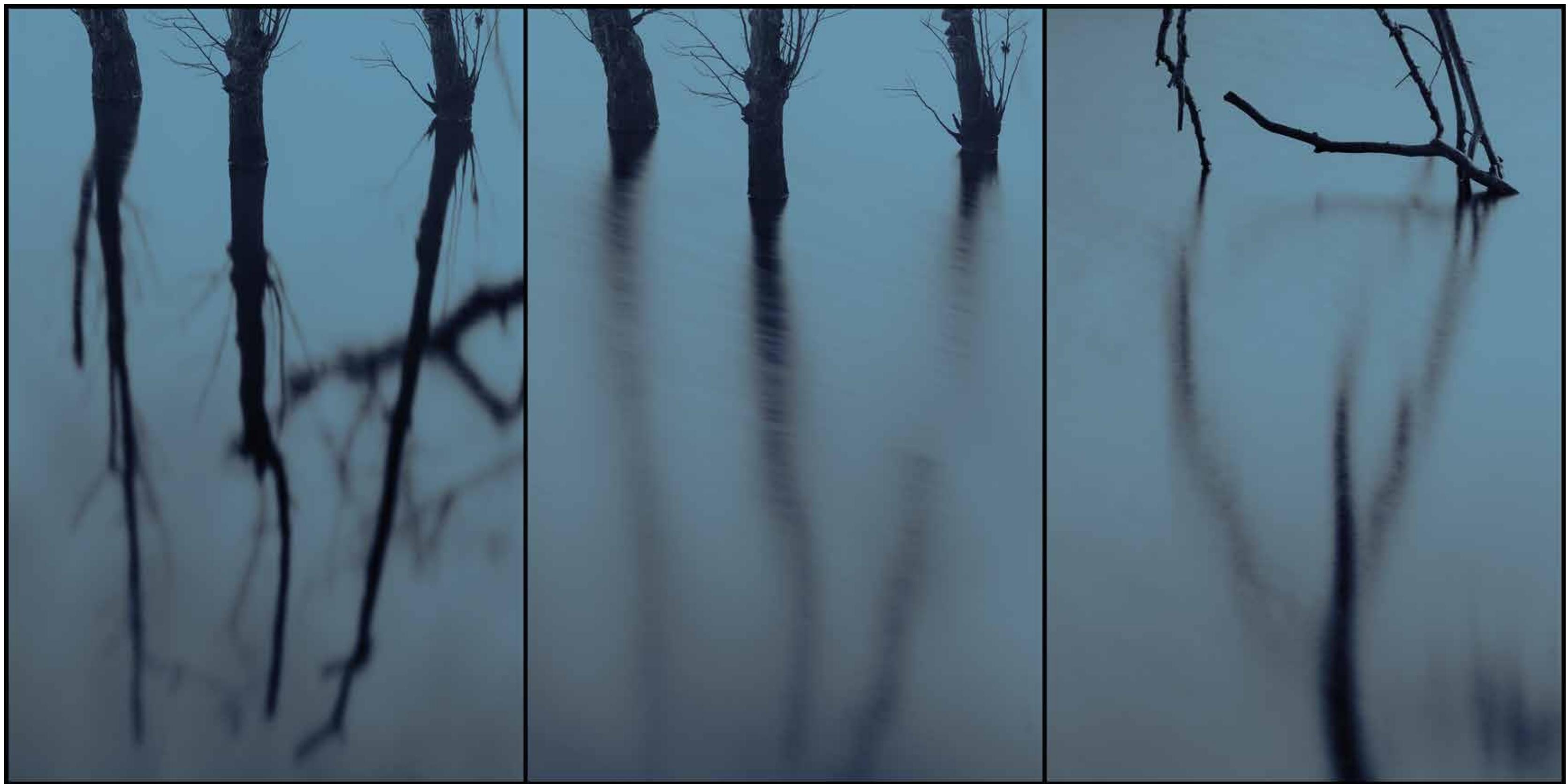
► Photography enthusiasts of all ages who wish to develop their interests and skills have been gathering at Gallery OKNO at the Municipal Culture Centre for a long time. Here, they get to know various forms of photographic representations, look for ways to develop themselves, train their skills and externalize their emotions. They participate in workshops, art projects and lectures, they realize themselves among people with similar passions, and they make friends. They present their works at exhibitions in Poland and abroad. Since 2002 is has become the group's tradition to publish an annual calendar with their photographs. ■

► In der OKNO-Galerie des Städtischen Kulturzentrums Słubice treffen sich seit langem Fotofreunde jeden Alters, die ihre Interessen und Fähigkeiten weiterentwickeln wollen. Sie lernen verschiedene Formen der fotografischen Darstellung kennen, suchen nach Möglichkeiten, sich weiterzuentwickeln, ihre Fähigkeiten zu trainieren und ihren Gefühlen Ausdruck zu verleihen. Sie nehmen an Workshops, Kunstprojekten und Vorträgen teil, wo sie unter Menschen mit ähnlichen Interessen sind und Freundschaften schließen können. Ihre Werke präsentieren sie auf Ausstellungen in Polen und im Ausland und seit 2002 gibt die Gruppe alljährlich einen eigenen Fotokalender heraus. ■

Sławomir Tobis

- Lista artystów
- List of artists
- Künstlerliste

Abramowicz Marek Abts Robert
Adamczyk Ewa Adamkiewicz Tomasz
Adamów Aneta Adamus Lisa Adaszek
Paulina Aerschmann Peter Agricola
de Cologne Wilfried Ahrend Simone
Alassio Michael Albrecht Florian
Almqvist Björje Anders Peter Anders
Piotr Andraczka Piotr Andrynowska
Magdalena Alonso Pablo Altenrath
Renate Amelang Rayk d'Ansa Yves
Aorta 93 Arczy Aleksandra Art Urban
(Anne Peschken) Asenbaum Elisa
Atta Kim Aubrecht Vojtěch Augustin
Elisabeth Augustyn Rafał Axelrad Ewa

Babińska Agnieszka Bačová Barbora
Badczong Matthias Bagiński Arek
Bailly-Maitre-Grand Patrik Bakula
Kordian Balasa Mateusz Balcar
Vlastimil Balcerowska K. Balíček Petr
Baluniak Klaudia Bałdyga Michał
Bałdys Ewa Banaszewska Milena
Banka Pavel Baranowski Krzysztof
J. Barańska Anna Barański Jarosław
Barberini Luca Bartak Zdenek bARTos
Piotr Baschin Laura Bassoloduo Bayer
Monika Bauer Johannes Bąkowski
Jakub Beck Stefan Bednarczyk Tomasz
Bednář Pavel Bednářová Marie Beneš
Jaroslav Berák Pavel Berdyszak
Jan Berdyszak Marcin Bergański
Łukasz Berendt Anna Bergman Maria
Bergmoser Walter Bernauer Sarah
Bibro Grzegorz Bielańczyk Ewa
Bielańczyk Lidia Bieniek Karolina
Bieńko Marta Biernat Anna Bigou-
Gilles Idriss Binda Natalia Biry Jean-
Mark Bisz Krzysztof Bloch Alicja Blume
Anna Blume Bernhard Blunier Lis
Błaszczyk Anna Z. Błaszczyk Martyna
Błońska Dominika Błyszczyński
Leszek Bochenek Katarzyna
Boćkowski Jakub Bogdoł Krzysztof
Bogunia Maciej Boguska Anna

Bohajedyn Tomasz Bohdankiewicz
Kamil Bohdankiewicz Michał
Bohdanowicz Maciej Bojanowski
Waldemar Bojko-Szymczewska
Katarzyna Bollmann Lina Bonanni
Angiola Bonfert Gerd Borges Lars
Borkowski Paweł Borowska Małgorzata
Borowski Adam Borucki Krzysztof
Borys Aleksandra Bosowska Marta
Böhm Julia Böning Andrea Bratkowska
Martyna Breiter Dorota Bremicker
Armin Briffa Vince Brīvības galerija
Brzana Magdalena Brett Krzysztof
Bromboszcz Roman Bronikowska
Monika Brzana Magdalena Brzoska
Sławomir Brzuzan Karolina Brzychcy
Ewelina Buchholz Terry Buchwald
Kurt Budak Martyna Bugajewska Zofia
Bujnicka Paulina Bujnowski Rafał
Bukowski Przemysław Buła Maciej
Bułacił Agnieszka Burkamp Gisela
Burniak Agata Buschkühle Carl-Peter
Buszyński Jacek Butlewski Fabian
Büttner Jens Bylak Filip

Calińska Justyna Caponigro Paul
Cechowski Mateusz Chabielski Michał
Chadima Jiří Chamczyk Izabela
Chapalain Laure Chausset Alexander
Chochola Václav Chodorek Anna
Chojka Jakub Chojnacka Agnieszka
Chojnacki Piotr Chojnowski Piotr
Cholewa Witold Christin Renate
Chwilkowska Joanna Ciąglo Mateusz
Cieniawska Linda Clasen Michael
Club Real Coulommier Julien Coutas
Evelyne Couturier Marc Cwaliński
Grzegorz Cybulski Adam Cypel Zofia
Cyran Arkadiusz Czaja Aleksandra
Czajkowska Anna Czajkowska
Magdalena Czarnecki Jacek Czarny
Joanna Czartoryska Brygida Cząstka
Aleksandra Czerkawska Adriana
Czerneńko Adam Czernik Bartosz

Czerski Dominik Czerwiński
Marcin Czyszczon Jakub Czyżewski
Maksymilian Czyżowska Aneta
Čsáderová Judita Ćwiek Maciej

Dados Zdzisław Damizadeh Shahi
Daniłowicz Sandra Dańkowska Alicja
Dąbkiewicz Janusz Dąbrowska Agata
Dąbrowska Sylwia Dąbrowska Wioletta
Dąbrowski Andrzej Dąbrowski Dariusz
Decyk Sławomir Derasz Robert Desput
Marcin Dietrich Leopold Dimitruk
Maria Disqué Michael dj Cotu
Dobiszewski Tomasz Dobrzańska Kaja
Doliszny Marcin Donarska Malwina
Le Douaron Pierre Domański Marek
DOXAPINE Drahos Tom Draschan
Thomas Drebber Magdalena Dreszer
Agnieszka Drewicz Tomasz Drozd
Patrycja Drożyńska Monika Duch
Filip Dudíková Tereza Dubacka
Agnieszka Dulasa Grzegor „Duniko”
Dunikowski Witold Dunikowska Kinga
Duotonia-jazgot Duś Bartłomiej Dydak
Kamila Dzhilevich Darya Cherna
Dzhychka Mykola Dziadek Przybylski
Przemysław Dziadkiewicz Roman
Dziemian Paweł Dzierżyńska Maria
Dzikowska Joanna Dziubiński Jacek

Edgar Alf Einenkel Peggy Even Luc
Evelone Gundega

Fajfruk Marcin Falenta Paweł
Faltusová Romana Fałdyna Jacek
Fattori-Wereszczyńska Marta Fedor
Zuzana Fedyszyn Bartosz Fedyszyn
Jacek Fedyszyn Tomasz Felak Jacek
Feleki Istvan Ferenc Tadeusz Fidrych
Dariusz Filińska Małgorzata Filipczyk
Joanna Flabbergasted Trees Flechtner
Lea Florkowski Andrzej Fleischer
Alain Folkman Piotr Francuzik
Joanna François Monique Frankowski

Artur Freudenberger Krzysztof
Fröhlich Karin Frucht Katharina Fryc
Aleksandra Fryc Michał Frygiel Daria
Fuhrmann Roland

Gachewicz Adrian Galar Roman
Galassi Gianni Gałecki Tomasz
Garbatowska Monika Garbe Thorid
Garczarek-Cała Halina Gardulski
Marek Gast Anja Gawlik Karolina
Gądzewski Daniel Gerny-Vojtechova
Barbara Gębala Anita Gębala Dawid
Gębola Kasia Gibała-Łazdowska Anna
Giedrojć Michał Gielecka-Grzem ska
Katarzyna Giełwanowski Igor Gierach
Jan Gierałtowski Krzysztof Gioli Paolo
Giza Paweł Giżycki Marcin Głęb Rafał
Głowacka Anna Głowacki Bartłomiej
Głowyaty Radosław Głuszczyńska

Anna Gmerek Tomasz Gniadek
Łukasz Gnoiński Michał Godowska
Miłosława Godyń Monika Golińska
Małwina Golańska Jolanta Golański
Tomasz Goldsmith Aase Goldsmith
Peter Goliński Artur Golubski Tymon
Gołębiewska Adrianna Gontarski
Darek Gorczyński Grzegorz Gotowała
Agnieszka Goroch Małgorzata
Górczak Agnieszka Górczyńska Kasia
Górczyński Rafał Górnia Emilia
Grabowiecki Marcin Graf Friedmann
Grandowicz Agnieszka Grochowiak
Michał Grochowski Gustaw Gromadzka
Marta Grossman Djamil Grune
Helga Grunt Zofia Gruszczak Justyna
Gruszecka Angelika Grygar Štěpán
Grygiel Krzysztof Grys Katarzyna
Grzegorczyk Piotr Grzeszczak Bogdan
Grzęda Aleksandra Grupa „bastart”
Gubała Kamil Guede Katia Gunia
Adrian Gusiński Michał Gutmann
Anna Guźlińska Anita Gyenes Zsolt
Gzik Mateusz

Haász István Halagarda Anna Halka
Janine Haławin Arkadiusz Hamera
Marek Hanke Jiří Hanke Jiřina Hansen
Ardette Harapin Martyna Harasym
Zenon Haraszczyk Dorota Hartman
Ladislav Haruň Łukasz Hasiuk
Ewelina Hassa Joanna Hasucha
Christian Hauenschild Peter Havel
Martina Hebda Paulina Hedel Yannig

Hegener Ricke Hejna Wojciech Held
Jr. John Hellinger Thomas Hellweg
Lotte Henning Anton Hermann Ida
Herrmann Frank Hetman Grzegorz
Hilsenbeck Susanne Hinrichs Swantje
Hirst Bill Hładki Cezary Hławka
Bartosz Hoffa Magdalena Hoffritz Ute
Hofter Sibylle Hohmuth Christina
Holan Arnoś Holzhäuser Karl Martin
Holzhäuser Martin Horai Kaori
Horoszkiewicz Aleksandra Hreczuch
Aleksandra Hryniewicz Marcin Huber
Jürgen Huber Patrick Hubicki Marcin
Huclová Alžběta Hugk Dagmar Huk
Gabriela Havlová Martina Hyvrad
Colette

Ignaczak Małgorzata IKG Ilnicki Patryk
Imański Marcin Imaela Anna Ishida
Takashi Iwamoto Daisuke Iwański
Dariusz

Jabłońska Barbara Jabłoński Jacek
Jagodzińska Natalia Jagodziński
Dominik Jakubiszyn Orfeusz
Jakubowicz Michał Jama Waldemar
Janas Katarzyna Janczaruk Paweł
Janczycka Natalia Janecka Marta
Janicki Paweł Janicki Ślawomir
Janiczek Daniel Jankiewicz Jacek
Jankowska Laura Jankowski Radosław
Januszewski Wojciech Janzer Wolfram
Jarmocewicz Grzegorz Jarmużek
Maria Jarocki Robert Jasińska Marcela
Jasińska Sylwia Jaszczak Adrian
Jaszczak Bartosz Jawor Róża Jäger
Gottfried Jedwabny Piotr Jeziorowski
Romuald Jędrzejczak Weronika
Jędrzejewska Ewa Jędrzejewska-
Szmek Krystyna Jiang Xue Józek
Barbara Jungesblut Yuki JURA Jurczak
Andrzej Jurek Krzysztof Jurić Duje
Jurkiewicz Zdzisław Jurkowski Bartosz
Juszkiwicz Adam

Kachel Jacek Kachel Klaudia
Kacperczyk Patryk Kahlen Timo
Kahlen Wolf Kalenin Magda
Kalinowska Dorota Kalitko Tomasz
Kalwajtys Anna Kałuziński Witold
Kałuża Maciej Kamieński Łukasz
Kamińska Ewelina Kamiński Wojciech
Kammerichs Klaus Kandel Adriana

Kangasmaa Minna Kangasmaa
Tuomo Kaniuka Jakub Kapela Kacper
Karbach Britta Karczewska Klaudyna
Kardasz Helen Karduck Eva Karkula
Dariusz Karnaś Karolina Karp Malwina
Karpowicz Agata Karrasch Alexandra
Karrenberg Katharina Karwowski
Krzysztof Kasper Johannes Kasprzycki
Jacek Kaszczyński Paweł Kathrin-
Nöthel Kawalec Paulina Kawecka
Agata Kazimierczak Małgorzata
Kazimierz Paulina Kądziołka
Marzena Kąkol Kinga Kehrer Anton
S. Kellner Thomas Kern Katharina
Kerszenblat André Kędziora Anna
Kicka Agata Kieliszek Krystian Kijek
Agnieszka Kilar ska Sonia Kilnar Libor
Kinowska Elżbieta Kisiel Aleksander
Kiszniewska Magdalena Klebe
Michaela Kleczkowska Ola Klein
Kirsten Kleinlein Gisela Kleszczyńska
Magdalena Klewaniec Julia Klima
Jiří Klímkiewicz Monika Klisowski
Ryszard Kissinger Gudrun Klofáč
Vladimír Klockowska Magdalena
Klorek Kinga Klupś Jarosław Kluz-
Knopek Urszula Kłos Agnieszka Knopp
Sylwia Kobeszko Monika Kobus
Anna Kocakaya Sibel Koch Ritschke
Kochanowicz Alicja Kochańska
Katarzyna Kocięcki Michał Kočan
Robo Kodera Radovan Kogan Anne-
Liis Koguc Mateusz Koki Stelmach
Karolina Kołdyś Joanna Kołodziej
Natalia Kołodziejczyk Mateusz
Kołodziejczyk Jacek Komorowska
Dominika Komorowska Paweł Komoto
Akira Konat Adriana Konczyńska
Karolina Konczyńska Maciej Koniusz
Daniel Koniecko Remigiusz Konieczny
Jakub Konończuk Marek Kopala Daniel
Kopalko Łukasz Koprowski Maciej
Korbańska Hanna Korbus Joanna
Kordus Sylwia Kordys Zuzanna Korolik
Arek Kosior Paweł Kosma Szczerek
Michał Koś Aleksandra Kościuszko
Jacek Kovalchuk Weronika Kowalczyk
Joanna Kowal Paulina Kowalska
Natalia Kowalski Marcin Kowalski
Piotr C. Kowalski Paweł Kozakowski
Witold Kozber Wiktoria Kożera Joanna
Kozłowski Wojciech Köhler Volkmar
Kömives Andor Kötter Kirsten

Krakowian Katarzyna Kraszkiewicz
Patrycja Krawczuk Bogusław Krawczuk
Weronika Krawiec Georgia Krejčí
Vítězslav Krenz Anna Kretzschmar
Julia Krey Julianne Krieg Isabelle
Krokodyl Kropáč Tereza Kryńska Maja
Król Piotr Kröger Anna Królik Izabela
Kruk Paweł Krupieńczyk Agnieszka
Kruszelnicki Sławomir Krycha Maciej
Krysztopa Janusz Krzynówek Monika
Krzywosz Agata Krzyżaniak Monika
Księzopolska Aleksandra Kubiak
Aleksandra Kuca Magda Kucia Piotr
Kuhl Annette Kujawa Maria Kujda
Jarosław Kujda Małgorzata Kula
Pawel Kulesza Ewa Kulmen Thomas
kunstbande sls vs jura Kumecka Anita
Kurek Julia Kurek Tomasz Kurka
Piotr Kurowicki Jan Kurzewska Julia
Kurzwelly Michael Kurzwelly Uta Kusz
Emilia Kustosz Maria Kwiatkowska
Justyna Kyllar Ladislav Kwiecień
Dominik Kwiecińska Klaudia

Labotkin Eva Lachowicz-Wołoszyn
Angelika Lalak Jacek Lalik Ewelina
Landaus Andris Langier Michał
Lassocińska Patrycja Laube Jacek Lech
Dariusz Lelyukh Sergey Leonenko
Olena Leończuk Artur Lepka Radek
Leszczewicz Paweł Lewald Anne
Lewandowska Patrycja Lewczyński
Jerzy Lewonig Katharina Lieber Michał
Liebermann Loni Linder Iris Lindner
Ute Lisek Robert B. Lisowska Klaudia
Lisowska Marta Liszkowska Witold
Long Richard Lorek Jakub Lorenc Anna
Lorenc Jakub Lorenc Sławomir Löning
Wibke Lucchi Basili Lorenza Luh
Wolfgang Lukas Maria Lukys Alvydas
Josephine Lück Malte Lüsebrink
Łagocki Marcin Łakomska Bogna
Łazarczyk Joanna Łazowski Andrzej
Łączyńska Natalia Łebek Marta Łowżył
Ewa Łuba Violetta Łubowski Andrzej
Maciej Łubowski Paweł Łuczak Monika
Łukasiewicz Małgorzata Łukaszewska
Maria Łukawska Zuzanna Łysiak Anna
Łysiak Beata Mierzejewska Kaja

Machotka Miroslav Madajczak Tomasz
Madeńska Anna Magritte René Mailer
Jim Maj Janusz Majak Katarzyna

Majcherek Monika Majchrzak
Przemek Majer Piotr Majewska Dorota
Majrzak Gracjan Makoid Veronika
Malcharek Rafał Malec Joanna Malík
Jaroslav Mallwitz Detlef Maluga
Leszek Malinowska Julia Malinowska
Małgorzata Marcukiewicz Magdalena
Marcyniuk Bartłomiej Mariak Joanna
Mariańska Agata Markiewicz Weronika
Markowicz Grzegorz Markowitsch
Rémy Markuszewski M. Masnyk Magda
Martinček Martin Marušák Stanislav
Matschkowiak René Matuszak Tomasz
Matuszkiewicz Antoni Matwiejczyk
Dominik Masnyk Magdalena Mazur
Marcin Nowicki Mazur Przemek Mazur
Tomasz Meichsner Andreas Messari
Said Michalska Aneta Michalski Janusz
Michałowska Marianna Michałowska
Natalia Micek Joanna Michna Ralf
Michnik Bogusław Mielcarzewicz
Daria Mielech Piotr Mielnik Patrycja
Mielnik Sławomir Mihklepp Marit
Miklasiewicz Justyna Mikos Jarosław
Mikusek Joanna Miliszkievicz Janusz
Millot-Durrenberger Madeleine Miłek
Paweł Miłosz Czesław Mintus Sebastian
Mierzejewska Kaja Mierzejewska
Anna Miękus Krzysztof Miklaszewski
Joanna Mikołajko Małgorzata
mikrodisco Mirahina Agnieszka
Mirgos Anna Miroń Dorota Miros
Agata Mirowska Paulina Miśkiewicz
Lesław Miyata Masahiko Młotowska
Anna Mlynarczyk Martyna Mlynarski
J. Moholy-Nagy Laszlo Mohr Manfred
Mojciejewicz Paweł Molinier Pierre
Mora Sara Morioka Koji Moriya Elina
Moskal Anna Moško Petr Motyl Paweł
Moucha Josef Moult-Milewska Tessa
Mroczeńka Agnieszka Mrozek Martyna
Mrozik Magdalena Mudroch Zdenek
Mueller von der Haegen Anne Müller
Max Musiał Janusz Mussinghoff
Markus Muziewicz Zbigniew Myrcik
Dominika Myszogłód Marcin

Nagawara Yuri Nakada Yusaku
Nakagawa Ena Nalewajko Anna
Narożny Michał Natański Tomasz
Naskręcki Marcin Nekes Werner Nelec
Grzegorz Némeček Rudolf Neubert
Kay Neusüss Floris M. Nieciecki

Przemysław Niedbał Magdalena
Niedziela Natalia Niedźwiecka Sara
Niedźwiecka Sylwia Niedźwiecki
Bartosz Niel Mickael N.N. Nogalska
Anna Nogieć Tomasz Noniewicz
Marek Nowacki Radosław Nowak
Katarzyna Nowak Aurelia Nowak
Cysio Nowak Dobrosława Nowak
Katarzyna Nowak Krzysztof Nowak
Martyna Nowak Paulina Nowak Piotr
Nowak Przemysław T. Nowak Szymon
Nowakowska Katarzyna Nowodworska
Żaklina Nowotka Wiktor Nurowski
Olgierd

Oberländer Ellena Odechnal Jan
Odrowąż Piotr Ogielska Klara
Ogorzałek Antoni Ogrodnik Joanna
Okahashi Maya Olbrich Jürgen O.
Olechno Dariusz Olejnik Natalia
Olek Jerzy Olek Magdalena Oleksa
Janusz Oliveros Pauline Omowski
Bartłomiej Onogi Ayako Opalko Maja
Oraczewska Magdalena Orlikowska
Marta Ornowski Bartłomiej Orwat
Darek Orzechowska Patrycja Ossowski
Tomasz Ostaszewska Magdalena
Ostrek Paweł Ostrowska Agnieszka
Ośko Magdalena Ovseicuk Valerii
Owczarek Magdalena Ożoga Szymon

Pabis Dominik Pacholska Alicja Pacyk
Rafał Paek Ja-Won Pagińska Agnieszka
Pahl Monika Pakuła Natalia Palusińska
Anna Panek Ada Panek-Kusz Anna
Pans Frans Papała Iza Paraniak Piotr
Paszkelewicz Bogdan Pawłato Iva
Pawlak Dawid Pawlica Grzegorz
Pawlikowski Janusz M. Pawłowski
Miłosz Pazera Maciej Paź Michał
Peas Patryk Pelc Bartosz Penkofer
Rüdiger Perepeczko Magdalena
Peschken Anne Petrásek Martin
Pettke Krzysztof Pflanz Beata Piątek
Adrianna Piechaczyk Joanna Piekarski
Jacek Piekarski Paweł Pietkun
Arkadiusz Pietras Patryk Pietras
Urszula Piętak Arkadiusz Pijarski
Krzysztof Piotrowska Katarzyna
Piotrowska Krystyna Piotrowska
Renata Piotrowski Marcin Piotrowski
Piotr Pisarsky Marek Piskor Krzysztof
Piwowar Bartosz Plank Albert Plevová

Markéta Plewka Marlena Pluciński
 Adam Płociennik Mateusz Pociepnik
 Kamil Podgórczyk Michał Podlejska
 Anna Podmanická Mira Pohribný Jan
 Polkowski Krzysztof Pollak Monika
 Poppenhagen Jan G.F. Herbata-Popko
 Paweł Poprawska Magdalena Porada
 Gabriela Porada Michał de Poray
 Edgar Porczak Antoni Pośpiech Marcin
 Potaczek Grzegorz Potorska Magda
 Pourcelot Philippe-Liev Poźniak
 Marek Pracownia Fotografii ASP
 w Poznaniu Pracownia Fotografii
 ASP i Wyższego Studium Fotografii
 w Gdańskim Prusator Natalia Prusiecka
 Paulina Prus-Mierzwinska Katarzyna
 Prus-Niewiadomski Łukasz Pruski
 Jan Przeipiorka Szymon Przyborek
 Grzegorz Przybylska Adrianna Puć
 Anna Pulawska Agata Puszcz Zofia
 Pytlík Jiří

Rabenda Małgorzata Radke Marek
 Radt Eva Radüg Frank Radzięta
 Łukasz Rajkowski Mirosław Rajzik
 Jaroslav Ramsay-Sonneck Marianne
 Rander Tanel Rapacki Marek Rata Kaja
 Ratajczak-Kurowicka Joanna Ray Man
 Regiert Gabriele Reichmann Vilém
 Reimann Jürgen Reimer U. Reinhardt
 George Rejtar Pavel Resiak Paulina
 Richter Natalie Riedel Anette Rieder
 Sina Riley Bridget Ritter Georg Roczeń
 Sandra Rodziewicz Jakubowi Rogiński
 Szymon Rogowski Roman Rok Barbara
 Roos Maya Rosiak Iwona Rosiński
 Marcin Rośniak Marta Rönnberg Diana
 Różewski Michał Rousse Georges
 Rozenberg Maciej Róg Anna Różycki
 Andrzej Rubenis Edgars Rubiš Anna
 Rumiancew Daniel Runstukova Jana
 Rupik Jerzy Rutka Hanka Rychter
 Michał Ryter Maciej Rytka Zygmunt Ryu
 Eunkyu Ryznar Adrian Ryzner Mateusz
 Rzeszowska Ewa Rzežuchowski Wiktor
 Rzeźniczak Zosia

Sachsse Rolf Sadowska Karolina
 Sadowski Mateusz Sak Izabela
 Saktura Mieszko Salińska Katarzyna
 Salvail Reno Samborska Magdalena
 Samosionek Olga Sanecka Agnieszka
 Saniewski Jakub Sander Karin Sauter

Joachim Sawa-Borysławski Grzegorz
 Sawa-Borysławski Tadeusz Sägebarth
 Jörg Schall Rainer Scheermann Maik
 Schefferski Roland Schleinitz Anne
 Schliesser Thomas Schmid Joachim
 Schmidt Sophie Schümann Hagen
 Schweiger Detlef Schwichtenberg Susi
 Sedelmayerová Marie Senkiel Susa
 Serpina Izabela Shimizu Tuneharu
 Siatka Krzysztof Sielicka Julia Sielska
 Anna Sierakowski Michał Sikora
 Rudolf Simek-Fulkova Monika Sinior
 Marta Sitek Elżbieta Sitkiewicz
 Mikołaj Sitz Iza Skalický Vladimír
 Skalska Katarzyna Skirzewski Rafał
 Skorupska Paulina Skorża Jakub
 Skowasch Hildegard Skowron Wojtek
 Skuber Berty Skubisz Katarzyna
 Skrzypacz Nina Skuza Piotr Slota
 Victor Słobodzian Anna Ślupianek
 Łukasz Słyż Aleksandra Smoczyński
 Adam Smoleński Konrad Smolińska
 Marta Sobczak Sławomir Sobecka-
 Nawrot Krystyna Sobecki Tomasz
 Sobkiewicz Marek Sobuń Pola Soja
 Ewa Sokołowska J. Sokołowski Józef
 Sokołowski Paweł Soltau Annegret
 Sonnenberg Ewa Sopyto Mateusz
 Sorbé Didier Sorbian Tamara
 Soseńska Aleksandra Sosnowska
 Kasia M. Sosińska Sylwia Sperski
 Maciej Spicker Thomas Spisar Jan
 Springer Bogdan Stachlewska Bożena
 Stachlewski Wiesław Stacho Łubo
 Stachowiak Michał Stachowska
 Marta Stachów Anna Stachurski
 Grzegorz Stado Prusa 2/9 Stankowski
 Michał Stańczyk Marta Staśkiewicz
 Justyna Stefaniak Konrad Stefański
 Grzegorz Steffens Andreas Steinz
 Bjorn Stejskalova Michaela Stelmach
 Karolina Stengel Tobias Sternak
 Wojciech von Stetten Magnus Stępień
 Andżelika Stępień Dorota Stępień
 Łukasz Stwarzyszenie Artystyczne
 Ośrodek Zdrowia SAOZ Stratmann
 Veit Strzałka Iwona Strychalska
 Agata Strzelczyk Martyna Strijewski
 Gabrielle Stuchlik Zdeněk Stuck
 Thomas Maximilian Stuke Karen
 Stürme-Alex Erika Stuczyński Mateusz
 Stupnicka Katarzyna Sulich Karolina
 Surma Antoni Surma Katarzyna

Susmanek Filip Suzuka Yasu Svoboda
 Jan Svoboda Josef Svolík Miro Sypień
 Tomasz Syrrou Danae Szadkowski
 Adrian Szadkowski Paweł Szafran
 Agata Szajewski Maciej Szapel
 Piotr Szczepaniak Dorota Szczerba
 Maciej Szczęryba Marcin Szeffel
 Agnieszka Szczęsła Filip Szewczyk
 Barbara Szewczyk Bartosz Szewczyk
 Tomasz Szkopinski Filip Szkladlarek
 Anna Sierakowski Michał Sikora
 Rudolf Simek-Fulkova Monika Sinior
 Marta Sitek Elżbieta Sitkiewicz
 Mikołaj Sitz Iza Skalický Vladimír
 Skalska Katarzyna Skirzewski Rafał
 Skorupska Paulina Skorża Jakub
 Skowasch Hildegard Skowron Wojtek
 Skuber Berty Skubisz Katarzyna
 Skrzypacz Nina Skuza Piotr Slota
 Victor Słobodzian Anna Ślupianek
 Łukasz Słyż Aleksandra Smoczyński
 Adam Smoleński Konrad Smolińska
 Marta Sobczak Sławomir Sobecka-
 Nawrot Krystyna Sobecki Tomasz
 Sobkiewicz Marek Sobuń Pola Soja
 Ewa Sokołowska J. Sokołowski Józef
 Sokołowski Paweł Soltau Annegret
 Sonnenberg Ewa Sopyto Mateusz
 Sorbé Didier Sorbian Tamara
 Soseńska Aleksandra Sosnowska
 Kasia M. Sosińska Sylwia Sperski
 Maciej Spicker Thomas Spisar Jan
 Springer Bogdan Stachlewska Bożena
 Stachlewski Wiesław Stacho Łubo
 Stachowiak Michał Stachowska
 Marta Stachów Anna Stachurski
 Grzegorz Stado Prusa 2/9 Stankowski
 Michał Stańczyk Marta Staśkiewicz
 Justyna Stefaniak Konrad Stefański
 Grzegorz Steffens Andreas Steinz
 Bjorn Stejskalova Michaela Stelmach
 Karolina Stengel Tobias Sternak
 Wojciech von Stetten Magnus Stępień
 Andżelika Stępień Dorota Stępień
 Łukasz Stwarzyszenie Artystyczne
 Ośrodek Zdrowia SAOZ Stratmann
 Veit Strzałka Iwona Strychalska
 Agata Strzelczyk Martyna Strijewski
 Gabrielle Stuchlik Zdeněk Stuck
 Thomas Maximilian Stuke Karen
 Stürme-Alex Erika Stuczyński Mateusz
 Stupnicka Katarzyna Sulich Karolina
 Surma Antoni Surma Katarzyna

Tabisz Agata TAJDER-KNIGHT inc.
 Takunaga Yoshie Talaśka Agnieszka
 Tanaka Kensaku Tatarkiewicz Izabela
 Tatarska Marzena Teatr Zaibatsu
 Telenga Renata Terlecka Natalia
 Termes Dick Tietz Fabian Thér Josef
 Thrane Finn Titkow Tymon Titze
 Doris Tkacz Adrian Tkaczyk Bogdan
 Tkaczyk Karolina Tokunaga Yoshe
 Toma Kazushige Tomanova Jaroslava
 Tomaszewska Iwetta Tomczak
 Małgorzata Tomczak Wojciech Tödter
 Petra Tröger Claudia Trachino Nathalie
 Traczyk Anna Tretyn Katarzyna
 Trepka Wojciech Nekada Tromeur
 Riwan Trudičova Karolina Trybek
 Maciej Trzeszczkowska Alicja Trzpioła
 Tycjan Tschäpe Konrad Tur Katarzyna
 Turmanowicz Turkiewicz Natalia
 Turowski Maciej Tychańska Katarzyna
 Tylman Janusz

Udała Anna Ulman Wojciech Unger
 Roman Uniszewski Rafał Urbaniak
 Joanna Urbański Andrzej K. Urbański
 Mirosław Us Stephan

Verdier Van Olka Bernard Vetterle
 Angelique Vogel Steffi Voigt Oliver
 Vojtěch Daniel Vojtěchovsky Ludek
 Voksa Stanislav

Walczak Martyna Walczak Paweł
 Waldmann Karol Walkowiak Magda
 Walter Albrecht Walter Harry Wałków
 Ola Wargol Paulina Wasiak Izabela
 Wasik Karolina Waszak Krzysztof
 Wawrzyniak Paweł Weimann Gisela
 Wesołowska Anna Wesołowska
 Dominika Wesołowski Leszek Wenta
 Marcin Węcławik Jan Węgliński
 Jakub Węgrzyn Michał Węgrzyn
 Witold Wiącek Anna Wicaz Jakub
 Wieczorek Iwo Wiesneth Norbert
 Więckowicz Małgorzata Wijgerink
 Marije WIKTOR Wiktorowska
 Agata Wilk Michał Wilkan Paula
 Wilkoszewski Adamkiewicz Wille

Barbara Winogrodzki Amadeusz
 Witkiewicz Stanisław I. Witkowska
 Danuta Wirtz Roland Wnuk Kamil
 Wodzińska Adriana Wojciechowska
 Elżbieta Wojciechowski Krzysztof
 Wojnecki Stefan Wojtas Karolina
 Wolf Luise Wolfram Viki Wolf Talitha
 Wolleb Lothar. Wołk Magdalena.
 Wołyński Piotr Woś Stanisław J.
 Woźna Agnieszka Woźniak Agnieszka
 Wójtowicz Rafał Wróblewska Karolina
 Wudtke Birgit Wyczółkowska Marta
 Wyględacz Łukasz. Wysocki Tomasz
 Wyspiańska Dominika Wyspiański
 Damian Wyszomirski Krzysztof
 Yamashiro Saori Yoshikawa Naoya
 Zabielski Patryk Zajączkowski-
 Matejko Borys Zajfert Przemek.
 Zakrzewska Marta Zakrzewski

Grzegorz Zakrzewski Marek Zalisz
 Karolina Zamasz Kamila Zaporowska
 Marta Zasuwa Szymon Zawadzki Karol
 Zawal Kinga Zawal Marzena Zaworska
 Ewelina Zänder Hanna Zbierski
 Piotr Zbozień Rafał Zbylut Agata
 Zdanowicz Maciej Zemsta Milena
 Zezmer Sofi Zielińska Iwona Zielińska
 Olga Zielińska-Pytłowany Dorota
 Zieliński Krzysztof Zieliński Waldemar
 Zilitynkiewicz Piotr Zimoch Dawid
 Ziobrowski Damian Ziobrowski Robert
 Ziomek Damian Ziomek Dariusz
 Ziolkowski Maciej Zippan Marlies
 Złotorzycki Tadeusz Zubrzycki Cezary
 Zuchowicz Elżbieta Żarski Łukasz
 Żegański Bartosz Żołędź Magdalena
 Źliński Piotr Źyłka Sylwi

Katarzyna Skubisz

ISBN: 978-83-913197-1-0